

วอลเปเปอร์เสริมดวง : สัญญาแห่งความเชื่อในยุคดิจิทัล

โดย

ศิริภัสสร สุรกีรติกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2566

LUCKY WALLPAPERS: THE SIGN OF BELIEFS IN DIGITAL ERA

BY

SIRIPASSORN SURAKEERATIKUL

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
MANAGEMENT OF CULTURAL HERITAGE AND CREATIVE INDUSTRIES
COLLEGE OF INNOVATION
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2023

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยนวัตกรรมการ

วิทยานิพนธ์

ของ

ศิริกัสน์ สุรกีรติกุล

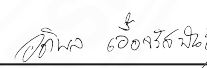
เรื่อง

วอลเปเปอร์เสริมดวง : สัญญาแห่งความเชื่อในยุคดิจิทัล

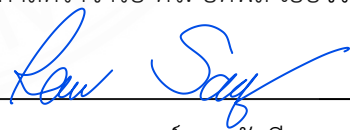
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2567

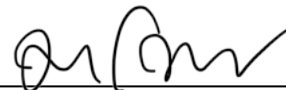
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อติพล เอื้อจรัสพันธุ์)

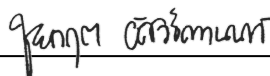
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รชนีกร แซ่วัง)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาโนช ชุ่มเมืองปัก)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชยกฤต อัครวิธานนท์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	วอลเปเปอร์เสริมดวง : สัญญาแห่งความเชื่อในยุคดิจิทัล
ชื่อผู้เขียน	ศิริภัสสร สุรกีรติกุล
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การจัดการมรดกวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกร แห้ววัง
ปีการศึกษา	2566

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยมในปี พ.ศ. 2565-2566 และวิเคราะห์สัญญาในวอลเปเปอร์เสริมดวง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างธุรกิจวอลเปเปอร์เสริมดวง 3 แห่ง เป็นภาพดิจิทัลจำนวน 16 ชุด และกำหนดเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 ประการคือ 1) วอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยมของผู้ติดตามมากกว่า 100,000 คนขึ้นไป 2) วอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความพึงพอใจของผู้ติดตาม โดยได้รับการวิจารณ์ และการจัดอันดับคะแนนมากกว่า 4.0 ขึ้นไป ซึ่งนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาสัญญาและประมวลผลในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า วอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปี พ.ศ. 2565-2566 เป็นวอลเปเปอร์เสริมดวงตามความเชื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ผ่านประติมากรรมรูปเคารพพระพิฆเนศ ซึ่งแสดงสัญญา 6 องค์ประกอบ ทั้งอวัจนภาษา และวัจนภาษา และปรากฏสัญญาส่วนใหญ่คือ 1) ทำนั้งแบบลิตาสนะ 2) การแสดงสีหน้าสงบนิ่ง 3) เลข 5 (เลขอารบิก) และ ๖ (เลขไทย) 4) ชื่อ-นามสกุลของผู้ใช้งาน 5) ภาพกราฟิก และภาพการ์ตูนแบบภาพดิจิทัล และ 6) สีแดง สัญญาต่างๆ ดังกล่าวสอดคล้องกับนิยามความหมายที่เกี่ยวข้องกับ “ความมั่งคั่งร่ำรวย” การใช้วอลเปเปอร์ดิจิทัลจึงสามารถสะท้อนนัยทางวัฒนธรรมว่าด้วยเรื่องความทันสมัยของสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ได้ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่แฝงถึงสัญญาความไม่แน่นอนว่าด้วยเรื่องปัญหาเศรษฐกิจ โรคระบาด และความเหลื่อมล้ำทางเพศในสังคมไทย

คำสำคัญ: วอลเปเปอร์เสริมดวง, สัญญา, ความเชื่อ, ยุคดิจิทัล

Thesis Title	LUCKY WALLPAPERS: THE SIGN OF BELIEFS IN DIGITAL ERA
Author	Siripassorn Surakeeratikul
Degree	Master of Arts
Department/Faculty/University	Management of Cultural Heritage and Creative Industries College of Innovation Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Ratchaneekorn Sae-Wang, Ph.D.
Academic Year	2023

ABSTRACT

This study aims to study the popular lucky wallpaper style and analyze the signs in lucky wallpaper in 2022-2023. This research employs qualitative methods from a sample group of 3 sources of wallpaper businesses, totaling 16 sets of digital images with two criteria for the sample selecting: 1) lucky wallpapers have received the attention of more than 100,000 followers 2) lucky wallpapers have received the satisfaction of followers by reviewing and rating scores of more than 4.0 and above, which are analyzed to find signs and processed in a descriptive form.

The study found that the most popular lucky wallpaper in 2022-2023 is based on Brahmin-Hindu beliefs through Ganesha sculpture which displays 6 signs – both non-verbal and verbal languages and mostly appear as follows: 1) Lalitasana, sitting position 2) calm facial expression 3) the numbers of 5 (Arabic numeral) and ๖ (Six-Thai numeral) 4) the user's first and last name 5) graphics and cartoon images through digital images and 6) the color of red. All signs correspond to the definition related to "Wealth". Therefore, using digital wallpaper reflects cultural approach concerning the modernity of spiritual anchor that can change its appearance according

to social changes, and implication of uncertainty regarding economic problems, epidemics, and gender inequality in Thai society.

Keywords: Lucky Wallpaper, Signs, Beliefs, Digital Era

กิตติกรรมประกาศ

"กว่าจะมีวันนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ไม่ยากเกินความพยายาม และการต่อสู้อย่างมุ่งมั่น"

ทำไมจบสายภาษาอังกฤษมาไม่เรียนต่อศิลปศาสตรเอกอังกฤษไปจนถึงระดับปริญญาเอก ตอบเลยว่า เป็นความฝันตั้งแต่ชั้นมัธยมปลายที่ไม่ได้เข้าเรียนในสิ่งที่ตนชอบ พอได้โอกาสมาเรียนปริญญาโทจึงอยากเรียนในสิ่งที่เราปรารถนามานาน เริ่มต้นจากคนที่ไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมเรียกได้ว่าต้นทุน เท่ากับศูนย์ แต่ไม่สูญเสียเปล่ากับการเปลี่ยนความท้อแท้ แรงกดดัน และความเหนื่อยล้าให้เป็น แรงผลักดันสู่ความสำเร็จ การเรียนปริญญาโทเรียกว่า ครบรส สุขเศร้าเคล้าน้ำตา แต่เป็นน้ำตาที่ได้มาซึ่งความปลื้มปิติ ตอบตัวเองได้แล้วนะว่าเราลงมือลงแรงทำอย่างสุดกำลัง ชอบคุณธรรมศาสตร์ที่ไม่ใช่แค่สอนให้เรารักประชาชน แต่สอนให้เรารักตัวตนของเราได้อย่างภาคภูมิใจ ดีใจที่ได้เป็นลูกแม่ โดม

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนิกร แซ่วัง ผู้เป็นทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา แม่ และพี่สาวในเวลาเดียวกัน อยากบอก อ.แหม่มว่า หนูขอขอบพระคุณที่อ.แหม่มกล้าที่จะติ เตือน และ ตบๆ ให้งานชิ้นนี้ออกมาเป็นรูปเป็นร่าง แม้ว่า “หวั่นจะปวด” “อยากหยุดหวั่น” ลูกศิษย์คนนี้น้ามากแค่ไหน ‘^_^’ ขอขอบคุณที่สอนให้ลูกศิษย์คนนี้รู้จักที่จะเปลี่ยนความกลัวให้เป็นความกล้าที่จะถาม และ เปิดโลกของวัฒนธรรมในมุมมองของนักวิชาการฝึกหัดเตาะแตะ อาจจะเป็นก้าวที่ยังไม่มั่นคง แต่หนู พึงระลึกเสมอว่ารากฐานคือสิ่งสำคัญที่อ.แหม่มพยายามสร้างให้เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน ซึ่งรอยยิ้ม และ คำว่า “สู้ๆ พี่จิ้น” รวมถึงเสียงหัวเราะของอ.แหม่มมีความหมายมากๆ ค่ะ ทำให้หนูกล้าที่ฝัน และไปให้ถึง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อติพล เอื้อจรัสพันธ์ ผู้เป็นประธานการสอบ วิทยานิพนธ์ แม้ว่าจะไม่ได้พูดคุยกับ อ.แมน มากนัก แต่รับรู้ได้ถึงความรักปรารถนาดี และความห่วงใยที่มีให้ลูกศิษย์ เรามักจะเจอกันตามลิฟต์ โถงทางเดิน และตามคณะอื่นที่ไม่ใช่คณะเรา นั้นทำให้รู้ไม่มีใครที่รู้จักทำพระจันทร์ได้ดีเท่า อ.แมน อีกแล้ว ขอขอบคุณที่ อ.แมนไม่ตัดสิน หรือด้อยค่างานของมือใหม่หัดวิจัย จากความประทับใจในการสอบการนำเสนอหัวข้อที่ อ.แมน เปลี่ยนภาพพื้นหลังเป็น วอลเปเปอร์เสริมดวง ทำให้บรรยากาศในการสอบเป็นไปอย่างไม่กดดัน แม้ว่าจะลุ้นจนหนาวสั่นก็ตาม ขอขอบพระคุณสำหรับข้อเสนอแนะในการปรับแก้ทั้ง 3 ครั้งค่ะ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาโนช ชุ่มเมืองปัก กรรมการในการสอบ วิทยานิพนธ์ อาจารย์เป็นคนที่จุดประกายแนวคิด post-modern ทำให้อยากไปหาหนังสือ และ งานวิจัยของนักวิชาการท่านอื่น และเจ้าทฤษฎีต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม มุมมอง และข้อแนะนำในแต่ละครั้งของการสอบ ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สะท้อนตัวตนของผู้วิจัย และสังคมได้

อย่างน่าเหลือเชื่อ ถ้ามีโอกาสจะขอเข้ารับการศึกษา และคำชี้แนะในโอกาสต่อไป เพราะมีความสนใจในเรื่องภาพยนตร์ และวงการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

ขอบพระคุณคณะกรรมการทุกท่าน ตั้งแต่ รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์ อ. เอ ที่เป็นกำลังใจสำคัญได้ถามตลอดว่า เป็นอย่างไร ไหวไหม ไม่เข้าใจอะไร และคำพูดของ อ.เอ ยังก้องในหัวว่า “อย่าลืมตัวตน” ทำให้เรามีวันนี้ที่เป็นเรา ต่อมาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เวฬุรีย์ เมธาวิวินิจฉัย อ.ไผ่ เป็นต้นแบบของการอยากเป็นนักเขียน สักวันจะทำตามฝันแบบอาจารย์ให้ได้ค่ะ คนสำคัญที่เปิดโลก SE Social Enterprise คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์ อ.นัย พี่สาวคนน่ารักของนักศึกษา MCI 5 เนาะเนาว และเปิดมุมมองธุรกิจเพื่อสังคมที่อาจต่อยอดเป็นอาชีพของผู้วิจัยได้ในอนาคต หากไม่กล่าวถึงเจ้าแม่แห่งวงการ “เมืองสร้างสรรค์” คงไม่ได้ อาจารย์ ดร.พิชชา กานต์ ชวงชัย อ.หลิว งานของอาจารย์ทำให้เมื่อเดินทางไปไหนอยากใช้องค์ความรู้ที่อาจารย์ถ่ายทอดให้แลกเปลี่ยนกับชุมชนให้ได้มากที่สุด และ filed trip ครั้งสำคัญ ณ เวียงจันทน์ หลวงพระบาง 4 วัน 3 คืน อาจารย์ที่คอยดูแลตั้งแต่ เรื่องกิน เรื่องเที่ยว และประสิทธิประสาทความรู้เรื่องมรดกทางวัฒนธรรมให้คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล อ.นก อิมเมจใจอิมท้อง และอบอวลไปด้วยรอยยิ้มตลอดการศึกษาดูงาน ณ เมืองมรดกโลก หลวงพระบาง

ขอบพระคุณ บุคคลสำคัญในชีวิต 2 คน ที่เปิดทางให้ได้มีโอกาสเรียน คือ คุณยายบุญช่วย เทียนเสม และน้า นิดา เทียนเสม ที่เป็นแรงผลักดันสำคัญในเรื่องของทุนทรัพย์ และคุณพ่อคุณแม่ ที่ไม่เคยห้ามเลยว่าลูกอยากเรียนอะไร และคอยห่วงใยสักถามอยู่เสมอ ซึ่ง “มีวันนี้ได้เพราะยายให้” ยายเป็นครูคนแรกของหนูที่สร้างอุปนิสัยรักความใฝ่รู้ ทำให้หนังสือเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของหนูอีกท่านที่ไม่กล่าวถึงไม่ได้ สามี พี่ชาย และเพื่อน ศุภวิชญ์ สุรเกียรติกุล บุคคลที่เป็นแรงขับเคลื่อน และพลขับไปรื้อไปส่งตลอดโดยไม่เคยปริปากบ่น ปริญาโทนี้ ตัดแบ่งกันเอานะคะ ^_^ ทุกคนมีส่วนร่วมกับความสำเร็จ

ขอบพระคุณ พี่ๆ น้องๆ เจ้าหน้าที่วิทยาลัยนวัตกรรม ป้าแม่บ้านทุกท่าน น้องรปภ. อยู่เป็นเพื่อนให้การสนับสนุนการศึกษาจนปิดตึกในปีการศึกษาแรกของผู้วิจัย คนสำคัญที่ทำให้วิจัยฉบับนี้เป็นไปอย่างราบรื่น ผู้คอยให้คำปรึกษา และแนะนำขั้นตอนวิธีจนแล้วเสร็จ ขอบพระคุณพี่ก๊วก วชิราภรณ์ ทวนทอง ไม่มีพี่ก๊วกเอกสารต่างๆ คงเป็นเรื่องงมเข็มในมหาสมุทรอินเดีย และขอบพระคุณพี่การ์ตูน รุจิรัตน์ สงวนธรรม ที่ให้คำแนะนำ และช่วยตรวจสอบเอกสารจนได้รับคัดเลือกทุนสนับสนุนงานวิจัยของทางวิทยาลัย

สุดท้ายนี้ หากไม่กล่าวถึง เพื่อนแท้ 8 ชีวิต MCI 5 ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขมาด้วยกันคงจะไม่ได้ ขอบคุณ สวราชย์ เพ็ชรโยธา พี่เอ และ ณัฐศนา อุดมผล น้องเปียวโน เพื่อนกลุ่มแรกที่ทำงานด้วยกัน ทำให้รู้ว่า ปัญหาความห่างไกลในช่วงโควิด-19 ไม่เป็นอุปสรรคกับการทำงานที่เราทุ่มเทความ

สามัคคี และความตั้งใจกันมา ขอขอบคุณ เตชวัน ปัญญาคุณธรรม น้องพีว ผู้เป็น encyclopedia ตอบและแก้ไขปัญหาคาใจให้พี่ได้ทุกเรื่องจนพี่สามารถทำได้จนสำเร็จ วัศรา ศิริขวัญชัย น้องแอน สาวน้อยของพี่เสมอ ผู้คอยห่วงใยทั้งร่างกาย และจิตใจ รอยยิ้ม และอ้อมกอดของหนูมีความหมายกับพี่นะ และนภัสวรรณ จันทรเสนา นุ่นนุ่น ของพี่ น้องเป็นผู้ช่วยสนับสนุน และส่งข่าวสารสำคัญทำให้พี่ผ่านพ้นช่วงเวลาที่ย่ำแย่กับแนวทางในการทำงานมาได้ ขอขอบคุณแก๊งส้มมนา อริสรา โฉมงาม น้องเฟิร์น กุลชา ปริตาศักดิ์ น้องอิม และวันวิภาห์ จำปาทอง น้องหมีหมีว ทั้งสามคนช่วยพี่ในเรื่องของเทคโนโลยี และการทำงานกลุ่มในมุมมองของคนรุ่นใหม่ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดให้คนเจนพีเปิดรับการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สร้างสรรค์กว่าเดิม

งานวิจัยชิ้นนี้ อาจดูไร้สาระในสายตาของใครหลายคน แต่ความตั้งใจที่ยากจะหาค้นแนวคิดความเชื่อของสังคมไทยที่มีต่อเครื่องรางในยุคนี้อาจเปลี่ยนแนวคิดจากเรื่องงมงายกลายเป็นกำลังใจ และสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้ใครอีกหลายๆ คน ในงานวิจัยนี้หากกล่าวถึง หรือพาดพิงผู้ใด ผู้วิจัยไม่ได้มีเจตนาที่จะชี้หน้า หรือวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดของผู้นั้น เป็นเพียงการหยิบยกเนื้อหาทางสังคมมาประกอบกับแนวคิด และทฤษฎีเพื่อตีแผ่กระแสความนิยมเรื่องของสายมูในสังคมเพียงเท่านั้น หากมีสิ่งผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับคำติชม และคำชี้แนะไว้ ณ โอกาสนี้

ศิริภัสสร สุรกีรติกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามนำวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเครื่องราง (amulet)	6
2.1.1 วิวัฒนาการของการสร้างรูปเคารพในไทย	7
สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16)	7
สมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13-18)	18
สมัยลพบุรี (พุทธศตวรรษที่ 16-18)	24
สมัยล้านนา (พุทธศตวรรษที่ 18-20)	28
สมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 17-19)	33

สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 – 2310)	40
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (สมัยรัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 3)	44
สมัยรัตนโกสินทร์สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2394-2475)	51
สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน	57
2.1.2 เครื่องรางดิจิทัล	61
2.1.2.1 วอลเปเปอร์เสริมดวง	61
2.1.2.2 รูปแบบเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวง	64
2.2 แนวคิด และทฤษฎีสัญวิทยา (semiology)	74
2.2.1 สัญญา และสัญลักษณ์ความเชื่อต่างๆ	78
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	86
2.3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อ	86
2.3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับสัญญา	87
2.3.3 งานวิจัยเกี่ยวกับวอลเปเปอร์เสริมดวง	88
2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	90
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	91
3.1 รูปแบบของการวิจัย	91
3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	91
3.2.1 การเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์กำหนด (criteria sampling)	91
3.2.1.1 ประวัติบริษัท มูเตเวิร์ล และวอลเปเปอร์เสริมดวง	92
3.2.1.2 บริษัทโฮโรวอลล์ Horowall วอลเปเปอร์เสริมดวง	94
3.2.1.3 วอลเปเปอร์เสริมดวงลัคกี้โดส luckydose	97
3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	97
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	101
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	102
3.6 การนำเสนอผลวิจัย	102
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	103

4.1 รูปแบบของวอลเปเปอร์เสริมดวง	103
4.2 สัญญาในวอลเปเปอร์เสริมดวง	116
4.2.1 รูปเคารพตามความเชื่อ	117
4.2.1.1 การแสดงออกทางร่างกาย	120
4.2.1.2 การแสดงออกที่สีหน้า	124
4.2.1.3 ตัวเลข	127
4.2.1.4 ตัวอักษร	128
4.2.2 ภาพ	131
4.2.2.1 สี	135
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	141
5.1 สรุปผลการวิจัย	141
5.1.1 รูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวง	141
5.1.2 สัญญาภาษา	143
5.1.2.1 สัญญามุทรา ทำนั้ง	143
5.1.2.2 สัญญาการแสดงออกที่สีหน้าสงบนิ่ง	144
5.1.2.3 สัญญาตัวเลข	144
5.1.2.4 สัญญาตัวอักษร	145
5.1.3 สัญญาภาพกราฟิก/ภาพการ์ตูน	146
5.1.3.1 สัญญาสี	147
5.2 อภิปรายผล	149
5.2.1 วอลเปเปอร์เสริมดวง: ยันต์เครื่องรางยุคดิจิทัล	149
5.2.2 วอลเปเปอร์เสริมดวง: สัญญาความไม่แน่นอนในสังคมไทย	150
5.3 ข้อเสนอแนะ	153

(10)

รายการอ้างอิง

154

ประวัติผู้เขียน

174

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตารางเก็บข้อมูลสัญญาณวอลเปเปอร์เสริมดวง	101
4.1 รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง	104
4.2 รูปแบบความเชื่อ	114
4.3 รูปเคารพตามความเชื่อพระพิฆเนศ	117
4.4 รูปเคารพความเชื่อพระแม่ลักษมี	118
4.5 การแสดงออกทางร่างกาย	122
4.6 การแสดงออกที่สีหน้า	125
4.7 ตัวเลข	127
4.8 ตัวอักษร	128
4.9 ภาพ	134
4.10 สี	137

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 ไอซ์ไฟเวอร์	2
1.2 เครื่องรางของขลังในภูเก็ลเทรนต์	3
1.3 การค้นหาความถี่ของคำที่เกี่ยวข้องกับเครื่องราง	3
2.1 วัฒนธรรมหินตั้ง	9
2.2 ลูกปัดหินสีเขียว เทา ขาว	10
2.3 ตุ๊กตาคนจูงลิง	11
2.4 พระพุทธรูปปางประทานพร	13
2.5 พระพุทธรูปประทับยืนอภัยมุทรา	13
2.6 พระคเณศหินทราย	14
2.7 ตราประทับรูปปูรณกลศ	15
2.8 ภาพสลักขลักษ์มีรูปปูรณกลศสถาปนาารหุต	15
2.9 รูปท้าวภูเวรและคชลักษณ์(ดินเผา)	16
2.10 พระพิมพ์ดินดิบ	19
2.11 พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร	20
2.12 พระพุทธรูปนาคปรก	21
2.13 พระวิษณุ	22
2.14 พระสุริยเทพ	22
2.15 ห้วนะโม	23
2.16 พระไภษัชยคุรุ	25
2.17 ศิวลึงค์ ปราสาทพนมรุ้ง	27
2.18 พระบฏ	30
2.19 ยันต์เทียนล้านนา	31
2.20 ผ้ายันต์พระพรหมสามหน้า มหามนต์จินตามณี	32
2.21 (ผี) พระขพุง	34
2.22 ตุ๊กตาเสี้ยกบาล	35
2.23 ตุ๊กตาเสี้ยกบาล	35
2.24 พระพุทธรูปปางลีลา	36

2.25 พระอจนะ	38
2.26 พระพุทธรูปปางมารวิชัย	38
2.27 พระหริหระ	39
2.28 เชือกปะกำ และศาลปะกำ	41
2.29 พระโพธิสัตว์ 500 พระชาติ	42
2.30 ด้ามมีดรูปพระคเณศ	44
2.31 พระพุทธรูปปางปราบท้าวพกาพรหม	46
2.32 พระภควัม	48
2.33 พระกริ่งปวเรศ	50
2.34 พระคลังมหาสมบัติ	52
2.35 รูปปั้นพระพิฆเนศจากขัว	54
2.36 เหรียญสุวັสถิกะหลวงพ่โอภาสี	58
2.37 สุวັสถิกะกับพระพิฆเนศ	59
2.38 ขอพร-แค้นไอ้ไข่ออนไลน์	60
2.39 จี้สร้อยคอไอ้ไข่	60
2.40 เครื่องรางเทพเจ้าไฉซึ่งเอื้อรูปแบบต่างๆ	62
2.41 กระแสวอลเปเปอร์เสริมดวง	63
2.42 I told พระแม่ลักษมี	64
2.43 วอลเปเปอร์เสริมดวงเทพเจ้าในศาสนาต่างๆ	66
2.44 วอลเปเปอร์เสริมดวงไผ่ยิปซี	67
2.45 วอลเปเปอร์เสริมดวงเลขมงคล	67
2.46 วอลเปเปอร์ยันต์ท้าวเวสสุวรรณ	68
2.47 วอลเปเปอร์เสริมดวงสีตามวันเกิด	69
2.48 วอลเปเปอร์เสริมดวงแบบภาพกราฟิก	70
2.49 วอลเปเปอร์เสริมดวงภาพวาด	70
2.50 วอลเปเปอร์เสริมดวงภาพถ่าย	71
2.51 วอลเปเปอร์เสริมดวงภาพการ์ตูน	71
2.52 วอลเปเปอร์เสริมดวงแบบภาพเคลื่อนไหว แอปพลิเคชันตีกติก	72
2.53 วอลเปเปอร์เสริมดวงดาวนโหลดฟรี	73
2.54 วอลเปเปอร์เสริมดวงรูปแบบสิ่งทำพิเศษ	73

2.55 กรอบแนวคิดองค์ประกอบของสัญญาณของเดอ โซซูร์	75
2.56 กรอบแนวคิดการวิจัยวอลเปเปอร์เสริมดวง	90
3.1 ความนิยม “มูเตเวิร์ล” ปี พ.ศ. 2565-2566	93
3.2 มูเตเวิร์ลเฟสบุ๊ก	94
3.3 มูเตเวิร์ลเว็บไซต์	94
3.4 เฟสบุ๊กโฮโรวอลล์ horowall วอลเปเปอร์มือถือปรับดวง	95
3.5 รีวิวการใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงโฮโรวอลล์ horowall	96
3.6 รีวิวจากผู้ใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงโฮโรวอลล์ horowall	96
3.7 เฟสบุ๊กวอลเปเปอร์เสริมดวง luckydose	98
4.1 จุดประสงค์การใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวง	116
4.2 สถิติสถานะ	123
4.3 ตัวอักษร ชื่อ และนามสกุล	130
4.4 คำว่า “มั่งคั่ง”	130
4.5 ภาพการ์ตูน	135
5.1 ยันต์พิชัยสงครามหนูนชะตา	150

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

เครื่องรางถือเป็นสัญลักษณ์ หรือ เครื่องขึ้นนำของคนในสมัยโบราณที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ลัทธิ และพิธีกรรมต่างๆ ที่อิงกับศาสนา เช่น การนับถือผี หรือวิญญาณนิยม (animism) ศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งความเชื่อในสังคมไทยเครื่องรางถือเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดนิมิต ลางดี ลางร้าย และสามารถกำหนดรู้ให้กับผู้ศรัทธา ซึ่งเป็นสิ่งชี้แนะ และช่วยในการตัดสินใจ เช่น ในยามศึกสงครามเครื่องรางถูกกล่าวถึงในตำราพิชัยสงครามว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการพกพาติดตัวเพื่อป้องกันภัยอันตราย (ข่าวสดออนไลน์, 2561) มากไปกว่านั้น ความหมายของเครื่องรางในไทยอาจสอดคล้องกับการมีอยู่ของ “ไสยศาสตร์” เป็นสิ่งที่เข้าใจว่าอยู่เหนือธรรมชาติ หรือสิ่งลึกลับอันไม่สามารถหาคำตอบได้ด้วยเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ และเป็นสิ่งที่ให้ดีให้ร้ายแก่ผู้ที่เชื่ออยู่ในรูปแบบพิธีต้องอันเนื่องด้วยคาถาอาคม และเวทมนตร์เพื่ออำนวยประโยชน์ให้แก่ตนในทางดี และชั่ว (อนุমানราชชน, พระยา, 2515, น.222)

อย่างไรก็ดี การบูชาเครื่องรางเกิดขึ้นจากแนวคิดที่มนุษย์มีความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รูปแบบของรูปเคารพที่สอดแทรกเนื้อหาความเชื่อของศาสนา และเมื่อเกิดแรงศรัทธาจึงเกิดความต้องการสร้างวัตถุแทนตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไว้เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคระบาด หรือในปัจจุบันที่ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เครื่องรางยังคงอยู่ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางจะเป็นอุปสรรคสักแค่ไหน ผู้เปี่ยมด้วยศรัทธาจะหาหนทางให้ได้มาซึ่งวัตถุความเชื่อดังกล่าวเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ

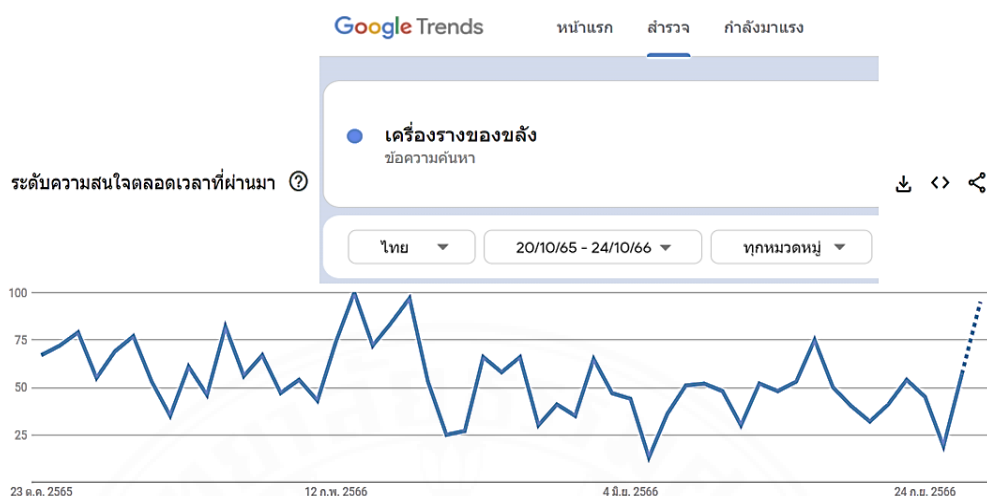
อนึ่ง ที่พึ่งทางใจอาจไม่จำเป็นต้องมาจากการพึ่งพามนุษย์ด้วยกัน หากแต่แนวปฏิบัติในสังคมที่มีต่อการเสริมสร้างกำลังใจคงจะไม่พ้นการเข้าหาศาสนา และความเชื่อ ตัวอย่างกระแสความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในปีพ.ศ. 2563 เกิดปรากฏการณ์ "ไอ้ไข่พีเวอร์" สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถ "ขอได้ ให้อรับ" สร้างรายได้การท่องเที่ยวให้กับจังหวัดนครศรีธรรมราชสูงถึง 6.4 พันล้านบาท (ข่าวพีพีทีวี, 2563) (ภาพที่ 1.1)

ภาพที่ 1.1 ไอ้ไข่พีเวอร์

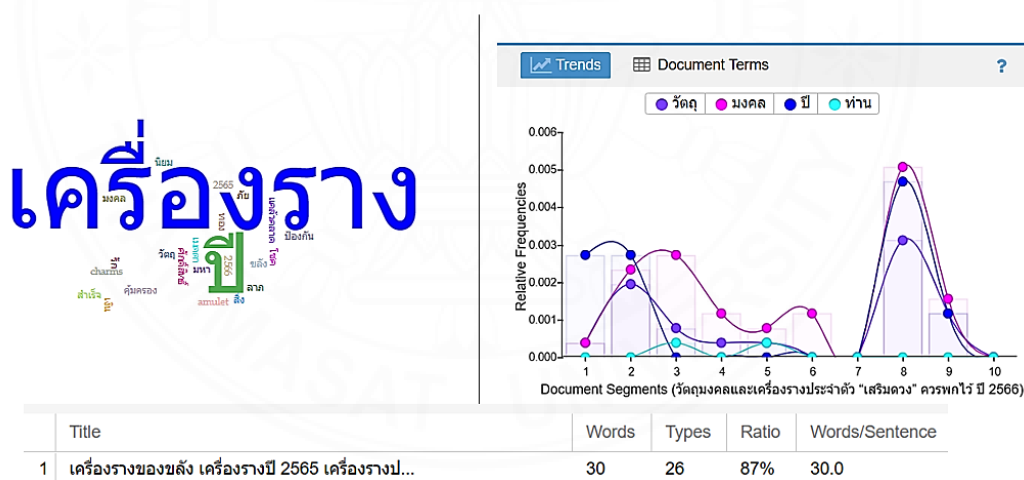
ที่มา. <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/138408>

ทั้งนี้ กระแสความนิยมกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ส่งผลให้เกิดกระแสการบูชาเครื่องรางของขลังต่อมาในสังคมไทยยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารสามารถค้นหา และตรวจสอบตามความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว ตลาดเครื่องรางในปี พ.ศ. 2565 เติบโตอย่างก้าวกระโดดจากการสำรวจของกระทรวงพาณิชย์เผยธุรกิจเกี่ยวกับความเชื่อจากตลาดที่นำเสนอศาสตร์เร้นลับ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางของขลังเพื่อเสริมดวง โชคลาภ และความรักเป็นธุรกิจที่เติบโตอย่างต่อเนื่องตามสถิติตลอดระยะ 3 ปี ตั้งแต่พ.ศ. 2563-2565 ซึ่งผลประกอบการรายได้ของกลุ่มธุรกิจดังกล่าวในปี พ.ศ. 2564 มีรายได้รวม 61.28 ล้านบาทแม้ว่าจะเกิดวิกฤตการณ์ของการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 แต่ไม่ส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจแต่อย่างใด (สำนักข่าวกระทรวงพาณิชย์, 2566) ทั้งนี้ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในเรื่อง “เครื่องรางของขลัง” ผ่านการสำรวจผ่านกูเกิลเทรนด์พบว่า การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังตั้งแต่ พ.ศ. 2565-2566 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับ (ภาพที่ 1.2) และการค้นหาความถี่ผ่านโปรแกรมออนไลน์ www.voyant-tools.org พบเนื้อหาความถี่การกล่าวถึงเครื่องรางมากถึง 87 เปอร์เซ็นต์ในปีพ.ศ. 2565-2566 (ภาพที่ 1.3)

ภาพที่ 1.2 เครื่องรางของขลังในกูเกิลเทรนด์

ที่มา: <https://trends.google.co.th/trends/explore?date=2022-10-20%202023-10-24>

ภาพที่ 1.3 การค้นหาความถี่ของคำที่เกี่ยวข้องกับเครื่องราง

ที่มา: <https://voyant-tools.org/?corpus=b29fc04c20570fc4913512a3d2c50881>

อีกนัยสำคัญที่ทำให้ปรากฏการณ์ของเครื่องรางยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทย ล้วนเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านปฏิบัติการทางศาสนาของไทยทำให้การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีเพิ่มมากขึ้น และถูกเชื่อมโยงกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของประเทศจากการศึกษา "ความเร่งทางศาสนา: พุทธศาสนาประชาานิยมกับเวลาแห่งความไม่แน่นอนที่หดรันลงในสังคมไทยปัจจุบัน" เป็นการพัฒนาความศักดิ์สิทธิ์จากนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรมเกิดเป็นสินค้าที่จับต้องได้ ซึ่งการสร้างฐานะของ

เครื่องรางผ่านการมีปฏิสัมพันธ์โดยมนุษย์ และมนุษย์เองเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับสิ่งที่มองไม่เห็น ทำให้ความสัมพันธ์ที่ว่าเป็นเงื่อนไขในการสร้างวัตถุ หรือกระทำผ่านวัตถุ เช่น รูปเคารพ และวัตถุทางความเชื่อจึงกลายเป็นสิ่งยืนยันถึงการมีตัวตนของเครื่องราง ซึ่งนั่นอาจกล่าวได้ว่า เป็นการสร้างสัญลักษณ์ความเชื่อทางศาสนาผ่านเครื่องรางในปัจจุบัน (ข้าวสนุกออนไลน์, 2566)

สรุปได้ว่า ในช่วงพ.ศ. 2563-2565 เกิดปรากฏการณ์มูลเหตุที่สร้างรายได้ให้กลุ่มธุรกิจความเชื่ออย่างมหาศาล จากกระแสความศรัทธารูปเคารพศักดิ์สิทธิ์เป็นผลมาจากการนับถือศาสนาต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดการสร้างเครื่องรางเพื่อใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และเครื่องรางนั้นได้พัฒนาจนกลายเป็นสินค้าความเชื่อในโลกออนไลน์ หรือเครื่องรางในยุคดิจิทัล อันเนื่องมาจากโรคระบาดและสภาพเศรษฐกิจชะลอตัว ต่อมากระแสเครื่องรางในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 เกิดการสร้างเครื่องรางตัวแทนรูปเคารพใช้พกพาได้ตลอด 24 ชั่วโมง เรียกว่า วอลเปเปอร์เสริมดวง เครื่องรางดิจิทัลที่แฝงนัยทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เพื่อหาสัญญาณที่ซ่อนอยู่ของการบริโภควัฒนธรรมความเชื่อของคนไทยต่อไป

1.2 คำถามนำวิจัย

- 1.2.1 เครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นอย่างไร
- 1.2.2 สัญญาณที่ซ่อนอยู่ในเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.3.1 เพื่อศึกษารูปแบบเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวง
- 1.3.2 เพื่อศึกษาสัญญาณในเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเรื่อง “วอลเปเปอร์เสริมดวง: สัญญาณแห่งความเชื่อในยุคดิจิทัล” มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.4.1 การศึกษาวิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวงตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักเกณฑ์ดังนี้ คือ 1) รูปแบบเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวง 2) แนวคิด และทฤษฎีสัญวิทยาเพื่อหาสัญญาณ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาของเนื้อหาเฉพาะ ตั้งแต่ พ.ศ. 2565-2566

1.4.2 ขอบเขตด้านเวลา

งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2566

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.5.1 ทราบถึงรูปแบบเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวง

1.5.2 ทราบถึงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวง

1.5.3 ผู้สนใจเนื้อหาวิจัยสามารถนำข้อมูลจากการอภิปรายผล และข้อเสนอแนะต่างๆ ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษา “วอลเปเปอร์เสริมดวง: สัญลักษณ์แห่งความเชื่อในยุคดิจิทัล” โดยแบ่งการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเครื่องราง (amulet)
- 2.2 แนวคิด และทฤษฎีสัญวิทยา (semiology)
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเครื่องราง (amulet)

ตามความหมายพจนานุกรม “เครื่องราง หมายถึง ของที่นับถือว่าป้องกันอันตราย ยังไม่ออก ฟันไม่เข้า เช่น ตะกรุด ผ้ายันต์ เหล็กไหล และของขลัง หมายถึง ของที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่าอาจบันดาลความต้องการให้สำเร็จดังประสงค์” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) หรือกล่าวถึงอิทธิฤทธิ์ของเครื่องรางของขลังในด้านต่างๆ เช่น คงพระพันชาติ เมตตามหานิยม แคล้วคลาดจากอาวุธ ฯลฯ ซึ่งเรื่องเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับสิ่งลึกลับที่เรียกว่า "ไสยศาสตร์" จัดเป็นสาขาหนึ่งเรียกว่า วิชาลึกลับ (occult science) (ชลอ อุทกภาชน, 2515, น. 11) ล้วนเกิดจากการสร้างวัตถุจากความเชื่อ หรือศาสนาที่ปรากฏในไทย เช่น การนับถือผี พุทธศาสนา และพราหมณ์-ฮินดู

จากคำนิยาม เครื่องรางเป็นสัญลักษณ์ และเครื่องมือชี้แนะให้มนุษย์ปฏิบัติตาม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องศาสนา และพิธีกรรม ซึ่งเครื่องรางสามารถป้องกันภัยแคล้วคลาด หรือกำหนดเรื่องดี และปัดเป่าเรื่องร้าย หรือแม้ในยามศึกสงครามโดยอาศัยไสยศาสตร์คือเรื่องเหนือธรรมชาติ หรืออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่เป็นตัวแทนบรรพบุรุษ หรือตัวแทนศาสดาช่วยในการบันทาลโชค และความสำเร็จ รักษาโรค และทำให้เกิดโชคลาภตามความต้องการของผู้ศรัทธา และผู้บูชาสามารถพบพาติดตัวได้

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามแนวคิดเครื่องรางดังกล่าว ผู้วิจัยพบแนวคิดการสร้างรูปเคารพตามความเชื่อเพื่อเป็นเครื่องบูชา และถือเป็นจุดเริ่มต้นของการนำสัญลักษณ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาปรับใช้

ในการสร้างเครื่องรางดิจิทัลอย่างวอลเปเปอร์เสริมดวง ซึ่งรูปเคารพมีวิวัฒนาการจากการประติมากรรมของไทย (sculpture) เป็นศิลปะแขนงหนึ่งในการสร้างสรรค์รูปทรงที่มองเห็น (visual form) ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นสามมิติ เช่น ความกว้าง ความยาว ความสูง จับต้องได้ และสร้างความประทับใจ หรือสะท้อนใจที่มนุษย์ได้คิดค้นวิธีจำลองภาพเหตุการณ์ของธรรมชาติ และประสบการณ์ให้เหมือนคน หรือวัตถุของจริงมากที่สุด (ภูริปนิธิ์ คงโมนันท์, 2552) ดังจะแบ่งออกเป็นประติมากรรมรูปเคารพแสดงออกเป็น 2 แนวทางหลัก คือ ประติมากรรมรูปคน และประติมากรรมรูปสัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆ ตามคติความเชื่อทางศาสนา และมีวิวัฒนาการของการสร้างรูปเคารพดังต่อไปนี้

2.1.1 วิวัฒนาการของการสร้างรูปเคารพในไทย

การศึกษาวิวัฒนาการของเครื่องรางในไทยพิจารณาจากข้อมูล และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยทวารวดีจนถึงปัจจุบัน เช่น ยุคหิน ยุคสำริด เป็นต้น ตามคติความเชื่อการนับถือผี ศาสนาพุทธ และพราหมณ์-ฮินดูที่ปรากฏในเนื้อหาวิวัฒนาการของเครื่องรางในไทยดังนี้

สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16)

วัฒนธรรมอาณาจักรทวารวดีตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์แบ่งออกไปเป็น 3 พื้นที่ใหญ่ คือ วัฒนธรรมทวารวดีพื้นที่แรกอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดกาฬสินธุ์ อุบลราชธานี นครพนม เป็นต้น โดยศูนย์กลางวัฒนธรรมทวารวดีอยู่ในบริเวณภาคกลางของไทย ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดนครปฐมเดิมเรียกว่า เมืองอู่ทอง และพื้นที่สุดท้ายกล่าวถึงวัฒนธรรมทวารวดีในภาคเหนือ เช่น จังหวัดลำพูน เกิดจากธิดาของกษัตริย์มอญได้อพยพผู้คนไปตั้งเป็นเมืองหริภุญชัย ทำให้เกิดศิลปะทวารวดีที่ผสมผสานกับศิลปะลพบุรี ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงงานศิลป์ หรือประติมากรรมในสมัยทวารวดีส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะอินเดียสมัยอมราวดี คุปตะ และปาละ ตามลำดับ ซึ่งปรากฏจากวัตถุโบราณต่างๆ รวมถึงรูปเคารพอ้างอิงจากจดหมายเหตุของจีน "จื๋ย หล่อ ป้อ ดี" หรือ "โถ โป ตี้" (to-lo-po-ti) ซึ่งมีการขุดพบเหรียญเงินจารึกภาษาสันสกฤต "ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ" แปลว่า บุญกุศลของพระราชแห่งศรีทวารวดี (กรมศิลปากร, 2513)

อย่างไรก็ตาม การนับถือศาสนาในสังคมทวารวดีมีอิทธิพลต่อการสร้างศิลปวัตถุ และประติมากรรมทั้งสิ้น ซึ่งปรากฏการนับถือผี หรือพุทธศาสนานิกายเถรวาทพบหลักฐานโบราณเป็นแผ่นอิฐ พระพิมพ์ดินเผาในภาคกลาง และในส่วนของภาคใต้พบการนับพุทธศาสนานิกายมหายานที่มี

วัตถุเป็นตัวแทนรูปเคารพของพระโพธิสัตว์ มากไปกว่านั้น พบศิวิลิ่งค์ และรูปพระนารายณ์สะท้อนความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูทั้งไวษณพนิกาย และไศวนิกาย (กรมศิลปากร, 2563ข)

(1) การนับถือผี

หินตั้ง

เมื่อกล่าวถึงการนับถือศาสนาบรรพกาล (primitive religion) เป็นศาสนาที่คนในสมัยโบราณสร้างระบบความเชื่อภายใต้ลัทธิการบูชาเรื่องเหนือธรรมชาติ พลังอำนาจในรูปแบบวิญญาณนิยม (animism) ว่าการกราบไหว้สิ่งเหล่านั้นจะเกิดประโยชน์แก่ตน โดยมีข้อห้าม (taboo) ต่างๆ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่ต้องปฏิบัติต่อกันมา และเชื่อว่าวิญญาณจะอาศัยอยู่ในทุกที่ เช่น ก้อนหิน แม่น้ำ ภูเขา เป็นต้น (ศิลป์ชัย เชาวเจริญรัตน์, 2558) ซึ่งสังคมทวารวดีเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ยึดถือความเชื่ออำนาจเหนือธรรมชาติว่าสามารถช่วย และคุ้มครองป้องกันผู้คนจากผีร้ายที่กล่าวถึงโรคภัยไข้เจ็บ และความตาย หรือเชื่อว่าการไหว้ผีจะบันดาลให้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2564ก) จากแนวคิดเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ของการนับถือผีสมัยทวารวดีเป็นที่น่าสังเกตว่า คนในสมัยนั้นนับถือธรรมชาติเปรียบเสมือนบรรพบุรุษที่ยังคงสิงสู่อยู่ตามพื้นที่ต่างๆ จึงนำวัตถุจากธรรมชาติมาเป็นตัวแทนในการสร้างสิ่งระลึกถึง และเคารพกราบไหว้ เช่นเดียวกับเครื่องรางที่เป็นวัตถุแสดงถึงสัญลักษณ์ของสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์สามารถบันดาลความต้องการให้แก่ผู้เคารพนับถือ

ดังจะเห็นประติมากรรมหินตั้งถือเป็นสัญลักษณ์ที่นำก้อนหินปรับใช้สะท้อนความเชื่อการนำวัตถุธรรมชาติมาใช้เป็นตัวแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การพบหลักฐานบนภูพระบาทบัวบก-บัวบาน อ.บ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี หรืออุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทปรากฏสัญลักษณ์วัฒนธรรมหินตั้ง (megalith culture) (ภาพที่ 2.1) อย่างไรก็ตาม ภูพระบาทนับเป็นสถานที่ซึ่งพุทธศาสนาผสมผสานกับการนับถือผีซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมนำเอาหลักหินมาล้อมรอบเสาหิน และเพิงหิน เพื่อบอกเขตพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในการสักการบูชา (กรมศิลปากร, 2563ก)

ภาพที่ 2.1 วัฒนธรรมหินตั้ง

ที่มา: จาก ภาพพระบาท อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี. โดย พุทธศิลป์อีสาน, (2559),
<https://www.esanart.com/phuphrabat/>

ลูกปัดทวารวดี

จากประติมากรรมหินตั้งสัญลักษณ์การนับถือผีข้างต้นสังเกตได้ว่าจุดร่วมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กล่าวถึงการนำวัตถุธรรมชาติ อย่างเช่น “หิน” มาสร้างเป็นตัวแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือสิ่งเคารพสักการะ และเครื่องรางของขลังที่สามารถพกพาติดตัวเพื่อคุ้มครองป้องกัน หรือรักษาโรค

ลูกปัดทวารวดีคือเครื่องประดับที่ปรากฏบนประติมากรรมรูปเคารพ หรือภาพพระโพธิสัตว์ และบุคคลต่างๆ หากแต่นำมาเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย และแสดงถึงสถานะของกลุ่มคนสมัยทวารวดี หรือเพื่อเป็นสิ่งที่สังเวชญาแก่ผู้วายชนในโลภหน้า (ภูธร ภูมะธน และบัญชา พงษ์พานิช, 2558, น.320) หนึ่งในรูปแบบลูกปัดทวารวดีเป็นลูกปัดที่ทำจากหินอ่อน และหินปูนมีสีต่างๆ ทั้งขาว เทา น้ำตาล และเขียว มีรูปทรงหลากหลาย เช่น ลูกปัดหินสีเขียว เทา ขาว หินชนิดนี้ปัจจุบันเรียกว่า หยก (ภาพที่ 2.2) ทั้งนี้ อิทธิพลจากลูกปัดทวารวดียังสะท้อนให้เห็นในเครื่องรางวัตถุจากธรรมชาติรูปแบบอื่นๆ ที่ขุดพบในแหล่งโบราณคดีอุทอง

ภาพที่ 2.2 ลูกปัดหินสีเขียว เทา ขาว

ที่มา:

<https://www.finearts.go.th/storage/contents/2023/02/file/82LGXPXOjegXPBYU63bLmyAmHFDXwUKpvdShKbKH.pdf>

(2) ศาสนาพุทธ

ตุ๊กตาคนจูงลิง

หลักฐานการขุดพบตุ๊กตาประติมากรรมดินเผาขนาดเล็กรูปคนจูงลิง อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-15 ณ เมืองโบราณอู่ทอง เมืองโบราณจันเสน และเมืองโบราณคูเมืองแสดงให้เห็นเด็กชายยืนเปลือยสวมเครื่องประดับเป็นสายสร้อยคล้ายเครื่องราง และกำไลข้อมือส่วนสะโพกคาดด้วยเชือกหรือแถบผ้า มือขวาถือเชือกกำลังล่ามจูงลิงด้วยการนั่งยอง มือซ้ายถือกิ่งผลไม้ จากประติมากรรมรูปคนจูงลิงดังกล่าวมีแนวคิดที่แสดงถึงคติความเชื่อต่างกันไป เช่น ลิงเปรียบเสมือนหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทเรื่องการควบคุมจิตของมนุษย์ เพราะลิงเป็นสัญลักษณ์ของความซุกซนทำให้เปรียบได้กับจิตที่ว่องไวเปลี่ยนแปลงได้ตลอด หากผู้ใดประสงค์อยากบรรลุมรรคผล หรือนิพพานจึงต้องฝึกการควบคุมจิตของตน ส่วนสายจูง และข้อผลไม้เปรียบเหมือนสิ่งที่ล่อลวงให้ลิงอยู่นิ่ง ดังการบังคับจิตให้สงบ บางความเชื่อกล่าวว่าอาจเป็นเครื่องรางป้องกันภัยอันตรายเพราะคนอินเดียนับถือหนุมานจึงยกย่องให้ลิงเป็นสัตว์ที่คอยช่วยเหลือมนุษย์ และบางทฤษฎีของนักวิชาการเชื่อว่า เป็นแนวคิดของคนพื้นเมือง เพราะตุ๊กตาส่วนใหญ่ไม่มีศีรษะจึงสันนิษฐานกันว่าอาจทำเพื่อการสะเดาะเคราะห์ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง, 2563) ทั้งนี้ เครื่องรางตุ๊กตาคนจูงลิงอิงคติความเชื่อศาสนา

พุทธรูป เป็นสัญลักษณ์ที่สอดแทรกหลักธรรมที่ใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการเปรียบเทียบแบบมีเหตุผล เห็นภาพได้จริงด้วยการยกตัวอย่างให้เห็นตรงหน้า แต่แฝงไปด้วยคำสอนรูปแบบมายาคติของวัตถุนิยม เป็นแนวคิดของศาสนาที่ไม่ได้ปิดบังอำพราง ทุกสิ่งปรากฏอยู่ตรงหน้า และล้วนเป็นสิ่งที่มนุษย์คุ้นเคย ยึดถือเป็นธรรมชาติ อย่างธรรมชาติของลิงเปรียบได้กับจิตใจมนุษย์หากอยากหยุดนิ่งเสียคงต้องใช้ โซ่ในใจล่ามจูงไว้บ้าง (อารยะ มนูญศักดิ์, 2551) (ภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.3 ตุ๊กตาคนจูงลิง

ที่มา. <https://seaarts.sac.or.th/artwork/283>

อนึ่ง ตุ๊กตาดินเผาขนาดจิ๋วในยุคทวารวดีข้างต้นอาจมีความเชื่อที่สอดคล้องกับสังคมเมืองหริภุญไชย จากการขุดพบซากตุ๊กตาหน้าศาสนากลางจังหวัดลำพูน ซึ่งตามคติความเชื่อเครื่องรางเมือราว 1,400 ปีมาแล้ว ในสมัยของพระนางจามเทวี ต้นยุคสมัยของเมืองหริภุญไชยมีการผลิตตุ๊กตาหุ่นปั้นเป็นเครื่องรางตามวัฒนธรรมของคนมอญ และความเชื่อในอุษาคเนย์ใช้เพื่อป้องกันเด็กจากภูติผีปิศาจ ซึ่งปิศาจที่ถูกกล่าวถึงคือ นางหาริตี หรือหาริตี (Hariti) หญิงธรรมดาบ้างว่าเป็นยักษ์ฉลามตามตำนานสมัยพุทธกาลที่คอยจับเด็กกิน โดยพระพุทธองค์ทรงเทศนาจนกลับใจกลายเป็น “เทพผู้พิทักษ์คุ้มครองเด็ก” ในเวลาต่อมา ซึ่งความสัมพันธ์ของทวารวดีกับหริภุญไชยอันยาวนานพบสอดคล้องกับหลักฐานในช่วงเวลา และสถานที่เดียวกัน เช่น ศิลากาจิรักอักษรมอญโบราณ 10 หลัก (เพ็ญสุภา สุขคตะ, 2563)

พระพุทธรูป

ช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-16 พบรูปเคารพในศาสนาพุทธทั้งในนิคายเถรวาท และนิคายมหายานที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศอินเดียเป็นศิลปกรรมที่กระจายตัวอยู่ทางภาคใต้ และภาคอีสาน

ของไทย รูปเคารพที่พบสามารถนำติดตัว และสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย โดยแบ่งศิลปะในทวารวดีออกเป็น 3 ช่วงคือ ยุคแรกในพุทธศตวรรษที่ 12 ศิลปะแบบคุปตะ ยุคที่สองในพุทธศตวรรษที่ 13-15 ศิลปะแบบหลังคุปตะเป็นงานศิลป์ที่ผสมความเป็นพื้นเมืองหรือศิลปะปาละ และยุคสุดท้าย พุทธศตวรรษที่ 16 หลังคุปตะที่ผสมกับศิลปะขอม หรือเขมรสมัยบาปวน หรือลพบุรีตอนต้น (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2564ก, น. 2)

สมัยทวารวดีพบประติมากรรมรูปเคารพ พระพุทธรูปศิลปะอมราวดี และศิลปะแบบคุปตะจำนวนมากมีลักษณะคือ ครองจีวรห่มเฉียง และจีวรไม่มีริ้ว ซึ่งเป็นการรักษาระเบียบการสร้างพระพุทธรูปอย่างเคร่งครัดเทียบเท่าศิลปะของอินเดีย โดยพระพุทธรูปส่วนใหญ่สลักด้วยหินปูนสีเทา และสีเทาหม่นตามขนาดลดหลั่นกันไป ดังนั้นศิลปะแบบคุปตะนี้จึงถูกนำมาเป็นต้นแบบของพระพุทธรูปที่สร้างในประเทศไทย (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, ประยุทธ์ ปยุตโต, 2552)

พระพุทธรูปแสดงพระหัตถ์มุทราปางประทานพร หรืออวทมุทรา โดยพระกรขวาเหยียดตรงตามพระวรกาย และหงายฝ่าพระหัตถ์ออกด้านหน้า พระกรซ้ายยกขึ้นยึดชายจีวรไว้ระดับอกเป็นศิลปะคุปตะ และ พระพุทธรูปแบบอภัยมุทรา หรือปางให้อภัย พระกรขวา และพระหัตถ์ขวาตั้งตรงแบบศิลปะคุปตะในพุทธนิยามมหายาน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2564ข, น. 6) (ภาพที่ 2.4 และ ภาพที่ 2.5)

อย่างไรก็ดี จดรวมในข้อมูลข้างต้นกล่าวถึงสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพระพุทธรูป คือ “มุทรา” แปลว่า เครื่องหมาย (mark) หรือตราประทับ (seal) คือท่าทางแสดงสัญลักษณ์ทางพิธีกรรมในศาสนาพุทธเน้นลักษณะที่มีมือ และนิ้วเป็นสำคัญ มุทราเป็นสัญลักษณ์ของการตรัสรู้ การหลุดพ้นจากกิเลสที่ผัสสนาปรัชญา และอุบาย อุปายะหรือแนวทางแห่งความสำเร็จในทางที่เป็นกุศล (Gosta Liebert, 1976) ซึ่งประติมากรรมในพุทธศาสนาพุทธจะมีเพียงแค่ 2 พระกรตามคติที่ว่าพระพุทธรูปเจ้าเคยเป็นมนุษย์ธรรมดามาก่อน ซึ่งตรงกันข้ามกับมุทราของพระโพธิสัตว์จะมีมุทรามากกว่าสองพระกรขึ้นไป ตามจินตนาการของศิลปินที่ต้องการเน้นพลังอันเหนือมนุษย์ หรืออาจถือศาสตราวุธ และสิ่งของในพระหัตถ์ (เชษฐ ติงสฺยชลิ, 2565, น. 46)

ดังนั้น เครื่องรางในฐานะความเชื่อพุทธศาสนาในสมัยทวารวดี เป็นเครื่องรางสัญลักษณ์ตุ๊กตารูปคน และประติมากรรมรูปเคารพพระพุทธรูปปางประทานพร

ภาพที่ 2.4 และ 2.5 (ซ้าย) พระพุทธรูปปางประทานพร (ขวา) พระพุทธรูปประทับยืนอภัยมุทรา
ที่มว. (ซ้าย) จาก พระพุทธรูปปางประทานพร พบที่วัดร่อ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. โดย ศักดิ์ชัย
สายสิงห์, 2564. /(ขวา) จาก พระพุทธรูปอภัยมุทราศิลปะคุปตะประทับยืนแบบสมถังค์ (ยืนตรง).

โดย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ม.ป.ป.

(3) ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

เครื่องรางในฐานะศาสนาฮินดูที่กล่าวถึงเทพเจ้าเป็นตัวแทน นำไปสร้างวัตถุความเชื่อใน
สังคมทวารวดี และอาจคาบเกี่ยวในช่วงเวลาของอาณาจักรศรีวิชัยในช่วงศตวรรษที่ 11-16 ในภาค
กลาง และภาคใต้ของไทย เป็นการนำอารยธรรมจากอินเดียโดยพ่อค้าที่เข้ามาเผยแพร่วัฒนธรรมรูป
เคารพ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2525, น.37) ซึ่งประติมากรรมรูปเคารพที่นิยมสร้างในสมัยทวารวดี
สันนิษฐานว่าเป็นการนำแนวคิดการสร้างรูปเคารพจากคติความเชื่อการสร้างรูปสัญลักษณ์พระพุทธรูป
ขึ้นเป็นครั้งแรกในแคว้นธาราราชวาร์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 370 โดยชาวกรีกที่นับถือพุทธศาสนา ซึ่ง
ประติมากรรมรูปเคารพในไทยปรากฏก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 แบ่งความเชื่อการสร้างงาน
ประติมากรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ ประติมากรรมรูปคน และประติมากรรมสัญลักษณ์ อาจกล่าว
ได้ว่าความเชื่อในการสร้างรูปเคารพที่เป็นสัญลักษณ์ในปัจจุบันจะไม่ใช่เพียงแค่ความเชื่อเดียวในพุทธ
ศาสนา หากแต่ยังมีการสร้างประติมากรรมรูปสัญลักษณ์ในระบบความเชื่อแบบอื่นๆ ที่ถูกพัฒนาให้
เข้ากับความเป็นสมัยนิยม

เทพรูปคเณศหินทราย

เทพเจ้าฮินดูที่ปรากฏหลักฐานประติมากรรมรูปเคารพ ณ เมืองศรีมโหสถ เมืองโบราณ จังหวัดปราจีนบุรีเป็นหินทรายปั้นที่เก่าแก่ที่สุดราว 1,400 ปีในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 12 พระคเณศ เทพเจ้าสำคัญในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเป็นโอรสของพระศิวะกับนางปารวตี (พระอุมา) มีเศียรเป็นช้าง ร่างกายเป็นมนุษย์ได้รับการยกย่องให้เป็นเทพแห่งความรู้ นับถือในฐานะเทพเจ้าแห่งศิลปวิทยา และเทพเจ้าผู้ขจัดอุปสรรค พระคเณศศิลา (ภาพที่ 2.6) พบเมื่อปี พ.ศ. 2515 ณ โบราณสถานหมายเลข 22 กลางเมืองศรีมโหสถ ซึ่งเป็นพื้นที่โบราณสมัยทวารวดีลักษณะเป็นช้างตามธรรมชาติ ไม่ทรงเครื่องประดับต่างจากศิลปะเขมร สูงประมาณ 1.70 เมตร

ภาพที่ 2.6 พระคเณศหินทราย

ที่มา. <https://finearts.go.th/main/view/28739-ร่องรอยเก่าที่สุดของศาสนาพุทธและฮินดูที่เมืองศรีมโหสถ>

อย่างไรก็ดี ศิลปะฮินดูในทวารวดีรับอิทธิพลจากศิลปะคุปตะเช่นเดียวกับการสร้างประติมากรรมรูปเคารพในศาสนาพุทธ กล่าวคือยุคทองของศิลปะคุปตะมีเนื้อหาของวรรณกรรม รามายณะ และมหาภารตะเกี่ยวข้องกับศาสนาพระเวท และความเชื่อท้องถิ่น โดยไวษณพนิกายเป็นลัทธิแรกที่น่าสนใจของการสร้างรูปเคารพมาใช้ เบื้องต้นเป็นการใช้สัญลักษณ์แทนความหมายถึงเทพหรือเทพี เช่น ล้อเกวียน ดอกบัว หอยสังข์ วัว รวมถึงหินตามธรรมชาติใช้แทนลึงค์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2562)

เหรียญคชลักษณ์

จากระบบความเชื่อแนวความคิดเรื่องสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีเหรียญที่พวกพ่อค้าพกพานำติดตัวมาจากอินเดีย ซึ่งเชื่อถือกันว่าเป็นเครื่องรางสัญลักษณ์มงคลเพื่อให้เกิดโชคลาภ และความร่ำรวยอธิบายผ่านสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนแห่งความเชื่อของชาวอินเดียในสมัยโบราณอย่าง ปุณณกลศ ปุณณฆฏะ หรือ “ปุณณะ” เป็นตัวแทนความอุดมสมบูรณ์ มั่งคั่ง และ “ฆฏะ” แปลว่า หม้อน้ำ คือหม้อน้ำแห่งความอุดมสมบูรณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์จากการกวนเกษียรสมุทรของเหล่าเทวดา และอสูร ซึ่งจะเห็นได้จากภาพสลักหินคชลักษณ์¹ ประดับในสลุปสาญจี และสลุปการหุต และเป็นสัญลักษณ์มงคลที่ถูกถ่ายทอดมายังดินแดนสุวรรณภูมิในสมัยทวารวดี (ณัฐกานต์ จันทะยอด, 2561) เป็นตราประทับรูปปุณณกลศถือเป็นเครื่องรางพระแม่ลักษมียุคแรกในไทย (ภาพที่ 2.7 และภาพที่ 2.8)

ภาพที่ 2.7 ตราประทับรูปปุณณกลศ

ที่มา. http://coinmuseum.treasury.go.th/news_view.php?nid=152

ภาพที่ 2.8 ภาพสลักคชลักษณ์รูปปุณณกลศสลุปการหุต

ที่มา. http://coinmuseum.treasury.go.th/news_view.php?nid=152

¹ คชลักษณ์ (Gaja Lakshmi) หรืออภิเชกคชลักษณ์เป็นตอนที่พระลักษมีปรากฏจากการกวนเกษียรสมุทร และได้อัญเชิญมาชำระล้างร่างกายก่อนถวายแด่พระวิษณุ แสดงภาพคชลักษณ์ คือพระลักษมี มี 4 กร สวมศิราภรณ์ ในวรรณคดีปริศนา ประทับนั่งตรงกลาง ด้านข้างขนบด้วยช้างสองเชือกกำลังรดน้ำบนพระเศียร

ท้าวภูเวรและคชลักษณ์

ทั้งนี้ งานประติมากรรมในสมัยทวารวดียังปรากฏรูปของคชลักษณ์ และภูเวรในสุวรรณภูมิเรียกชื่อภูเวรแตกต่างกันไป เช่น ชัมภล เวสสุวรรณ และธนบดี ท้าวภูเวรปรากฏในวรรณกรรมฮินดูหรือในคัมภีร์ปุราณะยุคพระเวทเป็นเทพเจ้าแห่งยักษ์ที่ได้บำเพ็ญทุกรกิริยาหลายพันปีจนพระพรหมทรงเห็นใจโปรดให้เป็นเทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง และเป็นท้าวจตุโลกบาลประจำทิศเหนือ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา, 2563) รูปมณฑลที่พบนิยมทำเป็นแผ่นพิมพ์ดินเผา แกะสลักรูปลอยตัวก็สันนิษฐานว่าใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา หรือใช้เพื่อความเป็นมงคลในรูปแบบเครื่องรางที่ได้รับความนิยมสูงสุดของพ่อค้าชาวอินเดียในสมัยคุปตะ (พุทธศตวรรษที่ 9 - 11) และหลังคุปตะ (พุทธศตวรรษที่ 12 - 13) โดยพ่อค้านิยมพกติดตัวมายังดินแดนสุวรรณภูมิ (สุพิชฌาย์ จินดาวรรณภูมิ, 2560, น.1474) ความเชื่อเครื่องรางท้าวภูเวร และคชลักษณ์ (ภาพที่ 2.9)

ภาพที่ 2.9 รูปท้าวภูเวรและคชลักษณ์(ดินเผา)

ที่มา: http://cul.npru.ac.th/icac/system/20220523154033_a38ba38f35bce0caf36458cebc119d15.pdf

ความสำคัญของเหรียญ และเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์ในฐานะสัญลักษณ์ศาสนาฮินดู อธิบายผ่านบทบาทหน้าที่ของเหรียญตรา และเครื่องรางว่าโดยรากฐานสำคัญของระบบการใช้เหรียญมาจากอินเดียเป็นสำคัญที่แผ่ลวดลายสัญลักษณ์มงคลที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา และสะท้อนอำนาจของกษัตริย์ผู้ปกครองในแต่ละยุคสมัย เช่นเหรียญตราลายศรีวิวัตสะที่ปรากฏในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภาพสะท้อนเศรษฐกิจทวารวดีที่มีการติดต่อค้าขายกับชนชาติต่างๆ ทั้งนี้ วัสดุที่ทำมาใช้ผลิตเหรียญ และเครื่องรางเป็นทั้งดินเผา และสำริด ซึ่งมีน้ำหนักเบาเหมาะสำหรับการพกพา จึงทำให้เหรียญเคลื่อนที่อย่างเป็นพลวัตในทุกวัฒนธรรม ยกตัวอย่างพิธีกรรมที่นำเหรียญไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พบภาชนะบรรจุเหรียญในแหล่งฝังศพบริเวณแหล่งโบราณคดีน้ำตกวังแสนดี จังหวัดลพบุรี สันนิษฐานว่าเป็นการใส่ลงไปในอุทิศให้แก่ผู้ตาย (วิภาดา อ่อนนิมล, 2561)

อนึ่ง หากกล่าวถึงสัญลักษณ์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูแบบไวษณพนิกายเกิดขึ้นในทวารวดีตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 10-11 ในแถบภาคใต้ของไทยปรากฏพระวิษณุที่แหล่งโบราณคดีวัดศาลาทั้ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และพบศิวิลิ่งที่โบสถ์พราหมณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 12-13 พบพระคเณศที่ได้รับการบูชาในลัทธิคณปติยะในเวลาเดียวกัน ซึ่งไม่ใช่แค่ประติมากรรมรูปเคารพ ยังมีศาสตราวุธที่ขุดพบในแถบล่างกล่าว เช่น จารึกเขาพระนารายณ์ (จารึกหลักที่ 26) ซึ่งเป็นจารึกเทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู (ผาสุก อินทรารุช, 2522)

กริช

หนึ่งในศาสตราวุธที่มีบทบาทกับชนชั้นผู้นำในสมัยโบราณคือ กริช หรือมีดสั้นเป็นอาวุธและวัตถุมงคลที่บ่งบอกถึงเหตุร้ายในชีวิตได้ กริชถอดคำมาจากว่า keris ในภาษามลายูหมายถึงมีดสั้น ซึ่งกริชถือเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนความเป็นชายชาติวีรแสดงถึงฐานะทางสังคม หรือยศถาบรรดาศักดิ์ของผู้เป็นเจ้าของ และตระกูล หากกล่าวย้อนไปในสมัยทวารวดีผ่านตำนานของกริชจากหลักฐานในศตวรรษที่ 14 ซึ่งเป็นวัฒนธรรมร่วมกับอาณาจักรศรีวิชัย เช่น ตำนานฮินดูสุกุตรัม (Hindu King Sakutrum) และต่อมาวิวัฒนาการทางความเชื่อที่ผสมกระบวนการ และพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เข้าไป คาดว่าแหล่งกำเนิดของกริชมาจากกลุ่มชนเชื้อสายชวามลายูที่เผยแพร่วัฒนธรรมเข้าสู่ไทยในยุคัมขปาหิต ซึ่งค่านิยม และคติความเชื่อในเรื่องกริชเป็นศาสตราวุธของเทพดาสันนิษฐานว่าตามคติไวศณพนิกาย พระนารายณ์ถือกริชบูทิส คนไทยพุทธเรียกว่า ด้ามกริชแบบหัวจ้งเหลน (จ้งเหลน) ตามลักษณะของด้าม (ฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้, 2563) เป็นการนำวัฒนธรรมฮินดูไปปรุงแต่งรูปแบบบทบาทหน้าที่ และอานุภาพของกริชโดยฝังแทรกไว้ในองคัพพของกริช กริชจึงกลายเป็นอาวุธเทพประทานหรือเทพนิมิตของ พระวิษณุ พระศิวะ หรือพระคเณศ เป็นต้น (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ, 2543, น. 184)

สิ่งที่สะท้อนระบบความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับเครื่องรางในสมัยทวารวดีคือ การใช้ศาสตราวุธ เช่น ดาบ มีดสั้น กริช หรือกระบอง ซึ่งอาณาจักรทวารวดีอยู่ในช่วงยุคโลหะ หรือสำริดจึงมีการนำโลหะมาผลิตเป็นอาวุธไว้ป้องกันตัว และสันนิษฐานว่าอิทธิพลจากการติดต่อจากการค้าขายกับต่างชาติ เช่น จีน อินเดีย และเปอร์เซียทำให้เกิดวัฒนธรรมการผลิตศาสตราวุธแห่งนักรบศรีทวารวดีจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี ที่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในการใช้ศาสตราวุธเป็นเครื่องป้องกันตน รวมไปถึงเป็นเครื่องรางที่ช่วยปกป้องวิญญูณร้ายภูติผีปีศาจเป็นการจำลองสัญลักษณ์ศาสตราแห่งเทพ หรืออาวุธแห่งเทพ มีรูปแบบสัญลักษณ์มงคลอยู่บนศาสตราวุธ เช่น สิ่งสี่สิ่ง บัว เป็นต้น (สุพิชฌาย์ จินดาวงศ์, 2560, น. 2830)

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดูสมัยทวารวดี ปรากฏประติมากรรมรูปคนจากหินศิลา และประติมากรรมสัญลักษณ์ หรือการสร้างกริชที่นำสัญลักษณ์ของอาวุธแห่งเทพมาสร้างเป็นเครื่องใช้ที่แฝงความศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบเครื่องราง หรือสัญลักษณ์การแลกเปลี่ยนที่เกิดจากคติความเชื่อเทพฮินดูสะท้อนผ่านตัวเหรียญสำริด หรือการผลิตรูปเคารพเลียนแบบองค์เทพไว้เพื่อการสักการบูชา หากแต่จุดร่วมของแนวคิดการสร้างประติมากรรมคือ นำวัสดุที่เป็นที่นิยมในยุคสร้างเทพฮินดู และใช้สัญลักษณ์ของธรรมชาติต่างๆ อธิบายความหมายในเชิงศาสนา เช่น หม้อน้ำ และดอกบัว คือความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจากประติมากรรมรูปเคารพขนาดใหญ่ย่อส่วนให้มีขนาดเล็กเหมาะแก่การพกพาเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการเดินทาง

สมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13-18)

อาณาจักรศรีวิชัยก่อตั้งเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 11 เป็นรัฐริมนายฝั่งทะเลที่ได้รับอิทธิพลการค้าทางทะเลระหว่างอินเดียรวมไปถึงจีน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของศาสนาพุทธนิกายมหายาน และฮินดูทั้งไวษณพนิกาย (Vaishnavism) นับถือพระวิษณุหรือพระนารายณ์เป็นเทพสูงสุด และไศวนิกาย (Saivism) ที่นับถือพระศิวะหรือพระอิศวรเป็นเทพเจ้าสูงสุด ลัทธิคานปัดยะ (คานปัดยม) นับถือพระคณเศลเป็นเทพองค์สำคัญ รวมถึงลัทธิเสาระนับถือพระสุริยะเป็นเทพเจ้าสูงสุด

(1) ศาสนาพุทธ

ศรีวิชัยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนาในสมัยทวารวดีเนื่องจากพ่อค้าอินเดียเข้ามาทำการค้าในอาณาจักร และได้นำพุทธศาสนานิกายมหายานเข้ามาเผยแพร่ จากนั้นทีกของพระภิกษุนามว่า อี้จิง (I-Ching) เป็นภิกษุชาวจีนในสมัยราชวงศ์ถังเดินทางมาศรีวิชัย หรือในบันทึกเรียกว่า ซิลีโฟซี หรือไฟซี (สำนักศิลปากรที่ 12, 2563) การเข้ามาของศาสนาพุทธในสมัยศรีวิชัยสันนิษฐานว่า คติความเชื่อในศาสนาพุทธของศรีวิชัยไม่สามารถแบ่งแยกนิกายได้ชัดเจนสอดคล้องกับนักวิชาการหลายท่านในประเด็นที่ยังถกเถียง และโต้แย้งกันในปัจจุบัน ด้วยความเห็นที่ว่าอาณาจักรศรีวิชัย เป็น “รัฐรวมศูนย์” ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองปาเล็มบังทางตอนใต้บนเกาะสุมาตรา มีกษัตริย์ราชวงศ์ไศเลนทร์มีอำนาจปกครองนับถือพุทธศาสนาในลัทธิตันตระที่เรียกว่า “วัชรยาน” (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562, น. 40) และยังมีการนับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์ได้เข้ามาพุทธศตวรรษที่ 17 และหลังจากพุทธศตวรรษที่ 20 ปรากฏพุทธศาสนานิกายสยามวงศ์ (พระมหาธงชัย วัฒนวิโร และคณะ, 2562) จึงทำให้เกิดประติมากรรมที่ผสมความเชื่อพุทธศาสนาในหลากหลายนิกายกระจายตัวในแต่ละพื้นที่ของอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งกล่าวได้ว่าศิลปะศรีวิชัยมีความคล้ายคลึงกัน

กับศิลปะทวารวดี แต่เมื่อแบ่งแยกให้เห็นชัดเจนมากขึ้น อธิบายได้ว่าทวารวดีจะเป็นพุทธเถรวาท ส่วน ศรีวิชัยเป็นพุทธมหายานปรากฏหลักฐานการสร้างวัดถุความเชื่อดังต่อไปนี้

พระพิมพ์ดินดิบ

ประติมากรรมรูปเคารพแบบพระพิมพ์ดินดิบ หรือที่ชาวบ้านในปัจจุบันเรียกว่า พระผิทำ ประติมากรรมนี้พบภายในถ้ำคูหาสวรรค์ ชาวพัทลุงเรียกว่า "ถ้ำน้ำเงิน" หรือ "ถ้ำพระ" วัดคูหาสวรรค์ ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาคูหาสวรรค์ (เขาหัวแตก) เป็นโบราณสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดพัทลุง ตามตำนานนางเลือดขาวกับเจ้าพระยาگุมาร สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 17 แทนอนุสาวรีย์ดาสามโมกับยายเพชรและได้บรรจุอัฐิของตายายทั้ง 2 ท่านไว้ภายในถ้ำ (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม, 2565) สันนิษฐานว่าวัตถุประสงค์ในการสร้างตามประเพณีทางลัทธิมหายานเมื่อเผาศพพระสงฆ์เถระแล้วจะนำอัฐิธาตุโขลกและเคล้ารวมกับดิน พิมพ์ออกเป็นพระพุทธรูป ไม่ใช่เพื่อการสืบอายุพระพุทธศาสนา แต่อย่างใด (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป, ม.ป.ป.) (ภาพที่ 2.10)

ภาพที่ 2.10 พระพิมพ์ดินดิบ

ที่มา. พระพิมพ์ภาพพระพุทธเจ้าอมิตาภะ ศิลปะศรีวิชัย อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 14. จาก มรดก วัฒนธรรมภาคใต้. โดย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562.

เทวรูปพระโพธิสัตว์

พระโพธิสัตว์ (ปัทมปาณี) พระนามว่า "อวโลกิเตศวร" แปลว่า พระผู้มองลงต่ำ หรือ พระผู้มีแสงสว่าง ส่วน ปัทมปาณี แปลว่า ผู้ถือดอกบัว (ภาพที่ 2.11) สลักด้วยศิลาคันพบที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พระองค์เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของพุทธศาสนานิกายมหายานหลักแห่งโพธิ

สัตว์ภูมิ เป็นศิลปะศรีวิชัยราวพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นศิลปะสมัยคุปตะ-ปาละ รูปเทพชายทรงอาภรณ์ ประกอบด้วยเครื่องประดับ ทรงมงกุฎบนพระเศียร บนมงกุฎมีรูปพระอมิตาภะ ทรงสร้อยพระศอก กำไลพระกร พระบาทสายธูราปวีต ทำยี่น(ตริภังค์) พระหัตถ์มักจะทำถือดอกบัว หมอน้ำมนต์ ลูกประคำ หรือศาสตราวุธ และมักจะประทับยืน และยืนเอียงสะโพก (เพชรรัตน์ เทียนปวีโรจน์, 2563ก) จุดมุ่งหมายในการสร้างรูปเคารพพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรเพื่อเป็นการแสดงธรรมผ่านใบหน้าของ พระพระองค์มีลักษณะสงบนิ่ง พระโอษฐ์อมยิ้ม แสดงธรรม 3 ประการ คือ ความเมตตา ความสุข และปัญญา เป็นธรรมะแสดงความกรุณา ความอ่อนโยนพร้อมที่จะช่วยเหลือสรรพสัตว์ (เพชรรัตน์ เทียนปวีโรจน์, 2563ข, น. 165)

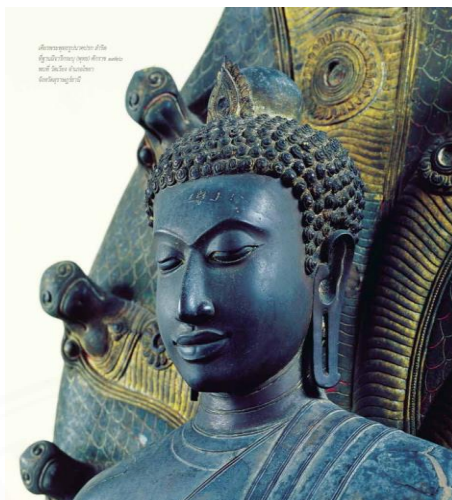

ภาพที่ 2.11 พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

ที่มา. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/khuangpaya/article/view/235883/161991>

พระพุทธรูปนาคปรก

ช่วงราวพ.ศ. 1726 ปลายสมัยศรีวิชัย พระพุทธรูปปางประทานปฐมเทศนา พระพุทธรูป นาคปรกพบที่วัดเวียง อำเภอลำปำ (ภาพที่ 2.12) สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะขอมหรือ ลพบุรี เพราะมีเศียรนาคพระพักตร์สี่เหลี่ยมทำนั่งขัดสมาธิราบ พระเกตุมาลาหรือเมาลีเรียบ ไม่มี ขมวดพระเกศา มีรัศมีรูปใบโพธิ์อยู่ด้านหลัง ชาวจิ๋วเป็นริ้วซ้อนกันเหนือพระอังสาซ้าย (ลักษณะ บุญ เรือง, 2561, น. 157)

ภาพที่ 2.12 พระพุทธรูปนาคปรก

ที่มา. เศียรพระพุทธรูปนาคปรก สักริตที่ฐานมีจารึกระบุ พ.ศ. 1726 พบที่ วัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. จาก มรดกวัฒนธรรมภาคใต้. โดย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562.

สรุปเรื่องราวในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาพุทธสมัยศรีวิชัย ปรากฏเป็นหลักฐาน ประติมากรรมรูปคน ผสมผสานพุทธศาสนา 2 นิกาย คือประติมากรรมในยุคแรกเป็นรูปแบบมหายาน และต่อมาได้รับอิทธิพลจากขอมทำให้เกิดการสร้างพระพุทธรูปแบบนิกายเถรวาท ทั้งนี้ จุดเด่นของ ประติมากรรมศรีวิชัย คือการผสมรูปแบบประติมากรรมคน ที่มีท่าทางความเป็นพระโพธิสัตว์ในท่าตรึงคัมภีร์หรือพระวรกาย หรือปางอื่นๆ เช่น พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี สักริตในท่าปางประทานพร พระหัตถ์ซ้ายถือดอกบัว หรือพระอวโลกิเตศวรสักริต 4 กร ปางประทานพรทรงถืออักษะมาลา (ลูกประคำหรือพวงมาลัยลูกปัด) เรียกอีกชื่อว่า พระโพธิสัตว์ถือคัมภีร์ และดอกบัว (ธรรมะธรรมา, 2566) ทั้งนี้ในส่วน การทำพระพิมพ์ดินดิบคติความเชื่อมหายานพระพุทธรูปเจ้าขนานด้วยพระโพธิสัตว์ทั้งสองด้าน ซึ่งพระพิมพ์ที่พบในถ้ำเป็นตัวแทนสัญลักษณ์ในการสืบทอดพระพุทธศาสนา และส่วนในพระพุทธรูปปางนาคปรกเป็นการแสดงสัญลักษณ์เหตุการณ์สมัยครั้งพุทธกาลในสัปดาห์ที่ 6 หลังจากการตรัสรู้ของพระพุทธรูปเจ้า พระองค์ประทับบำเพ็ญสมาธิ ณ ใต้ต้นมุจลินทพฤกษ์ และเริ่มอากาศวิปริตฝนตกตลอด 7 วัน ซึ่งเมื่อพญานาคชื่อ พญามุจลินทนาคราชเห็นดังนั้นจึงแปลงกายแผ่พังพานปกพระเศียรเพื่อมิให้เกิดความหนาวจากฝนตกที่ต้องพระวรกายของพระพุทธรูปเจ้า (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มหาวิทยาลัย, 2563)

(2) ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

เรื่องราวในฐานะสัญลักษณ์ของศาสนาฮินดูสมัยศรีวิชัย ปรากฏรูปแบบการสร้าง ประติมากรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาฮินดูทั้ง 2 นิกาย คือไวศณพนิกาย และไศวนิกาย ทั้งนี้

ประติมากรรมรูปเคารพศิลปะเทวรูปฮินดูแบบไวศณพนิกายมี 4 พระกร ในลัทธิที่นับถือพระวิษณุเป็นเทพสูงสุด ซึ่งประติมากรรมแบบข้อมูลข้างต้นส่วนใหญ่สร้างขึ้นในแบบศิลปะคุปตะ และหลังคุปตะที่ทำจากหิน และสำริด และหากกล่าวถึงสัญลักษณ์ทางศาสนาอย่าง สังข์ มักจะพบในพระหัตถ์ของเทพเจ้าฮินดู จากตำนานครั้งหนึ่งที่พระวิษณุทรงสร้างโลก พระองค์เป่าสังข์เพื่อการเปลี่ยนผ่านของจักรวาล และสังข์ยังมีเนื้อหาในคัมภีร์พระเวทเรื่องมัตสยวตารในชาติหนึ่งที่พระวิษณุอวตารเป็นปลาชื่อ "ศฝริ" (สุภัทรดิศ ดิศกุล, ศ.ม.จ., 2538)

เทวรูปพระวิษณุ

เทวรูปพระวิษณุในไทยได้รับอิทธิพลของความเชื่อเสมือนเป็นตัวแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของพ่อค้าอินเดียช่วยในเรื่องการค้าขาย (จิราวรรณ แสงเพ็ชร, 2561) ตามความเชื่อในศาสนาฮินดูพระเวทพระวิษณุ หรือพระนารายณ์เดิมคือเทพแห่งสวรรค์ หรือเทพแห่งพระอาทิตย์ ซึ่งพระวิษณุจากเขาพระนารายณ์ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา (กรมศิลปากร, 2563) (ภาพที่ 2.13) เป็นศิลปะฮินดูคุปตะได้ปลงระ-โจฬะ และเทวรูปพระวิษณุไวศณพนิกาย (ภาพที่ 2.14) ซึ่งประติมากรรมรูปเคารพนี้เป็นแบบศิลปะฮินดูคุปตะพื้นเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 9-10 พบที่วัดศาลาทิง อำเภอยะยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สันติ เล็กสุขุม, 2554, น. 46)

ภาพที่ 2.13 พระวิษณุ ภาพที่ 2.14 พระสุริยะเทพ

(ซ้าย) พระวิษณุจากเขาพระนารายณ์ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา/ (ขวา) พระสุริยะเทพ วัดศาลาทิง ยะยา สุราษฎร์ธานี

ที่มา: (ซ้าย) <https://www.finearts.go.th/promotion/view/23114-พระวิษณุบนคาบสมุทรภาคใต้ของประเทศไทย>

(ขวา) <https://www.blockdit.com/posts/6540921a5a38de243b6553d4>

ห้วนะโม

ห้วนะโมเป็นเครื่องรางโลหะที่เดิมเคยใช้เป็นเบี้ย หรือเงินตราแลกเปลี่ยนในอาณาจักรตามพรลิงค์ช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 18 หรือจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน ซึ่งมีอักษรปัลลวะปรากฏเป็นตัว “นะ” และต่อมาห้วนะโมได้ถูกนำมาใช้เพื่อป้องกันอันตราย และรักษาโรคห่า หรือ อหิวาตกโรค ผ่านการปลุกเสกพิธีทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดูโดยอัญเชิญเทพมาสถิตที่ห้วนะโม ซึ่งลักษณะของห้วนะโมในอดีตจะใช้แร่เงินยวงโดยไม่ผสมกับโลหะชนิดอื่น เป็นเม็ดกลม ดอกตรานะโม หรืออาจผสมนวลโลหะอย่างแร่ปรอทตรงกลางด้วยความเชื่อว่า ปรอทเป็นธาตุศักดิ์สิทธิ์ (ภาพที่ 2.15) ซึ่งในยุคปัจจุบันห้วนะโมเป็นที่นิยมนำมาทำเป็นเครื่องประดับ เช่น สร้อยข้อมือ สร้อยคอ แหวน เป็นต้น (ศูนย์ข้อมูลอัญมณีและเครื่องประดับ, 2564)

ภาพที่ 2.15 ห้วนะโม

ที่มา: <https://www.mcot.net/view/Z2lloUig>

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาฮินดูสมัยศรีวิชัยพบว่า ความเชื่อแบบไวษณพนิกายมีอิทธิพลต่อการสร้างประติมากรรมรูปเคารพ และนำมาสู่การสร้างเครื่องรางอย่างห้วนะโมโดยจุดสังเกตคือการนำวัฒนธรรมด้านศิลปะ และภาษาปัลลวะเป็นการถ่ายทอดความเชื่อของชุมชนพ่อค้าที่เดินทางจากอินเดีย

ทั้งนี้ หากสรุปคติความเชื่อทางศาสนาในสมัยศรีวิชัยที่มีบทบาทต่อการสร้างเครื่องรางต่างๆ นั้น สรุปได้ว่าไม่ปรากฏเครื่องรางในการนับถือผีแน่ชัดนั้นอาจเป็นสาเหตุมาจากระบบความเชื่อและพระราชอำนาจของกษัตริย์ในสมัยศรีวิชัยมีความศรัทธา และทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกในพุทธศาสนา และการมีอยู่ของศาสนาฮินดูก็กับการสร้างรูปเคารพตามคตินามายณะ

อนึ่ง แนวคิดของการสร้างพระดินดิบ และพระพุทธรูปปางนาคปรกในสมัยศรีวิชัย ไม่นิยม นำเป็นเครื่องรางติดตัวเหมือนยุคปัจจุบัน เนื่องจากคนในยุคนั้นมีความรังเกียจว่า ตนมีร่างกายที่ สกปรกไม่เหมาะสมที่จะให้พระผู้วิเศษ นิรภิเลสมาประทับบนเรือนร่างตน จึงเลี่ยงการนำพระมาติด ตัว ส่วนอักษร “นะ” ที่ปรากฏในหัวนะโมเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างยันต์แทนพระขึ้นมา ด้วยการทำ ยันต์ลงพระคาถาต่างๆ เพื่อคุ้มครองตนด้วยการเขียนพระคาถาหัวใจย่อธรรมบทต่างๆ ลงในเครื่องราง ของขลังเป็นอนุสติรำลึกถึงพระรัตนตรัย หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอื่นๆ (ภูมิ จิระเดชวงศ์, 2564)

สมัยลพบุรี (พุทธศตวรรษที่ 16-18)

พื้นที่ของอาณาจักรลพบุรีปรากฏอยู่ในภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ศิลปะกรรมที่พบเห็นเป็นแบบศิลปะขอม หรือกัมพูชา ซึ่งศิลปะ ลพบุรีไม่พบจารึกอธิบายได้แน่ชัดจำเป็นต้องอ้างอิงถึงศิลปะแบบนครวัดในช่วงครึ่งหลังราวพุทธ ศตวรรษที่ 17 ส่วนใหญ่ที่พบเป็นประติมากรรมศิลา และสัมฤทธิ์ในพุทธศาสนานิกายมหายาน ซึ่งใน ระยะเวลาที่อารยธรรมของอาณาจักรลพบุรีรุ่งเรืองเกิดการสร้างศาสนาสถานมากมายเพื่อเป็นเกียรติยศ ของกษัตริย์ สิ่งหนึ่งที่ทำให้ระบบความเชื่อศาสนาได้รับอิทธิพลจากอินเดีย เพราะตำแหน่งพระ มหาราชครู และปุโรหิตส่วนใหญ่มีเชื้อสายอินเดียผสมขอมจึงทำให้ความเชื่อทางไสยศาสตร์ และ ศาสนาฮินดูได้รับการยกย่องนับถือมากในหนแรก และต่อมาเริ่มมีการนับถือพุทธศาสนาแบบมหายาน นิกายตันตระเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ไสยศาสตร์ และเวทย์มนต์คาถากับการเคารพวัตถุที่เรียกว่า เครื่องราง ของขลัง การสร้างวัตถุทางความเชื่อในศาสนาผี และวิวัฒนาการกลายเป็นเครื่องรางในศาสนาฮินดู ปรากฏหลักฐานในรัชสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 5 ผู้สืบเชื้อสายวงศ์สุดท้ายของพระเจ้าราเชนทรวร มันที่ 2 (ชิน อยู่ดี และคณะ, 2513) ดังนี้

(1) ศาสนาพุทธ

เครื่องรางในฐานะความเชื่อในศาสนาพุทธสมัยลพบุรี พบเหตุผลหนึ่งที่พุทธศาสนา นิกายมหายานตันตระเป็นที่แพร่หลายในอาณาจักรลพบุรีเนื่องมาจากแนวทางของพุทธศาสนาเถรวาท ตันตระยานมีความใกล้เคียงกับไสเวทย์ตันตระของฮินดู ด้วยความสำคัญของการปฏิบัตินั้นเพื่อแสวงหา ความสำเร็จในทางโลกเทียบเท่ากับการบรรลุในธรรม (พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล และคณะ , 2559) เครื่องรางในสังคมของอาณาจักรลพบุรีได้รับอิทธิพลมากในยุคพระนคร (Angkor) ศูนย์กลางเมือง หลวงคือกัมพูชา ตามหลักฐานความเป็นลัทธิพุทธราชในสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 โดยมีพุทธวิหาร บายนที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่ และบนยอดวิหารหรือปราสาทบายนนันมีเศียรพระโพธิสัตว์

4 พักตร์ที่กำลังอมยิ้มหันมองทิศทั้ง 4 ของเมืองด้วยคติความเชื่อ และชนบของพระราชาที่ต้องการสร้างสัญลักษณ์ให้ตนเป็นทั้งผู้ปกครอง และพระพุทธรูปที่ทอดพระเนตรตรวจตราประชาสัตว์ และแผ่พระเมตตาไปคุ้มครองทั่วสารทิศ รวมไปถึงการสร้างอโรคยศาลา (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2566ก) และพระไภษัชคุรุไว้เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับราษฎร ซึ่งจุดเด่นสำคัญในความเป็นพระพุทธรูปยุคพระนครคือ สัญลักษณ์ของพญานาค ซึ่งนาคถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนกษัตริย์เขมรตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ถือว่าเมื่อกราบไหว้พระพุทธรูปอันเป็นตัวแทนของพระผู้มีพระภาคเจ้า (ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม, 2558)

พระไภษัชคุรุ

พุทธศาสนาเถรวาทนิกายมหายานต้นตระกูลเป็นศาสนาที่ยอมรับนับถือเป็นทางราชการราวพุทธศตวรรษที่ 17 สมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 6 และต่อมาพุทธศาสนานิกายมหายานได้รับการส่งเสริมในด้านศาสนสถานอย่างมาก ด้วยการสร้างพระพุทธรูปสันนิษฐานว่าคล้ายกับคติความเชื่อของฮินดูที่นิยมสร้างเทวรูปฉลองชัยชนะของกษัตริย์ เพราะเป็นการประกาศให้เมืองต่างๆ ได้รับรู้ถึงความเป็นพุทธศาสนิกชนของกษัตริย์ด้วยการสร้างประติมากรรมพระโพธิสัตว์ หรือพระพุทธรูปแทนพระตถาคต (บริบาลบุรีภัณฑ์, หลวง, และ ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2531, น. 116)

อนึ่ง คติความเชื่อพระไภษัชคุรุในไทยเกิดขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 (ภาพที่ 2.16) เป็นพระพุทธรูปปางปรกทรงเครื่องอาภรณ์ มงกุฎยอดแหลมอย่างกษัตริย์ซึ่งคล้ายกับคติการสร้างเทวรูปแสดงชยานมูทราที่มีลับหรือหม้อโอสถวางบนพระหัตถ์ พระหัตถ์ซ้ายถือเครื่องพุทธบริโภคคือวัชระ และกระดิ่ง เมื่อเขย่าตัวพระจะเกิดเสียงจึงเรียกว่า พระกริ่ง ประทับบนดอกบัว ตามความเชื่อเพื่อใช้ในพิธีกรรมเสกน้ำมนต์แก้ภัยพิบัติโรคระบาด หรือพกติดตัวเป็นสัญลักษณ์ของโพธิจิตแห่งคัมภีร์มหาไวโรจนสูตร ซึ่งเป็นคติความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศจีน (กรมศิลปากร, 2563ข)

ภาพที่ 2.16 พระไภษัชคุรุ

ที่มา. <https://www.finearts.go.th/storage/contents/file/VrNOTcfY0HdDbR69uKOnwWfuiDL08PLVArcpbNSE>.

สรุปแนวคิดเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาต่างๆ ในสมัยลพบุรีเป็นประติมากรรมสัญลักษณ์ ลึงค์ตัวแทนพระศิวะประดิษฐ์สถานในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์บ่งบอกความอุดมสมบูรณ์แก่ผู้บูชา นำไปสู่แนวคิดวัฒนธรรมร่วมในพื้นที่อย่างปลัดขิกที่สามารถพกพาติดตัวเพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย ซึ่งความชั่วร้ายอาจกล่าวถึง โรคภัยไข้เจ็บ อันทำให้เกิดความนิยมกราบไหว้ประติมากรรมรูปเคารพพระไภษัชคุรุยังปรากฏจนถึงปัจจุบัน

(2) ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

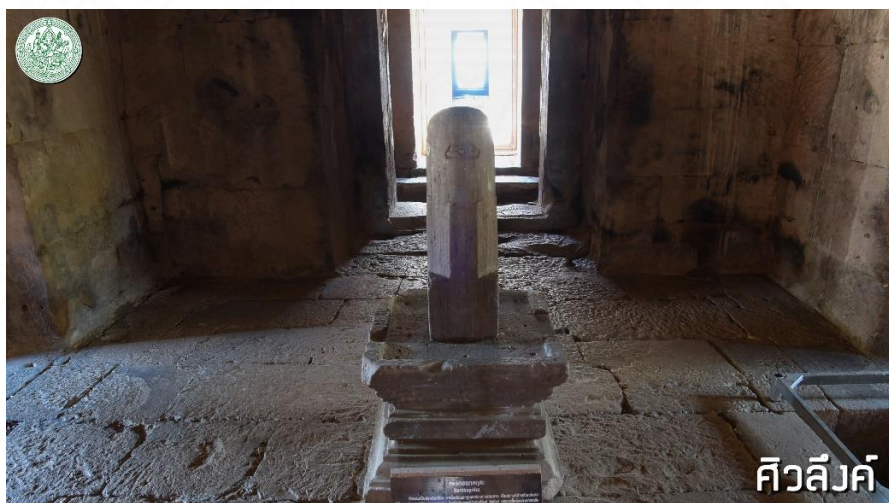
เครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาฮินดูในสมัยลพบุรีวิเคราะห์ผ่านสถานที่อย่างปราสาทพนมรุ้ง ศาสนสถานที่ยังปรากฏชื่อผู้สร้างปราสาท คือ “นเรนทราทิตย์” เชื้อสายราชวงศ์มหิธรปุระผู้เกี่ยวข้องเป็นพระญาติกับพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ผู้สร้างปราสาทนครวัด ซึ่งพระเจ้าชัยวรมันที่ 5 เป็นผู้สืบเชื้อสายพระองค์สุดท้ายทำนุบำรุงศาสนาฮินดูจนเกิดความรุ่งเรืองในสมัยนั้น ซึ่งไศวนิกาย และการนับถือพระศิวะเป็นคตินิยมที่เกิดขึ้นในยุคดังกล่าว จากแนวคิดตามยุคสมัยสันนิษฐานว่าด้วยเชื้อสายของกษัตริย์ทั้ง 2 พระองค์ได้สละจากรักช้อความในรูปโศลกไว้ว่า “ด้วยความภักดีต่อพระคัมภีร์ผู้เป็นเจ้า (พระศิวะ) ขอสิ่งอันเป็นของพระคัมภีร์อันเจ้าจิตรเสนให้สถาปนาไว้แล้ว ตามคำสั่งของมารดา และบิดาทั้งสอง จงได้รับชัยชนะ” ตามจารึกถ้ำเปิดทอง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ (กังวล คัชขิมา, 2562) เจ้าชายจิตรเสน แห่งเมืองเศรษฐปุระ หรือ “อาณาจักรเจนละ” ทรงนับถือศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกายตามบรรพบุรุษ โดยเชื่อว่าเมื่อพระองค์ได้ชัยชนะจากการทำสงครามก็มักสร้างศิวลึงค์เป็นเครื่องหมายแห่งชัย (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2566)

ลึงค์ ศิวลึงค์

อาณาจักรขอมมีอำนาจเหนือเมืองละโว้ ลพบุรี หรือละโว้ปุระถือเป็นเมืองลูกหลวงของขอมจากหลักฐานศิลาจารึกหลายหลักที่พบในศาลพระกาฬ จังหวัดลพบุรี (กรมศิลปากร, 2529) ในสมัยเมืองพระนคร (พุทธศตวรรษที่ 15-18) อาณาจักรลพบุรีในไทยมีการสร้างปราสาทหินเพื่อจำลองวิมานของเทพเจ้าถือเป็นศาสนสถานประจำเมือง เช่น ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และปราสาทพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งปรากฏประติมากรรมสัญลักษณ์ศิวลึงค์ตั้งบนฐานโยนีเป็นรูปเคารพแทนองค์พระศิวะ และพระอุมาเป็นสัญลักษณ์แห่งการเกิด และความอุดมสมบูรณ์ รวมถึงประติมากรรมพระตรีมูรติ เทพเจ้าสูงสุดในศาสนาฮินดู 3 องค์ได้แก่ พระพรหม (พระผู้สร้าง) พระ

วิชณุ (ผู้ปกป้องรักษา) และพระศิวะ (ผู้ทำลาย) (เกษศิริรินทร์ ผลธรรมปาไลต์ และศรีณยู นกแก้ว, 2566)

อย่างไรก็ดี ตัวแทนสัญลักษณ์ของพระศิวะอย่าง ศิวลึงค์ หรือลึงค์ตามความเข้าใจของคนส่วนใหญ่อาจหมายถึง องคชาตหรืออวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย แต่หากให้ความหมายตามความเชื่อในศาสนาฮินดูนั้น ลึงค์เป็นเครื่องหมายแห่งพลังศักดิ์สิทธิ์มากกว่าเครื่องหมายทางเพศที่ต้องมาพร้อมกับโยนี (yoni) สัญลักษณ์แทนพระอุมารองรับซึ่งพลังสร้างสรรค์ของสตรีเพศ ซึ่งในประเทศไทยพบหลักฐานการแกะสลักหินเป็นแท่งศิวลึงค์หลากหลายแบบ หรือแบบผสมที่มีเทพ 3 พระองค์หรือตรีมูรติจะปักไว้บนแท่นโยนีโพธิ์ ซึ่งคติความเชื่อในการนับถือศิวลึงค์เชื่อว่าจะคุ้มครอง และนำความโชคดีหากบูชาพระศิวะ (สมมาตร ผลเกิด, 2561) (ภาพที่ 2.17)

ภาพที่ 2.17 ศิวลึงค์ ปราสาทพนมรุ้ง

ที่มา:

<http://virtualhistoricalpark.finearts.go.th/phanomrung/index.php/th/component/content/article/20-gallery/113-prasatprathan.html>

ปลัดขิก

ปลัดขิกถือเป็นเครื่องรางที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ลัทธิไสวณิกาย รูปทรงคล้ายกับศิวลึงค์แต่มีขนาดเล็กกว่าที่สามารถพกพาติดตัวได้ คำว่า ปลัด หรือ ปลัดขี แปลว่า สี่ข้าง และขิก เป็นภาษาอีสานแปลว่า เครื่องแขวนคอว้าวเป็นท่อนไม้กลมขนาดเล็ก ดังนั้น ปลัดขิกเป็นเครื่องรางที่นิยมผูกเอวเด็ก จุดประสงค์เพื่อป้องกันคุ้มครอง หรือช่วยเรื่องเมตตามหานิยม (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556)

อย่างไรก็ดี วิวัฒนาการของปลัดขิกในไทยไม่ปรากฏประวัติอย่างแน่ชัด เป็นเพียงวัฒนธรรมผสมผสานในแถบพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พบการนับถือปลัดขิกรูปแบบการนับถือผีกลมกลืนกับแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในศาสนาฮินดูว่า ปลัดขิกสามารถป้องกันเด็กผู้ชายจากผีร้ายด้วยการแขวนเครื่องรางคล้ายอวัยวะเพศชายไว้ (ภาณุเดช จริยฐิตินันท์ และผ่องพิชญ์ สวงรัมย์, 2565)

สรุปเครื่องรางในฐานะความเชื่อศาสนาฮินดู เป็นการสร้างประติมากรรมสัญลักษณ์ใช้แทนตัวบุคคลเพื่อการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และการถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านรูปแบบของตัววัตถุ เช่น ศิวลึงค์ ซึ่งได้รับอิทธิพลการสร้างประติมากรรมมาจากอินเดียด้วยกันทั้งสิ้น เครื่องรางจึงมีวิวัฒนาการไปตามคติความเชื่อของแต่ละยุคของกษัตริย์ผู้ปกครอง เช่น กษัตริย์นับถือฮินดูไศวนิกายก็จะมีพระหริหระ หากกษัตริย์นับถือฮินดูไศวนิกายนิยมสร้างศิวลึงค์ และอาจจะได้รับอิทธิพลมาจากอาณาจักรศรีวิชัยทำให้เกิดการสร้างศิวลึงค์ขึ้นเป็นสัญลักษณ์แทนพระเป็นเจ้า และวิวัฒนาการความเชื่อเหล่านั้นจนกลายเป็นปลัดขิกในยุคต่อมา

สมัยล้านนา (พุทธศตวรรษที่ 18-20)

อาณาจักรล้านนาแผ่ขยายอิทธิพลไปไกลถึงเชียงตุง เมืองเจี้ยว เมืองนาย เมืองสีป้อ สิบสองปันนาทางทิศเหนือแต่เป็นเพียงเวลาอันสั้น (โชมสี มีภักดี, 2565, น.12) จุดเริ่มต้นของอาณาจักรล้านนาเริ่มตั้งสมัยพระยามังรายรวบรวมหัวเมืองที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ 2 สาย คือ ลุ่มแม่น้ำกก และลุ่มน้ำปิงตอนบน ซึ่งปัจจุบันคือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง เป็นต้น

อนึ่ง ยุคทองของล้านนาปรากฏในสมัยของพญากือนา หรือพระเจ้ากือนาธรรมิกราช พระมหากษัตริยาธิราชของแคว้นโยนกในราชวงศ์ของพญามังราย ในสมัยดังกล่าวเชียงใหม่ถือเป็นศูนย์กลางศาสนาแทนทริภุชไชยซึ่งพุทธศาสนามีความรุ่งเรืองมาก เรียกว่า นิกายรามัญ อยู่ช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 20 (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, 2557) แม้ว่าระบบความเชื่อของคนล้านนาจะถูกหล่อหลอมด้วยแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวเรื่องผี แต่ศาสนาพุทธยังเป็นรากฐานในกระบวนการของประเพณีต่างๆ ได้อย่างลงตัว ดังเช่น การเลี้ยงผี หรือพิธีเลี้ยงผีตอง "ปู่แสะย่าแสะ" กับการผลิตและนำเครื่องรางสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาพุทธอย่าง "พระบฏ" นำมาประกอบในพิธีกรรม

(1) การนับถือผี

กลุ่มชาติพันธุ์ที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ นั้น เป็นกลุ่มชนที่มีระบบความเชื่อที่เข้มแข็ง และยังคงปรากฏการประกอบพิธีกรรมความเชื่อในสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยกล่าวถึง ชาวลัวะ เลอ

เวื้อะ หรือละเวื้อะ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เก่าผ่านตำนานเมืองล้านนาในแถบลุ่มแม่น้ำคง (สาละวิน) และแม่น้ำเจินในเชียงตุงเป็นชนชาติที่ดำรงวิถีชีวิตตามวิถีธรรมชาติในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งระบบความเชื่อที่หล่อหลอมชาวลัวะจนถึงปัจจุบันคือ การนับถือผี (สำนักศิลปะและวัฒนธรรม, 2565) ชาวลัวะมีการไหว้ผี หรือผีบรรพบุรุษโดยต้องมีเครื่องเช่นสังเวทเสาสะก้า หรือเสาสะกั้ง เป็นเสาหลักประจำหมู่บ้าน คล้ายเสาหลักเมือง ชาวบ้านจะประกอบพิธีไหว้ผีเสาสะกั้งตามแต่บุคคลจะเรียก ผีไฟ ผีไร่ ผีฝาย ผีเขา ผีป่า ผู้ประกอบพิธีนั้นเรียกว่า สะมาง ผู้นำพิธีจะฆ่าควาย และนำชิ้นส่วนของควายใส่ไว้ในกระดังเพื่อใช้ในการเสี่ยงทายว่าชาวบ้านในปีนั้นจะมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร ถ้าควายสมบูรณ์ชาวบ้านอยู่เป็นสุข หากตรวจพบข้อบกพร่องเป็นลางร้ายผู้คนอาจทุกข์ยาก (นิคม พรหมมาเพทย์, 2559)

ผ้าพระบฏ

เครื่องรางสัญลักษณ์การนับถือผีของชาวลัวะอธิบายตามแนวคิดได้ว่า ชาวลัวะเป็นชนกลุ่มที่มีความผูกพันกับการนับถือผี และเป็นกลุ่มคนที่เลื่อมใสมากที่สุด จากคำกล่าวในสมัยโบราณที่ว่า “กะเหรี่ยงเอาผีใส่แปม ไทยเอาผีใส่ก๊อก ละว้าเอาผีใส่ถุงย่าม” คือ ชาวกะเหรี่ยงเอาผีใส่ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่มีตาถี่ทำให้ผีกระโดดออกได้ คนไทยเอาผีใส่กระบุงสานตาห่างทำให้ผีหล่นหายน้อยลง แต่ลัวะเอาผีใส่ถุงผ้าผูกปากถุง (สร้อยดี อ่องสกุล, 2543, น.15) มากไปกว่านั้นหนึ่งเหตุผลที่เครื่องรางผ้า หรือผ้าศักดิ์สิทธิ์เป็นส่วนหนึ่งของชาวลัวะเพราะวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการทอผ้า และยังคงสืบทอดงานฝีมือต่างๆ จากบรรพบุรุษมาโดยตลอด เช่น การทอผ้าตัดเสื้อประจำชาติพันธุ์ของตน การทำถุงย่ามเพื่อใช้งาน และประกอบพิธีกรรมต่างๆ รวมถึงการประดิษฐ์เครื่องประดับ เป็นต้น (ผอยทอง สมวธ, 2546, น.32)

อย่างไรก็ดี พิธีกรรมการเลี้ยงผีข้างต้นปรากฏเครื่องรางผืนผ้าศักดิ์สิทธิ์อัญเชิญเพื่อประกอบพิธีได้กล่าวถึง พระบฏ คือผืนผ้าเขียนรูปพระพุทธเจ้า หรือเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เช่น พระพุทธประวัติหรือชาดก ซึ่งคำว่า บฏ มีรากศัพท์ในภาษาบาลีว่า ปฏ อ่านว่า ปะ-ตะ หมายถึง ผ้าทอ ผืนผ้า และหากเปรียบเทียบภาพจิตรกรรมบนฝาผนังตามศาสนสถานกับการเขียนภาพพระบฏ ถือว่าผ้าผืนศักดิ์สิทธิ์นี้สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวกเมื่อคำนึงถึงสภาพการใช้ชีวิตที่ชาวลัวะต้องอพยพย้ายถิ่นฐานอยู่ตลอดเวลา (ฐาปณีย์ เครือระยา, 2563) และแนวคิดการนับถือผีของชาวลัวะนี้อาจเกิดจากระบบความคิดว่า มอญสมათานพุทธ ขอมสมათานพราหมณ์ ลัวะสมათานผี ลัวะไม่ตอบรับระบบความเชื่อพุทธ และพราหมณ์จึงหอบหิ้วบรรพบุรุษขึ้นไปอยู่บนดอยเพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษของตนครั้งมีชีวิตในพุทธกาล (เพ็ญสุภา สุขคตะ, 2566) (ภาพที่ 2.18)

ภาพที่ 2.18 พระบฏ

ที่มา: <https://accl.cmu.ac.th/Museum/contentdetail/2907>

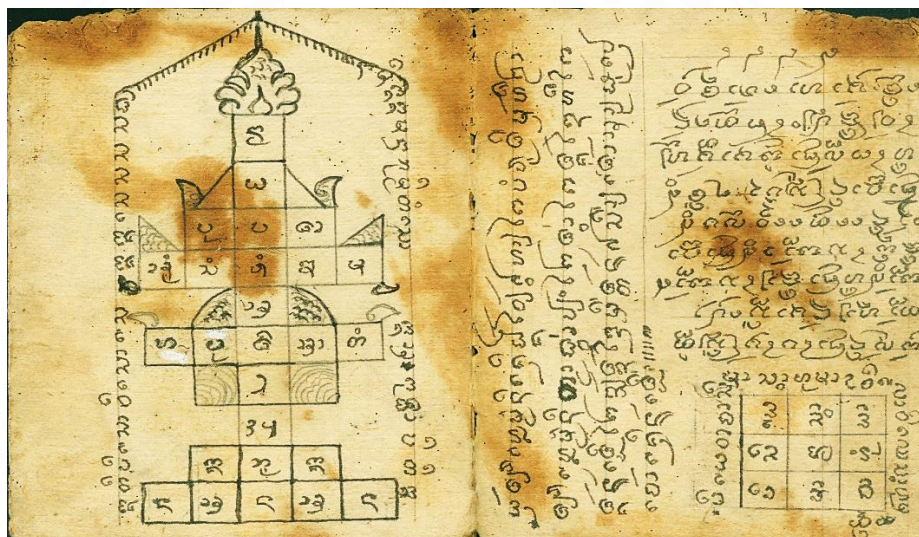
สรุปแนวคิดเครื่องรางสัญลักษณ์ความเชื่อการนับถือผีในอาณาจักรล้านนา ผืนผ้าถือเป็นวัตถุแห่งการเล่าเรื่องที่น่าพาความศักดิ์สิทธิ์ประกอบสร้างจากวิถีชีวิตของชาวล้านนาอย่างชาวไร่ชาวนาเป็นประติมากรรมสัญลักษณ์ที่มีระบบความเชื่อบอกเรื่องราวของเครื่องรางที่ผสมความเชื่อของบรรพบุรุษอย่างการเลี้ยงผี ทำให้พระบฏเครื่องรางสัญลักษณ์แฝงคติความเชื่อที่ผสมกับวัฒนธรรมของพุทธศาสนาเป็นเพียงวัตถุประกอบสร้างเพื่อใช้ในพิธีกรรมของผีและพุทธเท่านั้น ทั้งนี้ความศรัทธาในระบบความเชื่อการนับถือผีของกลุ่มชาติพันธุ์ ผ้า หรือชิ้นทุกผืนของชาวล้านนาในอดีตแฝงวัฒนธรรม และคติความเชื่อตามแต่ละท้องถิ่นที่หญิงล้านนาเป็นผู้ผลิตตามค่านิยมที่ถูกสร้างด้วยผู้ชายว่า หญิงใดขยันและตั้งใจทอผ้าหญิงนั้นเหมาะสมได้มาเป็นคู่ครองเป็นความภูมิใจที่จะสานต่อวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ทำให้เครื่องรางผ้าศักดิ์สิทธิ์ยังคงอยู่เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดระบบความเชื่อสืบมาในเชิงสัญลักษณ์ของพระบฏ

(2) ศาสนาพุทธ

ยันต์เขียนล้านนา

ยันต์ล้านนาเป็นเครื่องรางที่สามารถพกพาติดตัว และมีหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันตามวัสดุที่นำมาใช้ เช่น แผ่นโลหะ ใบลาน หรือผ้า และหนึ่งในยันต์ที่น่าสนใจสมัยล้านนาคือ ยันต์เขียน (ภาพที่ 2.19) ตามความเป็นมาราว 1,200-1,500 ปี ในยุคพระเวทเครื่องรางที่ถ่ายทอดตัวอักษรล้านนา หรืออักขระมอญโบราณด้วยแนวคิดดั้งเดิมที่มาจากไสยเวทย์ หรือความเชื่อการนับถือผีเป็น

วัฒนธรรมร่วมคล้ายผ้าพระบฏ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ยันต์เขียนสำหรับหวังผลด้านดี เช่น เสริมสิริมงคล เมตตามหานิยม หรือป้องกันอันตรายให้แคล้วคลาด และยันต์เขียนก่อให้เกิดผลร้ายในเชิงชั่วร้าย ซึ่งการเขียนยันต์เขียนหรือ โปงเขียน ผู้จารอักขระต้องระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า รวมถึงจะต้องถือศีล และปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด (พระอธิการกำธร เมืองมูล และคณะ, 2565) ซึ่งคุณค่าของยันต์เขียนล้านนาสะท้อนให้เห็นด้านประวัติศาสตร์ และสังคมในยุคดังกล่าว อีกทั้งเป็นการส่งต่อภูมิปัญญาด้านภาษา “อักษรธรรมล้านนา” ที่ต้องการรักษาคุณค่าของหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ยันต์เขียนมีคุณค่าที่ส่งผลทางจิตใจต่อคนในสมัยล้านนาจนถึงปัจจุบัน (พระพิชญ์พล สุวณฺณรูป, 2554)

ภาพที่ 2.19 ยันต์เขียนล้านนา

ที่มา:

https://library.cmu.ac.th/digital_collection/digitalheritage/show.php?RecID=73&FID=88

13

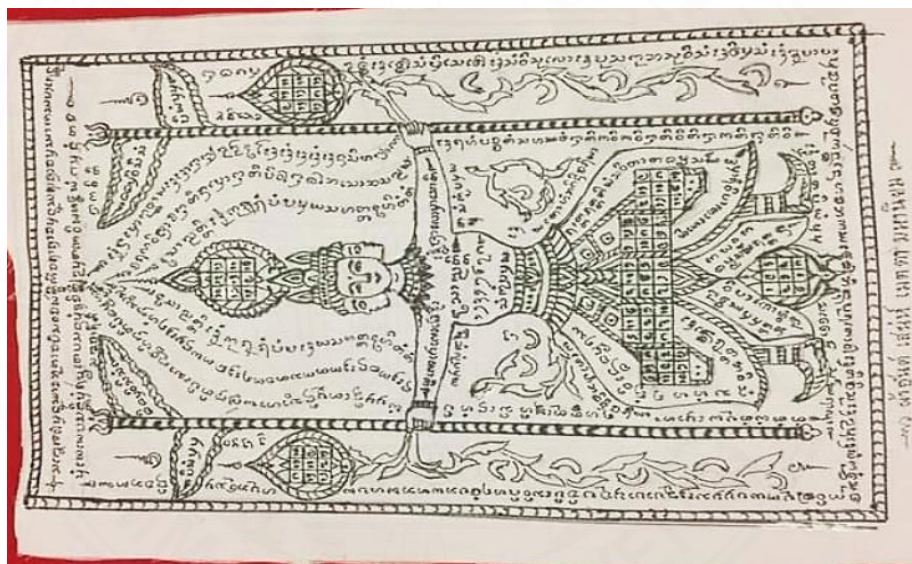
(3) ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ยันต์พระพรหมสามหน้า

อิทธิพลความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในช่วงต้นยุคล้านนาปรากฏหลักฐานไม่แน่ชัด ซึ่งสิ่งที่พบเป็นเพียงตำนาน และเรื่องเล่าต่างๆ ที่อิงกับแนวคิดจักรวาลวิทยาเป็นความเชื่อที่คนล้านนา นำแนวคิดจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมาปรับให้เหมาะสมกับหลักปฏิบัติในศาสนาพุทธในเรื่องของการกำหนดแนวแกนทิศต่างๆ ซึ่งปรากฏความเชื่อนี้ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงล้านนาที่เชื่อว่าพระพรหมมี 4 หน้า และเป็นเทวดาอยู่ในสวรรค์

อย่างไรก็ดี หากนำแนวคิดดังกล่าวมาอธิบายจะพบคติความเชื่อที่ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์แบบล้านนาคือ คตินิทานการตัดเศียรพระพรหม และเขาพระสุเมรุ หรือพิธีขึ้นท้าวทั้ง 4 และการบูชาเทพนพเคราะห์ หากแต่มีสังข์ และพิธีกรรมทางพุทธศาสนาเข้ามา ร่วมประกอบพิธี (รังสรรค์ จันต๊ะ, 2554)

อนึ่ง ความเชื่อเรื่องพระพรหมส่งผลต่อการสร้างเครื่องรางรูปแบบยันต์ในยุคต่อมาทำให้ ปัจจุบันมีการจัดสร้างยันต์ตามคติความเชื่อฮินดูโดยผู้สร้างเป็นคณะสงฆ์ในพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น ผ้ายันต์พระพรหมสามหน้า มหามนต์จินตมณี (ภาพที่ 2.20) จารด้วยอักขระล้านนาโบราณแล้ว กำกับด้วยมนต์คาถาเด่นด้านเสริมดวง และโชคลาภตำราพระพรหมสามหน้า เป็นตำราที่ตกทอดวิชา มาจากตำหรับวิชาสายครูบาศรีวิชัย ยันต์รุ่นนี้ ลงหัวใจพระพรหม และลงนะมหาเศรษฐี ช่วยคุ้มครอง ปกป้องให้แคล้วคลาดปลอดภัย

ภาพที่ 2.20 ผ้ายันต์พระพรหมสามหน้า มหามนต์จินตมณี

ที่มา. <https://www.xn--55-uqim7i4ab4fya6eyete.com/article/165/ผ้ายันต์พระพรหมสามหน้า-มหามนต์จินตมณี-ตำหรับครูบาเจ้าศรีวิชัย>

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ศาสนาในสมัยล้านนา ปรากฏประติมากรรมสัญลักษณ์ ในการสร้างเครื่องรางล้านนาเกิดจากวิถีชีวิตผสมผสานกับความเชื่อของแต่ละชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ใน อาณาจักรล้านนา การนับถือผีเป็นระบบความเชื่อที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิต หากแต่ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนาส่งผลต่อระบบความคิดที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ และมนุษย์ด้วยกัน ทำให้ เครื่องรางทั้งสามศาสนามีความเชื่อมโยงกันในรูปแบบการนำวัสดุที่มีในการดำรงชีวิต บอกเล่า

เรื่องราวความเชื่อที่มีต่อเทวดา และคำสอนของพระพุทธเจ้า จากพระปฐม และยันต์ต่างๆ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อเสริมสิริมงคลแก่ชีวิต และป้องกันอันตราย และยังคงคุณค่าทางมรดกภูมิปัญญาด้านต่างๆ ได้อย่างดี

สมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 17-19)

คติความเชื่อเครื่องรางรูปเคารพในสมัยสุโขทัยมีความเกี่ยวข้องกันในเรื่อง การนับถือผี (animism) และด้านศาสนาที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู รวมไปถึงพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาทแบบลังกาวงศ์จากนครศรีธรรมราช เป็นแนววิถีที่ผู้นำสุโขทัยผสมผสานใช้ในการปกครองราชรัฐ และเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเวลานั้น

หากยกตัวอย่างจารึกพ่อขุนรามคำแหง และจารึกพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท) ความเชื่อหลักที่เป็นแก่นในการดำเนินชีวิตของคนสมัยนั้นคือ คำสอนของพุทธศาสนาเรื่อง บุญ-บาป นรก-สวรรค์ และอานิสงส์จากการทำบุญ รวมไปถึงความเชื่อเรื่องพระมหากษัตริย์เป็นดังสมมติเทพ ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจึงมีการสร้างรูปเคารพเป็นสัญลักษณ์แทนตัวกษัตริย์เป็นเทวรูปเทพต่างๆ ทั้งนี้ เทพฮินดูเปรียบเสมือน “ผี หมายถึง สิ่งที่มีสภาพเกินคนหรือเหนือคน คนจึงกลัวเพราะให้ตีให้ร้ายหรือให้คุณให้โทษแก่คนได้ ผีนั้นถ้าเป็นผีชั้นดี ผีชั้นสูงเรียกว่า เทวดา” (เสฐียรโกเศศ, 2515, น.41) เป็นการอยู่ร่วมกันของผี พุทธ พราหมณ์ที่มีรากเหง้ามาจากความเชื่อเดียวกันทำให้รูปแบบประติมากรรมรูปเคารพเป็นเครื่องรางที่มีภาพสะท้อนความกลมกลืนทางวัฒนธรรมความเชื่อในสมัยสุโขทัยได้เป็นอย่างดี (พรพรหม ทิพยมนตรี, 2565, น.147)

(1) การนับถือผี

พระขพุง

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-19 รัฐสุโขทัยมีความเจริญรุ่งเรืองทางศาสนา หากมี “ผี” ประจำบ้านเป็นความเชื่อการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์สิ่งสถิต ณ เขาหลวง ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า พระขพุง เป็นวิญญานศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองบ้านเมือง ตามเนื้อหาในศิลาจารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ 1 กล่าวถึงพระขพุงอยู่ในเขาศิขณอนเมืองสุโขทัยใหญ่กว่าผีทุกคนในเมืองมีความว่า

“มีพระขพุง ผีเทพดาในเขานั้น เป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล้ว ไหว้ดีพลีถูก เมืองนี้เที่ยง เมืองนี้ดี ผีไหว้บ่ดี พลีบ่ถูก” (กรมศิลปากร, 2547)

จากประจักษ์พยานยืนยันความมีตัวตนของพระขพุง เมื่อพ.ศ. 2455 จอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถเสด็จสำรวจพื้นที่ และทรงนิพนธ์เรื่องราวไว้ในหนังสือ “กำเนิดเมืองสวรรคโลก สุโขทัย” เล่าถึงเทวรูปพระขพุง รูปเคารพหินสีเขียวสูง 1.30 เมตร รูปร่างเป็นผู้หญิงไม่สวมเสื้อ ใบหน้าคล้ายคนแก่มีพระพักตร์รูปไข่คล้ายพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ศีรษะมีกรวยซ้อนขึ้น 4 ชั้นมีเครื่องประดับห้อยที่ใบหูทั้ง 2 ข้าง ต้นแขนแนบกายทั้ง 2 ข้าง และนุ่งผ้ากรอมเท้า ห้อยชายซ้อนลงมา 3 ชั้น ต่อมาชาวสุโขทัยเรียกว่า “แม่ย่า” พ่อขุนรามคำแหงมหาราช เรียกว่า “พระนางเสือง” ภูเขาลูกดังกล่าวจึงเรียกว่า “เขาแม่ย่า” ในปัจจุบัน (โรม บุนนาค, 2559) (ภาพที่ 2.21)

ภาพที่ 2.21 (ผ) พระขพุง

ที่มา. <https://mgronline.com/online/section/detail/9590000062063>

ตุ๊กตาเสียบาล

ตุ๊กตาเสียบาล หรือ ตุ๊กตาเสียวสร้างขึ้นจากความเชื่อในการนับถือผีเป็นประติมากรรมตุ๊กตาดินเหนียวมีทั้งประติมากรรมรูปผู้ชาย และผู้หญิงในอิริยาบถต่างๆ เช่น ผู้ชายจะเปลือยอก นุ่งผ้าท่อนล่าง แก้มตุ๋นคล้ายคนเคี้ยวหมาก ในมืออาจอุ้มไก่ชน ตุ๊กตาผู้หญิงมักนิยมเกล้าผมมวย มีจุก เปลือยอกนั่งตัวตรง ในมือถือของใช้เช่น พัด หรืออุ้มเด็ก (ภาพที่ 2.22 และ 2.23) เป็นตัวแทนในการปิดเป่าโรคภัยไข้เจ็บ โดยปั้นตุ๊กตาดินเหนียวเป็นรูปคนเท่ากับจำนวนคนในครอบครัวตามเพศของคนในครอบครัวรวมจนถึงสัตว์เลี้ยง และทำพิธีตรงทางสามแพร่ง เมื่อทำพิธีแล้วก็จะหักคอ หักแขน หักขาตุ๊กตานั้นเสีย เพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ วิธีการในการปั้นจะใช้ดินในท้องถิ่นผสมกับวัสดุอื่นๆ เช่น ทราย ดินเชื้อ เป็นต้น เพื่อให้ได้เนื้อดินที่ทนความร้อนสูง จะนำดินไปชุบน้ำเคลือบสี

สีจะได้ไม่เปลี่ยนคงทนเมื่อนำไปเผา จะแข็งแรงไม่แตกง่าย และมีความมันวาว มักทำสีในโทนธรรมชาติ เช่น สีเขียว ฟา น้ำผึ้ง (ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ, 2564)

ภาพที่ 2.22-2.23 ตุ๊กตาเสียดบาล

ที่มา. (ซ้าย) ตุ๊กตารูปผู้ชายคนอุ้มไก่ชน/ (ขวา) ตุ๊กตารูปผู้หญิงอุ้มลูก. จาก งานศิลปหัตถกรรม ประเภทตุ๊กตาเสียดบาล. โดย ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ, 2564.

เมื่อกล่าวถึงตุ๊กตาเสียดบาลอาจเป็นวัฒนธรรมร่วมในสมัยทวารวดีที่ได้รับอิทธิพลมาจากเมืองทริภุญไชยซึ่งปรากฏตุ๊กตาคนจูงลิงเพื่อใช้ในการสะเดาะเคราะห์เพราะคนโบราณไม่ต้องการไปรักษาที่โรคยาศาลา เพราะเชื่อว่าเป็นเรือนตายของคนไข้หากไปแล้วจะถือว่าไม่มีชีวิตตรอดกลับมา แม้รักษาด้วยสมุนไพรไม่หายจึงใช้ตุ๊กตาเสียดบาลแก้ไขปัญหา ซึ่งพบหลักฐานพระราชนิพนธ์ของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย) กล่าวถึงโรคภัยไข้เจ็บในสมัยนั้นว่า

“ฝูงคนกินเข้านั้น แลจะรู้ว่าเป็นหิด แลเรื้อนเกลื้อน แลกกลาก หูด แลเปา เป็นต่อม เป็นเตาเป็นง่อย เป็นเพลี้ย ตาฟู หูหนวก เป็นกระจอกงอก เลื้อยเปื่อย เนื้อเมื่อคน ท้องขึ้น ท้องพอง ต้องไส้ ปวดหัว มัวตา ไข้เจ็บ เหน็บเหนียววิการดังนี้ได้” (กรมศิลปากร, 2515)

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อการนับถือผีในสมัยสุโขทัย ปรากฏประติมากรรมรูปเคารพ และสัญลักษณ์ทั้งพระขลุ่ย และตุ๊กตาเสียดบาล ตัวแทนความเชื่อในการประกอบพิธีกรรม และกำหนดวิถีปฏิบัติของคนในสังคมยุคนั้น กล่าวคือ ตุ๊กตาเสียดบาลเป็นการทำ

สัญลักษณ์ตัวแทนใช้เพื่อลงฝี หรือฝอยอยู่ในฐานะตัวแทน หรือสักขีพยานในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามจารีต กฏระเบียบ หรือเพื่อการถือคำสัตย์สาบานอย่างพระขพุ

(2) ศาสนาพุทธ

พระพุทธรูปปางลีลา

ในสมัยสุโขทัยศาสนาพุทธมีความเจริญรุ่งเรืองที่สุดในสมัยของพระยาลิไท หรือพระธรรมราชาที่ 1 ทรงโปรดให้นิมนต์คณะพระสงฆ์ลังกาเข้ามาสู่โขทัยจากนครศรีธรรมราช และพระองค์ได้ทรงผนวชขณะครองราชย์ได้มีการจดบันทึกไว้ในจารึกป่ามะม่วง และพระองค์ได้ส่งพระภิกษุไปประกาศพระศาสนาตามที่ต่างๆ เช่น เชียงใหม่ แพร่ น่าน ในเวลานั้น เมื่อกล่าวถึงรูปเคารพที่สร้างขึ้นในสมัยของพระองค์ที่ได้รูปแบบคติความเชื่อลังกาวงศ์ และช่างฝีมือจากฝ่ายเหนือ ที่วังพระพักตร์รูปไข่ คล้ายแบบอินเดีย ปลายนิ้วพระหัตถ์ยาวเสมอกันทั้ง 4 นิ้วเป็นต้น และสร้างเป็นปางต่างๆ ตามพระอิริยาบถคือ “ปางไสยา” ทำด้วยโลหะและปูนปั้น “ปางลีลา” ทำด้วยศิลา โลหะและปูนปั้น “ปางประทานอภัย” พระหัตถ์ยกข้างเดียวและแบบยกสองข้างเป็นโลหะและปูนปั้น “ปางมารวิชัย” ขัดสมาธิราบทำด้วยโลหะและปูนปั้น “ปางถวายเนตร” ทำด้วยโลหะ และสุดท้าย “ปางสมาธิ” ทำด้วยโลหะ (ภาพที่ 2.24)

ภาพที่ 2.24 พระพุทธรูปปางลีลา

ที่มา. <https://nkr.mcu.ac.th/buddhasil/?cat=5>

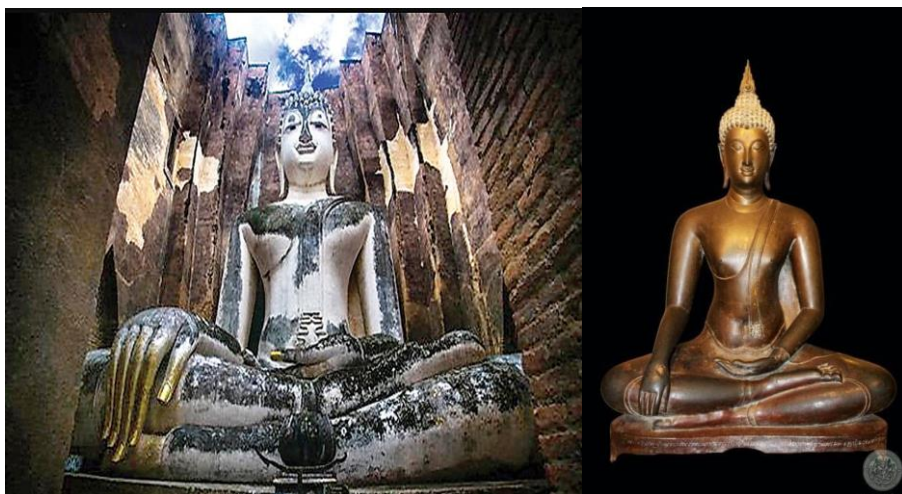
พระมหาดใหญ่

คติการสร้างพระในสมัยสุโขทัยล้วนมาจากพระราชศรัทธาแก่กล้าในการพระศาสนา ทั้งสิ้น ปรากฏตามศิลาจารึกว่า

"คนในเมืองสุโขทัยนี้ มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้าท่วยปั้วท่วยนาง ...ผู้ท่วยมีศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน" (เพทาย อมาตยกุล, 2513, น.8-9)

สุโขทัยถือว่าเป็นยุคทองในการสร้างพระทำให้คุณค่าของต้นแบบพระพุทธรูปในไทยเป็นศิลปะลังกาที่พัฒนามีลักษณะเฉพาะตัว หากจะกล่าวถึงคุณค่าของวัตถุคงเปรียบได้กับปัจจุบันที่คุณค่ามาจากวัสดุในการสร้างด้วยทองคำ อนึ่ง ดำเนินความเชื่อที่มีต่อพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยกล่าวว่า เป็นวัตถุที่มีอำนาจพุทธคุณประจักษ์ไว้มากำแดงออกในทางลาภผลโภคะเป็นอย่างสูง ซึ่งพระพุทธรูปแบบสุโขทัยบริสุทธิ์เป็นพระพุทธรูปที่งามเป็นเลิศในวงการโบราณคดีนิยมเรียกกันว่า พระมหาดใหม่หรือมหาดใหญ่ พบที่เมืองสุโขทัย และศรีสัชนาลัยเก่าสกุลช่างสุโขทัยอย่างแท้จริง (ภาพที่ 2.5-2.6) (เพทาย อมาตยกุล, 2513, น.15)

ศิลปะสุโขทัย พุทธศตวรรษที่ 20 พระพุทธรูปปางมารวิชัยประทับนั่งขัดสมาธิราบบนฐานหน้ากระดาน 3 ขา ลักษณะพระพักตร์รูปไข่ พระขนงโก่ง พระนาสิกโด่งปลายงุ้มเล็กน้อย พระโอษฐ์เรียวเล็กบาง ขมวดพระเกศาเป็นก้นหอย รัศมีเป็นรูปเปลวเพลิง พระอังสากว้าง บั้นพระองค์เล็ก ครองจีวรห่มเฉียงเปิดพระอังสาขวา สังฆาฏิยาวจรดพระนาภี ปลายหยักเป็นซี่หวดตะขบตามรูปแบบพระพุทธรูปสุโขทัยแบบมหาดใหญ่ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมสร้างขึ้นในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหงสุโขทัย, 2563) จากตำนานพระศักดิ์สิทธิ์ "พระอจนะ" หรือตำนานพระพุทธใต้ ซึ่งความหมายของคำในภาษาบาลีว่า "อจละ" แปลว่า ผู้ไม่หวั่นไหว มั่นคง หรือผู้ที่ควรแก่การเคารพกราบไหว้เป็นพระพุทธรูปแกนในก่ออิฐและศิลาแลงขนาดใหญ่พระวรกายอวบอ้วน พระพักตร์แฝงด้วยรอยยิ้มของความเมตตา ด้วยสมเด็จพระนเรศวรทรงใช้กุศโลบายวางแผนสร้างขวัญกำลังใจให้เหล่าทหารด้วยการที่พระองค์ประทับด้านหลังองค์พระ และพุดให้กำลังใจแก่เหล่าทหารให้เกิดกำลังใจสู้กับข้าศึก (ข่าวสดออนไลน์, 2559)

ภาพที่ 2.25-2.26 (ซ้าย) พระอจนะ (ขวา) พระพุทธรูปปางมารวิชัย

ที่มา. จาก (ซ้าย) https://www.khaosod.co.th/newspaper-column/amulets/news_159155

(ขวา) <https://www.finearts.go.th/ramkhamhaengmuseum/view/21284-พระพุทธรูปปางมารวิชัย>

สรุปเรื่องราวในฐานะความเชื่อศาสนาพุทธสมัยสุโขทัย ปรากฏประติมากรรมรูปเคารพตัวแทนพระพุทธเจ้าจากความศรัทธาในพุทธศาสนาจนเกิดการพัฒนาศิลปะการสร้างรูปเคารพในรูปแบบต่างๆ ทั้งหมด 8 ปาง คือ ปางมารวิชัย ปางสมาธิ ปางถวายเนตร ปางประทับยืน ปางประทานพร ปางประทานอภัย ปางลีลา และปางไสยา ซึ่งถือได้ว่าเป็นยุคของต้นแบบพุทธศิลป์ในการจัดสร้างพระพุทธรูปในประเทศไทยเห็นถึงพระจริยวัตรอันงดงามของพระพุทธเจ้า (กรมศิลปากร, 2563ค)

(3) ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

พระหริหระ

ความเชื่อในสมัยสุโขทัยเปิดรับวัฒนธรรม และลัทธิความเชื่อต่างๆ เหตุเพราะพ่อค้าชมพูทวีปนำเข้ามาเผยแพร่ และการมีสิทธิเสรีภาพในการเคารพนับถือความเชื่อต่างๆ

อย่างไรก็ตาม การนับถือลัทธิพราหมณ์-ฮินดูในสมัยสุโขทัยที่มาจากอินเดียคือ ลัทธิไวยสณิกายบูชาพระนารายณ์(พระวิษณุ) และไศวนิกายบูชาพระศิวะเทพในสมัยนั้นอาจไม่ได้รับการยอมรับจากชนชั้นปกครองจึงมีการเปลี่ยนรูปแบบเกิดจากการผสมผสานความเชื่อเก่าด้วยการสร้างรูปเคารพพระนารายณ์และพระศิวะเข้าด้วยกัน เรียกว่า พระหริหระ (ภาพที่ 2.27) ซึ่ง “หริ” แปลว่า สงวน หมายถึงพระนารายณ์ “หระ” แปลว่า ผู้นำไป หรือพระศิวะ ซึ่งในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 ได้รับอิทธิพลบูชาพระหริหระในสมัยของพระยาสิทธิเท หรือพระมหาธรรมราชาที่ 1 บัณฑิตกษัตริย์พระหริหระไว้ในจารึกวัดศรี

ชุม (จารึกหลักที่2) ว่ามี 4 กร พระหัตถ์ขวาบนทรงจักร พระหัตถ์ซ้ายบนทรงสังข์ เครื่องประดับพระเศียรตกแต่งด้วยลายพันธุ์พฤกษา มีพระเนตรที่ 3 กลางพระนลาฏเป็นศิลปะแบบพนมดงรัก ชฎามงกุฎ ด้านขวา กิริมังกุฎด้านซ้าย คือหมวกทรงกระบอกอันเป็นสัญลักษณ์ของวรรณกะษัตริย์ ซึ่งแสดงถึงความเป็นพระศิวะ และพระวิษณุ (สยามรัฐออนไลน์, 2560) ซึ่งผู้ที่เคารพบูชาพระองค์จะพบแต่ความสุข ความเจริญ อายุยืนยาวปราศจากเพชฌัญญ มีชัยเหนือผู้ปองร้ายทรัพย์สินล้นหล่มไม่ขาดมีอำนาจวาสนา

ภาพที่ 2.27 พระหริหระ

ที่มา. <https://www.komchadluek.net/amulet/518425>

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาในสมัยสุโขทัย เทวรูปฮินดูพระหริหระตัวแทนสัญลักษณ์ประติมากรรมรูปเคารพตกแต่งลวดลายพันธุ์พฤกษา ซึ่งเทพเจ้าถือ คือจักรและสังข์ และแสดงปางกริณทมุทรา พระภูษายาวที่เรียกว่า “โธตี” (ผ้าทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าพันรอบตัว) ด้านหน้าจีบเป็นริ้วแฉก คาดปิ่นหนึ่งซีกชายภูษาโค้งลงมาปิดปิ่นหนึ่ง ประทับยืนบนฐานบัวคว่ำ-บัวหงาย (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหงสุโขทัย, 2563) ซึ่งเป็นที่สังเกตว่า ประติมากรรมในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมีอิทธิพลไม่ต่างกับในการนับถือผี ด้วยการนุ่งผ้าของพระพุทธรูปพิจารณาคล้ายคลึงกับรูปแบบของพระหริหระ สังคมสุโขทัยเป็นสังคมการค้า และปรารถนาความร่ำรวยที่เปิดกว้างด้านวัฒนธรรมอาจเป็นเหตุให้ประติมากรรมรูปเคารพ ผี พราหมณ์ พุทธ มีแลกเปลี่ยนศิลปะการสร้างที่ลงตัว

สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 – 2310)

เครื่องรางของขลังที่เกิดขึ้นในสมัยอยุธยาเป็นวัตถุที่ประกอบสร้างมาจากระบบความเชื่อที่มนุษย์เรียนรู้ และพยายามเข้าใจสิ่งรอบตัวต่างๆ เช่น ปราภฏการณ์ธรรมชาติ น้ำแล้งน้ำท่วม สิ่งเหนือธรรมชาติ ความเชื่อภูตผีปิศาจ ผีบรรพบุรุษ ผีฟ้า เทวดา ไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ และศาสนาที่แบ่งเป็นลัทธิความเชื่อต่างๆ

(1) การนับถือผี

เครื่องรางอย่างเชือกปะคำสัญลักษณ์ในศาสนาผีของชาวกูย หรือหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีระบบความเชื่อเรื่องขวัญ หรือผีบรรพบุรุษที่ฝังสติดอยู่ในเครื่องใช้ที่ไว้ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับช้าง สะท้อนตัวตนอย่างชัดเจนในสมัยอยุธยา และระบบความเชื่อเรื่องขวัญ

เชือกปะคำ

กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีระบบความเชื่อในการนับถือผี หรือผีบรรพบุรุษที่มีบทบาทสำคัญกับการคล้องช้างในสังคมอยุธยา คือ ชาวกูย กูย หรือกวย กลุ่มชาติพันธุ์ที่คาดว่าอพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2199-2231 ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยชาวกูยเดินทางข้ามฝั่งโขงมาจากแขวงอัตตะปือแสนปาง จำปาศักดิ์ และสาละวันของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งชาวกูยปรับตัวให้กลมกลืนกับชาวเขมร และลาวได้เป็นอย่างดี (วิไลวรรณ เดชดอนบม, 2566) คนค้าช้างในสมัยอยุธยาทำหน้าที่จับช้าง เลี้ยงช้างซึ่งชาวกูยมีฐานะทางสังคมสูงในรัฐอยุธยาตอนต้น ตั้งแต่ก่อน พ.ศ. 2000 อยู่ในฐานะ ไพร่ส่วย หรือคนส่งส่วยมีพันธะหาของป่าส่งเข้าอาณาจักร หรือบางแนวคิดตามหลักฐานกฎหมายลักษณะอาญาหลวง พ.ศ. 1974 ระบุว่า กวย หรือกูย มีฐานะทางสังคมเสมอฝรั่งตะวันตก และจีน หรือชาวจาม ดังนั้นชาวกูยทำหน้าที่ “โพนช้าง” เข้าสู่อาณาจักรอยุธยา (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2564)

อนึ่ง เชือกปะคำเป็นเครื่องรางตามความเชื่อของชาวกูยกล่าวคือ ณ ศาลปะคำสถานที่เปรียบเสมือนเทวาลัยที่มีวิญญาณบรรพบุรุษ “ผีปะคำ” ฝังสติดอยู่ในเชือกปะคำเป็นอุปกรณ์ใช้ในการคล้องช้างป่า และจะต้องมีศาลปะคำถือเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ มากไปกว่านั้นมีการเซ่นผีปะคำในทุกปีด้วยต้องมีการเคลื่อนย้ายเชือกปะคำอยู่บ่อยครั้งจึงต้องมีการเซ่นสังเวยเพื่อสิริมงคลของคนในตระกูล และชุมชน (โพธิ์เทศ, 2561) ทั้งนี้ ความเชื่อนี้วิญญูตามความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ในแถบอุษาคเนย์มีระบบความเชื่อเดียวกันคือ เรื่องของ “ขวัญ” พลังอำนาจของชีวิตตามความเชื่อการนับถือผี ขวัญไม่มีรูปร่างจับต้องไม่ได้แต่เคลื่อนที่ได้ลักษณะเป็นหน่วย มีหลายหน่วยแต่ละหน่วยสิงสู่อยู่กระจายตาม

ส่วนต่างๆ ในที่นี้มี "มิ่ง" เป็นร่างกาย สัตว์ พืช สิ่งของเครื่องใช้ อาคารสถานที่ที่เป็นที่อยู่ของขวัญ ซึ่ง มิ่งกับขวัญต้องอยู่รวมกันเป็น "มิ่งขวัญ" เมื่อคนตายกลายเป็นผี ขวัญของบรรพบุรุษจะเข้าสิงใน ที่ต่างๆ เช่น หิน ไม้ หรือเชือกปะกำ เป็น "ร่างเสมือน" ค่อยปกปักรักษาคนรุ่นหลังหรือชุมชนให้ ปลอดภัยสวัสดิ์ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2565) (ภาพที่ 2.28)

ภาพที่ 2.28 เชือกปะกำ และศาลปะกำ

ที่มา. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1551989891792899&set=pcb.1552017271790161>

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อการนับถือผีสมัยอยุธยา ปรากฏ ประติมากรรมสัญลักษณ์ ในรูปแบบเครื่องมือในการคล้องช้าง เชือกที่มีคติความเชื่ออิงกับวัฒนธรรม ของคนต่างพื้นที่ที่อพยพมาอาศัยในอยุธยา และสร้างตัวตนผ่านภูมิปัญญาในการจับช้าง เลี้ยงช้าง และประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ส่วนใหญ่สร้างขึ้นเพื่อปกป้องภัยอันตราย โดยใช้ระบบความ เชื่อการนับถือผีเรื่องของขวัญเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในยามศึกสงคราม

(2) ศาสนาพุทธ

รูปหล่อพระโพธิสัตว์ 500 ขาดิ

ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเกิดการรวมอาณาจักรอยุธยากับอาณาจักรสุโขทัย การเปลี่ยนแปลงจากระบบ “เทวราชา” เป็นแบบ “ธรรมราชา” พระมหากษัตริย์ที่ฝึกฝน

พระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่งทรงบำเพ็ญบารมีต่างๆ สร้างทานบารมีด้วยการหล่อรูปพระโพธิสัตว์ 500 พระชาติ (ภาพที่ 2.29) เพื่อพระราชทานตามวัดในหมู่บ้านต่างๆ ไว้สักการบูชาพระราชทานถวาย ปัจจัยต่างๆ แก่พระภิกษุสงฆ์ และพราหมณ์ เป็นกุศโลบายด้านการเมือง การปกครองที่กษัตริย์ เปรียบเสมือนพระโพธิสัตว์ ดังจะเห็นพระมหากษัตริย์ 2 พระองค์ที่ใช้แนวคิดนี้ในการนำราษฎรเข้าสู่ พุทธศาสนา และพระองค์ได้รับการขนานพระนามว่า "หน่อพุทธางกูร และหน่อสรรเพชญ์" คือ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และสมเด็จพระเจ้าประสาธทอง ซึ่งสมเด็จพระไตรโลกนาถทรงมีเป้าหมายใน การสำเร็จพระบรมโพธิญาณในอนาคตกาลตามคติในกายเถรวาทผสมนิกายมหายาน ทรงตรัสให้หล่อ รูปพระโพธิสัตว์ 500 พระชาติขึ้น ซึ่งต่อมาพบหลักฐานในวัดพระศรีสรรเพชญ์ (ผาสุข อินทราวุธ, 2546)

ภาพที่ 2.29 พระโพธิสัตว์ 500 พระชาติ

ที่มา. <https://www.facebook.com/TheKingdomandPeopleofSiam/posts/627856644439171>

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาพุทธสมัยอยุธยา ปรากฏ ประติมากรรมรูปคน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามพุทธประวัติตามชาดก 500 ชาดก จากพระไตรปิฎกที่มีคุณค่า แฝงคติธรรม และหลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่ใช่เพียงการสร้างพระพุทธรูปแต่ยัง สร้างฤๅษี หรือสัตว์ต่างๆ เพื่อสะท้อนความเชื่อผ่านแนวคิดของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายตามพุทธประวัติ

(3) ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ด้ามมีดรูปพระคเณศ

จากแนวคิดอิทธิพลคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในอาณาจักรอยุธยา ถือกำเนิดจากความสัมพันธ์ของราชธานีกับนครศรีธรรมราชในตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช คณะพราหมณ์ “ผแดงธรรมนารายณ์” เป็นหัวหน้าคณะเข้าเฝ้า และถวายเครื่องราชบรรณาการเป็นรูปเคารพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูมาแต่พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรี แต่เกิดเหตุพายุหนักจึงมีอาจนารูปเคารพดังกล่าวมาได้ จึงมีพระบรมราชานุญาตให้ประดิษฐานรูปเคารพไว้ ณ เมืองนครศรีธรรมราชและให้คณะพราหมณ์ทำหน้าที่ดูแลรักษาเทวสถาน จึงทำให้ความต้องการในการสร้างเครื่องรางผูกติดกับความเชื่อเหล่านี้ ซึ่งตามสภาพสังคม และในสมัยอยุธยามีการทำศึกสงครามมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยอื่นๆ เหตุผลทั้งหลายจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์ต้องการอยู่รอด และปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง (กรมศิลปากร, 2563ฉ, น.19)

เมื่อกล่าวถึงศึกสงครามในสมัยอยุธยา ช้างถือเป็นสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กับพระราชสำนักไทย พบหลักฐานตามพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาในสมัยพระนารายณ์มหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาโกษาปานจัดซื้อเครื่องประดับสำหรับช้างต้นจากประเทศฝรั่งเศส เพื่อประดับพระที่นั่งด้วยเครื่องคชาภรณ์ ช้างเป็นสัตว์ตามความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในแถบเอเชียอาคเนย์ ว่า ช้างเผือกที่ถูกต้องตามตำราคชศาสตร์ หรือคชลักษณ์เป็นช้างที่มาจากเทพเจ้าฮินดูแบ่งออกเป็น 4 ตระกูลดังนี้ (สมศักดิ์ ฤทธิ์ภักดี, ม.ป.ป., น.1)

- อิศวรพงศ์ เป็นช้างในตระกูลพระอิศวร หรือพระศิวะสร้าง เป็นช้างในวรรณะกษัตริย์
- พรหมพงศ์ เป็นช้างในตระกูลที่พระพรหมสร้าง เป็นช้างวรรณะพราหมณ์
- วิษณุพงศ์ เป็นช้างในตระกูลที่พระวิษณุหรือพระนารายณ์ทรงสร้าง เป็นช้างวรรณะแพทย์
- อัคนิพงศ์ เป็นช้างในตระกูลที่พระอัคนีหรือพระเพลิงสร้าง เป็นช้างในวรรณะศูทร

จากความเชื่อดังกล่าว ช้างถือเป็นสัญลักษณ์ของเทพฮินดูกล่าวถึง พระคเณศในฐานะ “บรมครูช้างผู้ยิ่งใหญ่” สะท้อนผ่านประติมากรรมรูปเคารพพระคเณศเป็นผู้มีหน้าที่เป็นคชบาล เป็นครูอาจารย์ในทางคชกรรม หรือคชบาล สำหรับผู้ที่มีหน้าที่ในการคล้องช้างเผือก และประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับช้างในสมัยโบราณ เครื่องรางชนิดดังกล่าวจะนำงาช้างมาแกะสลักเป็นด้ามมีดไว้พกพาติดตัว ซึ่งบางคนใช้งาช้างตระกูลพิฆเนศมหาไพฑูรย์แกะเป็นพระคเณศ รูปลักษณ์ของด้ามมีดประกอบด้วย พระคเณศขนาดเล็ก 2 กร ประทับนั่งชันพระขาทั้งสอง พระบาทขวาวางทับพระบาทซ้าย ประทับนั่งบนฐานทรงกลมด้านล่างฐานมีรูสำหรับเสียบด้ามมีด พระหัตถ์ขวาทือบ่วงบาศ เป็น

การสะท้อนความหมายโลกวิสัยแบบตันตระ เป็นสัญลักษณ์เครื่องมือ หรือเครื่องรางที่ใช้เพื่อสยบอุปสรรค หรือสิ่งกีดขวางทั้งปวง (กรมศิลปากร, 2563) ด้ามมีดรูปพระคเณศ (ภาพที่ 2.30) ศิลปะสมัยอยุธยา พุทธศตวรรษที่ 23 พบที่อำเภอกิ่งพระ จังหวัดสงขลา

ภาพที่ 2.30 ด้ามมีดรูปพระคเณศ

ที่มา. [https://www.finearts.go.th/promotion /view/16802](https://www.finearts.go.th/promotion/view/16802)-โบราณวัตถุชิ้นสำคัญ--ด้ามมีดรูปพระคเณศ-

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ทางความเชื่อศาสนาในสมัยอยุธยา ปรากฏประติมากรรมสัญลักษณ์ที่มีเทพลึงสุในเชือกคักดิ์สิทธิ์ และด้ามมีดพระคเณศ บ่งบอกว่าคนในสมัยนั้นต้องการเครื่องรางที่ช่วยให้ตนอยู่รอดจากการทำศึก ทั้งนี้ พระโพธิสัตว์ 500 ชาติ และยันต์ท้าวเวสสุวรรณเป็นการแสดงถึงพระราชอำนาจในการรบ กล่าวคือในสมัยอยุธยาเมื่อสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) ทรงยกทัพไปตีกรุงกัมพูชาได้ใน พ.ศ. 1974 ได้ตำราคชศาสตร์ และพราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญวิชาข้างมาจำนวนหนึ่ง ซึ่งจากความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูนำไปสู่การสร้างเครื่องรางสัญลักษณ์ของพระคเณศพกพาติดตัวเป็นคติความเชื่อเพื่อขจัดอุปสรรคต่างๆ (อารยา ถิรมงคลจิต, 2561, น.18)

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (สมัยรัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 3)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการผสมความเชื่อรวมกัน 3 ศาสนาคือ การนับถือผี ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูด้วยเหตุที่ว่า ในตอนต้นของกรุงรัตนโกสินทร์ผู้ปกครอง และผู้นำที่มีแนวคิดลักษณะมนุษยนิยม คือการอาศัยต้นแบบของตัวบุคคลเป็นเครื่องบ่งชี้สิ่งถูกสิ่งผิดเป็นหลักปรัชญาเชิงจริยศาสตร์ และความเป็นสังคมนิยม คือการใช้อภิปรายในการรับรู้โลกตามหลักความเป็นจริงแบบวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดระบบความเชื่อที่เป็นเหตุผลนิยมมากขึ้นในการอธิบายความเข้าใจ

ปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคม ซึ่งในสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเหตุผลสำคัญเหนือโซกลาง และจารีตประเพณีของศาสนาที่นับถืออำนาจเหนือธรรมชาติเป็นเรื่องที่พึงกระทำน้อยลง และจากพระราชโองการให้คนทั้งหลายรักษาศีล และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธอธิบาย ศีลห้า ศีลแปด ศีลสิบโดยละเอียดและยกตัวอย่างให้เข้าถึงเรื่องในชีวิตประจำวัน (สายชล สัตยานุรักษ์, 2565) จึงไม่แปลกที่ศาสนาทั้ง 3 จะไม่ถูกแบ่งแยกออกจากกันอย่างชัดเจน เพียงแต่ยังคงพิธีกรรม และขนบบางอย่างที่ผสมผสานความเชื่อเก่าของการนับถือผีดั้งเดิมไว้ และใช้พุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนในการดำเนินชีวิต และเมื่อถึงช่วงเวลาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับราชสำนัก หรือประเพณีต่างๆ ศาสนาฮินดูของอินเดีย หรือพราหมณ์-ฮินดูแบบไทยจะถูกกล่าวถึงในรูปแบบพิธีกรรม เช่น พระราชพิธีสิบสองเดือนที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ เป็นต้น ดังนั้น เครื่องรางของขลังถือเป็นประเภทหนึ่งของประติมากรรมที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจที่แฝงอยู่ในพุทธศานานอกจากพระเครื่อง และเหรียญพระพุทธรูปพระอริยสงฆ์แล้ว ยังมีเทพดา อสูร บุรุษ สตรี และสัตว์ต่างๆ เป็นต้น (พิริยะ ไกรฤกษ์, 2555, น. 508)

รัชกาลที่ 1

พระพุทธรูปปางปราบท้าวผกาพรหม

ศาสนาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของราษฎรไปอย่างสิ้นเชิง การถือผีในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเป็นเรื่องมีบังควร และไร้สาระตามพระราชวินิจฉัยของพระองค์ทรงมีพระราชโองการใน พ.ศ. 2325 ตราพระราชกำหนดเพื่อลดความนับถือผีสาเทวดา และอำนาจลี้ลับดังนี้

“ครั้นจะให้ห้ามเสียไม่ให้ถือผีสาเทวารักษ์ศักดิ์สิทธิ์เล่าก็มีพระพุทธภูิกาดรัสไว้ในสัตปริยหาริยธรรมเจดปรการอันจะให้บ้านเมืองสมบุรณ์ขึ้น” (สายชล สัตยานุรักษ์, 2546)

ทั้งนี้ รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มิโปรดให้นับถือลี้ลับ หรือนับถือเทพได้แต่มีควรทำอย่างเอิกเกริก อิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นส่งผลต่อรูปเคารพ ซึ่งการเป็นตัวแทนของเครื่องราง และสัญลักษณ์ทางความเชื่อในศาสนาฮินดู กล่าวคือ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูยุคดังกล่าวเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธี และพระราชพิธีต่างๆ ของกษัตริย์เท่านั้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของพราหมณ์ประจำราชสำนักที่อพยพมาจากทางตอนใต้ของไทย และในปี พ.ศ. 2327 เทวสถานพระนคร หรือเทวสถานโบสถ์พราหมณ์ในปัจจุบันได้สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบพิธีพราหมณ์เฉพาะกษัตริย์ และราชสำนัก ภายในมีโบสถ์เรียงกัน 3 หลัง ประดิษฐานเทวรูปฮินดู เช่น เทวรูปพระอิศวร เทวรูปพระพรหม เทวรูปพระลักษมี และเทวรูปพระพิฆเนศ 5 องค์ และ

ด้วยเหตุผลที่รัชกาลที่ 1 ไม่โปรดให้มีการบูชาศิวลึงค์จากพระราชกำหนดปี พ.ศ. 2325 ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 เล่ม 3 เพราะทรงพระราชดำริว่าศาสนาพุทธถือเป็นแกนหลักในการปกครองและเหมาะสมแก่การดำเนินชีวิตของราษฎร

สรุปแนวคิดเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาต่างๆ ในสมัยรัชกาลที่ 1 ปรากฏประติมากรรมรูปคนในศาสนาพุทธผสมกับพราหมณ์-ฮินดู ทำให้การนับถือผีอาจไม่ปรากฏ ข้อมูลการสร้างเครื่องรางแนชัต เนื่องจากการรัชกาลที่ 1 มีทรงโปรดการนับถือผี และต้องการแก้ไขให้ศาสนาพุทธเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของราษฎร จึงทำให้ตัวแทนวัตถุทางความเชื่อในศาสนาฮินดู คือ ศิวลึงค์ หรือลึงค์ถูกลดทอนตัวตนลง และคติการนำรูปเคารพมาผลิตเป็นเครื่องรางที่คล้ายกับสมัยอยุธยาเหลือเพียงแค่ประติมากรรมสร้างขึ้นเพื่องานพิธีในราชสำนัก และจิตรกรรมที่ปรากฏอยู่ในศาสนสถานของพุทธศาสนาเท่านั้น (บำรุง คำเอก, 2558) และการสร้างประติมากรรมรูปเคารพในพุทธศาสนาแฝงนัยการกดทับความเชื่อที่มีต่อศาสนาฮินดูในสมัยนั้น สรรพสิ่งย่อมไม่เที่ยง เป็นไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เช่น การสร้างประติมากรรมรูปพระพุทธรูปประทับบนเศียรพระมเหศวรโดย เรียกว่าพระพุทธรูปปางปราบท้าวพกาพรหม (ภาพที่ 2.31) ปรากฏในพุทธศิลป์แบบวัชรยานที่พระพุทธรูปเจ้า หรือพระโพธิสัตว์เหยียบบนเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์ ในทรรศนะของชาวพุทธที่มีต่อเทพเจ้าของฮินดูล้วนแสดงถึง “อัตตา”(อัตมัน) หรือกิเลสในทางโลก และกามะ อรรถะ หรือความสุขสมบูรณ์ทางโลกตามเป้าหมายดั้งเดิมของพราหมณ์-ฮินดู (คมกฤษ อุยเต็กเค่ง, 2561, น. 1591) จึงเป็นเหตุผลมาจากการปรับเปลี่ยนแนวคิดการนับถือศาสนาในรัชกาลที่ 1 ทำให้สังคมเวลานั้นเป็นสังคมพุทธมากขึ้น

ภาพที่ 2.31 พระพุทธรูปปางปราบท้าวพกาพรหม

ที่มา. <https://mgronline.com/dhamma/detail/9520000148093>

รัชกาลที่ 2

ศาสตราวุธในวรรณคดีขุนช้างขุนแผน

แนวคิดที่ส่งผลให้เครื่องรางถูกถ่ายทอดเด่นชัดในรัชสมัยของพระองค์ เกิดจากการกล่าวถึงเครื่องรางในฐานะบุคลาธิษฐาน เป็นตัวละครหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนระบบความเชื่อในสังคม ณ เวลานั้น กล่าวคือในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเป็นยุคทองของวรรณคดีไทย จุดกำเนิดของเครื่องรางที่เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งปกป้องคุ้มภัยปรากฏในบทละครและพระราชนิพนธ์ต่างๆ เช่น รามเกียรติ์ ไกรทอง หรือขุนช้างขุนแผน ซึ่งหากกล่าวถึงทหารเอกตัวละครในสมัยกรุงศรีอยุธยาเล่าผ่านเนื้อเรื่อง ของการนำความเชื่อทางอำนาจของศาสนาผีประกอบด้วยตัวละคร ภูต อสูร ไสยศาสตร์ เวทมนตร์คาถา และอิทธิปาฏิหาริย์ในสิ่งที่เป็นไปได้ ยกตัวอย่างเช่น ตอน พระไวยแตกทัพ ซึ่งขุนแผนร้ายคาถาปลุกเสกอาวุธ และเครื่องรางความว่า (วัชรญาณ, 2558)

“ขุนแผนเสกซัดข้าวสารส่ง	ชุมนุมองค์เทวาทุกราศี
อสุรยักษครุฑาวาสุกรี	ฝูงผีภูตโขมดมารยา
ทั้งฤๅษีสิทธิ์วิทยาร	ทวยเทพนิกรถ้วนหน้า
เชิญรับเครื่องสังเวยวัฒนา	แล้วปลุกเครื่องสาตราในทันใด
เครื่องอาบันดาลสะดุ้งโดด	ดาบกระดิกพลิกโลดดังลูกไก่
แกว่งกวัดฉวัดเฉวียนเวียนระไว	แล้วติดไฟชุบย้อมให้ลุกยา
ไฟดับกลับพรมด้วยน้ำว่าน	กายแข็งทนทานขึ้นหนักหนา
อยู่คงสารพัดสาตรา	มีงม้ามักลงให้คงทน”

แม้ว่าการศึกสงครามในรัชสมัยของพระองค์จะลดน้อยลง และทรงให้ความสำคัญในเรื่องของการว่าราชการ และทะนุบำรุงศาสนามากขึ้นทำให้วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสงครามเกิดขึ้นจำนวนมาก อีกพระราชนิพนธ์หนึ่งคือ อิเหนา สะท้อนความเป็นยอดนักรบในยามที่สภาพสังคมจริงบ้านเมืองปราศจากศึกเป็นบทพระราชนิพนธ์ที่แฝงคุณค่าต่อความเป็นชายชาตินักรบในฐานะบุคคลที่ชายไทยในเวลานั้นควรยึดถือเป็นแบบอย่าง (วรรณธิดา วิจารณ์, 2560, น.158)

พระภควัม

เครื่องรางของขลังที่มีคุณค่าด้านพุทธคุณในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยอย่างการนำ “พระภควัม” ภควัม (ภาพที่ 2.32) หมายถึง ภควา คือ พระพุทธเจ้า มูลเหตุในการสร้างเข้าใจมาจากการสอนธรรมในพระพุทธศาสนาให้คนสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ

ซึ่งเรียกว่า อายตนะภายในหก หรืออินทรีหก เพราะเป็นสื่อรับอารมณ์หกอย่างที่มากระทบ อันได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ พระภควัมนีคนโบราณใช้จอมเป็นเครื่องราง หรือนำรูปพระภควัมาเขียนเพื่อทำตะกรุดใช้ในการทำศึกสงครามลักษณะของพระภควัมนั้นมี 2 ลักษณะ คือ พระยกมือทั้งสองข้างปิดใบหน้า หรือพระยกมือทั้งสองข้างปิดใบหน้าพร้อมกับมือที่เพิ่มมาใช้ปิดหูและปิดทวาร ซึ่งจุดประสงค์เพื่อปิดบัง และป้องกันอันตรายจากศาสตราวุธทั้งหลาย ตามตำนานความเชื่อหนึ่งในสมัยพุทธกาลว่าด้วย พระควัมบดี หรือพระควัมปตี นามหนึ่งของพระมหากัจจายณะ เป็นบุตรของพราหมณ์ตระกูลกัจจายณะผู้เป็นปุโรหิตของพระเจ้าจันทรปัชโชต ในกรุงอุชเชนี ซึ่งพระควัมปตีเป็นผู้เฉลียวฉลาด รูปร่างงามผิวพรรณเปล่งปลั่งดั่งทองคำ แม้ตนจะเป็นบุตรพราหมณ์ผู้มีความสำคัญในราชสำนัก แต่ก็เลื่อมใสในพระบวรพุทธศาสนาจนได้อุปสมบทด้วยวิธีเอหิภิกขุสัมปทา และพระพุทธเจ้าทรงยกย่องให้เป็นเอตทัคคะคือผู้เป็นเลิศในพระธรรม ซึ่งนั่นทำให้บางคนหลงรูปกายของท่านจนเชื่อว่าเป็นการก่อกรรมกับสงฆ์โดยไม่ตั้งใจ เมื่อเห็นเป็นโทษเช่นนั้น พระมหากัจจายณะจึงอธิษฐานจิตเนรมิตกลายเป็นอ้วน เตี้ย พุงพลุ้ยเป็นต้นมา (ทฐโธติ, 2565)

ภาพที่ 2.32 พระภควัมน

ที่มา. <https://www.facebook.com/prfinearts/photos/a.3701391316594952/4529889533745122/>

รัชกาลที่ 3

ตุ๊กตาอับเฉา

เครื่องรางถือเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสิริมงคล แม้จะเกิดจากความต่างทางวัฒนธรรม แต่สามารถปรับให้สอดคล้องวิถีชีวิต และปรับเปลี่ยนการใช้งานในแต่ละพื้นที่ได้ เครื่องรางที่ได้รับอิทธิพลจากการติดต่อค้าขายกับชาวจีนในสมัยรัชกาลที่ 3 กล่าวถึง ตุ๊กตาอับเฉา หรือ อับเฉา

คือสิ่งที่เป็นของใช้ถ่วงเรือกันเรือโคลง ดังนั้นอับเฉาจึงมักมีน้ำหนักมาก และผลิตด้วยหินศิลา หากแต่อับเฉามีได้เป็นเพียงสิ่งของใช้ถ่วงน้ำหนักของเรือ แต่ด้วยความสวยงามจึงนำมาประดับตกแต่งสถานที่ได้ ดังจะปรากฏตุ๊กตาหินศิลปะจีนใช้ในการตกแต่งพระราชวัง หรือพระอารามหลวงในครั้งรัชกาลที่ 3 ดำรงพระราชอิสริยยศเป็นพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ (พระองค์เจ้าทัพบ) ทรงดำรงตำแหน่งเจ้ากรมท่า ซึ่งพระองค์มีรับสั่งให้นำตุ๊กตาอับเฉาตั้งประดับในวัดต่างๆ เช่น วัดอรุณราชวราราม วัดเทพธิดาราม เป็นต้น (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2553ก) ตุ๊กตาอับเฉามีหลากหลายรูปแบบ ยกตัวอย่างเช่น 1. ตุ๊กตาขุนนางจีนทั้งฝ่ายบู๊ มือถืออาวุธ หน้าตาดุคั่นสวมชุดเกราะ และขุนนางฝ่ายบุ๋น สวมหมวกทรงสูงแบบนักปราชญ์หน้าตามียิ้มแย้ม 2. รูปมนุษย์ เช่น นักบวช ชาย หญิง เด็ก เทพเจ้า และฝรั่ง 3. รูปสัตว์ตามจินตนาการ เช่น มังกร หงส์ กิเลน เต่า ม้า สิงโต เป็นต้น 4. สิ่งของเครื่องใช้ เช่น แท่นบูชา เสามังกร กระถางหิน เจดีย์จีน 5. สิ่งประกอบโครงสร้างอาคาร เช่น ขอบกันระเบียง บันได พื้นปูใบเสมา (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565)

ทั้งนี้ ตามทฤษฎีของนักวิชาการสมัยปัจจุบันอับเฉาได้ไว้ถ่วงน้ำหนักของเรือสำเภาจีนแต่อย่างใด แต่ด้วยเจตนาหลักในการนำสินค้ามาขายจึงนำประติมากรรมเหล่านี้มาพร้อมสินค้าอื่นๆ และด้วยมีน้ำหนักมากจึงเป็นประโยชน์รองที่สามารถถ่วงน้ำหนักเรือไปในตัว ซึ่งคำว่าถ่วงเรือในภาษาจีนกลาง เรียกว่า “ยาซาง” ยา แปลว่า ถ่วง ซาง แปลว่า เรือ และภาษาจีนแต้จิ๋ว เรียกว่า “เอียบฉิง” ซึ่งอาจจะเพี้ยนเสียงกลายเป็น อับเฉา ในปัจจุบัน (อิริชฌ์ ไซยพจน์พานิช, 2563, อ้างถึงใน กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2566ข) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่มีความเป็นมงคลด้านโชคลาภ อายุยืนของวัฒนธรรมจีน ซึ่งฮกลกซิว ถือเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ตั้งไว้เป็นสิริมงคล แต่ไม่นิยมกราบไหว้ หนึ่งในความเชื่อที่เป็นสัญลักษณ์รูปมนุษย์ในรูปแบบเทพเจ้า คือ ฮก ลก ซิ่ว ซึ่ง ฮก คือวาสนา ได้แก่ความเป็นใหญ่ เป็นอิสระหรือมียศถาบรรดาศักดิ์ ลก คือ ความบริบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์ บริบูรณ์ทั้งเงินทองและบุตรบริวาร ส่วน ซิ่ว คือ การมีอายุยืนนานไม่มีโรค ดังนั้น มงคลทั้ง 3 เป็นสิ่งที่มนุษย์ทั้งหลายปรารถนา มากไปกว่านั้น ฮก ลก ซิ่วยังมีคตินิยมสร้างเป็นรูปสัตว์ หรือดอกไม้ เช่น ฮกใช้เป็นรูปค่างคาวเปรียบได้กับเครื่องหมายของวาสนา ลกใช้เป็นรูปกวางเป็นเครื่องหมายของโภคสมบัติ และซิ่วใช้รูปนกดำ หรือกาเป็นสัตว์ที่ไม่มีผู้ใดได้เห็นว่ายตายอยู่ในที่แห่งใด จึงหมายถึงความยั่งยืน หากนำมาทำเป็นดอกไม้ก็จะเป็น ดอกพุทตาน หรือโบทัน ดอกเบญจมาศ และต้นสน ตามข้อมูลความเชื่อที่ปรากฏ (เปรม โรหิตोปลการ, 2511) เป็นการกำหนดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คล้ายในส่วนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในการนำรูปเคารพเทพฮินดูมาใช้เป็นเทพารักษ์ หรือผู้พิทักษ์ ตามคติเทวราชในสมัยอยุธยา ยังคงอยู่ ปรากฏจิตรกรรมเทพเจ้าในศาสนาฮินดูรูปแบบพระทวาร และพระปัญชรในเขตพระบรมมหาราชวัง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ผู้พิทักษ์พึงป้องกันสิ่งชั่วร้ายที่จะเข้ามาทางประตู หรือ

หน้าต่างอาคาร ภาพเทพเจ้าจึงเปลี่ยนมาอยู่ในฐานะผู้บูชาพระพุทธเจ้า (ศุภลักษณ์ หัตถพนม, 2558, น. 59)

พระกริ่งปวเรศ

อนึ่ง ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเกิดโรคระบาดครั้งใหญ่อย่าง อหิวาตกโรคซึ่งเรียกกันว่า “ห่าลงปีระกา” วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2392 ปีระกา ไข้ป่วงที่เกิดขึ้นทาง ประเทศแถบทะเลทางเมืองฝ่ายตะวันตกได้ระบาดเข้ามาในสยาม พลเมืองเกิดเป็นไข้ป่วงกันทั้ง แผ่นดินคร่าชีวิตไพร่ฟ้าเป็นจำนวนมาก และส่งผลให้การค้าขายต้องหยุดชะงัก จึงเกิดพิธีปลุกเสกน้ำ พระพุทธรูปที่มีต่างจากในสมัยรัชกาลที่ 2 ที่เกิดโรคระบาดเช่นกัน จากเหตุการณ์โรคระบาดที่ยังคง เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในพ.ศ. 2392 อหิวาต์ระบาดอีกครั้งโดยเกิดที่ปีนัง และระบาดมาถึงพระนคร ทำให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปวเรศวริยาภรณ์ได้จัดสร้าง “พระกริ่งปวเรศ” (ภาพที่ 2.33) เพื่อนำมาประกอบพิธี และแจกเพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับประชาชนที่เสียชีวิตไปแล้วคลาด ปลอดภัยจากอหิวาตกโรค และภัยอันตราย (ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์, 2553, น. 151-159) ตามความ เชื่อพราหมณ์อย่างพระราชพิธีสิบสองเดือนเพื่อชำระล้างสิ่งอัปมงคล และเรียกขวัญกำลังใจของผู้คน กลับมา

ภาพที่ 2.33 พระกริ่งปวเรศ

ที่มา. <https://www.thairath.co.th/lifestyle/amulet/2477902>

สรุปเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์คติความเชื่อในช่วงต้นรัตนโกสินทร์รัชสมัยที่ 1-3 ปรากฏประติมากรรมรูปคนทั้งสี่น อาจกล่าวว่หลังจากการเปลี่ยนแปลงราชธานีจากกรุงธนบุรีมายัง ฝั่งพระนครสังคมไทยเริ่มราษฎรมีความปรารถนาที่อยากมีชีวิตที่ยืนยาวส่งผลเกิดเครื่องรางช่วยใน เรื่องคงกระพัน และป้องกันตนยามศึกสงคราม และอีกเหตุผลหนึ่งเกิดจากสภาพบ้านเมืองหลังจาก

การเริ่มการสร้างบ้านแปรงเมืองใหม่ การฟื้นฟูศิลปวิทยาการต่างๆ เป็นการยากจึงจำเป็นที่จะต้องคงรักษาสิ่งที่มีอยู่เพื่อทำนุบำรุงสิ่งที่เสียหาย หรือชำรุด ตรงข้ามกับการสร้างประติมากรรมทางความเชื่ออื่นๆ หรือแม้กระทั่งการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดต่างๆ โดยนำเอาตุ๊กตาอับเฉามาประดับไว้ตามศาสนสถานนั้น เป็นอีกหนึ่งความเชื่อเพื่อสร้างความเป็นมงคล และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับราษฎร ทั้งนี้คติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูยังคงอยู่แต่ถูกลดทอนหน้าที่ลงเพียงแค่ว่าเป็นชนบในการปฏิบัติกล่าวถึงพระราชพิธีสิบสองเดือน เป็นพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่มีการนับถือพระเจ้าต่างๆ ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งเมื่อกล่าวถึงพระราชพิธีอาพาธพินาศ ยังอธิบายถึง “อาฏานาฎิยสูตร” จากแนวคิดเรื่อง “อาพาธพินาศ” พระราชพิธีโบราณ สมัย ร.2 ใช้บรรเทาทุกข์ประชาชนยามเกิดโรคระบาดด้วยพิธีกรรมนี้เป็นการขับไล่ภูติผีปีศาจที่ทำให้เกิดอาเพศโรคระบาดที่ทำให้ไพร่ฟ้าล้มตาย หรือเป็นพิธีเรียกขวัญกำลังใจราษฎรตั้งแต่ในสมัยโบราณแต่หากผู้ทำพิธีได้เปลี่ยนหน้าที่หลักคือ พราหมณ์หลวง มาเป็นคณะสงฆ์ขึ้นในวันจันทร์ เดือนเจ็ด ขึ้น 11 ค่ำ ให้ยิงปืนใหญ่รอบพระนครคืนยันรุ่ง และมีการอัญเชิญพระแก้วมรกต และพระบรมสารีริกธาตุออกแห่รอบพระนครประพรมน้ำมนต์พระปริตรทั้งทางบกทางเรือ (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2566) เป็นผลให้ตัวแทนวัตถุในศาสนาผีถูกปรับเปลี่ยนหน้าที่ให้องค์กับความเชื่อในศาสนาพุทธ คือ การสร้างพระเครื่อง หรือพระเครื่องรางในยุคดังกล่าว

สมัยรัตนโกสินทร์สมัยรัตนโกสินทร์ก่อนยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2394-2475)

รัชกาลที่ 4

พระคลังมหาสมบัติ

เมื่อกล่าวถึงยุคแห่งการปฏิรูปพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งเป็นยุคของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระบิดาแห่งการปฏิรูปพุทธศาสนาในสังคมไทย ซึ่งในรัชสมัยของพระองค์ถือเป็นช่วงเวลาที่ยามประเทศไทยมีการติดต่อกับชาติตะวันตก ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยามที่ชาติตะวันตกฟื้นฟูศิลปวิทยาการอันเป็นยุคหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมของยุโรป รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อระบบความเชื่อทางศาสนาที่พระองค์ต้องเผชิญหน้ากับลัทธิการล่าอาณานิคม ของศาสนาคริสต์ ดังนั้นเพื่อสังคมพุทธที่เข้มแข็งพระองค์ดำเนิน 2 แนวทางเพื่อยกระดับพุทธศาสนาให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจราษฎรด้วยการปฏิรูปองค์การของพุทธศาสนา และการปฏิรูปคำสอนของพุทธศาสนาโดยยึดหลักเหตุผลนิยม (rationalism) ทำให้คำสอนเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น และตัดทอนเรื่องราวที่เป็นอิทธิปาฏิหาริย์ สิ่งเหนือธรรมชาติ หรือไสยศาสตร์ (ทวิวัฒน์ ปุณฺณทริภุชงค์, 2547)

อย่างไรก็ดี ไสยศาสตร์ และเครื่องรางยังคงเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันได้ยากกว่าด้วยคติการนับถือกราบไหว้เทพยดาที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำสถานที่โดยนำคติการสร้างรูปเคารพ หรือเครื่องรางประติมากรรมรูปคนเป็นความเชื่อทางศาสนาที่สร้างขึ้นจากกลุ่มชนชั้นสูง ซึ่งในสมัยของรัชกาลที่ 4 เทวรูปทำหน้าที่เป็นเทพผู้ปกป้องรักษา และคุ้มครองสยามประเทศ ประดิษฐานอยู่ภายในอาคารสำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน เขตพระราชฐานชั้นนอกในพระบรมมหาราชวังเรียกกันว่า พระคลัง หรือพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งประวัติความเป็นมาในการสร้างนั้นไม่แน่ชัด เทวรูปพระคลังเป็นรูปแบบประติมากรรมลอยตัวเนื้อสำริดปิดทองทำยื่น สูงประมาณ 12 นิ้ว (หรือประมาณ 32 เซนติเมตร) ทรงเครื่องแบบจักรพรรดิราช พระหัตถ์ขวาถือพระขรรค์ หมายถึง การพิทักษ์ ปกป้องรักษา และพระหัตถ์ซ้ายถือดอกบัว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งสันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพลความเชื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจากอินเดียคล้ายคลึงกับรูปเคารพพระลักษมีถือดอกบัวซึ่งมีนัยของการสื่อความหมายในแบบเดียวกัน (ภาพที่ 2.34)

ภาพที่ 2.34 พระคลังมหาสมบัติ

ที่มา. http://coinmuseum.treasury.go.th/news_view.php?nid=156

รัชกาลที่ 5

สภาพสังคมในสมัยรัชกาลที่ 5 สู้ยุคล่าอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตก รวมถึงประเทศสยาม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปประเทศให้ทันสมัย และต้องการ

ให้สยามเจริญทัดเทียมนานาอารยประเทศ ซึ่งไสยศาสตร์เป็นหนึ่งในปัญหาที่เกิดขึ้นกับราษฎรทำให้ต้องมีข้อบัญญัติพระอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ (เบ็ดเตล็ด) ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงว่าด้วยเรื่องข้อบังคับหากผู้ใดทำคุณไสย เล่นไสยศาสตร์แก่ผู้อื่นจะต้องรับโทษตามอาญา

ดังนั้น เพื่อสร้างชาติให้เกิดความผาสุกแบบอารยชน ในปี พ.ศ. 2412 พระบรมราชโบายให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาให้ขยายตัวไปสู่ประชาชน และพระสงฆ์ พระองค์ตระหนักว่าความรู้ความสามารถ และการศึกษาจะช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ดังพระราชดำรัสที่ว่า

“วิชาหนังสือเป็นวิชาที่น่านับถือและเป็นที่น่าสรรเสริญมาแต่โบราณว่าเป็นวิชาอย่างประเสริฐซึ่งผู้ยิ่งใหญ่นับแต่ พระมหากษัตริย์เป็นต้นมาตลอดจนราษฎรพลเมืองสมควร และจำเป็นจะต้องรู้เพราะเป็นวิชาที่อาจทำให้การทั้งปวงสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่าง”
(ประไพ เอกอุ้น, 2542, น. 83-84)

อนึ่ง ไสยศาสตร์เป็นเรื่องปกตวิสัยในสังคมไทย และเดิมทีสยามเคยมีกรรม หรือกระทรวง ที่เกี่ยวข้องกับการชำระคดีผู้กระทำผิดเกี่ยวกับคุณไสย เวทมนตร์ต่างๆ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาในชื่อกระทรวงแพทยาคม ปรากฏตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าทรงธรรม และโดยการอ้างอิงข้อมูลในพระธรรมนูญการรวบรวมการประทับฟ้องส่วนหนึ่งของกฎหมายตราสามดวงโดยใช้คำว่า “ตระทรวง” ซึ่งแพทยาคมมาจากคำว่า แพทย์ หมายถึง หมอรักษาโรค และ อาคม คือ เวทมนตร์ และในสมัยรัชกาลที่ 5 ตามพระบรมราชาธิบายก่อนจะมีการยกเลิกกระทรวงนี้อย่างถาวร พระองค์ตรัสไว้ว่า

“ศาลกระทรวงแพทยานี้เป็นอันเลิกขาดไม่มี ด้วยข้อความที่จะหากันให้ถูกต้องในพระธรรมนูญ ก็ไม่มีใครจะมีใครฟ้องหา” (ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ, 2565)

พระพิณเศลจากขวา

ดังจะเป็นสาเหตุให้ไสยศาสตร์ที่มีผลต่อการสร้างเครื่องรางในสมัยรัชกาลที่ 5 ไม่ปรากฏชัดเจนเทียบเท่ากับสมัยอื่นๆ ที่ผ่านมา อีกทั้งการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้นทำให้วัตถุมงคลทางความเชื่ออย่างเครื่องรางเป็นเรื่องงมงาย และเป็นกระแสย่อยลง แต่หากจะกล่าวถึงความสัมพันธ์พิเศษของสัญญาณที่ปรากฏเด่นชัดระหว่างความเชื่อองค์คณะ หรือพระพิณเศลกับรัชกาลที่ 5 กล่าวถึงพระนามเดิมครั้งประสูติ คือสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ “กรมหมื่นพิณเศวตสุระสังกาศ” แล้วเปลี่ยนเป็น กรมขุนพิณิตประชานาถ ด้วยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนถือเป็นการแก้เคล็ดด้วยพระนามพ้องกันกับนามพระเป็นเจ้าในไสย

ศาสตร์ ทำให้รัชกาลที่ 5 ทรงมีความผูกพันกับพระพิฆเนศเป็นอย่างมาก และเมื่อครั้งเสด็จประพาส
 ขวา ในปีพ.ศ. 2439 พระองค์ทรงนำพระพิฆเนศขนาดใหญ่กลับมายังสยามประเทศในครั้งนั้น เป็น
 เทวรูปพระพิฆเนศจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร (เสาวลักษณ์ แสงสุวรรณ, 2561)
 (ภาพที่ 2.35) รูปปั้นพระพิฆเนศจากขวา พระคณศ 4 กร จากจีนที่สิ่งสำหรับ เกาะขวา ประเทศ
 อินโดนีเซีย ศิลปะชวาตะวันตก อายุประมาณ พุทธศตวรรษที่ 15-16 สูง 172 เซนติเมตร
 ประติมากรรมศิลานูนสูง ประทับนั่งบนบัลลังก์กะโหลกมนุษย์ หัตถ์ขวาบนถือขวาน หัตถ์ซ้ายบนถือ
 พวงลูกประคำ หัตถ์ขวาและซ้ายล่างถือถ้วยขนมทรงสิราภรณ์ประดับด้วยกะโหลกมนุษย์ คติความเชื่อ
 เพื่อขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย มนต์ดำ สิ่งอัปมงคล โรคภัย และที่สำคัญคือกำจัดศัตรูให้หมดสิ้นไป

ภาพที่ 2.35 รูปปั้นพระพิฆเนศจากขวา

ที่มา. รูปปั้นพระพิฆเนศจากขวา พระคณศ 4 กร จากจีนที่สิ่งสำหรับ เกาะขวา ประเทศอินโดนีเซีย.

จาก พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร, โดย กรมศิลปากร, 2563.

รัชกาลที่ 6

จากแนวคิดที่ผู้วิจัยพิจารณาหลักฐานในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
 เจ้าอยู่หัวพบว่า สภาพสังคมของสยามประเทศในเวลานั้น เป็นช่วงเวลาวิกฤตการณ์ที่ลัทธิจักรวรรดิ
 นิยมตะวันตกเริ่มเปลี่ยนจากการใช้กำลังทางทหารมาเป็นการแข่งขันในรูปแบบเศรษฐกิจ แต่สยามยัง
 ไม่สามารถคาดเดาอนาคตทางเสถียรภาพ และการเมืองที่จะถูกคุกคามจากประเทศมหาอำนาจใน
 เวลานั้นได้ รวมถึงสยามได้เข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 ผนวกกับการศึกษาที่เริ่มมีบทบาทมาก
 ขึ้นกับราษฎรทำให้มุมมองของการประกอบอาชีพเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนส่วนใหญ่เข้ารับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยความหวังอยากรับราชการทำให้ในสมัยของพระองค์มีข้าราชการมากเกินไป ความต้องการส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดการ และควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคลในสังคม และหมุ่ยุ้งรุ่นในขณะนั้น ซึ่งพระองค์ต้องการวางรากฐานการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้คนในชาติมีความจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยหวังว่า การศึกษาจะเป็นเครื่องมือชั้นดีในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีอย่างแท้จริงเพื่อให้สยามทัดเทียมกับประเทศตะวันตก ทั้งนี้พระบรมราโชบายที่สะท้อนจิตสำนึกของสภาพสังคมของราษฎรในเวลานั้น (นิชาพร ยอดมณี, 2555, น. 2-3) ความว่า

"ข้าไม่ต้องการนักเรียนตัวอย่างที่สอบไล่ได้คะแนนขึ้นเกียรตินิยม ...ข้าอยากได้ยุวชนที่เป็นสุภาพบุรุษ ชื่อสัตย์สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี" (วุฒิชัย มูลศิลป์, 2551, 157)

อย่างไรก็ดี ด้วยนโยบายสังคม และระบบความเชื่อที่มีผลมาจากการปฏิรูปการศึกษาทำให้ความเชื่อในเรื่องของศาสนาอาจเปิดกว้างกว่ายุคสมัยอื่นที่เคยมีมาหากกล่าวถึงระบบความเชื่อแบบสังคมนิยมที่ได้รับอิทธิพลมาจากการปฏิวัติในรัสเซียทำให้เกิดความหวาดกลัวของการล้มล้างสถาบัน และการยกเลิกการนับถือศาสนา จึงเป็นเหตุผลที่พระองค์ต้องการปรับให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ซึ่งหลักสูตรการศึกษาด้านวัฒนธรรม และศาสนานั่นสอนพุทธศาสนาดังคำอธิบายว่า “การสอนนั้นห้ามมิให้สอนศาสนาคริสต์นิกายเป็นอันขาด” (วุฒิชัย มูลสิน, 2516, น. 46)

อนึ่ง เมื่อกล่าวถึงความเป็นพลเมืองดีในรัชสมัยของพระองค์ ผู้วิจัยพบแนวคิดอีกเหตุผลหนึ่งที่พระองค์นำมาเป็นแนวทางในการบริหารปกครองราษฎร และข้าราชการคือ การนำวรรณคดีอย่างรามายณะกับความเป็นชาตินิยมที่พระองค์ต้องการจะถ่ายทอดความเป็นมหาบุรุษตัวแทนบุคคลที่น่ายกย่องอย่างตัวละครคือ พระราม ด้วยแนวคิดจินตภาพเปรียบเทียบกับรัฐในสมัยอยุธยา อยุธยาคือเมืองของวีรบุรุษในรามายณะเป็นชื่อเมืองของพระรามตามปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 2 อโยธยาศรีรามเทพนคร และพระรามถือเป็นกษัตริย์ที่มีสมัญญานามว่า รามาธิบดินทร์ หรือรามผู้เป็นใหญ่ที่อธิบายความเป็นบุรุษในคติความเชื่อของพุทธศาสนาและพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งกษัตริย์พึงมีทศพิธราชธรรมเป็นธรรมราชาที่ดูแลสันติสุขของประชาราษฎร์ (สุนทร ชุตินทรานนท์, 2560) ดังเช่นจุดมุ่งหมายที่รัชกาลที่ 6 คล้ายคลึงกับการนำตัวละครพระรามในสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นเครื่องมือในการออกแบบสังคม และผู้คนสะท้อนภาพลักษณ์ และแนวทางการปฏิบัติของผู้ปกครองบ้านเมืองในเรื่องศาสนาไว้ด้วย (วรินทร์ คำมาเขียว และคณะ, 2564)

พระแสงศรกำลักราบ

พระรามเป็นตัวแทนสัญลักษณ์ของเครื่องรางในการศึกษาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เพ่งสร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2453-2468 กล่าวถึง ศรโบราณที่ครั้งสมเด็จพระมหาพรยาจารย์ราชานุภาพกราบทูลถวายให้กับรัชกาลที่ 6 ในวันประกอบพระราชพิธีสมโภชฉัตรซึ่งเป็นของโบราณที่พบในจังหวัดนครสวรรค์สันนิษฐานว่าถูกสร้างขึ้นเป็นวัตถุมงคลในการประกอบพิธีกรรม ซึ่งรัชกาลที่ 6 ทรงพระราชทานนามศรว่า "พระแสงศรกำลักราบ" ด้วยความบังเอิญศรนั้นรูปสัญลักษณ์เป็นวชิระสอดคล้องกับพระนามของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบรมนามาภิไธย "วชิราวุธ" ตอกย้ำความเป็นเครื่องรางศักดิ์สิทธิ์เฉพาะรัชกาลของพระองค์ (วิศรุต บวงสรวง, 2564, น. 30) และยังนำมาใช้ในงานพระราชพิธีใหญ่เป็นการกำหนดพิธีกรรมในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกและงานพืฒน์สัตยา หรือชูปน้ำทำน้ำมนต์ ถูแช่น้ำสาบาน เป็นต้น

พระพิฆเนศถือตรีศูล

ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือรัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงสนพระทัยในการทวียา จึงทรงศึกษาศาสตร์นี้อย่างจริงจัง ดังปรากฏงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคัมภีร์มหาภารตะ (Maha Bharata) แนวคิดความเป็นมาของเทพฮินดูในพระราชนิพนธ์ และการประพันธ์ทุกชนิดจะต้องอัญเชิญ และกล่าวคำบูชาพระคเณศเพื่อสิริมงคล และอำนวยความสะดวกในฐานะเทพผู้จัดอุปสรรค ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ลิลิตนารายณ์สิบปาง เดิมทีพระคเณศถูกกล่าวถึงบรมครูช้าง จนวิวัฒนาการกลายมาเป็นเครื่องรางผสมลัทธิความเชื่อพราหมณ์ และไสยศาสตร์ ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 6 รูปเคารพพระคเณศในมีสัญลักษณ์เปลี่ยนไปจากเดิม คือ ขอช้าง งาหัก บ่วงบาศ หรือถั่วย จนกลายมาเป็นถือตรีศูล หรือวัชระในสมัยดังกล่าว (จิรัสสา คชาชีวะ, 2540)

อีกหนึ่งนัยสำคัญที่ทำให้เครื่องรางของขลังยังปรากฏหลักฐานข้อมูลได้อย่างชัดเจนและตรวจสอบได้เป็นผลมาจากการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีเกิดจากความสนพระทัยของสมเด็จพระมหาพรยาจารย์ราชานุภาพ บุคคลที่มีความสำคัญกับการศึกษาด้านวัตถุโบราณต่างๆ ในสยาม และต่างประเทศ ในส่วนของเครื่องรางพระองค์ศึกษาตั้งแต่ทรงผนวชเป็นสามเณรโดยได้เรียนรู้จากพระอุปัชฌาย์ คือ สมเด็จพระมหาพรยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ซึ่งสมเด็จพระมหาพรยาจารย์ ทรงเก็บรักษารวบรวมโบราณวัตถุที่กระจัดกระจาย สงวนรักษาด้วยการอนุรักษ์โบราณสถานลักษณะเร่งด่วน (rescued archaeology) ยกตัวอย่างพระวินิจฉัยการนำวิธีวิทยาศาสตร์มาตรวจสอบ พระดินดิบสมัยศรีวิชัยเพื่อแยกธาตุ พบว่าดินมีธาตุฟอสเฟตเจือปนสันนิษฐานได้ว่าน่าจะมีชิ้นส่วนของ

กระดุกสิ่งมีชีวิตที่อาจเป็นกระดุกมนุษย์ตามกรรมวิธีการทำพระพิมพ์ดินดิบผสมอิฐธาตุพระสงฆ์เถระในมหายาน (จิรัสสา คชาชีวะ, 2555, น. 82)

สรุปวิวัฒนาการของเครื่องรางในฐานะสัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4-6 ปรากฏประติมากรรมรูปเคารพที่ไม่สามารถพบได้ เพราะสังคมในสมัยนั้น ยังเกิดการรุกรานจากต่างชาติทำให้ความนิยมการสร้างเครื่องรางแบบพุกพาอาจไม่เป็นกระแสที่ถูกลำเลียง ซึ่งพระคลังมหาสมบัติ และพระพิฆเนศ ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏได้ว่า สยามประเทศหลังจากการติดต่อกับชาติตะวันตกนั้น ได้นำพาความเชื่อ และแนวคิดการดำเนินชีวิตแบบตะวันตกเข้ามาด้วย ซึ่งราษฎรในสมัยนั้นปรารถนา และบูชาความมั่งคั่งร่ำรวยมุ่งหวังให้ตนปราศจากความทุกข์จึงหันมาบูชาเครื่องรางที่ประกอบสร้างคุณค่าบางอย่างขึ้นใหม่

อย่างไรก็ดี ประติมากรรมสัญลักษณ์ปรากฏอยู่ในรูปแบบ ศรของพระราม ศาสดาจารย์ของเทพฮินดู เมื่อกล่าวถึงความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับสถาบันกษัตริย์ทำให้พระราชอำนาจมีส่วนสำคัญในการคงอยู่ไว้ซึ่งความเชื่อดังกล่าว และถ่ายทอดออกมาเป็นเครื่องรางการสะท้อนอัตลักษณ์ และพระราชอำนาจของสถาบันกษัตริย์อีกด้วย เช่น สัญลักษณ์พระแสงขรรค์ชัยศรี สัญลักษณ์ตรีศูล สัญลักษณ์วัชร เป็นต้น

สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน

รัชกาลที่ 7 จนถึงปัจจุบัน

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สยามประเทศล่วงมาถึงปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2475 สถาบันกษัตริย์ถูกลดทอนพระราชอำนาจลง แต่ประชาชนยังเคารพ และเทิดทูนไม่เสื่อมคลายในฐานะประมุขของประเทศ

เหรียญสวัสดิ์ทะเลหลวงพ่อโสภา

หากกล่าวถึงที่มาของเครื่องรางในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามอินโดจีนในช่วง พ.ศ. 2483-2488 เกิดการสร้างพระเครื่อง และเครื่องรางจากพระเกจิอาจารย์ที่ได้ฉายาและถูกกล่าวขวัญถึงพวกท่านว่า “จาด จง คง อี” คือ หลวงพ่อจาด วัดบางกระบือ จังหวัด ปราชินบุรี เป็นพระกริ่ง ผ้ายันต์ ฯลฯ เกี่ยวข้องกับวิชามหาอุดคงกระพันชาตรี หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัดมณีชลลักษ์วัดลาดจากอสรพิษ ภูตผีปีศาจ หลวงพ่อคง วัดบางกระบือ จังหวัดสมุทรสงคราม และหลวงพ่ออี วัดสัทธิบ จังหวัดชลบุรี ผู้สร้างตำนานทหารฝึกองหนุนแห่งสงครามอินโดจีน (ไทยนิวส์ออนไลน์, 2559) ทั้งนี้การจัดสร้างพระเครื่อง และเครื่องรางต่างๆ เกิดจากนโยบาย

ของรัฐบาลในช่วงเวลานั้นที่ต้องการเป็นผู้นำทางด้านการปกครอง และด้านจิตใจโดยการเชื่อมโยงความเชื่อของแต่ละภูมิภาคเข้าไว้ด้วยกันด้วยการสร้างลัทธิชาตินิยมผ่านตัววัตถุอย่างพระเครื่อง และเครื่องรางโดยมีการสนับสนุนการจัดสร้างผ่านทางพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย พระเครื่องที่ได้รับความนิยม เช่น พระพุทธชินราชอินโดจีน เป็นต้น (ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์, 2553, น. 166)

อย่างไรก็ดี แนวคิดการจัดสร้างพระเครื่องราง และเครื่องในสมัยสงครามได้แพร่หลายดังปรากฏหนึ่งวัตถุทางความเชื่อที่สะท้อนแนวคิดสัญลักษณ์สวัสดิกะ เครื่องหมายศักดิ์สิทธิ์เปรียบได้กับการประกาศความเป็นโพธิสัตว์ผู้มุ่งหมายสมาธิสมาธิญาณ ผ่านเครื่องรางของหลวงพ่โอภาสีเดิมท่านมีถิ่นกำเนิดอยู่ในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จนได้มาปักกลดย่านบางมด และได้สร้างอาศรมบางมดต่อกลายเป็นวัดหลวงพ่โอภาสีในปัจจุบัน จากเหรียญสวัสดิกะหลวงพ่โอภาสี (ภาพที่ 2.36)

ภาพที่ 2.36 เหรียญสวัสดิกะหลวงพ่โอภาสี

ที่มา. <http://www.amuletheritage.com /1272-2.html>

สัญลักษณ์สวัสดิกะของพระพิฆเนศ

จากแนวคิดสัญลักษณ์สวัสดิกะที่ปรากฏในไทย พบว่าเป็นความเชื่อที่มาจากศาสนาฮินดู ศาสนาเชน และพุทธศาสนา รูปกากบาทปลายหักเครื่องหมายมงคล สวัสดิกะ หรือ สวัสดิกะที่มีความหมายแห่งพลวัตรการเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่งเปรียบเสมือนการหล่อเลี้ยงสรรพชีวิต ในส่วนของสวัสดิกะในองค์พระพิฆเนศจะปรากฏที่หน้าผาก บริเวณดวง ฝ่าพระหัตถ์ หรือในส่วนอื่นๆ เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงการระลึกถึงเทพฮินดูมีต่างจากสัญลักษณ์ เครื่องหมายโอม เริ่มแรกสวัสดิกะใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความดีงาม ความอุดมสมบูรณ์ ชาวฮินดูจะนำเครื่องหมายสวัสดิกะติดไว้ที่ประตูบ้านเพื่อแสดงถึงการเฉลิมฉลอง วันดีปาลี วันมหาลักษมีบูชาเป็นวันแห่งแสงสว่าง และวันขึ้นปีใหม่ สวัสดิกะกับพระพิฆเนศ (ภาพที่ 2.37) แม้ว่าเครื่องหมายสวัสดิกะจะเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึง

ความหมายด้านดีมานานกว่าหลายพันปี แต่ความหมายในช่วงเวลาที่เกิดความบาดหมางของเชื้อชาติ และสงครามทำให้การสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์เปลี่ยนแปลงไปหลังจากการพ่ายแพ้สงครามของฝ่ายอักษะโดยมีเยอรมันนีนำโดย ฮิตเลอร์ ผู้นำลัทธิความเชื่อนาซีสร้างบาดแผลให้กับประชาชนทั่วโลก เพราะเป็นผู้เผยแพร่สัญลักษณ์แห่งพรคนาซีดังกล่าว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ต้องห้าม และมีความละเอียดอ่อนในการหยิบจับมาใช้เป็นวัตถุทางวัฒนธรรมที่ยอมรับกันอย่างเปิดเผยสังคม

ภาพที่ 2.37 สวัสดิกะกับพระพิฆเนศ

ที่มา. <https://www.tnews.co.th/variety/300295>

ไอโซ

เมื่อความไม่มั่นคงเกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ และสังคมจะมีการเสาะหาเครื่องรางเพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจกรณีของจตุคามรามเทพก็เช่นกัน ซึ่งพิจารณาตามช่วงเวลาในปีพ.ศ. 2547-2550 เกิดเหตุการณ์รุนแรงในไทยหลายครั้ง เช่น การเกิดสึนามิ ไข้หวัดนก ระบาด หรือวิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ เป็นต้น เป็นกระแสของเครื่องรางจากคำกล่าวที่ว่า "พุทธมาเป็นผี...พระพุทธรูปศาสนาให้ความหมายกับในสังคมไทยเพื่อบอกที่โลกหน้า แต่ผีที่เกิดขึ้นคือความจำเป็นเดือดร้อนในโลกนี้...การที่เขาลูกจตุคามรามเทพขึ้นมา ถ้าบอกว่า 'มีกูแล้วมึงไม่จน' อันนี้เป็นไสยศาสตร์ มันก็ตัวเอง แต่ถ้าบอกว่า 'มีกูแล้วมึงไม่โกง' อันนี้เป็นศาสนา..." (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2566)

หากกล่าวถึงไอโซ รูปเคารพการนับถือผีที่สร้างชื่อเสียงในสื่อสังคมออนไลน์ถึงความศักดิ์สิทธิ์จากการนำเสนอข่าวของเฟซบุ๊กนักธุรกิจชาวฮ่องกงท่านหนึ่ง มาแก่นับจุดประทัดกว่า 8 ล้านนัด (มติชนออนไลน์, 2560) อันแสดงถึงศรัทธาที่มีต่อไอโซนั้นไร้พรมแดน ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของรูปเคารพเด็กชายวัดเจติยเมืองนครศรีธรรมราชมีการเล่าขานในหลายตำนาน ถือว่าไอโซสามารถสร้างแรงศรัทธาให้กับผู้ที่เดินทางไปสักการะ และซื้อของเพื่อแก้บนจากปัญหาเศรษฐกิจ อุปสรรคในชีวิต

หรือหวังเพื่อขอโชคชอลาภ ต่อมาในช่วงของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 การกักกันออนไลน์เกิดขึ้น ทำให้การเดินทางไม่ได้เป็นอุปสรรคใดต่อแรงศรัทธากลับส่งผลให้เกิดการสร้างโอกาสให้ผู้ค้าสินค้ากักกันอย่างประหยัด และเครื่องบูชาปรับเปลี่ยนแนววิถีในการซื้อขาย หรือบริการกักกันขอพรในรูปแบบออนไลน์เพื่อความสะดวกของผู้ศรัทธาที่ไม่สามารถเดินทางมายังสถานที่ประกอบพิธี (วรลธิ ศรีตระกูล, 2564) และนำมาสู่การบูชาเครื่องรางไอ้ไข่ติดตัวได้ เช่น จี๊สร้อยคอสัญลักษณ์ไอ้ไข่ โดยสั่งซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ (ภาพที่ 2.38 และ 2.39)

ภาพที่ 2.38-2.39 (ซ้าย) ขอพร-แก้นออนไลน์/ (ขวา) จี๊สร้อยคอไอ้ไข่

ที่มา. (ซ้าย) <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/136763>

(ขวา) <https://thaipick.com/product/shopee/4628572>

จากวิวัฒนาการของการสร้างรูปเคารพในไทย เมื่อนำเนื้อหาข้างต้นมาวิเคราะห์ร่วมกันที่ทำให้เกิดตัวตนของเครื่องรางอธิบายได้จากการเริ่มนำความเชื่อที่ใช้ธรรมชาติเป็นสัญลักษณ์ในการระลึกถึงพลังที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ตั้งแต่สมัยทวารวดี ซึ่งเป็นความเชื่อที่มีอิทธิพลจากศาสนาของอินเดียถ่ายทอดวัฒนธรรมการสร้างรูปเคารพในรูปแบบต่างๆ เช่น หินตั้ง หรือการนำรูปเคารพของเทพฮินดูมาประยุกต์ให้เข้ากับวัสดุที่มีในท้องถิ่นของไทย เช่น เหยียดดินเผา ฝาค้อนน้ำ หรือกริช และต่อมาเมื่อศาสนาพุทธมีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยศรีวิชัย จึงเกิดการสร้างรูปเคารพที่มีรูปทรง และขนาดที่แตกต่างกัน เช่น การสร้างพระพุทธรูปจากดินดิบ หรือเทวรูปหินทรายที่มีขนาดเท่ามนุษย์ อันเนื่องมาจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น แรงศรัทธา และฝีมือของช่างศิลป์ทำให้เครื่องรางมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งจากการวิเคราะห์รูปแบบของการสร้างเครื่องรางที่มาจากรูปเคารพมีขนาดเล็ก และ มีน้ำหนักเบาเพื่อใช้พกพาติดตัว แทนการตั้งในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อดั้งเดิม เช่น จากการสร้างคิว

ถึงค์พัฒนารูปแบบจนกลายเป็นปัลลิกิในยุคต่อมา ทั้งนี้ สิ่งที่เป็นจุดร่วมสำคัญที่มีความคล้ายคลึงกับการนำรูปเคารพมาสร้างเป็นเครื่องราง ผู้วิจัยพบการสร้างยันต์จากวัสดุที่มีน้ำหนักเบา อย่างการใช้ผ้าและหนังสือเป็นส่วนประกอบในการสร้างเครื่องรางสมัยล้านนา และสมัยอยุธยา ซึ่งยันต์เป็นการประกอบสร้างความเชื่อในศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดูสะท้อนตัวตนของสังคมที่ดีสิทธิ์ และความเป็นเครื่องรางที่ให้คุณเรื่องคุ้มครองป้องกันในยามเกิดศึกสงคราม รวมถึงเสริมสิริมงคล และบันดาลโชคลาภจนถึงยุคปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ยันต์ถือเป็นเครื่องรางที่ได้แนวคิดจากการสร้างรูปเคารพ เป็นวัตถุความเชื่อที่อาศัยวัสดุที่มีน้ำหนักเบา และหาได้ง่ายในท้องถิ่นเหมาะสมแก่การพกพา ซึ่งองค์ประกอบของยันต์คือรูปเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในอิริยาบถต่างๆ เช่น การแสดงออกท่าทาง หรือมุทรา และการลงอักขระทางภาษาที่ถ่ายทอดความหมายทางวัฒนธรรม และเมื่อยันต์ถูกนำมาใช้ผ่านการเวลาจึงเปลี่ยนแปลงตัวตน และรูปลักษณะไปตามความนิยม ทั้งวัสดุ สีสัณ และภาษาที่ใช้มีความซับซ้อนของความหมายและความต้องการตามบริบทของสังคมในแต่ละยุค ดังจะทำให้จุดประสงค์ในการใช้งานปรับเปลี่ยนตามไปด้วย จากเดิมยันต์ใช้เพียงเพื่อคุ้มครองป้องกัน แต่ยันต์ในยุคดิจิทัลมีความศักดิ์สิทธิ์ตามจุดประสงค์ของการใช้งานที่หลากหลาย ทำให้เกิดยันต์ในรูปแบบเครื่องรางดิจิทัล หรือวอลเปเปอร์เสริมดวงยุคปัจจุบัน

2.1.2 เครื่องรางดิจิทัล

เครื่องรางในสมัยปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากวิวัฒนาการเครื่องรางในไทยด้วยการนำวัสดุที่นิยมสร้างชิ้นงานยึดโยงการนำประติมากรรมสะท้อนตัวตนของรูปเคารพ และสัญลักษณ์สื่อถึงความหมายสัญญาณ ซึ่งความนิยมของเครื่องรางในยุคดิจิทัลเป็นผลมาจากการนำเอาเทคโนโลยีประกอบด้วย รูปภาพ ตัวอักษร วิดีโอ สร้างเครื่องรางถือเป็นนวัตกรรมที่สามารถเข้าถึงได้จากการดาวน์โหลดผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.1.2.1 วอลเปเปอร์เสริมดวง

กระแสความนิยมวอลเปเปอร์เสริมดวง เครื่องรางดิจิทัลที่สามารถพกพาติดตัวได้ตลอด 24 ชั่วโมง และมีรูปลักษณะที่ได้แนวคิดจากการนำรูปเคารพมาพัฒนาให้เกิดเป็นเครื่องรางในยุคดิจิทัลปรากฏในโทรศัพท์อัจฉริยะ (smart phone) และถูกกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ในจุดประสงค์ที่หลากหลาย อันเนื่องจากเนื้อหาความเชื่อในศาสนามีดังต่อไปนี้

จุดเริ่มต้นวอลเปเปอร์เสริมดวงเกิดขึ้นจากกระแสการบูชารูปเคารพเทพเจ้าจีน เทพเจ้าแห่งความมั่งคั่งผู้เป็นเจ้าของทรัพย์คือ เทพไฉชิงเอี้ย ดังจะเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมสนใจ ในช่วงปี พ.ศ. 2561-2562 ทำให้ตัวตนรูปเคารพองค์ไฉชิงเอี้ยปรากฏเป็นเครื่องรางในหลายรูปแบบ เช่น รูปเคารพไฉชิงเอี้ยบนแผ่นกระดาษ ไฉชิงเอี้ยในรูปแบบของยันต์มงคลจีนเรียกว่า “ฮู้” ทำจาก แผ่นโลหะ หรือตุ๊กตาไฉชิงเอี้ยแบบตั้งโต๊ะ รวมถึงเหรียญเครื่องรางไฉชิงเอี้ย เป็นต้น (ภาพที่ 2.40)

ภาพที่ 2.40 เครื่องรางเทพเจ้าไฉชิงเอี้ยรูปแบบต่างๆ

ที่มา: ศิริภัสสร สุภักดิ์กุล, (2566)

จากเทพเจ้าไฉชิงเอี้ยสัญลักษณ์เทพเจ้าแห่งโชคลาภของชาวจีน เป็นตัวแทนความเชื่อที่พบเห็นเมื่อเริ่มเข้าสู่ศักราชใหม่ของทุกปี หรือเทศกาลตรุษจีนในหลายประเทศทั่วเอเชีย เช่น ทิเบต จีน ฮองกง รวมถึงประเทศไทย ซึ่งความเชื่อนี้ถูกส่งผ่านตามสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้องค์ไฉชิงเอี้ยกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้เพื่อการยึดเหนี่ยวจิตใจในโลกแห่งความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งวิกฤตการณ์สำคัญในช่วง พ.ศ. 2563 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในการปรับรูปลักษณ์เครื่องรางองค์ไฉชิงเอี้ย เป็นช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์วอลเปเปอร์เสริมดวงดังกล่าว ซึ่งมาจากสาเหตุหลัก 2 ปัจจัยคือ การเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้าสู่การดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ (new normal) จากเดิมที่ต้องเดินทางไปตามแหล่งจัดจำหน่ายเครื่องรางเปลี่ยนวิธีการเป็นการซื้อขายแบบออนไลน์เหมือนกับแนววิถีธุรกิจของเครื่องรางไอซ์ที่ผู้วิจัยกล่าวถึงข้างต้น ปัจจัยที่สองที่ทำให้เนื้อหาวัฒนธรรมความเชื่อเครื่องรางดิจิทัลนี้แพร่หลายอันเป็นผลมาจากการเกิดการพลิกผันทางดิจิทัล (digital disruption)

ยกตัวอย่างเช่น การทำธุรกรรมทางการเงินที่ธนาคารด้วยตนเอง ต่อมาอุตสาหกรรมการเงินได้ใช้กลยุทธิ์ทางดิจิทัลให้บริการลูกค้าผ่านแอปพลิเคชันของธนาคาร ตอบโจทย์ความสะดวกสบายโดยไม่ต้องเดินทาง (สำนักงาน ก.พ., 2563) ถือว่าเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยียุคดิจิทัล ทำให้เครื่องรางที่จับต้องได้อย่างยันต์ไฉ่ซิงเอี้ยเปลี่ยนรูปแบบลักษณะเป็นภาพหน้าจอมือถือเพื่อลดความเสี่ยงของการสัมผัสเครื่องรางรูปแบบเดิมที่อาจไม่ปลอดภัยนำมาสู่การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสได้

วอลเปเปอร์เสริมดวง คือเครื่องรางดิจิทัลที่นำเอารูปสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ติดตั้งเป็นภาพพื้นหลังบนหน้าจอมือถือ มากไปกว่านั้น วอลเปเปอร์เสริมดวงกลายเป็นสื่อที่สร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตสินค้าด้านวัฒนธรรมความเชื่อในรูปแบบเครื่องรางดิจิทัลที่จุดเริ่มต้นดังกล่าวมาจาก กระแสบูชาวอลเปเปอร์เทพเจ้าไฉ่ซิงเอี้ยโดยศิลปินเกาหลีสัญชาติไทยอย่าง ลิซ่า แบล็ค핑크 หรือ ลิซ่า มโนบาล ใช้ภาพพื้นหลังเทพเจ้าเงินเพื่อเสริมสิริมงคลด้านโชคลาภ และความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน (มติชนออนไลน์, 2562) (ภาพที่ 2.41)

ภาพที่ 2.41 กระแสวอลเปเปอร์เสริมดวง

ที่มา. https://www.matichon.co.th/lifestyle/news_1738157

ในปีพ.ศ. 2565 เทพเจ้าเงินมิใช่ความเชื่อเดียวที่ถูกส่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล เนื้อหาของเทพในศาสนาอื่นยังปรากฏเนื้อหาความเชื่อจนเป็นกระแสการสักการะข้ามศาสนา อย่างชาวพุทธขอพรเรื่องความรักจากเทพฮินดูในวันสำคัญทางศาสนาคริสต์ คือวันวาเลนไทน์สร้างปรากฏการณ์พหุวัฒนธรรม หรือการจัดพิธีนวราตรี 2565 ณ วัดพระศรีมหาอุมาเทวี หรือวัดแขกสีลมที่สามารถย้อนชมภาพบรรยากาศขบวนแห่ได้ผ่านช่องทางออนไลน์ งานประจำปีเพื่อฉลองชัยชนะขององค์พระแม่มหาทศารซึ่งเป็นปางหนึ่งของพระแม่อุมา รวมถึงเทวี่อื่นๆ ที่ประดิษฐานสถานภายในวัด เช่น พระแม่หมาสรส์วดี และพระแม่ลักษมี เป็นต้น (สนุกตุดวง, 2565)

อย่างไรก็ดี ในปี พ.ศ. 2566 เกิดปรากฏการณ์แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นอย่างมาก และมีความเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ทางความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูโดยจากกระแสวาทกรรมของหมู่วัยรุ่นยุคดิจิทัลที่ว่า ‘I told พระแม่ลักษมี about you’ ซึ่งวลีฮิตว่า “ฉันบอกพระแม่ลักษมีเกี่ยวกับคุณ” ทำให้เกิดกระแสส่งผ่านเนื้อหาดังกล่าวกระจายไปตามช่องทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก (facebook) ติกต็อก (tik tok) จากที่มีผู้ใช้งานติกต็อกเผยแพร่ข้อความว่า I told พระแม่ลักษมี about money ซึ่งผู้ใช้บัญชีติกต็อกบุคคลนี้อ้างว่าเป็นผู้ถูกเงินรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลถึง 6 ล้านบาท และกระแสดังกล่าวทำให้พระแม่ลักษมีเพื่อขอความรักเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันทำให้คนไทยบางกลุ่มที่มีศรัทธาในความเชื่อองค์พระแม่ลักษมีต่างมุ่งหวังที่จะขอพรพระแม่เพื่อความรัก และโชคลาภในยุคแห่งความไม่แน่นอน (ไทยรัฐออนไลน์, 2566) (ภาพที่ 2.42) จากข้อมูลเนื้อหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น เกิดกระบวนการแปรให้เป็นสินค้า (commoditization) ด้วยกระแสความนิยมในตัวศิลปินกลายเป็นการส่งผ่านวัฒนธรรมที่ศิลปินเป็นผู้ถ่ายทอดข่าวสารโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล หรือระบบอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันทำให้วัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าแพร่หลาย และเติบโตขึ้นกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม (cultural product) ดังจะเห็นได้จากการเนื้อหาที่ปรากฏ และนำมาพิจารณาข้อมูลในวอลเปเปอร์เสริมดวง

ภาพที่ 2.42 I told พระแม่ลักษมี

ที่มา: <https://www.tnnthailand.com/news/socialtalk/154852/>

2.1.2.2 รูปแบบเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวง

เครื่องรางดิจิทัลถือเป็นหนึ่งในสื่อดิจิทัล (digital media) มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวอลเปเปอร์เสริมดวงถือเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทำงานโดยใช้การเข้ารหัสมาตรฐานดิจิทัลแสดงข้อมูลทั้งรูปภาพ ตัวอักษร เสียง และภาพเคลื่อนไหว ทั้งนี้ของสื่อดิจิทัล

ประเภทภาพดิจิทัลที่กล่าวถึงเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) เน้นการนำเสนอต่อผู้ชมกลุ่มใหญ่โดยไม่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ ผู้ใช้งานจะได้รับรู้เนื้อหาภาพ เสียง และสีสันทัน หรือภาพเคลื่อนไหวตามแต่ผู้ผลิตจะรังสรรค์ผลงานออกมา เมื่อแยกองค์ประกอบของสื่อดิจิทัลประเภทมัลติมีเดียประกอบไปด้วย (มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2565)

- 1) ตัวอักษร (text) เป็นตัวอักษร ตัวเลข และสัญลักษณ์พิเศษต่างๆ มีขนาดที่แตกต่างกัน
- 2) ภาพ (image) ภาพกราฟิก (graphic) เป็นภาพนิ่งที่จัดเก็บในรูปแบบดิจิทัลบนระบบคอมพิวเตอร์ ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้นับเป็นข้อความ หรือตัวอักษรผลิตได้หลายวิธี เช่น การถ่ายภาพ ภาพลายเส้น หรือกราฟิกวาดด้วยมือ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งภาพเหล่านี้ประมวลผลด้วยจุดภาพ (pixel) แต่ละจุดภาพจะแทนค่าความสว่าง (brightness) และภาพเคลื่อนไหว (animation) ชุดภาพแสดงความต้องการต่อเนื่อง เมื่อมองจะเกิดการเคลื่อนไหวด้วยเทคนิคเดียวกับการทำภาพยนตร์การ์ตูน ทั้ง 2 มิติ หรือ 3 มิติ
- 3) ค่าสี (color) สีสันทันชุดที่สามารถทำได้ถึง 16.7 ล้านสีในรูปแบบแม่สี RGB เป็นภาพที่มีความละเอียดสูง
- 4) เสียง (sound) เสียงในรูปแบบดิจิทัลปรากฏในหลายรูปแบบเช่น เสียงพูดหรือบทสวด เสียงเพลง ทำให้เกิดความน่าสนใจ

จากการพิจารณาแนวคิดความเป็นเครื่องรางดิจิทัลของมัลติมีเดียที่มีองค์ประกอบสำคัญในเรื่องของเนื้อหาของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏ ตัวอักษร ตัวเลข สี และประเภทของภาพ ปรากฏรูปแบบมัลติมีเดียที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม 1) มัลติมีเดียแบ่งตามเนื้อหา 2) มัลติมีเดียแบ่งตามประเภทภาพ 3) มัลติมีเดียแบ่งตามแนววิถีของผู้ผลิต มีดังต่อไปนี้

2.1.3.2.1 รูปแบบมัลติมีเดียแบ่งตามเนื้อหา

- มัลติมีเดียแบ่งตามเนื้อหาเทพเจ้าในศาสนาต่างๆ

เทพเจ้าในศาสนาพุทธลัทธิมหายานมิใช่เพียงสัญลักษณ์เดียวที่ปรากฏเนื้อหาในมัลติมีเดีย ทั้งนี้ เกิดการพัฒนาของมัลติมีเดียในหลากหลายรูปแบบมาจากความต้องการ หรืออุปสงค์ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นการผลิตสินค้าที่ได้มาซึ่งการยอมรับวัฒนธรรมในวงกว้างจนกลายเป็นอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าที่เรียกว่า พาณิชยानุวัตรของวัฒนธรรม (commercialization of culture) จากบริษัทที่ผลิต และวางขายมัลติมีเดีย ยกตัวอย่าง

เช่น วอลเปเปอร์เสริมดวงเทพเจ้าจีน เทพไฉชิงเอี้ย เจ้าแม่กวนอิม หรือวอลเปเปอร์เสริมดวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเทพฮินดู เช่น ท้าวเวสสุวรรณ พระพิฆเนศ และพระแม่อุมาเทวี

อนึ่ง เทพของทั้งสองศาสนาถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์มูทรา คือ การแสดงออกทางนิ้ว หรือมือ หรือท่าทางการแสดงออกขององค์เทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธแฝงนัยความหมายทางจิตวิญญาณที่แตกต่างกันไปตามประติมานวิทยาในวอลเปเปอร์เสริมดวง (ภาพที่ 2.43)

ภาพที่ 2.43 วอลเปเปอร์เสริมดวงเทพเจ้าในศาสนาต่างๆ

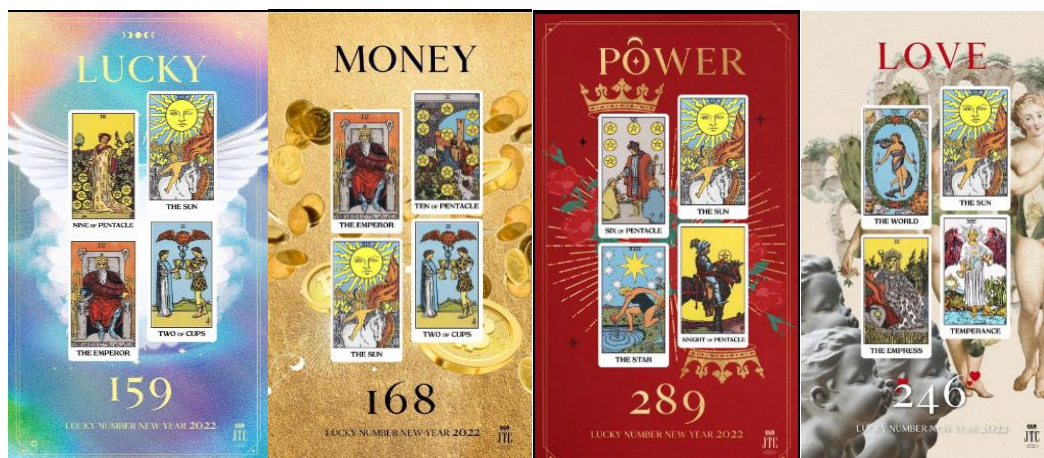
ที่มา. <https://www.lemon8-app.com/soulhealingth/7246627587902996993?region=th>

- วอลเปเปอร์เสริมดวงเนื้อหาโหราศาสตร์

วอลเปเปอร์เสริมดวงที่มีความเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ เช่น ไพ่ยิป ตัวอักษร และตัวเลข เป็นสัญลักษณ์ศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความเกี่ยวพันกับคนไทยมาช้านาน ศาสตร์ที่ศึกษาดาราศาสตร์ จักรวาล และดวงดาวผ่านการคำนวณทางสถิติ และคณิตศาสตร์ ซึ่งโหราศาสตร์มีผลต่อความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม การพยากรณ์ไม่ว่ายุคสมัยใด (กันยารวีร์ สัทธาพงษ์, 2552)

ไพ่ยิปซี

ศาสตร์ที่หนึ่งคือ ไพ่ยิปซี หรือไพ์ทาโรต์เป็นเครื่องมือของชาวอินเดียโบราณที่ร้อนเร่เดินทางโดยชนกลุ่มนี้คือ ชาวยิปซี อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของอินเดีย และเดิมนับถือศาสนาฮินดูต่อมากระจายตัวไปสู่อาหรับในแถบเปอร์เซีย และเผยแพร่วัฒนธรรมนี้ไปสู่ยุโรป เช่น ฝรั่งเศส และอิตาลีรวมถึงในประเทศไทยปัจจุบัน (ปันโปร, 2565) (ภาพที่ 2.44)

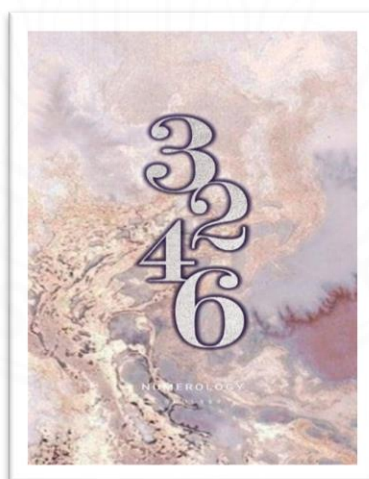

ภาพที่ 2.44 วอลเปเปอร์เสริมดวงไฟโยปซี

ที่มา: <https://www.jewelrytradecenter.com/news/blog-detail/article/95/>

ตัวเลข

ศาสตร์ที่สอง คือศาสตร์แห่งตัวเลขที่เรียกว่า การดูนวางค์จักร คือส่วนขยายอธิบายระดับวาสนาของดาวพระเคราะห์แต่ละดวงที่ปรากฏอยู่ในดวงราศีจักร ส่วนขยายนี้มีความสำคัญช่วยให้โหรเข้าใจระดับวาสนาชะตาชีวิตของแต่ละคนได้อย่างละเอียด ช่วยให้โหรตีความดวงเดิมได้ง่ายขึ้น (บุศรินทร์ ปัทมาคม, 2562) (ภาพที่ 2.45)

ภาพที่ 2.45 วอลเปเปอร์เสริมดวงเลขมงคล

ที่มา: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=345322870638274>

ตัวอักษร

จากเนื้อหาที่ปรากฏในวิวัฒนาการของเครื่องรางในไทย เครื่องรางประเภทยันต์หรือผ้าประเจียด ที่มีสัญลักษณ์ตัวอักษรเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมมาปรับใช้ให้อยู่ในรูปแบบของวอลเปเปอร์เสริมดวง ซึ่งเดิมที ยันต์ หรือ “ยัญญ์” คือ สิ่งที่มีมนุษย์พึงเช่นสรวงบูชาเพื่อความสุข

ความเจริญ แต่ด้วยความหมายของยันต์ แปลว่า รอย หรือเส้นที่ขีดขวางไปขวางมาสำหรับลงคาถาลงอักขรเกิดจากการจารึกพระคาถาใส่แผ่นโลหะ เช่น เงิน ทอง นาค ทองแดง ตะกั่ว ใบลาน กระดาษผ้าขาว เมื่อเปรียบเทียบกับยันต์ในโลกดิจิทัลรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงมีจุดประสงค์การใช้งานอาจไม่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น วอลเปเปอร์ทำวเสสุวรรณพร้อมบทคาถาสำหรับไว้บูชาเพื่อเสริมบารมีเสริมโชค ลาภในทุกๆ วันได้แบบฟรีด้วยการดาวน์โหลดจากบริษัท TrueID Horoscope (ภาพที่ 2.46) ปรากฏการณ์การสร้างสินค้าทางวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัยเกิดจากแนวคิดความทันสมัย (modernization) จากยันต์เครื่องรางที่มีความล้าสมัยกลับมีชีวิตขึ้นอีกครั้งด้วยการใช้สีสัน และเทคนิคทางดิจิทัลสร้างสิ่งใหม่ที่สอดคล้องกับความเชื่อเดิมสามารถพกพาติดตัวได้

ภาพที่ 2.46 วอลเปเปอร์ยันต์ทำวเสสุวรรณ

ที่มา. <https://horoscope.trueid.net/tag/วอลเปเปอร์%20ทำวเสสุวรรณ>

- วอลเปเปอร์เสริมดวงแบ่งตามสี

สีตามวันเกิด

ศาสตร์สุดท้ายที่เป็นเนื้อหาปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวง คือศาสตร์ของสีมงคลคติความเชื่อโหราศาสตร์ของไทย เช่น สีของดาวนพเคราะห์ (planets) ทั้ง 9 ดวง เรียกว่า นพรัตน์ ซึ่งเป็นความเชื่อของฮินดูว่าด้วยตำรา นพรัตน์ (พิมพ์ใน พ.ศ. 2464) และสีดาวฤกษ์เชื่อว่าเป็นมงคลอันล้ำเลิศ และใช้กันในงานมงคลต่างๆ ทั้งการแต่งตัวประจำวันดังมีอยู่ในหนังสือสวัสดิรักษาของสุนทรภู่แต่งถวายเจ้าฟ้าอาภรณ์ (ขุนพิทักษ์, ม.จ.หญิง, ดิศกุล) เมื่อกล่าวถึงความเชื่อเรื่องสีข้างต้นเป็นสัญลักษณ์ความเชื่อวัฒนธรรมร่วมสมัยของไทย และอินเดีย เป็นการผสมผสานทางความคิด และวัฒนธรรมภายนอกของวัฒนธรรมตนเอง และเกิดการคัดสรรคของวัฒนธรรมต่างๆ หล่อหลอมเป็น

วัฒนธรรมใหม่ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมนั้นๆ จากวัฒนธรรมเดิมรวมเข้ากับวัฒนธรรมใหม่สู่วัฒนธรรมร่วมสมัย (กัมพล แสงเอี่ยม, 2559) ในรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงสีตามวันเกิด (ภาพที่ 2.47)

วอลเปเปอร์มือถือสีเทรนด์ปี 2022 ตามดวงวันเกิด

ภาพที่ 2.47 วอลเปเปอร์เสริมดวงสีตามวันเกิด

ที่มา: <https://horoscope.trueid.net/detail/eglkkWQOlqA>

2.1.3.2.2 รูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงแบ่งตามประเภทภาพ

อย่างไรก็ดี ข้อดีของภาพกราฟิกที่นำเสนอผ่านวอลเปเปอร์เสริมดวงสามารถจัดเก็บได้อย่างคงทน และมีคุณภาพความคมชัดมากกว่าภาพในสมัยเก่าที่เรียกว่า ภาพแบบแอนะล็อก (analog image) รวมถึงสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย รวดเร็ว โดยการใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต จึงนำไปสู่ความนิยมภาพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ และเทพเจ้าในการนำมาบูชา หรือผลิตเป็นวอลเปเปอร์เสริมดวงที่มีทั้งภาพกราฟิกปรากฏอักขระ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพการ์ตูน และภาพเคลื่อนไหวพร้อมเสียงประกอบเป็นบทสวดมนต์ผ่านแอปพลิเคชันดิกด็อก (ภาพที่ 2.50-2.55) มีดังต่อไปนี้

ภาพกราฟิก

ภาพกราฟิก คือ ภาพดิจิทัลที่แสดงผลในรูปแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ มีการใช้เส้นสาย แสงเงา และสีทำให้องค์ประกอบของภาพเหมือนจริง ซึ่งในวอลเปเปอร์เสริมดวงภาพกราฟิกเป็นการสร้างภาพรูปเคารพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คล้ายกับต้นแบบ แต่มีการปรับแสงเงาให้เด่นชัดมากขึ้น (ภาพที่ 2.48)

ภาพที่ 2.48 วอลเปเปอร์เสริมดวงแบบภาพกราฟิก

ที่มา: <https://horoscope.trueid.net/detail/4gJDaa6jWQ40>

ภาพวาด

ภาพวาดเป็นการวาดภาพโดยใช้ปากกา หรือดินสอ ชีดเขียนลงไปบนพื้นผิววัสดุรองรับเพื่อให้เกิดภาพการวาดเส้น (ภาพที่ 2.49)

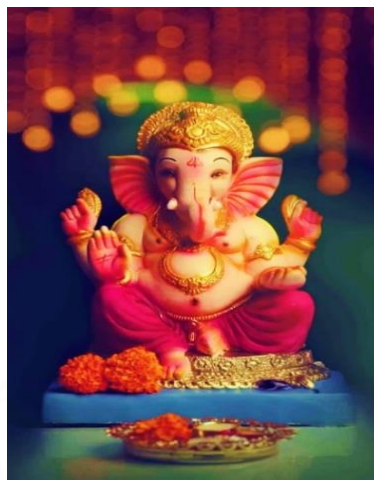

ภาพที่ 2.49 วอลเปเปอร์เสริมดวงภาพวาด

ที่มา: <https://horoscope.trueid.net/detail/g5PmKaMOkwa0>

ภาพถ่าย

ภาพถ่าย คือ ภาพบนกระดาษอัดรูป เกิดจากการนำแผ่นฟิล์มภาพเนกาทีฟ หรือแผ่นกระจก ภาพเนกาทีฟไปอัดถ่ายทอดภาพลงบนกระดาษอัดรูปนั้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) หรือใน ยุคดิจิทัลกล้องได้ถูกพัฒนาให้สามารถถ่ายภาพที่มีลักษณะแสดงผลข้อมูลในรูปแบบพิกเซลสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก ซึ่งเป็นภาพในลักษณะ 2 มิติ และสามารถปรับ หรือขยายขนาดให้ใหญ่ขึ้น หรือเล็กลงตามความละเอียดของภาพต้นฉบับ (ภาพที่ 2.50)

ภาพที่ 2.50 วอลเปเปอร์เสริมดวงภาพถ่าย

ที่มา: <https://www.pinterest.com/pin/18999629670177219/>

ภาพการ์ตูน

ภาพการ์ตูน คือ ภาพที่เขียนขึ้นจากการวาดภาพ หรือการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิก ในการสร้าง เป็นภาพกริยา ทำทาง ของคน สัตว์ สิ่งของที่อาจมีสัดส่วนเหมือน หรือคล้ายธรรมชาติ ทั้งนี้ 12 การวาดการ์ตูนสามารถทำเพื่อล้อเลียนต้นแบบ หรือสามารถวาดตามจินตนาการของศิลปิน เช่น เด็กผู้หญิงตากลมโตกว่าปกติ ขนตายาว และมีแววตาสดใสเป็นประกาย เรียกว่า การ์ตูน ตาหวาน (ภาพที่ 2.51)

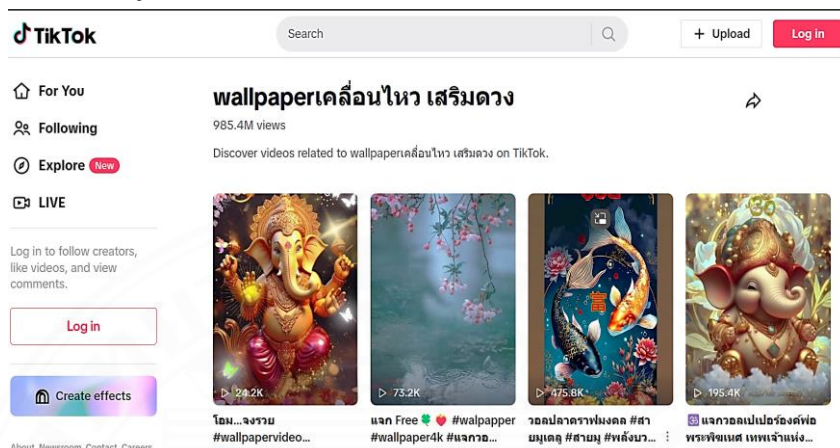

ภาพที่ 2.51 วอลเปเปอร์เสริมดวงภาพการ์ตูน

ที่มา: <https://twitter.com/yingna80348920/status/1568531657468297217>

ภาพเคลื่อนไหว

ภาพเคลื่อนไหว คือ ภาพดิจิทัลที่สามารถเคลื่อนไหวได้ โดยนำภาพนิ่งหลายๆ ภาพมาฉาย ต่อเนื่องกันด้วยความเร็วสูง ภาพเคลื่อนไหวในวอลเปเปอร์เสริมดวงจะเป็น ภาพเคลื่อนไหว และใส่ลูกเล่นบางอย่างลงในภาพเช่น เสียงเพลง หรือเสียงบทสวดมนต์ (ภาพที่ 2.52)

ภาพที่ 2.52 วอลเปเปอร์เสริมดวงแบบภาพเคลื่อนไหว แอปพลิเคชันตึกตอก ที่มา. <https://www.tiktok.com/discover/wallpaperเคลื่อนไหว-เสริมดวง>

2.1.3.2.3 รูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงแบ่งตามแนววิธีของผู้ผลิต

ทั้งนี้ วอลเปเปอร์เสริมดวงปรากฏรูปแบบที่แตกต่างๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ ทั้ง วอลเปเปอร์เสริมดวงที่สามารถดาวน์โหลดได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และวอลเปเปอร์เสริมดวงในรูปแบบ สั่งทำพิเศษ (custom-made style) ตามความเชื่อโดยผู้ผลิตที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องโชคลาง และโหราศาสตร์จึงเกิดเป็นธุรกิจความเชื่อในยุคปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นเครื่องรางที่เป็นที่นิยมขึ้นอยู่กับเหตุผลส่วนบุคคลของผู้ใช้งาน วอลเปเปอร์เสริมดวงดาวน์โหลดฟรี และวอลเปเปอร์เสริมดวงรูปแบบสั่งทำพิเศษ (ภาพที่ 2.53-2.54)

ภาพที่ 2.53 วอลเปเปอร์เสริมดวงดาวนิโหลดฟรี

ที่มา. <https://horoscope.trueid.net/detail/0KLN25lvqAOm>

ภาพที่ 2.54 วอลเปเปอร์เสริมดวงรูปแบบสั่งทำพิเศษ

ที่มา. <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=322591636964109&set>

ดังนั้น สรุปรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงรูปแบบทั้งหมดมาพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาในการสื่อ “สาร” (message) ที่สอดคล้องกับงานวิจัยพบ 1) เนื้อหาที่นำมาใช้ เช่น เทพเจ้า ภาษา ตัวอักษร ตัวเลข การแสดงออกทางร่างกาย การแสดงออกที่สีหน้า และสีสะท้อนให้เห็นถึงความหมายบางอย่างที่ต้องอาศัยการถอดรหัส (decoding) ความหมายทางวัฒนธรรม 2) รูปภาพเหมือนจริงตัววัตถุจริง หรือสิ่งที่ต้องการจะสื่อในรูปแบบภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหว 3) สัญลักษณ์ที่มีเพียงเฉพาะบุคคลที่อาจเป็นสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นใหม่

2.2 แนวคิด และทฤษฎีสัญวิทยา (semiology)

สัญญาณ (sign) คือเครื่องหมายที่แสดงความหมายเพื่อจดจำ หรือกำหนดรู้ความเข้าใจต่างๆ มากไปกว่านั้น เครื่องหมายดังกล่าวตามคตินิยมแนวหลังโครงสร้าง (post-structuralism) ใช้แสดงถึงอาการต่างๆ ของมนุษย์ และเป็นเครื่องบ่งชี้บางสิ่ง รวมถึงสัญลักษณ์ (symbol) เพื่อส่งสัญญาณ (signal) ในการสื่อความหมายตามที่เข้าใจทั่วกันในระดับสากล นักสังคมวิทยาสนใจเรื่องสัญญาณในแง่ของการสื่อสารระหว่างผู้คนในสังคม ซึ่งการศึกษาเรื่องสัญญาณ และสัญลักษณ์เรียกว่า สัญวิทยา สัญญาณวิทยา (semiology) หรือสัญศาสตร์ (semiotics) มีรากศัพท์จากภาษากรีก “semeion” สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีความหมาย (meaning) แทนของจริง (object) ในตัวบท (text) ในแต่ละบริบท (context) อาจเป็นวัตถุสิ่งของ หรือเป็นรูปภาพ (ปรวพรรณ ดวงรัตน์, 2557, น.1-13) ซึ่งผู้วิจัยใช้หลักการสัญวิทยาในการศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวอลเปเปอร์เสริมดวงเพื่อหาสัญญาณที่ซ่อนอยู่ในตัวของวัตถุ

แฟร์ดีนันด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure, 1857-1913) นักภาษาศาสตร์ และนักสังคมวิทยาชาวสวิสในยุคแรกของการศึกษาสัญวิทยา ในระบบที่เรียกว่า โครงสร้างนิยม (structuralism) เป็นการศึกษาหาความหมายจากการจำแนกหน่วยต่างๆ ที่สามารถสื่อความหมายที่เป็นระบบ เช่น รูป (form) แก่น (essence) เนื้อหาสาระ (substance) และสิ่งที่ปรากฏ (appearance) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545, น. 43) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ของสังคมกับหน่วยต่างๆ ที่ต้องพึ่งพากัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวอธิบายแบบแผนชีวิตทางสังคมโดยใช้จิตใจของมนุษย์เป็นมาตรฐาน และตั้งคำถามผ่านวัฒนธรรมที่เป็นแบบแผนในการใช้ชีวิต เช่น ระบบภาษา หรือการถ่ายทอดสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อนำไปตีความตามระบบสัญญาณ

อย่างไรก็ดี จากแนวคิดของเดอ โซซูร์ ผู้วิจัยได้อธิบายแนวคิดเรื่ององค์ประกอบของสัญญาณ (composition of signs) และจำแนกองค์ประกอบของสัญญาณที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารสัญญาณของ “วอลเปเปอร์เสริมดวง” ออกเป็นสองส่วนย่อย คือ

- 1) รูปสัญญาณ/ตัวหมาย (signifier) เป็นตัวหนังสือ คำ เช่น พระแม่ลักษมี ในภาษาอินเดีย **लक्ष्मी** หรือในภาษาอังกฤษ “Lakshmi” เกิดจากการสร้างคำเพื่อสื่อความหมายในแต่ละวัฒนธรรมแต่จุดร่วมของสัญญาณคือ เทวีในศาสนาฮินดู เจ้าแห่งความมั่งคั่ง โชคลาภ และความเจริญรุ่งเรือง เป็นชายาและศักดิ์ (พลัง) ของพระวิษณุจึงนำไปสู่ภาพในลักษณะความหมายสัญญาณหรือตัวหมายถึง

- 2) ความหมายสัญลักษณ์/ตัวหมายถึง (signified) ภาพในมโนทัศน์ (concept) ซึ่งเกิดตามกระบวนการสร้างความหมายที่ทุกคนยอมรับร่วมกัน ทำให้สัญลักษณ์นั้นสื่อความหมายได้ (signification) เช่น ภาพพระแม่ลักษมีประทับนั่งบนดอกบัว พระแม่ลักษมีกับหมอน้ำที่มีเงินทองล้นไหล เป็นต้น ล้วนเป็นมโนภาพที่แต่ละบุคคลจะจดจำภาพของพระแม่ลักษมีในแบบที่แตกต่างกันไป (ธีรยุทธ บุญมี, 2551, น.269)

จากองค์ประกอบดังกล่าวเราสามารถเข้าใจได้ว่า “พระแม่ลักษมี” ว่าเป็นเทพแห่งโชคลาภ ซึ่งกระบวนการนี้จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านตัวอ้างอิง (reference) ของตัวสัญลักษณ์ (sign) ในรูปแบบสัญลักษณ์ “ความร่ำรวย” กล่าวคือในวิจัยนี้ คือ องค์ประกอบต่างๆ ของวอลเปเปอร์เสริมดวง และความหมายสัญลักษณ์ หรือแนวคิดที่เกิดขึ้นในจิตใจ หรือภาพในความคิด (mental concept) จะเชื่อมโยงเข้ากับตัวอ้างอิงที่เป็นวัตถุจริง หรือวอลเปเปอร์เสริมดวง (ภาพที่ 2.55)

ภาพที่ 2.55 กรอบแนวคิดองค์ประกอบของสัญลักษณ์ของเดอ โซซูร์

ที่มา. จาก กรอบแนวคิดองค์ประกอบของสัญลักษณ์ (composition of signs) ของเดอ โซซูร์, โดย ผู้วิจัย, (2566).

อย่างไรก็ดี วอลเปเปอร์เสริมดวงเมื่อนำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดของ เดอ โซซูร์พบว่า รูปสัญลักษณ์ถือเป็น รูปรหัส/กฎเกณฑ์ (code) ที่มีความสัมพันธ์ใน 2 แบบคือ

- 1) ความสัมพันธ์ในระดับของการใช้ภาษา หรือวากยสัมพันธ์ (syntagmatic relations) เป็นความสัมพันธ์ในเรื่องเดียวกันที่เป็นเส้นตรงในรูปของประโยคตามหลักภาษา เช่น พระแม่ลักษมีคือเทพแห่งโชคลาภ และความรัก
- 2) ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง คือการจัดมวลหมู่' หรือแบบกระบวนการทัศน์ (associative/paradigmatic relations) เช่น หากกล่าวถึงพระแม่ลักษมีจะมีคำที่

กล่าวถึง เช่น “ความรัก” “ร่ำรวย” “โชคลาภ” “เงินทอง” เมื่อได้รับรู้คำเหล่านี้สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับคำอื่นได้ๆ เป็นกลุ่ม

ดังนั้น เมื่อเกิดความสัมพันธ์ที่แบบที่หนึ่ง และสองดังกล่าว จะนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องการอุปมาอุปไมย (metaphor) เป็นการใช้คำแทนที่กันโดยความหมายไม่เปลี่ยนไป เช่น พระแม่ลักษมีเทพแห่งความรัก พระแม่ลักษมีเทพแห่งโชคลาภ พระแม่ความรัก พระแม่ความร่ำรวย เป็นต้น ซึ่งเป็นการอธิบายการมองความหมายได้อีก 2 รูปแบบ คือ ความหมายโดยตรง (denotative meaning) คือความหมายที่เข้าใจกันโดยไม่ต้องมีการเข้ารหัส และ ความหมายโดยนัย (connotative meaning) คือความหมายที่ไม่ได้แสดงออกอย่างชัดเจน อาศัยการตีความหรือศึกษาความเข้าใจตามบริบทในวัฒนธรรมกลุ่มย่อย เช่น พระแม่ลักษมีในอินเดียคือ เทพแห่งความอุดมสมบูรณ์ แต่คนไทยให้คุณค่าเป็นเทพแห่งความรักเกิดจากการประกอบสร้างความหมายเฉพาะในบริบทของไทย

อนึ่ง ในการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้นำแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญญะกับวัตถุจริง โดยแนวคิดนี้เป็นการปรับให้เหมาะสมกับภาษาพูด และเขียนของเดอ โซซูร์ ที่บางครั้งเกิดขึ้นจากการสร้างสัญญะ “อย่างไม่มีเหตุผล” (arbitrary) ไม่ได้เกิดตามธรรมชาติ (unnatural) และปราศจากแรงจูงใจของผู้สร้างสัญญะ (unmotivated) โดยอธิบายสัญญะที่เป็นภาพ (visual sign) สามารถสร้างแรงจูงใจ หรือสื่อความตั้งใจของผู้สร้างได้ เช่น การวาดภาพเหมือน การถ่ายรูป หรือภาพรูปเทพเจ้า และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวง ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาของรูปสัญญะความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และสัญลักษณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรูปแบบวัฒนธรรมร่วมสมัย นำมาพิจารณาความหมายทางสัญญะที่ซ่อนอยู่ได้ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยวิเคราะห์สัญญะที่อยู่ในวอลเปเปอร์เสริมดวงถือเป็นตัวแทน (representamen) ความสัมพันธ์กับคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งผู้วิจัยเลือกที่จะนำแนวคิดของเดอ โซซูร์ มาวิเคราะห์อย่างเดียวอาศัยการตีความ (interpretant) ด้วยเหตุว่าตัววัตถุ (object) ที่ผู้วิจัยจำแนกวิวัฒนาการของเครื่องรางในไทยที่ปรากฏเป็นรูปเคารพ รูปปั้น ยันต์ หรือเครื่องรางในแบบต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนกับวอลเปเปอร์เสริมดวงมากที่สุด และในระบบความเชื่อของศาสนา หรือความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเหนือธรรมชาติมีความเป็นพลวัตวัตถุ (dynamic object) คือวัตถุอยู่อย่างเป็นเอกเทศจากสัญญะภาพเหมือน หรือดรชนที่ต้องอาศัยการตีความซับซ้อน ซึ่งการดำรงอยู่ของวอลเปเปอร์เสริมดวงเกิดการสร้าง (production) อธิบายการนำสัญลักษณ์ในความเชื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่มาจากการเผยแพร่อารยธรรมจากอินเดียสู่สุวรรณภูมิ ล้นไหลไปตามวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนในสังคมแต่ละยุค จนเกิดการผสมผสานวัฒนธรรมกลุ่มย่อยคือ การใช้งานเครื่องมือสื่อสารในยุคปัจจุบันปรับให้เข้ากันกับความเชื่อดั้งเดิมอย่างแนวคิดการ

ผลิตสร้างเครื่องรางที่ถูกพัฒนาจนกลายเป็นเครื่องรางดิจิทัล หรือวอลเปเปอร์เสริมดวงในปัจจุบัน (คอบลิย์, 1997/2558)

จากแนวคิดของเดอ โซซูร์ที่ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายจากวอลเปเปอร์เสริมดวง ในมุมมองที่เป็นการสื่อความหมายสัญลักษณ์ตามบริบทของสังคมไทยเมื่อเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมการนับถือพระแม่ลักษมีในวัฒนธรรมอื่นอาจมีอธิบายความเชื่อต่อพระแม่ลักษมีด้วยความเข้าใจที่แตกต่างกันไป ด้วยความคิด และระบบความเชื่อของไทยที่สังคม ณ ปัจจุบันเป็นสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิทุนนิยมทำให้ตัวแทนขององค์เทวีลักษมีเดิมเป็นเพียงตัวแทนสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ในระบบความเชื่อของสังคมเกษตรกรรมกลายเป็นเทพสตรีแห่งความร่ำรวย และความรัก ซึ่งตามความเข้าใจร่วมกันของความเชื่อในเรื่อง มายาคติ (myth) หมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ ... มายาคตินั้น มิได้ปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น ทุกสิ่งปรากฏต่อหน้าเราอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหาก ที่คุ้นเคยกับมันเสียจนไม่ทันสังเกตว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม (นพพร ประชากุล, 2547)

โรล็องด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างวาทะแห่งมายาคติ เช่น ภาษา ภาพถ่าย ภาพวาด โปสเตอร์ วัตถุ เป็นต้น หากเปรียบเทียบความหมายของสัญลักษณ์ที่ปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology) ในวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นการใช้งานเครื่องรางในเชิงผัสสะที่ผู้ศรัทธาเลือกตามความรู้สึกที่สะท้อนผ่านสัญลักษณ์ และคุณสมบัติด้านประโยชน์ใช้สอยเสมือนกับคนในสังคมจำกัดความหมายทางวัฒนธรรมไว้บนวัตถุความเชื่ออย่างง่ายดาย เช่น อักษรในยันต์เป็นผัสสะที่มองเห็นได้ด้วยตาตีความผ่านตัววัตถุคือ ผ้าประเจียด คุณสมบัติใช้สอยเพื่อคุ้มครองให้แคล้วคลาดดังจะเห็นว่า มายาคติเป็นกระบวนการสื่อความหมายที่อาศัย “การเข้าไปยึดครอง” (appropriation) ซึ่งบาร์ตส์เห็นว่าการทำงานของมายาคติไม่แตกต่างจากสัญลักษณ์ทางภาษาของโซซูร์ คือ ภาษาถูกเปลี่ยนให้เป็นรูปสัญลักษณ์ ซึ่งในระดับมายาคติสามารถสื่อความหมายได้เลยที่เรียกว่า ระบบความหมายชุดที่สอง (second-order semi-logical system) ที่มายาคติจะสื่อสารได้ 2 ระดับดังนี้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2555, น.133)

- 1) ความหมายตรง หรือ ความหมายของภาษา (denotation) ที่รูปสัญลักษณ์ และความหมายสัญลักษณ์ประกอบกันขึ้นเป็นสัญลักษณ์ เช่น วอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศ
- 2) ความหมายแฝง หรือความหมายของมายาคติ (connotation) รูปสัญลักษณ์กับความหมายสัญลักษณ์ประกอบกันขึ้นเป็นระบบการสร้างความหมาย (signification) ซึ่งรูปสัญลักษณ์ในระดับมายาคติจะมีลักษณะไม่ชัดเจน เช่น วอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศกับตู้เซฟ เป็นการเพิ่มความหมายชุดใหม่ที่มายาคติต้องการสื่อเข้าไปแทน

อย่างไรก็ดี หลังจากผู้วิจัยวิเคราะห์สัญญาณในวอลเปเปอร์เสริมดวงขึ้นไปผู้วิจัยจะนำความหมายสัญญาณต่างๆ ไปวิเคราะห์เพื่อหามายาคติที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวงสะท้อนเป็นคำถามชวนคิดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยท่านอื่นต่อไป

2.2.1 สัญญาณ และสัญลักษณ์ความเชื่อต่างๆ

ผู้วิจัยนำแนวคิดสัญญาณของเดอ โซซูร์ และมายาคติของโรลิ่งด์ บาร์ตส์ เพื่อนำมาวิเคราะห์สัญญาณวอลเปเปอร์เสริมดวงความเชื่อศาสนาฮินดู ทั้งภาษา สี ภาพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และท่าทางการแสดงออก รวมถึงการแสดงออกที่สีหน้า ดังข้อมูลสัญญาณ และสัญลักษณ์ที่สะท้อนผ่านวอลเปเปอร์เสริมดวงเทพฮินดูต่อไปนี้

2.2.1.1 ภาษา (language) ประกอบด้วย วจนภาษา คือ ภาษาถ้อยคำได้แก่ ภาษาพูดในรูปแบบเสียง ภาษาตัวอักษร หรือลายลักษณ์อักษรที่กำหนดใช้ร่วมกันในสังคม ซึ่งมีหลักทางภาษา และไวยากรณ์ ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่เน้นความชัดเจนของการสื่อสาร อนึ่ง อวจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำ แต่เป็นภาษาที่แฝงอยู่ในท่าทางการแสดงออกของมนุษย์ เช่น น้ำเสียง ภาษากายต่างๆ การยิ้ม หรือการแต่งกาย เป็นต้น (เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์), 2559)

วจนภาษาในวอลเปเปอร์เสริมดวง ประกอบไปด้วย

1. อักษร ตัวอักษร คือตัวหนังสือในภาษาต่างๆ ที่สามารถสื่อสารหรือลายเส้นขีดเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์เพื่อแทนใช้เสียงและสื่อความหมายของภาษาพูด อย่างไรก็ตามต้องตัวอักษรต้องเป็นที่ยอมรับในกลุ่มสังคมที่ใช้ภาษานั้นเช่นกัน เช่น อักษรไทยที่มีพยัญชนะ 44 ตัว สระ 32 เสียง หรือ อักษรภาษาอังกฤษ 26 ตัว เสียงสระอีก 5 ตัว และอาจใช้อยู่ในรูปของคำที่สามารถสื่อความหมายได้ รวมถึงกลุ่มคำที่เรียกว่า วลี มากไปกว่านั้นยังปรากฏอักษรเป็นตัวหนังสือที่ใช้จารลงในกระดาศ ผ้า แผ่นหนัง ฯลฯ หรือแม้แต่สักลงที่ร่างกายของคน เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ เช่น โอม (ॐ) เป็นสัญลักษณ์ประกอบด้วยเสียง 3 เสียง คือ อะ อุ มะ เป็นเสียงพยางค์ท้ายของนามเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู อะ คือพระศิวะหรือพระอิศวร อุ คือ พระวิष्ณูหรือพระนารายณ์ มะ คือพระพรหม เมื่อรวมเสียงจะได้ โอม เป็นคำศักดิ์สิทธิ์ มักใช้คำขึ้นต้นการกล่าวมนตร์ เช่น บทสวดบูชาพระพิฆเนศ “โอมคะเนศายะ นะมะหะริโอม” ทั้งนี้ เมื่อความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูถูกประกอบสร้างในบริบทของเครื่องรางดิถีทล หรือวอลเปเปอร์เสริมดวง ถูกกล่าวถึงตัวแทนรูปสัญลักษณ์ที่กล่าวถึงพระพิฆเนศ เทพแห่งความสำเร็จ

2. ตัวเลข สัญญาณ หรือสัญลักษณ์ในบริบทวัฒนธรรมของไทยมี

ความหมายต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งเรื่องการดูฤกษ์ยามในการทำกิจกรรมต่างๆ สะท้อนให้เห็นความหมาย หรือคุณค่าเฉพาะของตัวเลขแต่ละตัวดังนี้

เลขหนึ่ง ๑ / 1 หมายความว่า จะได้รับเกียรติหรือได้รับสิ่งต่างๆ เป็นคนแรก หรือหนึ่งยังให้ความรู้สึก “ความเป็นเลิศ” “ชัยชนะ”

เลขสอง ๒/ 2 หมายถึง สิ่งที่เป็นคู่ เช่น คู่รัก คู่มิตร เมื่อใช้เลขดังกล่าวจะให้ความรู้สึกที่สุข สดชื่น ความอ่อนหวานมีความหวังไม่โดดเดี่ยว

เลขสาม ๓/3 หมายถึง สิ่งมงคลตามคติความเชื่อพระตรีมูรติทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เลขกำลังของดาวอังคารผู้กล้าหาญ และอดทน

เลขสี่ ๔/4 หมายถึง หนทางไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตดังความเชื่อ พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 เลขกำลังของดาวพุธผู้มีไหวพริบในการเจรจา

เลขห้า ๕/5 หมายถึง เสียหวัระ ความสนุกรื่นเริง รวมถึงวันที่ใช้ปลูกเสกเครื่องรางนิยมใช้วันเสาร์ 5 หรือเปรียบเทียบความเป็นสิ่งสวยงามอย่าง เบญจกัลยาณี ความงาม 5 ประการ หรือเลขกำลังของดาวพฤหัสบดีตัวแทนของผู้ที่มีสติปัญญาชาญฉลาด

เลขหก ๖/6 หมายถึง ความก้าวหน้าที่เกิดจากการสนับสนุนของคนที่อยู่แวดล้อม หากเราปฏิบัติตามหลักทศ 6 อันเป็นมงคล

เลขเจ็ด ๗/7 หมายถึง เลขที่มีความเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ เทวดานพเคราะห์ ทั้ง 7 วัน หรือสีของสายรุ้ง แต่บางความเชื่อเป็นเลขแห่งความทุกข์เพราะหมายถึงดาวเสาร์

เลขแปด ๘/8 หมายถึง ความร่ำรวย

เลขเก้า ๙/9 หมายถึง คำพ้องเสียงคือ ก้าว ก้าวหน้ามั่นคง

เลขสิบ ๑๐/ 10 หมายถึง เลขแห่งความสมบูรณ์

ทั้งนี้ ตัวเลขยังมีความหมายแฝงในบริบทของวัฒนธรรมต่างชาติที่ผสมผสานในสังคมไทย เช่น เลขหกในวัฒนธรรมจีน อ้างถึงเทพเจ้า “ฮก” เทพจีนประทานความร่ำรวย หรือเลขแปด หมายถึง การพัฒนา ซึ่งในหลายวัฒนธรรมมีความเชื่อเรื่องตัวเลขที่แตกต่างกัน

อวัจนภาษาในวอลเปเปอร์เสริมดวง ประกอบไปด้วย

1. การแสดงออกทางร่างกาย (gesture) ซึ่งหมายถึง มุทรา ตามแนวคิด ประติมานวิทยา อันได้แก่ การยืน เดิน นอน นั่ง บิน เลื้อย หรือเรียกว่าอาการภาษา (kinesics) เป็นอวัจนภาษาที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อสื่อความหมายบางประการ เช่น การเคลื่อนไหวศีรษะ ลำตัว แขนขา เช่น สายศีรษะ แสดงว่า ปฏิเสธ โบกมือ แสดงการทักทายหรือการลาก็ได้ อาการภาษาจะถูกกำหนดโดยคนในแต่ละสังคมซึ่งเข้าใจกันได้

- ทำย่น อภยมุทรา หรือ อภยหัตตะ การแสดงออกท่าทางของเทพในทำย่น มือยกขึ้นในระดับ ไหล่ หันฝ่ามือออกนิ้วทั้งห้าเหยียดตรงขึ้น สัญลักษณ์แสดงถึงการขจัดความกลัว และขับไล่สิ่งชั่วร้าย และป้องกันอันตรายของเทพเจ้าต่อผู้สักการบูชา
- ทำน่ง / ลลิตาสนะ ท่าทางของเทพฮินดูในท่าประทับนั่งพับขาซ้าย และห้อยขาขวาลง พื้นฐานดอกบัว หรือบัลลังก์คล้ายพระที่นั่งของพระมหากษัตริย์ สวมศิโรภรณ์ต่างๆ มี 4 กร พระหัตถ์ถือศาสตราวุธ หรือสิ่งของ เช่น ตรีศูล จักร คทา บ่วงบาศ หรือดอกบัว แสดงอยู่ใน ท่าประทานพร สัญลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรือง
- ทำเลื้อย ท่าทางของพญานาค แสดงออกท่าทางคล้ายงูขนาดใหญ่มีหงอน สัญลักษณ์แห่ง ความยิ่งใหญ่ และอุดมสมบูรณ์ ท่าทางของพญานาคมีหลายแบบทั้งแผ่พังพาน 3 เศียร จนถึง 9 เศียร
- ทำบิน ท่าทางของพญาครุฑ สัตว์ที่มีลำตัวคล้ายนกใหญ่ แต่ร่างกายขยายตัวออกจดฟ้า ด้วยปีกที่แข็งแรง และมีพลังทำลายมหาศาลสามารถบินได้อย่างรวดเร็วประดุจสายฟ้าฟาด ดังจะเห็นครุฑกลางปีกทั้งสองเห็นลอยอยู่ในท้องฟ้า หรือสรวงสวรรค์

2. การแสดงอารมณ์ทางสีหน้า (facial expression) คือรูปแบบการ

แสดงสีหน้าที่บ่งบอกให้ทราบถึงอารมณ์ขณะนั้น ซึ่งเป็นลักษณะกายภาพขององค์ประกอบใบหน้า เช่น ดวงตาเรียกว่า เนตรภาษา (oculesics) เป็นอวัจนภาษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดวงตา สายตาเพื่อสื่อสารถึงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ และความต้องการจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร เช่น การมอง การจ้อง เหลือบ ขำเลียง หรีตา ถลึงตา ฯลฯ หรือการขมวดคิ้ว ปากที่ขยับไปตามอารมณ์เพื่อสื่อสารสะท้อนความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ โดยไม่ต้องส่งเสียงหรือพูดออกมา (พชรมน เกิดสุวรรณ, 2566) ตัวอย่างการแสดงออกทางสีหน้าดังนี้

- สงบนิ่ง (calm) ย่น หรือนิ่งหลับตาอย่างสงบนิ่ง
- มีความสุข (Happy) คนที่มีความสุขใบหน้าจะยิ้มแย้มแจ่มใส

แก้มยกขึ้นตาเป็นประกายบางคนจะเห็นลักยิ้ม ดวงตามีรอยย่นอยู่ที่มุมปาก

- ทุกข์ใจ (Sad) คนที่มีความทุกข์หน้าผากจะย่น

ด้วยความโศกเศร้า คิ้วด้านในนูนขึ้น มุมปากบ่งบอกถึงความเศร้า และความทุกข์

- ประหลาดใจ (Surprise) อาการประหลาดใจที่ไม่

คาดคิดมาก่อน คิ้วจะยกขึ้นตาจะโตปากจะอ้ากว้าง

- กลัว (Fear) คนที่มีความกลัวผ่านสีหน้าคิ้วจะยกขึ้น และตึงเข้า

หากัน ดวงตาจะเปิดกว้างเปลือกตาดึงริมฝีปากเหี่ยวตไปด้านหลัง

- หน้าตาขึงขัง (Serious) สีหน้าที่แสดงว่าเอาจริงเอาจัง ดูน่ากลัว
- โกรธ (Angry) คนเราเวลาโกรธ คิ้วจะเคลื่อนเข้าหากัน ตาจะจ้อง

ไปที่อีกฝ่าย เปลือกตาบน และล่างจะตึงและแคบลง ริมฝีปากบีบแน่น หรืออ้าปากกว้าง

ปริภาพเกี่ยวกับภาษาเขียน ได้แก่ การใช้รูปแบบตัวอักษรใหญ่ เล็ก ตัวหนา บาง เอียง สีของอักษร การขีดเส้นใต้ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนเพื่อเน้นย้ำความสำคัญของข้อความ

จากเนื้อหาการแสดงออกท่าทาง การรำยรำ และสีหน้าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถือ

เป็นการถ่ายทอดความหมายผ่านสัญลักษณ์ทางร่างกายเป็นการแสดงรหัสสัญลักษณ์ในศาสนา พราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธบนพื้นฐานความเข้าใจเดียวกันของผู้ศรัทธาที่เรียกว่า มุทรา (mudra) หรือการแสดงท่าทางที่นิ้วมือของรูปเคารพเทพเจ้าฮินดู และมุทราของพระโพธิสัตว์ เช่น ท่าพิจารณาธรรม และอัญชลิมุทรา หรือการแสดงปางต่างๆ ของพระพุทธรูปในศาสนาพุทธ เช่น ปางประทานพร ปางประทานอภัย ปางเทศนา ปางปฐมเทศนา ปางมารวิชัย และปางสมาธิ เป็นต้น ทั้งนี้ ยังมีการเคลื่อนไหวร่างกายในท่าต่างๆ เช่น วีราสนะ (virasana) ท่านั่งแบบขัดสมาธิเพชร โยคาสนะ (yogasana) นั่งขัดสมาธิราบ สุขาสนะ หรือลลิตาสนะ (sukhasana or lalitasana) นั่งงอเข่าซ้ายขึ้น พาดตัก เท้าขวาห้อยลง หรือ มหาราชาลีลาสนะ (maharajalilasana) นั่งยกเข่าขวาเป็นท่านั่งของผู้สูงศักดิ์ เช่น พระราชา

2.1.2.2 ภาพ (image) ภาพที่ปรากฏบนวอลเปเปอร์เสริมดวงที่มี 4 ประเภทคือ

- ภาพถ่าย คือภาพบนกระดาษอัดรูป เกิดจากการนำแผ่นฟิล์มภาพเน

กาทิฟหรือแผ่นกระจกภาพเนกาทิฟไปอัดถ่ายทอดภาพลงบนกระดาษอัดรูปนั้น

- ภาพวาด คือภาพใช้ปากกา หรือดินสอ ขีดเขียนลงบนพื้นผิววัสดุ

รองรับเพื่อให้เกิดภาพการวาดเส้น คือ การขีดเขียนให้เป็นเส้นไม่ว่าจะเป็นเส้นเล็ก หรือเส้นใหญ่ ๆ มักมีสีเดียวแต่การวาดเส้นไม่ได้จำกัดที่จะต้องมีสีเดียวอาจมีสีที่หลากหลาย วาดลงบนอุปกรณ์ที่มีพื้นผิวที่ต่างกันออกไป เช่น ผ้า กระดาษ ผนัง หรือเครื่องใช้เป็นงานประเภท 2 มิติรูปแบบไม่มีความลึกหรืออนุหนา

- ภาพกราฟิก คือภาพที่สื่อความหมายด้วยการใช้ศิลปะ และศาสตร์

ทางการใช้เส้น ภาพวาด ภาพเขียน แผนภาพ ซึ่งมีลักษณะเห็นได้ชัดเจน เข้าใจความหมายได้ทันทีตรงตามที่ต้องการสื่อสารต้องการ เป็นการวาดโดยใช้เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อแสดงข้อมูล เช่น แผนภูมิ ภาพประกอบ หรือการสร้างความเป็นกันเองในการใช้งานร่วมสมัยมีรูปแบบทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ หรือรูปทรงเลขาคณิตที่มีสีสันสะดุดตา

- ภาพการ์ตูน คือภาพเขียนขึ้นด้วยลายรูปเส้นแบบง่ายๆ โดยเน้น

คุณลักษณะพิเศษของรูปร่าง กริยา ท่าทาง หน้าต่าง ของคน สัตว์ วัตถุสิ่งของ ฯลฯ เป็นภาพล้อเลียนของจริง หรือการวาดภาพประกอบนิยายภาพ อาจมีใบหน้า และรูปร่างตามจินตนาการของผู้วาด เช่น ตากลมโต ขนตายาว เป็นต้น ลายเส้นจะมีรูปแบบวาดจากดินสอ ปากกา หรือพู่กันให้เห็นกายวิภาคของแสงเงาที่ชัดเจน

2.2.1.3 สี (color) เป็นกำหนดคุณสมบัติด้วยความเข้ม อ่อนตามระดับของสีให้เกิดความรู้สึกในด้านดี และไม่ดี ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมจะมีความเชื่อเรื่องสีที่แตกต่างกัน ทั้งนี้สีช่วยให้ผู้พบเห็นงานศิลปะสามารถรับรู้ เข้าใจ และจำแนกทัศนธาตุอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งสีที่ใช้ในวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นรูปแบบแม่สี RGB เกิดจากการหักเหแสงผ่านแท่งแก้วปริซึมมี 3 สี คือ สีแดง (red) สีเขียว (green) และสีน้ำเงิน (blue)

สีทางจิตวิทยา

อย่างไรก็ตาม สีเป็นองค์ประกอบที่สามารถถ่ายทอดความรู้สึก และอารมณ์ สีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญแสดงเอกลักษณ์ของวอลเปเปอร์เสริมดวง โทนสีของภาพสามารถสื่ออารมณ์ให้ผู้บริโภคมีอารมณ์ร่วมกับวัตถุอย่างวอลเปเปอร์เสริมดวง สีมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ทำให้เกิดพลังความรื่นเริง เร่งรีบ สบายใจ สงบผ่อนคลายขึ้นได้ ซึ่งความหมายของสีที่แสดงออกในแง่จิตวิทยา (psychological aspects of color) เป็นการที่เรามองเห็นสีต่างๆ ตามหลักจิตวิทยา เช่น สีเป็นสิ่งที่เร้า (stimulus) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการตอบสนอง (response) กล่าวคือ สิ่งเร้ามีอิทธิพลต่อระบบประสาทของมนุษย์สามารถเปลี่ยน อารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์ได้ (สุมาลี เจียรสุนันท์, 2544) สีเป็นสิ่งที่เร้าภายนอกที่มนุษย์รับรู้ได้ทางตา และก่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ผ่านการศึกษาด้านจิตวิทยาของสี สามารถกล่าวสรุปความหมายของสีตามวรรณะของสีได้ดังนี้ (Graves, 1951)

1. สีโทนร้อน เช่น เหลือง ส้ม แดง มีคุณสมบัติเชิงบวกสามารถทำให้เกิดความรู้สึก ก้าวร้าว กระสับกระส่าย ตื่นเต้นเร้าใจ

2. สีโทนเย็น เช่น สีม่วง สีน้ำเงิน สีเขียว มีคุณสมบัติเชิงลบ สามารถรบกวนให้เกิดความรู้สึกเยือกเย็น สันโดษ และเจ็บสงบ
3. สีที่คนส่วนใหญ่นิยมได้แก่ สีแดง น้ำเงิน ม่วง เขียว ส้ม เหลือง ตามลำดับ และแบ่งตามความนิยมของเพศ คือ เพศหญิงชื่นชอบสีแดง และเพศชายส่วนใหญ่นิยมสีน้ำเงิน
4. สีที่ใช้ร่วมกันนิยมใช้ในแง่ของการแสดงถึงองค์ประกอบศิลป์ เช่น สีที่ตัดกัน (contrasted or complementary) สีที่กลมกลืนกัน (harmonic or analogous) และสีเดียว (monochromatic)

เมื่อกล่าวถึงแนวคิดลักษณะ และสัญลักษณ์ของสี (characteristics and symbolism of color) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะจิตวิทยา, 2561) แบ่งความหมายของสีได้ดังต่อไปนี้

- สีเหลือง หมายถึง ความสว่างสดใสเป็นสัญลักษณ์ของแสงอาทิตย์ ความหนุ่มสาว ความฉลาด ความยินดีปรีดา ความรื่นเริง ความมั่งคั่ง รวมไปถึงความเมตตากรุณา และความคิดสร้างสรรค์ ทำให้สีเหลืองสามารถนำมาใช้ทางจิตวิทยาในการปลูกฝังการมองโลกในแง่ดี และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ แต่หากกล่าวถึง “สีเหลืองหม่น” แสดงถึงความอิจฉาริษยา การทรยศหักหลัง ความขี้ลาด เป็นต้น ซึ่งในทางความเชื่อสามารถเสริมบารมี และโชคลาภ
- สีแดง หมายถึง พลังอำนาจ ความก้าวร้าว ความกล้าหาญ ความตื่นเต้น หรืออาจเป็นสัญลักษณ์ที่รับรู้ทั่วกันในแง่ของสีแห่งความรัก ในส่วนของจิตวิทยาสีแดงสามารถกระตุ้นประสาทได้มากที่สุด
- สีน้ำเงิน หมายถึง ความสุภาพเรียบร้อย สง่างามเยือกเย็น ความสงบเยือกเย็น ความซื่อสัตย์ และเกียรติยศ แต่หากกล่าวถึง “สีน้ำเงินเข้ม” หมายถึง ความวังเวง และความเศร้า ในด้านศาสนาสีน้ำเงินแสดงถึง ความหวัง และสีที่มีความเกี่ยวข้องอย่าง สีฟ้าอ่อนทางจิตวิทยาสามารถช่วยลดอุณหภูมิของร่างกาย และความดันโลหิตได้ ทำให้รู้สึกเย็นสบาย
- สีเขียว หมายถึง ความเป็นธรรมชาติ ความสดชื่น มีชีวิตชีวา และความศรัทธา โทนสีที่ใกล้เคียงมีสีเขียวมะกอกเป็นสัญลักษณ์ของสันติภาพ ความสงบ
- สีม่วง หมายถึง สีแห่งเกียรติยศ ความภาคภูมิใจ และในบางวัฒนธรรมสีม่วงเป็นสีที่สื่อถึงเรื่องไสยศาสตร์
- สีชมพู หมายถึง ความอ่อนนุ่ม ความอ่อนเยาว์ ทารก
- สีน้ำตาล หมายถึง ความกระวนกระวาย และความไม่พอใจ

- สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ นุ่มนวล ไร้เดียงสา และสันติภาพ หรืออาจใช้แสดงถึงการยอมแพ้ หรือการสงบศึกเป็นสีในอุดมคติที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง แต่ในวัฒนธรรมจีนเป็นสัญลักษณ์ของการสูญเสีย และการไว้อาลัย
- สีดำ หมายถึง ความเคร่งขมึน ความมืด ความลึกลับน่าเกรงกลัว เป็นสัญลักษณ์แห่งความชั่วร้าย ความตาย

สีทางวัฒนธรรม

อย่างไรก็ดี ทฤษฎีของสีในระบบความเชื่อของแต่ละวัฒนธรรมมีความหมายที่แตกต่างกัน จากการศึกษาตำนาน (myth) ของเทพฮินดูของอินเดียกล่าวไว้ในคัมภีร์พระเวท ซึ่งปรากฏเนื้อหาตัวตนประกอบสร้างสีพระวรกายขององค์เทพตามคติความเชื่อฮินดู ยกตัวอย่างดังนี้

- พระพรหม ในฐานะผู้สร้างเป็นเทพเจ้าองค์แรกผู้สร้างจักรวาล มีกายเป็นสีแดง สวมภูษาทรงสีขาว มี 4 กร และ 4 พระพักตร์
- พระศิวะ ในฐานะผู้ปราบเหล่าภูตร้ายเพื่อช่วยโลกให้พ้นภัย พระวรกายสีดำ มี 5 พระพักตร์ 4 กร และ 3
- พระวิษณุ ในฐานะพระเจ้าผู้ดำรงไว้เป็นศูนย์รวมของความเมตตาและความดี พระวรกายในยุคแรกที่มีมนุษย์ประกอบธรรมชาติ มีสีกายเป็นขาวบริสุทธิ์ ยุคต่อมามนุษย์เสื่อมลง สีกายเป็นสีแดง และยุคที่มนุษย์จิตใจเสื่อมทราม พระวรกายเป็นสีเหลือง (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

อนึ่ง สีในระบบความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนไทยมีความหมายที่แตกต่างเช่นกัน ยกตัวอย่างสีประจำวัน และตามความหมายของสีตามประเพณีไทย มาจากสีกายของเทวดาใน 7 วัน เรียกตามลำดับวัน คือ อาทิตย์ จันทร อังคาร พุธ พฤหัส ศุกร์ เสาร์ (สุดยอดชุดแต่งงานไทย, 2551) ดังนี้

- พระอาทิตย์ ตำนานว่า พระอิศวรเอาราชสีห์ 6 ตัวมาปน แล้วห่อด้วยผ้าสีแดง (red rose) พรหมด้วยน้ำอมฤตบังเกิดเป็นพระอาทิตย์ มีกายสีแดง
- พระจันทร์ ตามตำนานว่า พระอิศวรร้ายพระเวทให้นางฟ้า 15 นางกลายเป็นผงละเอียด แล้วห่อด้วยผ้าสีเหลืองอ่อน (light yellow) ประพรหมด้วยน้ำอมฤต ก็บังเกิดเป็นพระจันทร์ มีกายสีเหลืองนวล

- พระอังคาร ตามตำนานเล่าว่า พระอิศวรร้ายพระเวทให้กระบือ 8 ตัวกลายเป็นผง แล้วห่อด้วยผ้าสีแดงหลัว ก็บังเกิดเป็นพระอังคาร มีสีกายเป็นสีแค้นเพทาย (แดงหลัว) บางแห่งก็ว่าเป็นสีชมพู
- พระพุธ ตามตำนานว่า พระอิศวรร้ายพระเวทให้พญาคชสาร 17 ตัวกลายเป็นผงห่อด้วยผ้าสีเขียวใบไม้ ประพรมด้วยน้ำอมฤตก็บังเกิดเป็นพระพุธ มีสีกายเป็นสีแค้นมรกต
- พระพฤหัสบดี ตามตำนานว่า พระอิศวรร้ายพระเวทให้พระฤๅษี 19 ตนกลายเป็นผง แล้วเอาผ้าสีแดง (bright red orange) ห่อผงนั้น ประพรมด้วยน้ำอมฤต ก็บังเกิดเป็นพระพฤหัสบดี มีสีกายเหมือนสีผ้าที่ห่อ
- พระศุกร์ ตามตำนานว่า พระอิศวรร้ายพระเวทให้โค 21 ตัวกลายเป็นผง แล้วห่อด้วยผ้าสีน้ำเงินหรือสีคราม (light indigo blue) ประพรมด้วยน้ำอมฤต ก็บังเกิดเป็นพระศุกร์ มีสีกายกล่าวไว้ต่าง ๆ กัน แต่ตามภาพเขียนเป็นสีคราม
- พระเสาร์ ตามตำนานกล่าวว่า พระอิศวรร้ายพระเวทให้เสือ 10 ตัวกลายเป็นผงแล้วห่อด้วยผ้าสีดำสลับ (dark brown sepia) ประพรมด้วยน้ำอมฤต ก็บังเกิดเป็นพระเสาร์ มีกายสีดำคล้ำ

มากไปกว่านั้น เทวดาทั้ง 9 องค์ตามคติความเชื่อโหราศาสตร์ไทย ว่าทรงภูษาสีต่าง ๆ กัน ดังนี้

- พระอาทิตย์ ทรงภูษาสีแดง พระหัตถ์ถือพระขรรค์ ทรงราชสีห์เป็นพาหนะ (ตามรูปเขียนบางทีถือดอกบัวทั้ง 2 หัตถ์)
- พระจันทร์ ทรงภูษาสีขาว ถือพระขรรค์แก้ว ทรงม้าขาวเป็นพาหนะ
- พระอังคาร ทรงภูษาสีชมพู ถือพระขรรค์และอาวุธอย่างอื่น ทรงควายเป็นพาหนะ
- พระพุธ ทรงภูษาสีเขียว ถือขอช้าง ทรงช้างเป็นพาหนะ
- พระพฤหัสบดี ทรงภูษาสีเหลือง ถือไม้เท้า ทรงกวางเป็นพาหนะ (ตามรูปเขียนถือกระดานเขียนหนังสือ เพราะเป็นครู)
- พระราหู ทรงภูษาสีม่วงคล้ำ ถือคทา ทรงนกฮูกเป็นพาหนะ (ตามรูปเขียนทรงครุฑ)
- พระศุกร์ ทรงภูษาสีน้ำเงินอ่อน ถือไม้เท้า ทรงวัวเป็นพาหนะ
- พระเกตุ ทรงภูษาสีทอง ถือพระขรรค์ ทรงพญานาคเป็นพาหนะ

สรุปแนวคิดสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์สัญญาณอะลูปเปอร์เสริมดวง มี

ความเกี่ยวข้องกับแนวคิดองค์ประกอบสัญญาณของเดอ โชซูร์ และแนวคิดมายาคติของโรลิ่งด์ บาร์ตส์ ที่จำแนกความเข้าใจออกเป็นรหัส (code) ที่ต้องมีการเข้ารหัส (encode) ในรูปแบบสัญลักษณ์ ประกอบด้วยภาษา ภาพ มุทรา และสี โดยนำสัญลักษณ์ต่างๆ มาถอดรหัส (decode) ของสัญญาณเพื่อหาความหมายสัญญาณที่ซ่อนอยู่ในวอลเปเปอร์เสริมดวง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อ

ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับจุดเริ่มต้นของเครื่องรางของขลังศาสนาฮินดูในไทย โดยอ้างอิงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เรื่องสัญลักษณ์มงคลแห่งความมั่งคั่ง และอุดมสมบูรณ์ ความเชื่อของพ่อค้า และนักเดินทางจากอินเดียสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่ออธิบายที่มาของเครื่องรางฮินดู และรูปแบบที่ปรากฏเป็นสัญลักษณ์แห่งการให้กำเนิดชีวิตใหม่ และถูกตีความผ่านศาสนาดีกดำบรรพในการบูชารูปปั้นเพศหญิงที่มีสะโพกใหญ่ และหน้าอกใหญ่เพื่อแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ในการดำรงเผ่าพันธุ์ ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ถูกนำมาโดยนักบวช และพ่อค้าชาวอินเดียสู่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงประเทศไทยในปัจจุบัน ว่าด้วยสัญลักษณ์ศรี-คช-ลักษมี และกุเวรหรือขัมภล หรือที่รู้จักกันในปัจจุบันคือ พระแม่ลักษมี และท้าวเวสสุวรรณ (สุพิชฌาย์ จินดาวัฒนภูมิ 2560, น.1467)

ผู้วิจัยมีแนวคิดในการแสดงถึงจุดกำเนิด และแปลงสารออกเป็นวิวัฒนาการของเครื่องรางในไทย ซึ่งรูปแบบความเชื่อที่ส่งผลต่อเครื่องรางในศาสนาฮินดูเป็นหนึ่งในเนื้อหาที่พัฒนาให้เกิดเป็นเครื่องรางดิจิทัล หรือวอลเปเปอร์เสริมดวงในปัจจุบัน ทั้งนี้ แนวคิดการนำรูปเคารพของเทพฮินดูมาทำเป็นเครื่องราง อย่างรูปเคารพพระแม่ลักษมี และท้าวกุเวรหรือท้าวเวสสุวรรณยังปรากฏให้เห็นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

รูปแบบศิลปะ และลักษณะเฉพาะของรูปเคารพในศาสนาฮินดู และศึกษาความสอดคล้องทางด้านรูปแบบศิลปะระหว่างรูปเคารพในศาสนาฮินดูกับประติมากรรมที่สร้างขึ้นเนื่องในพุทธศาสนาอันเป็นศิลปกรรมในศิลปะอยุธยา ในเรื่องรูปเคารพในศาสนาฮินดูสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยรูปเคารพฮินดูสมัยกรุงศรีอยุธยาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มอิทธิพลศิลปะเขมร-ศิลปะสุโขทัย 2. กลุ่มอิทธิพลศิลปะเขมรในช่วงพุทธศตวรรษที่ 21 และ 3. กลุ่มอิทธิพลศิลปะอินเดียภาคใต้

ผลจากการวิจัยพบว่า รูปเคารพเทพเจ้าฮินดูในช่วงเริ่มราชธานีของกรุงศรีอยุธยามีคติความเชื่อที่สะท้อนมาจากอาณาจักรเขมร และสืบทอดมาถึงภาคกลางของประเทศไทย และในส่วน

ของภาคใต้ของไทยเป็นความเชื่อเทวรูปฮินดูที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดีย ซึ่งการบูชารูปเคารพเป็นคติที่แผ่ฝั่งความเชื่อการรับใช้ และแสดงความนับถือต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จากเนื้อหาที่ปรากฏชัดเจนมากที่สุด คือความเชื่อการสร้างรูปเคารพในช่วงพุทธศตวรรษที่ 21 ในรัชสมัยของพระนารายณ์มหาราช โปรดฯให้มีการหล่อรูปเคารพเทพเจ้าฮินดูหลายองค์ และรูปเคารพศิลปะที่ปรากฏมากที่สุด คือรูปพระพิฆเนศวร์ (เอกสุตา สิ่งหล้าพอง 2550, น. 80)

ผู้วิจัยมีแนวคิดรูปเคารพที่สอดคล้องกัน และใช้เนื้อหาในการนำเสนอวิวัฒนาการของเครื่องรางในไทยตามร่องรอยของประวัติศาสตร์ตามจุดประสงค์การสร้าง และเนื้อหารูปเคารพเทพฮินดู เช่น พระพิฆเนศ พระแม่ลักษมี และท้าวเวสสุวรรณ ที่มีหลักฐานปรากฏในสมัยอยุธยา และแนวคิดนี้นำมาเป็นเนื้อหาในการแสดงถึงรูปแบบที่ถูกพัฒนามาเป็นเครื่องรางรูปเคารพอลเปเปอร์เสริมดวงในปัจจุบัน

ท้าวเวสสุวรรณในสังคม และวัฒนธรรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและบทบาทของท้าวเวสสุวรรณ และรูปแบบของท้าวเวสสุวรรณในสังคม และวัฒนธรรมไทย รวมถึงศึกษาสถานภาพในปัจจุบันของท้าวเวสสุวรรณโดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลจากการวิจัยพบว่า ท้าวเวสสุวรรณปรากฏขึ้นในไทยตั้งแต่สมัยทวารวดีในฐานะตัวแทนความเชื่อศาสนาฮินดู และในคัมภีร์พุทธศาสนิกชนทางความเชื่อผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนา ซึ่งจากหลักฐานรูปเคารพยักษ์ในทำเนียบถือกระบองตามคติความเชื่อจากอารยธรรมอินเดียที่เชื่อว่า การนำรูปเคารพท้าวเวสสุวรรณติดตัวจะนำพาความมั่งคั่ง และเจริญรุ่งเรืองทางการค้า และส่งผลมายังระบบความเชื่อในอาณาจักรศรีวิชัยพบหลักฐานรูปเคารพท้าวเวสสุวรรณตามแหล่งชุมชนต่างๆ จวบจน ณ ปัจจุบันการทำเครื่องรางที่ใช้สัญลักษณ์ รูปเคารพ หรือเหรียญมาพกพาติดตัวเสริมสิริมงคลให้เกิดความรู้สึกมั่นใจ และมีการพัฒนาเทคโนโลยีของเครื่องรางให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สร้าง และเคารพนับถือ (กิตติยวดี ชาญประโคน 2560, น. 27)

ผู้วิจัยมีแนวคิดในเรื่องการนำรูปแบบวิวัฒนาการของท้าวเวสสุวรรณ หรือท้าวเวสสุวรรณที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และปรากฏการณ์การนำท้าวเวสสุวรรณที่สะท้อนความเชื่อดั้งเดิมมาพัฒนาให้กลายเป็นรูปสัญลักษณ์ของวอลเปเปอร์เสริมดวง และสอดคล้องกับสัญลักษณ์ที่สามารถนำมาประกอบการตีความหมายต่อไปได้

2.3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับสัญลักษณ์

ลักษณะรูปสัญลักษณ์ในเครื่องรางนำโชคด้านการค้าของผู้ประกอบการค้าบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบน โดยนำแนวคิด และทฤษฎีสัญญาวิทยาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เครื่องราง และ

จำแนกลักษณะรูปสัญลักษณ์ ซึ่งแบ่งออกได้ทั้งหมด 5 ลักษณะ คือ รูปสัญลักษณ์แบบดั้งเดิม แบบประยุกต์ร่วมสมัย แบบใช้ทดแทนกัน รูปสัญลักษณ์แบบยืมมาจากต่างประเทศ และรูปสัญลักษณ์แบบสร้างขึ้นใหม่

ผลจากการศึกษาพบว่า เครื่องรางในสังคมไทยปรากฏสัญลักษณ์ และความหมายแฝง หรือความหมายที่เกิดขึ้นในระดับมายาคติผ่านการตีความจากรูปสัญลักษณ์ของวัตถุ (ภัทรพงศ์ พินงาม และคณะ 2555, น.35)

ผู้วิจัยนำแนวคิดของเดอ โซซูร์ มาวิเคราะห์ผสมแนวคิดของเพียร์ชถอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่มีในวอลเปเปอร์เสริมดวงโชติซึ่งเอื้อจากตัวอย่างข้างต้นจากคำเรียกในแต่ละภาษา และพบสัญลักษณ์ที่ปรากฏคำว่า “ความร่ำรวย”

การสื่อความหมายผ่านงานประติมากรรมศาสนาฮินดูในกรุงเทพมหานคร เป็นการกำหนดวัตถุประสงคเพื่อศึกษาสัญลักษณ์ทางสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นสื่อกลางความหมายกับผีสงฆเทวดา และพลังลึกลับในธรรมชาติ ผ่านประติมากรรมรูปเคารพในศาสนาฮินดู ซึ่งเป็นงานวิจัยคุณภาพที่ใช้การสังเกต รวบรวมเอกสาร และสัมภาษณ์ผ่านประติมากรรมจำนวน 7 องค์ คือ พระคเณศ พระศิวะ พระอุมา พระวิษณุ พระลักษมี พระพรหม และพระสรัสวดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาพบว่าสัญลักษณ์ของเทพฮินดูที่ปรากฏมีทั้งที่เหมือน และไม่ตรงกับประติมากรรมในแบบอินเดีย ในด้านสัญลักษณ์พบว่า เทพเจ้าของศาสนาฮินดูชื่อของที่หลากหลาย และมีปางที่แตกต่างกัน ทำให้เห็นถึงสัญลักษณ์ 3 สิ่งที่ซ่อนสัญลักษณ์ ได้แก่ 1 อาวุธ 2 ดอกไม้ ต้นไม้ 3 ของถือที่แสดงความเป็นนักพรต เช่น ประคำ คัมภีร์ หม้อน้ำ เป็นต้น (วัฒนวุฒิ ช่างชนะ และคณะ, 2564)

ผู้วิจัยใช้แนวคิดในการศึกษาสัญลักษณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับ สัญลักษณ์ในฐานะความเชื่อ 3 ศาสนา คือ 1) สัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาผี ได้แก่ จตุคามรามเทพ พญานาค ไฉ้ 2) สัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาพุทธ คือ พระโพธิสัตว์ :เจ้าแม่กวนอิม ท้าวเวสสุวรรณเทพโชติซึ่งเอื้อ 3) สัญลักษณ์ความเชื่อศาสนาฮินดู คือ พระศิวะ พระพิฆเนศ พระแม่ลักษมี และอีกหนึ่งวัฒนธรรมร่วมสมัยอันได้แก่ สีมงคล

2.3.3 งานวิจัยเกี่ยวกับวอลเปเปอร์เสริมดวง

ความเชื่อเรื่องวอลเปเปอร์เสริมดวงของวัยรุ่น กรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ ความเชื่อที่มีต่อการใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงของวัยรุ่น และพฤติกรรมในการใช้วอลเปเปอร์เสริมดวง ซึ่งเป็น

งานวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวน 45 คนเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4

ผลจากการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องการเสริมดวงของกลุ่มเป้าหมายมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้มาจากความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษมีอิทธิพลต่อการใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงกล่าวคือ การนับถือศาสนา และการส่งผ่านความเชื่อจากคนรุ่นก่อนในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเลือกใช้จากความสวยงาม และความสบายใจ รวมไปถึงความเชื่อที่เป็นกระแสสังคมที่เป็นผลมาจากการอธิบาย และรื้อวิธีการใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงของบุคคลที่มีชื่อเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในสังคม (พรประภา ฐัฐสุข และกฤตพน สุขทองแท้ 2566, น.160)

ผู้วิจัยใช้แนวคิดเดียวกันในการวิเคราะห์รูปแบบของวอลเปเปอร์เสริมดวงที่จำแนกตามลักษณะ หรือองค์ประกอบของภาพในวอลเปเปอร์เสริมดวง เช่น ในเชิงสัญลักษณ์ทางศาสนาที่เป็น การส่งผ่านความเชื่อจากคนรุ่นก่อน ดังที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ข้างต้นว่า พระพิฆเนศ พระแม่ลักษมี และท้าวเวสสุวรรณ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นกระแสนิยมจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2566 รวมถึงผู้วิจัยเล็งเห็นสัญลักษณ์ที่อยู่ในองค์ประกอบศิลป์ เช่น สี เป็นต้น ซึ่งแนวคิดพฤติกรรมของวัยรุ่น รวมไปถึงวัยเริ่มทำงานจากผลสำรวจที่อ้างอิงในงานวิจัยว่า เจนเนอเรชันซี คือบุคคลที่เกิดตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เปิดรับการใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงมากที่สุด

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

3.1 รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วอลเปเปอร์เสริมดวง : สัญญาแห่งความเชื่อในยุคดิจิทัล” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อหารูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยมในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 และนำมาวิเคราะห์การประกอบสร้างความหมายเชิงสัญญา โดยมีเก็บรวบรวมเนื้อหา และข้อมูลวอลเปเปอร์เสริมดวงผ่านสื่อออนไลน์ ตามกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

วอลเปเปอร์เสริมดวงถือเป็นเครื่องรางในยุคดิจิทัลที่ได้รับความนิยมจากกระแสการนำภาพรูปเคารพเทพเจ้าจีน หรือองค์ใดสิ่งหนึ่งใช้เป็นภาพบนหน้าจอโทรศัพท์มือถือเพื่อเสริมสิริมงคลด้านโชคลาภ และต่อมาจากแนวคิดความเชื่อดังกล่าวได้พัฒนาจนกลายเป็นสินค้าด้านความเชื่อที่สอดแทรกแนวคิดของภาพตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในแต่ละศาสนาสะท้อนความหมายสัญญะบางประการที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในสังคม ณ ช่วงเวลาของการศึกษาวิจัย

จุดเริ่มต้นของแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยเกิดขึ้นจากข่าวการโฆษณา และประชาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับธุรกิจความเชื่อ และผู้ทรงอิทธิพล (influencers) เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันความนิยมวอลเปเปอร์เสริมดวงในรูปแบบต่างๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเกณฑ์ที่สามารถนำมาประเมินความนิยมของกลุ่มตัวอย่างมาจากยอดการตอบสนอง และเข้าถึงเนื้อหา (engagement) หรือยอดผู้ติดตาม (followers) ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษา และค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างๆ ตามความนิยมวอลเปเปอร์เสริมดวงในแหล่งข่าวออนไลน์ หรือค้นคว้าข้อมูลจากกลุ่มธุรกิจความเชื่อในสังคมออนไลน์ที่เนื้อหาสอดคล้องกับความนิยมของวอลเปเปอร์เสริมดวง รวมถึงเอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.1 การเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์กำหนด (criteria sampling)

ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์กำหนดจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับงานวิจัยดังนี้

- เก็บรวบรวมข้อมูลวอลเปเปอร์เสริมดวงจากเว็บไซต์ และเฟสบุ๊กที่ได้รับ ความนิยมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565-พ.ศ. 2566 โดยแหล่งข้อมูลดังกล่าวพิจารณา จากความสนใจของผู้ติดตามที่มีมากกว่า 100,000 คนขึ้นไป
- พิจารณาแหล่งข้อมูลจากความพึงพอใจของผู้ติดตามในการเข้าถึงข้อมูล วอลเปเปอร์เสริมดวง ได้รับการวิจารณ์ (review) และความพึงพอใจด้วย การจัดอันดับคะแนน (rating) มากกว่า 4.0 ขึ้นไป

- วอลเปเปอร์เสริมดวง มูเตเวิร์ล Mootaworld ความเชื่อในการบูชาวอลเปเปอร์ เสริมดวง พิจารณาจากเนื้อหาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดโดยมีศิลปิน ดารา เป็นผู้นำเสนอเนื้อหา มี ยอดผู้ติดตามผ่านเฟสบุ๊กถึง 127,000 คน และมียอดไลค์ 115,000 และยืนยันตัวตนว่าเป็นผู้ใช้งาน วอลเปเปอร์เสริมดวงจริง ซึ่งประชาสัมพันธ์การขายอย่างต่อเนื่องในสื่อหลัก และสื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก ซึ่งมีเนื้อหาวอลเปเปอร์เสริมดวงเทพฮินดู เทพเจ้าจีน และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน โดยวัตถุประสงค์ของการใช้งานเพื่อป้องกันคุ้มครองเสริมดวง และนำโชคในเรื่องการงาน การเงิน และ ความรัก

- วอลเปเปอร์เสริมดวง Horowall นักโหราศาสตร์ชื่อดังของเมืองไทยรวมตัวกันผลิต วอลเปเปอร์เสริมดวงรูปแบบต่างๆ ที่มีความเชื่อแบบผสมผสานในหลายศาสตร์ทั้งโหราศาสตร์ ดวงวันเกิด ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์ภาษา และสัญลักษณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับ เครื่องรางในไทยด้วยการนำรูปเคารพเทพฮินดูมาใช้นำเสนอความมั่งคั่งร่ำรวย พิจารณาเนื้อหา มี ผู้ติดตามบนเฟสบุ๊กถึง 20,000 คน และนำเนื้อหาที่ปรากฏในเว็บไซต์ www.horowall.com และ เพจเฟสบุ๊ก horowallวอลเปเปอร์มีถือปรับดวงที่มีการจัดอันดับ (rating) ความพึงพอใจได้ถึง 4.8 คะแนน

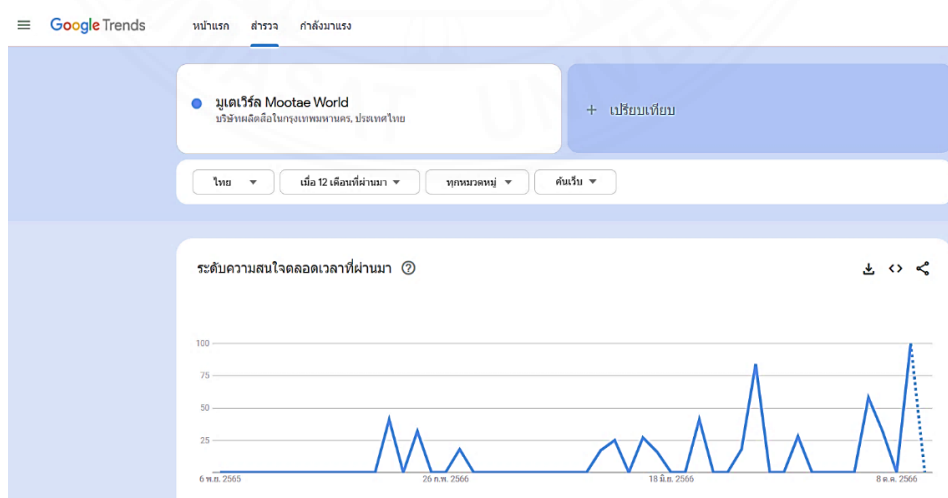
- วอลเปเปอร์เสริมดวง luckydose เฟสบุ๊ก luckydose และเว็บไซต์ <https://www.luckydose.co/home> วอลเปเปอร์เสริมดวงสำหรับคุณ มีเนื้อหาวอลเปเปอร์เสริม ดวงลดทลายภพवाद และภาพการตุนของเทพฮินดู ซึ่งมียอดผู้ติดตามถึง 117,000 คน และยอดไลค์ 112,000 ครั้ง และได้รับการวิจารณ์ (review) มากกว่า 5,000 ครั้ง รวมถึงการจัดอันดับ (rating) ความพึงพอใจได้ถึง 5.0 คะแนน

3.2.1.1 ประวัติบริษัท มูเตเวิร์ล และวอลเปเปอร์เสริมดวง

จุดเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2563 เกิดกระแสการพึ่งการทำนายดวงชะตาผ่านพอดแคสต์ โหราศาสตร์ ในรายการ “สตาร์ราศี” กับแม่หมอพิมพ์ฟ้าที่เป็นผู้ซึ่งรอบรู้ในศาสตร์การทำนายไฟทาโร่ และศาสตร์ด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ สิ่งที่น่าทึ่งชัดเจนในรายการถือเป็นมิติใหม่ของการ

ให้คำปรึกษาชีวิตผ่านการทำนายผ่านทางช่อง แซลม่อน พอดแคสต์ (salmon podcast) รายการที่เกิดขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 จุดเริ่มต้นที่ไม่ได้มาจากการทำนายดวงเพียงอย่างเดียว แต่ผู้จัดทำรายการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการการไหว้เสริมดวง และรับฝากไหว้เทพเจ้าในช่วงที่การเดินทางไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นอุปสรรคสำคัญต่อผู้มีศรัทธา

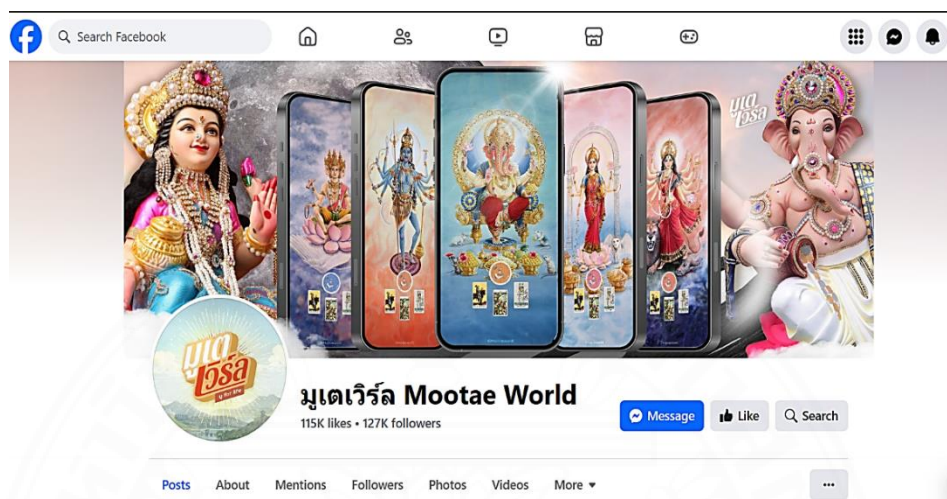
ในปีพ.ศ. 2564 Founder เพจมูเตเวิร์ล ไม่ได้รวมตัวกันเพื่อทำธุรกิจ แต่ทั้งหมดเป็นเพื่อนร่วมงานกันมาก่อนเมื่อครั้งทำงานกับแพลตฟอร์มดูดวงแห่งหนึ่ง แต่ปัจจุบันทั้ง 5 คน ต่างมีงานประจำของตนเอง ทั้งที่เกี่ยวกับการดูดวงและอาชีพทั่วไป คือ 1) ภัทรานิษฐ์ จิรเลิศรัตนไกร: PIMFAH – แม่หมอพิมพ์ฟ้า 2) ธมลวรรณ เรื่องประพันธ์: นางเงือกดูดวง 3) อิศฎย์ วิรัชติ: มูแบบปังปรีเย่กับแม่หมอ Gigoh 4) สุภัทรพร โปสกนิษฐกุล: เจ้าของร้านเค้ก tyneebasket และ 5) จิรัชญา อินทรกำแหง: นักเขียนโปรแกรม/ ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยี (Software Engineer / Consultant IT) โดยธุรกิจแรก คือ บริการรับไหว้เทพเจ้าออนไลน์ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนไปไหว้เทพต่าง ๆ เช่น พระพิฆเนศ พระแม่ลักษมี เทนลูกค้า โดยระหว่างทำพิธีไหว้ก็จะถ่ายคลิป หรือรูปถ่ายส่งให้ลูกค้าดู และมีบริการเปิดไฟเพื่อซักถามข้อสงสัยด้วยนักพยากรณ์ของเพจ จน ณ ปัจจุบันสามารถสร้างรายได้ในธุรกิจได้ถึงหลายล้านบาทต่อปี และพัฒนาการบริการเป็นการฝากทำบุญออนไลน์ในปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ความเชื่อเพิ่มขึ้นในรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงเทพเจ้าต่างๆ (MarketingOps.com, 2021) ซึ่งจากข้อมูลที่ปรากฏบริษัท มูเตเวิร์ล ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 จนถึงปัจจุบัน และมีผู้ติดตามผ่านเฟซบุ๊ก 127,000 คน และด้วยความชัดเจนของธุรกิจที่น่ากระแสนิยมของเทพเจ้าฮินดูเป็นองค์ประกอบในธุรกิจทำให้สามารถนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ที่มีมาประกอบในการถอดสัญญาณผ่านสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ได้ (ภาพที่ 3.1-3.3)

ภาพที่ 3.1 ความนิยม “มูเตเวิร์ล” ปี พ.ศ. 2565-2566

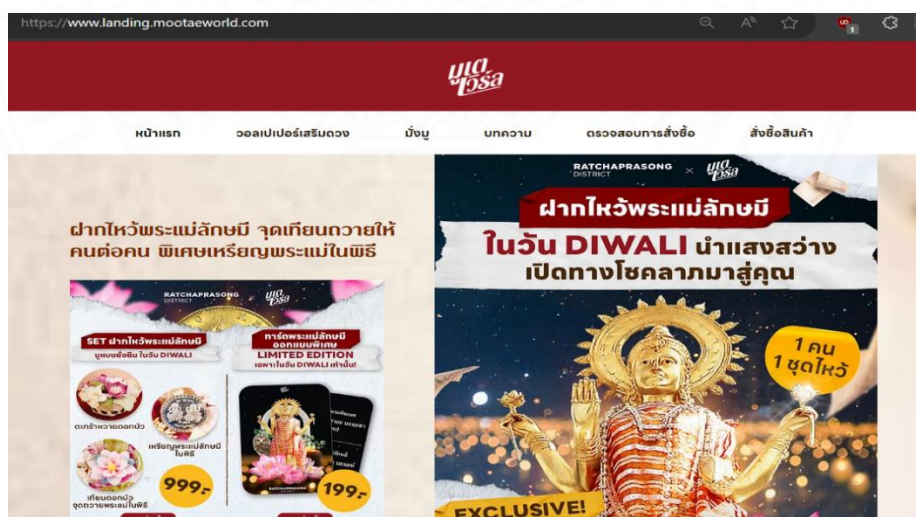
ที่มา.

<https://trends.google.co.th/trends/explore?geo=TH&q=%2Fg%2F11rhst81s7&hl=th>

ภาพที่ 3.2 มูเตโอสเฟสบุ๊ก

ที่มา. <https://www.facebook.com/Mootaeworld/about>

ภาพที่ 3.3 มูเตโอสเว็บไซต์

ที่มา. <https://www.landing.mootaeworld.com/>

3.2.1.2 บริษัทโฮรวอลล์ Horowall วอลเปเปอร์เสริมดวง

วอลเปเปอร์ของเราถูกออกแบบจากนักพยากรณ์ชื่อดังทั้ง 4 ท่าน ดังนี้

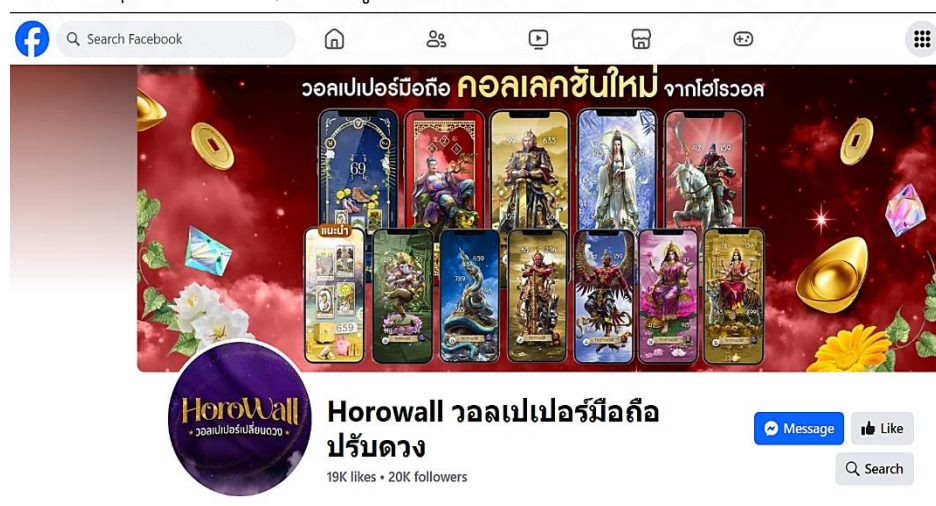
- อาจารย์ศุภา เชี่ยวชาญเรื่ององค์ประกอบ และเนื้อหาของภาพสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ได้ภาพที่สมบูรณ์

- อาจารย์แมน การิน เชี่ยวชาญศาสตร์เรื่องตัวเลขการดูดวงเลขให้ตรงกับความต้องการ เราต้องดูประกอบกันหลายส่วนมากไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเพศ และวันเกิด

- อาจารย์วี้ง เชี่ยวชาญเรื่องการดูไพ่ยิปซีในวอลเปเปอร์หนึ่งภาพ เราจะวิเคราะห์ความต้องการของคุณที่ล้วนแตกต่างกันไป ประกอบกันเป็นศาสตร์ไพ่ยิปซีถึง 4 ใบ 4 ความหมายประกอบกัน

- อาจารย์ต๋อแต็ก เชี่ยวชาญสีประจำวันเกิดสีของ wallpaper ก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากๆ ที่จะช่วยให้ความต้องการเป็นจริงเราได้ใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน ในการดูความเหมาะสมของวันเกิดทั้ง 7 วัน

ทั้งนี้ ยังมีอาจารย์อู๋ และอาจารย์เซียงผู้ทำพิธีบวงสรวงเครื่องรางเพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งในหนึ่งภาพวอลเปเปอร์จะรวม 4 ศาสตร์มงคล ที่วิเคราะห์ตามพื้นดวงและความต้องการให้สำเร็จ ในเรื่องขององค์ประกอบฮวงจุ้ย เรื่องไพ่ยิปซี เรื่องสี และเรื่องตัวเลข โฮโรวอลล์ (Horowall) คือ วอลเปเปอร์หน้าจอมือถือเสริมดวงมงคล การเงิน การงาน การเรียน ความรัก โชคลาภ สุขภาพ โดยราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 199-299 บาท กล่าวได้ว่า วอลเปเปอร์เสริมดวงโฮโรวอลล์ ได้รับความสนใจจากยอดผู้ติดตามถึง 20,000 คนผ่านเฟซบุ๊ก และเนื้อหาจากการวิจารณ์การใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงถึง 5,000 คน ซึ่งหนึ่งในผู้ใช้งานจริงอธิบายว่า “บุของค์พ่อพระพิฆเนศปางดีกดูเศรษฐี ตั้งแต่ตั้งวอลเปเปอร์มีเงินเข้ามาทุกทิศทางจริงๆนะคะ ถูกหวยบ่อย”

ภาพที่ 3.4 เฟซบุ๊กโฮโรวอลล์ horowall วอลเปเปอร์มือถือปรับดวง

ที่มา. <https://www.facebook.com/Horowallthailandofficial/>

ภาพที่ 3.5 รีวิวการใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงโฮโรวอลล์ horowall
ที่มา. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=322983193824638>

บูชาวอลเปเปอร์เป็นคอเล็กชั่นที่3แล้วค่ะ ครึ่งนี้บูชาองค์พ่อพระพิฆเนศปางศักดิ์สิทธิ์ มีความร่ำรวย เป็นเศรษฐีมีเงินเข้ามาทุกทิศทาง โดยส่วนตัวเชื่อว่า การร่ำรวยมีโชคมีลาภจะอาศัยความพยายามอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องทำอะไรมาเสริม จึงเลือกบูชาวอลเปเปอร์นี้และเสริมที่ #horowall แนะนำ เช่นการบูชาทสวดมนต์สวดมนต์ถึงองค์ท่าน จิตใจสงบ ยิ้มแย้ม แจ่มใส เราจะต้องเชื่อมั่นในตัวเองก่อนและจะมีเรื่องดีตามมาค่ะ ตั้งแต่ตั้งวอลเปเปอร์มีเงินเข้ามาทุกทิศทางจริงๆนะคะ ถูกหวยบ่อยๆ ชื่นเลยคะจึงอยากมารีวิวแนะนำเพื่อนๆต่อไปค่ะ 🙏🙏🙏

Like Reply 1y

ภาพที่ 3.6 รีวิวจากผู้ใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงโฮโรวอลล์ horowall
ที่มา. <https://www.facebook.com/Horowallthailandofficial>

[posts/pfbid02ZChAXnsG6AZ9rM3ht6HykVWr2iSZuYwBF95U4pwjmrKewJj2eZA8tZJUgS](https://www.facebook.com/Horowallthailandofficial/posts/pfbid02ZChAXnsG6AZ9rM3ht6HykVWr2iSZuYwBF95U4pwjmrKewJj2eZA8tZJUgS)

1cBc46l

3.2.1.3 วอลเปเปอร์เสริมดวงลัทธิโดส luckydose

บริษัทธุรกิจความเชื่อที่ให้บริการมาถึง 10 ปีในปี พ.ศ. 2566 ขายวอลเปเปอร์เสริมดวงหลักสิบได้ยอดขายทะลุ 5 ล้าน ซึ่งจุดมุ่งหมายของบริษัทต้องการสร้างผลิตภัณฑ์เฉพาะบุคคล (hyper personalize) เช่น เวลาไปถวายของมงคลให้กับองค์พระพิฆเนศสามารถเลือกสิ่งของที่จะไปประทับบนพระหัตถ์ของพระองค์ในวอลเปเปอร์เสริมดวง โดยขั้นตอนการทำวอลเปเปอร์เสริมดวงตามความต้องการของลูกค้าจบได้ภายใน 15 วินาที ซึ่งทางบริษัทมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของศิลปะดิจิทัล (digital art) ข้อดีของงานศิลปะประเภทนี้ คือการประกอบสร้างผลิตภัณฑ์ที่สามารถส่งตรงถึงมือลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว และมีลิขสิทธิ์รับรองตัวผลิตภัณฑ์ว่าวอลเปเปอร์เสริมดวงสร้างขึ้นเฉพาะบุคคล โดยสามารถระบุชื่อ สีมงคลประจำตัว เลขมงคล ราศีประจำวันเกิด มีราคาเฉลี่ยตั้งแต่ 59-299 บาท เป็นภาพดิจิทัลตั้งแต่กราฟิกจนถึงภาพ 3 มิติ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของผลิตภัณฑ์คือประชากรช่วงอายุ 20-35 ปี มีผู้ติดตามหน้าเพจเฟซบุ๊กถึง 117,000 คน และยอดความนิยม หรือยอดไลค์ถึง 112,000

ภาพที่ 3.7 เฟสบุ๊กวอลเปเปอร์เสริมดวง luckydose

ที่มา. <https://www.facebook.com/Luckydose.th/>

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ วอลเปเปอร์เสริมดวงด้วยจำนวน 3 บริษัท ที่เป็นกลุ่มธุรกิจความเชื่อที่ได้รับความนิยมในปี พ.ศ. 2565-2566 จำนวน 16 ชุด โดยกำหนดข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากเกณฑ์เครื่องรางในไทย และเกณฑ์จุดประสงค์ในการใช้งานเครื่องรางในไทยมีดังต่อไปนี้

- วอลเปเปอร์เสริมดวงบริษัทหมู่เตเวิร์ลจำนวน 2 ชุด คือ

ชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง devas-tarot ประกอบด้วย วอลเปเปอร์เสริมดวง พระศิวะ
พระพิฆเนศ พระลักษมี พระราหู พระตรีมูรติ
ชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง มูรติเทวา tarot ได้แก่ พระแม่กาลี พระแม่ทุรคา พระแม่ลักษมี
พระพรหม พระพิฆเนศศักดิ์คู่เศรษฐ์

- วอลเปเปอร์เสริมดวงบริษัทไฮโรวอลจำนวน 6 ชุด คือ

ชุดพระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง
ชุดพระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ
ชุดพระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดีดวงเฮง
ชุดพญานาคราช
ชุดท้าวเวสสุวรรณ
ชุดพญาครุฑปลุกทรัพย์รับสมบัติ

- วอลเปเปอร์เสริมดวง luckydose จำนวน 8 ชุด คือ

ชุดพญาครุฑรวยทรัพย์ พร้อมรับอำนาจ
ชุดพญาศรีสัตตนาคราช
ชุดท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม
ชุดพระพิฆเนศ พระสิทธิ คณปติ
ชุดพรพระพรหม 168
ชุดตรีเทวี มหาเทวีทรงพลังแห่งไตรโลก
ชุดพระพิฆเนศปางบันดาลใจ
ชุดพระแม่ลักษมี

จากกลุ่มตัวอย่างวอลเปเปอร์เสริมดวงทั้ง 16 ชุด ที่ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ตามความนิยม
ข้างต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ตามรูปแบบเครื่องรางที่ปรากฏในสังคมไทยที่มีความสอดคล้องกับ
รูปแบบของวอลเปเปอร์เสริมดวงเพื่อนำไปเก็บข้อมูลความหมายสัญลักษณ์ตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ซึ่งแบ่งประเภทของเนื้อหาตามหลักภาษาคือ อวัจนภาษา และวัจนภาษาได้ดังนี้

3.3.1 ประเภทรูปเคารพตามความเชื่อในการนับถือผี ศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู (beliefs)

ความเชื่อในเชิงศาสนาเป็นแนวคิดที่ทำให้มนุษย์ยึดถือเพื่อความอยู่รอดในสังคม ดังนั้น ศาสนาถือเป็นเข็มทิศในการชี้นำชีวิตของคนไทยมาช้านาน ความเชื่อเหล่านี้จึงใช้นำมาประกอบสร้างความหมายของเครื่องรางประเภททอลเปเปอร์เสริมดวงมีดังนี้

- การนับถือผี คือ การนับถือผีบางเทวดา เช่น ดวงวิญญาณของสิ่งที่ได้รับการเล่าขานถึงความศักดิ์สิทธิ์ เช่น การบูชาพญานาค หรือไอ้ไข่
- ศาสนาพุทธ คือ ศาสนาที่เกิดจากศรัทธาในการยึดถือหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า จึงปรากฏเพียงรูปเคารพที่เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าในรูปลักษณะของปางต่างๆ
- ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือ ศาสนาที่มีรูปแบบการนับถือพระพรหม พระวิษณุ (นารายณ์) และพระศิวะ (อิศวร) และจากความเชื่อดังกล่าวทำให้เกิดเทพ และเทวี่ขึ้นอีกหลายองค์ เช่น พระพิฆเนศ พระอูมาเทวี พระแม่ลักษมี เป็นต้น

3.3.1.1 รูปเคารพ (sculpture)

รูปเคารพที่สร้างขึ้นเพื่อใช้แทนสัญลักษณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยยึดโยงความเชื่อ และวัฒนธรรมตามสมัยนิยมในรูปแบบสองมิติ หรือสามมิติ เช่น ท้าวเวสสุวรรณ พญาครุฑ พระพิฆเนศ เทพแห่งการขจัดอุปสรรค พระแม่ลักษมี พระแม่อูมาเทวี พระพรหม พระศิวะ ซึ่งจากรูปเคารพมีการแสดงออกทางอวัจนภาษาที่สื่อความหมายในรูปแบบที่ต่างกันดังนี้

3.3.1.1.1 การแสดงออกทางร่างกาย (gesture)

การแสดงออกทางร่างกายในอิริยาบถต่างๆ ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น การนั่ง การยืน การเลื้อย การบิน เป็นต้น มีท่าทางตามแบบประติมาวิทยาที่เรียกว่า มุทรา (mudra) ที่สื่อความหมายเชิงศาสนา และความเชื่อ

3.3.1.1.2 การแสดงออกที่สีหน้า (facial expression)

การแสดงออกที่สีหน้าของรูปเคารพ เป็นการสื่อให้เห็นถึงความคิด และอารมณ์ สอดแทรกงานศิลปะของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อทางศาสนา เช่น ใบหน้าสงบนิ่ง หมายถึง ใบหน้าที่ไม่แสดงอาการใดเป็นการวางเฉยทางอารมณ์ ใบหน้ายิ้มแย้ม หมายถึง การแสดงออกด้วยแววตาที่สดใส และมีการขยับของรูปปากเล็กน้อยแสดงถึงความสุข และใบหน้าขึงขัง หมายถึง การแสดงสีหน้า และแววตาที่เต็มไปด้วยพลังกำลังพร้อมที่จะต่อสู้

3.3.1.1.3 ตัวเลข (number)

ตัวเลขเป็นส่วนขององค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ที่วอลเปเปอร์เสริมดวงถ่ายทอดความหมายในเชิงความเชื่อ ซึ่งจากรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงจำแนกตัวเลขที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวเลขอารบิก และตัวเลขไทย ที่สื่อความหมายในเชิงความเชื่อด้านเลขศาสตร์ตั้งแต่เลขหนึ่งถึงเก้า (1-9) (๑-๙) หลังจากเก็บข้อมูลตัวเลขอาจปรากฏเป็นตัวเลขชุดมากกว่า 2-3 ตัวขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาหาความซ้ำกันในแต่ละชุดให้ได้จำนวนตัวเลขเดียวหนึ่งตัวเท่านั้น เพื่อถอดสัญลักษณ์ที่ปรากฏให้ได้ความหมายที่ชัดเจน

3.3.1.1.4 ตัวอักษร (word)

ตัวอักษรภาษาไทยที่ปรากฏเป็น ตัวอักษรเดี่ยว คำ กลุ่มคำ หรือประโยคในวอลเปเปอร์เสริมดวงตามบริบทของเครื่องรางในสังคมไทย ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูล และจำแนกประเภทของตัวอักษรที่ปรากฏในการถอดสัญลักษณ์ดังกล่าว รวมถึงเพื่อนำมาหาความหมายที่ซ่อนอยู่ในวอลเปเปอร์เสริมดวง จากการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้นพบองค์ประกอบของการสร้างคำ และกลุ่มคำแบ่งได้ดังนี้

- **การใส่ชื่อ และนามสกุล** ชื่อ และนามสกุลของผู้ใช้งานปรากฏบนวอลเปเปอร์เสริมดวง หลังจากการใช้กระบวนการใส่ชุดข้อมูลส่วนตัวของผู้ศรัทธาลงในช่องทางการติดต่อของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลชื่อ และนามสกุลของผู้ใช้งานที่ปรากฏเพื่อสรุปจำนวนการใช้ชื่อและนามสกุลของผู้ใช้งานเพื่อหาความถี่ของการใช้ตัวอักษรทั้ง 16 ชุด
- **คำมงคล** ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตัวอักษรประเภทคำ หรือกลุ่มคำที่สะท้อนความเป็นสิริมงคล และเสริมดวงแก่ผู้ใช้งาน เช่น โชคดี ร่ำรวย มั่งคั่ง เป็นต้น

3.3.1.2 ภาพ (image)

จากแนวคิดตัวตนรูปเคารพที่ปรากฏ ภาพในรูปแบบต่างๆ นำมาผลิตเป็นวอลเปเปอร์เสริมดวง ซึ่งจากการวิเคราะห์เนื้อหาพบภาพที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ตัวอย่างเช่นภาพถ่ายภาพกราฟิก ภาพการ์ตูน และภาพเคลื่อนไหว

3.3.1.2.1 สี (color)

สีที่ปรากฏในภาพรูปเคารพวอลเปเปอร์เสริมดวง สะท้อนความนึกคิด และความหมายที่มนุษย์รับรู้ และมีแนวคิดรวมกันในสังคม สีของวอลเปเปอร์เสริมดวงจึงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เนื้อหาที่ผู้ผลิตต้องการถ่ายทอดความหมายของเครื่องรางดิจิทัลเป็นไปในทิศทางเชิงความเชื่อและวัฒนธรรม หากแต่ในบางสีที่ปรากฏอาจสื่อความหมายเฉพาะในบริบทของสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งในงานดิจิทัลสีถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดความสนใจให้สินค้ามีความแปลกใหม่ และเป็นທີ່จดจำ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล กำหนดสีแบ่งออกตามวรรณะของสีโทนร้อน และสีโทนเย็น

- **สีโทนร้อน** เป็นวรรณะสีที่สร้างความรู้สึก และอารมณ์ของภาพให้เกิดความร้อนแรง โดดเด่น และดึงดูดสายตา เช่น สีแดง สีเหลือง สีทอง เป็นต้น
- **สีโทนเย็น** เป็นวรรณะสีที่ให้ความรู้สึกสงบ เยือกเย็น หรือสร้างความรู้สึกสดชื่น และมีชีวิตชีวา เช่น สีฟ้า สีเขียว สีชมพู เป็นต้น

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บวิจัยเป็นในรูปแบบ ตารางเก็บข้อมูลสัญลักษณ์เพื่อหาสัญลักษณ์ ตามตารางที่ผู้วิจัยกำหนด และกรอบแนววิจัยที่ผู้วิจัยได้พิจารณาจากเนื้อหาแนวคิดที่ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งด้านสัญลักษณ์ และการเปรียบเทียบความหมายแฝงโดยใช้ตารางบันทึกเก็บข้อมูล coding sheet (ตารางที่ 3.1) จากเนืหาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1

ตารางเก็บข้อมูลสัญลักษณ์วอลเปเปอร์เสริมดวง

	ประเภทความเชื่อ (beliefs)	รูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวง (lucky wallpapers)	ความหมาย (meaning)
ชื่อชุด ภาพ วอลเปเปอร์ เสริมดวง	การนับถือผี	รูปเคารพ	
		การแสดงออกทางร่างกาย (มูทรา)	
		การแสดงออกที่สีหน้า	
	ศาสนาพุทธ	ตัวเลข	
		ตัวอักษร	
	ศาสนา พราหมณ์-ฮินดู	ภาพ	
		ภาพถ่าย ภาพกราฟิก	
		ภาพการ์ตูน ภาพเคลื่อนไหว	
		สี	
		สีโทนร้อน สีโทนเย็น	

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงแต่ละชุด และอธิบายความเข้าใจที่ปรากฏ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางบันทึกสัญลักษณ์วอลเปเปอร์เสริมดวง เพื่อบันทึกลักษณะ และสิ่งที่ปรากฏภายใต้กรอบแนวคิดองค์ประกอบของสัญลักษณ์ โดยกำหนดรายละเอียดดังนี้

1. เก็บข้อมูลรายละเอียดความเชื่อทั้ง 3 ศาสนาที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวง และสัญลักษณ์ที่ปรากฏ เช่น รูปเคารพ ที่ประกอบด้วยเนื้อหาด้านภาษา เช่น การแสดงออกทางร่างกาย หรือมุทรา การแสดงออกที่สีหน้า ตัวเลข ตัวอักษร หรือภาพ และสี โดยลงรายละเอียดแยกตามตารางที่ 3.1 อย่างชัดเจน
2. ถอดรหัสสัญลักษณ์จากวอลเปเปอร์เสริมดวงโดยระบุในการถอดความหมายแฝง

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการถอดรหัสสัญลักษณ์ในแต่ละภาพวอลเปเปอร์เสริมดวงมาพิจารณาเพื่อหาสัญลักษณ์ที่มีความเด่นชัดมากที่สุด และหาตัวตนของความเชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับความนิยมวอลเปเปอร์เสริมดวงปรากฏเป็นรูปแบบใด และเพื่อหาจุดประสงค์ในการใช้งานเครื่องรางดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ เพื่อให้เห็นถึงสัญลักษณ์ของวอลเปเปอร์เสริมที่ปรากฏในบริบทสังคมไทย ในส่วนของการสรุปผลการวิเคราะห์ตลอดจนอภิปรายผลการวิจัยในบทที่ 5

3.6 การนำเสนอผลวิจัย

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากบทที่ 4 เพื่อใช้เป็นเนื้อหาในการอภิปรายผลในบทที่ 5 ซึ่งผลจากการวิจัยนำเสนอโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อหาสัญลักษณ์ที่ซ่อนในวอลเปเปอร์เสริมดวง และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยรวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “วอลเปเปอร์เสริมดวง : สัญลักษณ์แห่งความเชื่อในยุคดิจิทัล” ผ่านการวิเคราะห์รูปแบบของเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวง และสัญลักษณ์ที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวง โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทผลิตวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยม 3 แหล่งในปี พ.ศ. 2565-2566 คือ บริษัทมูเตเวิร์ล บริษัทโฮโรวอล และบริษัทล็กกี้โดส เป็นวอลเปเปอร์เสริมดวงกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 16 ชุด โดยผู้วิจัยนำเสนอผลวิจัยดังนี้

4.1 รูปแบบของวอลเปเปอร์เสริมดวง

4.2 สัญลักษณ์ในวอลเปเปอร์เสริมดวง

4.1 รูปแบบของวอลเปเปอร์เสริมดวง

การวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลจากวอลเปเปอร์เสริมดวงโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คัดเลือกภาพวอลเปเปอร์เสริมดวงจากเกณฑ์บริษัทที่ได้รับความนิยม และมีผู้ติดตามมากกว่า 100,000 รายขึ้นไป หรือพิจารณาจากยอดติดตาม และการวิจารณ์การใช้งาน ในปี พ.ศ. 2565-2566 ซึ่งจากการคัดเลือกปรากฏเป็นวอลเปเปอร์เสริมดวงจำนวน 16 ชุด โดยมีชื่อชุดภาพวอลเปเปอร์เสริมดวง และรายละเอียดของภาพดังนี้

ตารางที่ 4.1

รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง

ชื่อชุด	รายละเอียด
ชุด “devas-tarot” ภาพพระศิวะ พระพิฆเนศ พระลักษมี พระราหู พระตรีมูรติ ศาสตร์โหราศาสตร์ ผลงานของศิลปินดัดดีลี ที่มา. https://www.landing.mootaworld.com/devas-tarot	วอลเปเปอร์เสริมดวงภาพเทพฮินดูจำนวน 5 พระองค์ ประกอบด้วย -พระศิวะ (The Hermit & The Justice) จัดอุปสรรค Sixth sense โฟกัสสมาธิ -พระพิฆเนศ (The Chariot & King of Pentacles) ความสำเร็จ การเงิน การเรียน โชคลาภ -พระลักษมี (The Lovers & Queen of Pentacles) ความรัก ธุรกิจ ความมั่งคั่งเมตตามหานิยม -พระราหู (The Devil & The Magician) เงินจากธุรกิจสีเทา การลงทุนหุ้น Crypto -พระตรีมูรติ (The World & Three of Cups) ผู้ใหญ่ช่วยเหลือ งานราบรื่น งานใช้เส้นสาย สามารถปรับแต่ง (customize) ตามพื้นดวงของผู้บูชา และมีภาพไฟฟารโตรีหรือไฟโอบีซีประกอบในภาพ
ชุด “มูรติเทวา tarot” พระแม่กาลี พระแม่ทศพร พระแม่ลักษมี พระพรหม พระพิฆเนศศักดิ์ศรี ที่มา. https://www.facebook.com/photo?fbid=613083584356704&set=pb.100069652040023-2207520000	วอลเปเปอร์เสริมดวงองค์เทพฮินดู ประกอบด้วย -พระพรหม บันดาลได้ตามต้องการทั้งงาน เงิน การเรียน และความสัมพันธ์ -พระแม่กาลี อำนาจบารมีนำพาชัยชนะลบล้างสิ่งไม่ดีปกป้องคุ้มครอง -พระพิฆเนศศักดิ์ศรี บัดเป่าอุปสรรคเปิดทางความสำเร็จเรียกทรัพย์เศรษฐี -พระแม่ลักษมี เสน่ห์เมตตาความรักร่ำรวยมั่งคั่ง -พระแม่ทศพร ฝ่าฟันอุปสรรคลุยได้ทุกปัญหาบริวารนับถือ ทุกภาพมีการวางพื้นดวง และใช้ศาสตร์ของโหราศาสตร์โหราศาสตร์

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง

ชื่อชุด	รายละเอียด
ชุด “พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง” ภาพพระพิฆเนศ ปางมหาเศรษฐี ปางลีลา ปางประทานพร ปางสิทธิวินายัค และปางดีกดูเศรษฐี โซคลาก การงานโดดเด่น คำขาย ความรัก ร่ำรวย ที่มา. https://www.horowall.com/	ภาพวอลเปเปอร์เสริมดวงโฮโลวอลล์ ภาพพระพิฆเนศ 5 ปางประกอบด้วย -ปางมหาเศรษฐี ช่วยเรื่องโชคลาภ -ปางลีลา ช่วยเรื่องการทำงานโดดเด่น -ปางประทานพร ช่วยเรื่องการค้าขาย -ปางสิทธิวินายัค ช่วยเรื่องความรัก -ปางดีกดูเศรษฐี ช่วยเรื่องความร่ำรวย สามารถเขียนชื่อนามสกุลของผู้ใช้ได้แต่ไม่สามารถปรับแต่งภาพ และเนื้อหาในวอลเปเปอร์เสริมดวงได้ ซึ่งกำหนดรายละเอียดผ่านการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญด้านโหราศาสตร์มาแล้วจำนวน 4 ท่าน
ชุด “พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ” ภาพองค์พระแม่ลักษมี 3 แบบ ที่มา. https://www.horowall.com/	พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ เทวีความมั่งคั่ง โชคลาภ และความเจริญรุ่งเรือง เป็นพระมหี และศักดิ์ (พลัง) ของพระวิษณุเทพโดดเด่นเรื่องโชคลาภ ทรัพย์สินสมบัติ และความรัก ผู้ใช้สามารถปรับแต่งชื่อนามสกุลลงบนวอลเปเปอร์เสริมดวงได้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง

ชื่อชุด	รายละเอียด
ชุด “พระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดวงเอง” ภาพพระแม่อุมาเทวีจำนวน 3 แบบ ที่มา. https://www.horowall.com/	วอลเปเปอร์เสริมดวงพระแม่อุมาเทวี หรือพระแม่ปารวตีเป็นเทวีในศาสนาฮินดูเป็นเจ้าแห่งความอุดมสมบูรณ์ โดดเด่นเรื่องความรัก การงาน เสริมดวงให้เฮงชนะศัตรู ผู้ใช้งานสามารถปรับแต่งชื่อของผู้ใช้ลงบนวอลเปเปอร์เสริมดวงได้
ชุด “พญาครุฑ ปลุกทรัพย์รับสมบัติ” ภาพพญาครุฑจำนวน 3 แบบ ที่มา. https://www.horowall.com/	วอลเปเปอร์เสริมดวงพญาครุฑเป็นพญาแห่งนกทั้งมวลมีอานุภาพ และพลังทำลายกาล แข็งแรง บินได้รวดเร็วมีสติปัญญาเฉียบแหลม อ่อนน้อมถ่อมตน และมีสัมมาคารวะ วอลเปเปอร์เสริมดวงพญาครุฑชุดนี้โดดเด่นเรื่องการทำงาน ทรัพย์สมบัติ อำนาจบารมี เป็นที่นับหน้าถือตา ผู้ใช้งานสามารถปรับแต่งชื่อของผู้ใช้ลงบนวอลเปเปอร์เสริมดวงได้

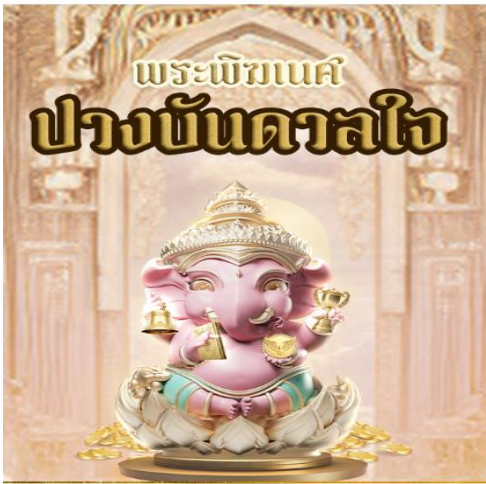
ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง

ชื่อชุด	รายละเอียด
ชุด “ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล” ภาพท้าวเวสสุวรรณจำนวน 3 แบบ ที่มา: https://www.horowall.com/	วอลเปเปอร์เสริมดวงท้าวเวสสุวรรณผู้เป็นเจ้าแห่งอสูร และภูติผีจึงมีความเชื่อว่ามีอำนาจในการปิดเป่าจัดการการร้ายสิ่งชั่วร้ายออกไปได้ ผู้ที่บูชาจะนำมาซึ่งเงินทอง โชคลาภความสำเร็จ วอลเปเปอร์เสริมดวงชุดนี้โดดเด่นเรื่องโชคลาภเงินทอง และปิดเป่าสิ่งชั่วร้าย ผู้ใช้งานสามารถปรับแต่งชื่อของผู้ใช้ลงบนวอลเปเปอร์เสริมดวงได้
ชุด “พญานาคราช พูลทรัพย์เพิ่มโชค” ภาพพญานาคราชจำนวน 3 แบบ ที่มา: https://www.horowall.com/	วอลเปเปอร์เสริมดวงพญานาคราช หรือองค์พญานาคราชเจ้าแห่งนาททั้งปวงเป็นสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ความอุดมสมบูรณ์ วาสนาการเงินโชคลาภ จึงมีความเชื่อที่ว่าผู้ที่บูชาจะนำมาซึ่งเงินทอง โชคลาภความสำเร็จ วอลเปเปอร์เสริมดวงชุดนี้โดดเด่นเรื่องการเงินโชคลาภ และการเงิน ผู้ใช้งานสามารถปรับแต่งชื่อของผู้ใช้ลงบนวอลเปเปอร์เสริมดวงได้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง

ชื่อชุด	รายละเอียด
ชุด “พระพิฆเนศปางบันดาลใจ” ภาพพระพิฆเนศ LUCKYDOSE ที่มา. https://www.luckydose.co/home	วอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศบริษัท ลักกี้โดส พระพิฆเนศที่เน้นคำขอของผู้บูชาได้ถึง 16 ข้อ คือเรื่องการเงิน การงาน สุขภาพ ความรัก และการศึกษา เป็นต้น และสามารถปรับแต่งอาวูธหรือความต้องการใจเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลได้ เช่น สัญลักษณ์เหรียญทอง หมายถึงความสำเร็จในการได้ลาภลอย หรือขวดนม หมายถึง ความสำเร็จในการมีบุตร ธิดาหรือได้สัตว์เลี้ยงตามที่ต้องการ เป็นต้น
ชุด “ตรีเทวี” ภาพมหาเทวีทรงพลังแห่งไตรโลก ที่มา. https://www.luckydose.co/home	พระแม่ลักษมีด้านโชคลาภความร่ำรวย พระแม่อุมาเทวีสัญลักษณ์แห่งอำนาจและชัยชนะ และพระแม่สุรัสวดีสติปัญญา และความรอบรู้ในศิลปวิทยาการ ตรีเทวีแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ 1)แบบฤดูร้อนที่ได้พลังงานจากแสงอาทิตย์ด้วยการแสดงออกของภาพดอกไม้ตามฤดู 2)แบบฤดูฝนแสดงถึงความชื่นบานจากการผลิดอกออกผลของดอกไม้ในภาพ 3) แบบฤดูหนาวเป็นฤดูแห่งการเฉลิมฉลองรับความสุขช่วงท้ายปี ผู้ใช้สามารถเลือกของมงคลได้ 3 อย่างจากของมงคล 8 ชนิด เช่น ขนมหาลาดู ก้อนเนย ถัสนิโยเกิร์ต กล้วยหอม กุหลาบจามูน แครกเกอร์ธัญพืช กุลฟี่ และน้ำผึ้ง และผู้ใช้งานสามารถปรับแต่งชื่อและนามสกุลลงวอลเปเปอร์เสริมดวงได้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง

ชื่อชุด	รายละเอียด
ชุด “พระพรหม168” ภาพพระพรหม ที่มา: https://www.luckydose.co/intro/Brahma168	วอลเปเปอร์เสริมดวงพระพรหม168 ประกอบด้วยพระพรหมในท่าปฐมเทพพนม พรหมสี่หน้าจัดสร้างโดย อาจารย์ คติความเชื่อ ช่วยในเรื่องขจัดอุปสรรคโดยยึดหลัก "พรหมวิหาร 4" รายได้จากการขายสมทบทุนวัดนิเวศน์ วัฒนาราม จังหวัดสุรินทร์ ปรับแต่งชื่อ และ นามสกุลผู้ใช้งานได้จากการผู้ดัดแปลงตาม โหราศาสตร์
ชุด “พระแม่ลักษมี ลักที่วอลเปเปอร์เฉพาะคุณ” ภาพพระแม่ลักษมี LUCKYDOSE ที่มา: https://www.luckydose.co/intro/Baby_Lakshmi	วอลเปเปอร์เสริมดวงพระแม่ลักษมีสามารถ ปรับแต่งตามความต้องการของผู้ใช้คือเลือกของ มงคลให้พระแม่ถือ 2 ข้างจากของ 8 สิ่ง คือ ขวาน ถ้วยรางวัล กระบอก หอยสังข์ ตรีเพชร พระคัมภีร์ พิน ระฆังทอง ทั้งนี้ยังใส่ชื่อนามสกุล พร้อมเปลี่ยนสีพื้นหลังตามวันเกิดได้ วอลเปเปอร์เสริมดวงพระแม่ลักษมีช่วยเสริมการเงิน และความรัก

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง

ชื่อชุด	รายละเอียด
ชุด “พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ” ภาพพระพิฆเนศองค์เทพแห่งความสุขสมบูรณ์พูนทรัพย์ ที่มา. https://www.luckydose.co/intro/Ganesha_Ganapati	วอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศสร้างขึ้นตามคติองค์เทพแห่งความสมบูรณ์ทั้งความสุข ทรัพย์ และความสำเร็จเสริมพลังด้วยเลขมงคล และประกอบด้วยหมู่มังกร 1 คู่ที่คอยส่งสาส์นเป็นบริวารให้เกิดความสำเร็จโดยเร็ว ปรับแต่งชื่อนามสกุลและเลือกของจาก 8 สิ่งได้ 2 ชนิด เช่น ขวาน ลูกศร มะม่วงสุก หอยสังข์ ดรีเพเซอร์ พระคัมภีร์ พิน และรวงข้าว
ชุด “ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม” ภาพท้าวเวสสุวรรณปางอรุณเทพและยักษารাত্রี ที่มา. https://www.luckydose.co/intro/Thaowessuwan_Siam	วอลเปเปอร์เสริมดวงท้าวเวสสุวรรณช่วยในเรื่องของโชคลาภ และเสริมสิริมงคลแบบออกเป็น 2 แบบคือ ปางอรุณเทพ และปางยักษารাত্রีช่วยคุ้มครองดูแลทั้งกลางวันและกลางคืน และบริวารที่ฐาน เช่น พญานาคคู่ และพญาปรีชาหรือสุรที่ช่วยจับวิญญาณไม่ดี ปรับแต่งชื่อนามสกุลและสีขององค์ท้าวเวสสุวรรณเปลี่ยนตามวันเกิดได้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายละเอียดวอลเปเปอร์เสริมดวง

ชื่อชุด	รายละเอียด
ชุด “พญาศรีสัตตนาคราช” ภาพพญานาคที่สุดแห่งความศักดิ์สิทธิ์จากลุ่มแม่น้ำโขง LUCKYDOSE ที่มา. https://www.luckydose.co/intro/King_of_naga_Laos	วอลเปเปอร์เสริมดวงพญานาคศรีสัตตนาคราชเจ้าแห่งพญานาคทั้งปวงความเชื่อในฝั่งตอนเหนือของลุ่มแม่น้ำโขงคติความเชื่อเรื่องความเจริญรุ่งเรือง มีเกียรติยศชื่อเสียง และเกิดบารมีแก่ผู้ใช้ ปรับแต่งชื่อนามสกุล สื่อศัพพญานาคได้ตามวันเกิด และเลขมงคล
ชุด “พญาครุฑ” ภาพพญาครุฑรายทรัพย์สิน พร้อมรับอำนาจ ที่มา. https://www.horowall.com/	วอลเปเปอร์เสริมดวงพญาครุฑราชชั้นแห่งทรัพย์สินช่วยในเรื่องอำนาจบารมี ความมั่งคั่ง และเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยมทำการค้ารุ่งเรือง เดินทางปลอดภัย ปรับแต่งชื่อนามสกุล เปลี่ยนสีอัญมณีได้ตามวันเกิดเสริมเรื่องการเงิน

จากตารางที่ 4.1 พบว่ารูปแบบของวอลเปเปอร์เสริมดวง มีภาพของความเชื่อ 3 รูปแบบคือ การนับถือผี ศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การนับถือผี

- วอลเปเปอร์เสริมดวงพญานาคจำนวน 2 ชุด คือ ชุด “พญานาคราช พูลทรัพย์เพิ่มโชค” จุดประสงค์ในการใช้เพื่อการเงิน และโชคลาภความสำเร็จ และชุด “พญาศรีสัตตนาคราช” เพื่อความเจริญรุ่งเรือง และนำมาซึ่งเกียรติยศชื่อเสียงแก่ผู้ใช้

ศาสนาพุทธ

- วอลเปเปอร์เสริมดวงท้าวเวสสุวรรณจำนวน 2 ชุด คือ ชุด “ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล” โดดเด่นเรื่องโชคลาภเงินทอง และปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย และชุด “ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม” จุดประสงค์ที่ช่วยในเรื่องของโชคลาภ และเสริมสิริมงคล

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

- วอลเปเปอร์เสริมดวงพญาครุฑจำนวน 2 ชุด คือ ชุด “พญาครุฑ ปลุกทรัพย์รับสมบัติ” จุดประสงค์ในการใช้งานโดดเด่นเรื่องการเงิน ทรัพย์สมบัติ อำนาจบารมี และชุด “พญาครุฑ” ภาพพญาครุฑทวยทรัพย์พร้อมรับอำนาจ ช่วยในเรื่องอำนาจบารมี ความมั่งคั่ง และเสริมเสน่ห์เมตตามหานิยมทำการค้ารุ่งเรือง เดินทางปลอดภัย
- วอลเปเปอร์เสริมดวงท้าวเวสสุวรรณจำนวน 2 ชุด คือ
- วอลเปเปอร์เสริมดวงพระราหูจำนวน 1 ชุด คือ ชุด “devas-tarot” พระราหู ช่วยเรื่องการเงินในกลุ่มธุรกิจสีเทา หรือการลงทุนหุ้น Crypto
- วอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศจำนวน 5 ชุด คือ ชุด “devas-tarot” จุดประสงค์ใช้เพื่อช่วยด้านความสำเร็จ การเงิน การเรียน โชคลาภ และชุด “มูรติเทวา tarot” พระพิฆเนศศักดิ์คู่เศรษฐี ช่วยปัดเป่าอุปสรรคนำความสำเร็จ และเรียกทรัพย์ ชุด “พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง” จุดประสงค์ช่วยในด้านโชคลาภ การงาน การค้าขาย ความรัก ความร่ำรวย และชุด “พระพิฆเนศปางบันดาลใจ” ช่วยเรื่องการเงิน การงาน สุขภาพ ความรัก และการศึกษา เป็นต้น และชุด “พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ” ช่วยด้านความสุข ทรัพย์ และความสำเร็จ

- วอลเปเปอร์เสริมดวงพระแม่ลักษมีจำนวน 5 ชุด คือ ชุด “devas-tarot” จุดประสงค์ใช้เพื่อความรัก ธุรกิจ ความมั่งคั่งเมตตามหานิยม ชุด “มูรติเทวา tarot” ช่วยเรื่องความรัก และความมั่งคั่งร่ำรวย ชุด “พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ” ช่วยเรื่องโชคลาภ และความรัก ชุด “ตรีเทวี” ด้านโชคลาภความร่ำรวย ชุด “พระแม่ลักษมี ลักก์วอลเปเปอร์เฉพาะคุณ” ช่วยเสริมการเงิน และความรัก
- วอลเปเปอร์เสริมดวงพระแม่อุม่าเทวี หรือในความเชื่อปางต่างๆ ของพระแม่อุม่าเทวี เช่น พระแม่ทศรคา และพระแม่กาลิจำนวน 3 ชุด คือ ชุด “มูรติเทวา tarot” พระแม่ทศรคา จุดประสงค์ในการใช้งานเพื่อฝ่าฟันอุปสรรค และพระแม่กาลิ เพื่ออำนาจบารมี ปิดเป่าสิ่งไม่ดี และปกป้องคุ้มครอง ชุด “พระแม่อุม่าเทวีทรัพย์ดีดวงเฮง” เรื่องความรัก และการทำงาน และชุด “ตรีเทวี” เพื่อการได้มาซึ่งอำนาจ และชัยชนะ
- วอลเปเปอร์เสริมดวงพระสุรัสวดีจำนวน 1 ชุด คือ ชุด “ตรีเทวี” จุดประสงค์ในการใช้ตามความเชื่อว่า พระแม่สุรัสวดีประทานพรด้านสติปัญญา และความรอบรู้ในศิลปวิทยาการ
- วอลเปเปอร์เสริมดวงพระพรหมจำนวน 2 ชุด คือ ชุด “มูรติเทวา tarot” จุดประสงค์ในการใช้งานเพื่อการทำงาน การเงิน การเรียน และความสัมพันธ์ ตามความเชื่อเรื่องพรจากพรหม 4 หน้า และชุด “พรพระพรหม168” ช่วยในเรื่องการจัดอุปสรรค
- วอลเปเปอร์เสริมดวงพระศิวะจำนวน 1 ชุด คือ ชุด “devas-tarot” ช่วยเรื่องการจัดอุปสรรค
- วอลเปเปอร์เสริมดวงพระตรีมูรติจำนวน 1 ชุด คือ ชุด “devas-tarot” ตัวตนของพระวิษณุ พระศิวะ และพระพรหม ซึ่งจุดประสงค์การใช้งานเพื่อให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือ และการทำงานราบรื่น

ตารางที่ 4.2

รูปแบบความเชื่อ

ชื่อชุด วอลเปเปอร์เสริมดวง	ความเชื่อ			จุดประสงค์ในการใช้งาน
	การนับ ถือผี	พุทธ ศาสนา	พรหมณ์- ฮินดู	
1 ชุด “devas-tarot”			✓	การเสริมโชคลาภ ความรัก การงาน การจัด อุปสรรค เมตตามหานิยม
2 ชุด “มูรติเทวา tarot”			✓	การเสริมโชคลาภ การงาน การจัดอุปสรรค
3 ชุด “พระพิฆเนศมหามงคลเสริม ดวง”			✓	การเสริมโชคลาภ ความรัก การงาน การค้า ขาย
4 ชุด “พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ”			✓	การเสริมโชคลาภ ความรัก
5 ชุด “พระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดีดวง เฮง”			✓	ความรัก การงาน
6 ชุด “พญาครุฑ ปลุกทรัพย์รับ สมบัติ”			✓	การเสริมทรัพย์สมบัติ
7 ชุด “ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับ มงคล”		✓		การเสริมโชคลาภ
8 ชุด “พญานาคราช พูลทรัพย์เพิ่ม โชค”	✓			การเสริมโชคลาภ
9 ชุด “พระพิฆเนศปางบันทาลใจ”			✓	การเสริมโชคลาภ ความรัก การงาน สุขภาพ การศึกษา
10 ชุด “ตรีเทวี”			✓	การเสริมโชคลาภ การศึกษา
11 ชุด “พรพระพรหม168”			✓	การจัดอุปสรรค
12 ชุด “พระแม่ลักษมี ลักกีวอลเป เปอร์เฉพาะคุณ”			✓	การเสริมโชคลาภ ความรัก
13 ชุด “พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ”			✓	การเสริมทรัพย์สมบัติ ความสำเร็จ
14 ชุด “ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม”		✓		การเสริมโชคลาภ
15 ชุด “พญาศรีสัตตนาคราช”	✓			ความสำเร็จ เกียรติยศชื่อเสียง
16 ชุด “พญาครุฑ”			✓	การค้าขาย เมตตามหานิยม ความมั่งคั่ง
จำนวน	2	2	12	-

จากข้อมูลตารางที่ 4.2 พบว่าวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดพบวอลเปเปอร์เสริมดวงเทพฮินดู จำนวน 12 ชุด คือ ชุด พญาครุฑปลุกทรัพย์รับสมบัติ, ชุด พญาครุฑ, ชุด devas-tarot, ชุด มูรติเทวา tarot, ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง, ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ, ชุด พระแม่อุมาเทวีทรัพย์ดีดวงเฮง, ชุด พระพิฆเนศปางบันดาลใจ, ชุด ตรีเทวี, ชุด พรพระพรหม168, ชุด พระแม่ลักษมี ลักกัวอลเปเปอร์เฉพาะคุณ, ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ

จากการวิเคราะห์พบวอลเปเปอร์เสริมดวงเทพฮินดูที่มีความซ้ำกันของเนื้อหาจำนวนที่เท่ากัน 8 ชุด อาจกล่าวได้ว่าเป็นวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยม คือรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศ และวอลเปเปอร์เสริมดวงพระแม่ลักษมี คือ ชุดตรีเทวีมหาเทวีทรงพลังแห่งไตรโลก ชุดพระแม่ลักษมีลักกัวอลเปเปอร์เฉพาะคุณ ชุดพระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ ชุดพระพิฆเนศพระสิทธิคนปติ ชุดพระพิฆเนศปางบันดาลใจ ชุดพระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง ชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง devas-tarot ชุดวอลเปเปอร์เสริมดวงมูรติเทวา tarot

ทั้งนี้ พบรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงการนับถือผีจำนวน 2 ชุด เช่น ชุด พญานาคราช พูลทรัพย์เพิ่มโชค และชุด พญาศรีสัตตนาคราช รวมถึงรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงในศาสนาพุทธจำนวน 2 ชุด คือ ชุด ท้าวเวสสุวรรณเสริมทรัพย์รับมงคล, ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยามตามลำดับ

อย่างไรก็ดี สิ่งที่เป็นจุดต่างของความเป็นเครื่องรางในอดีตกับวอลเปเปอร์เสริมดวงเครื่องรางในยุคดิจิทัล จะเห็นได้จากจุดประสงค์ของการใช้งานที่มีผลต่อความเชื่อด้านความศักดิ์สิทธิ์ของวอลเปเปอร์เสริมดวง ความเป็นพลวัตที่หลากหลาย ทำให้เหตุผลของการเลือกใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ในการจัดแบ่งกลุ่มวัตถุประสงค์ตามการใช้เครื่องรางได้ โดยคุณสมบัติของวอลเปเปอร์เสริมดวงในหนึ่งรูปแบบ สามารถใช้งานได้มากกว่า 1 จุดประสงค์ หรือวอลเปเปอร์เสริมดวงช่วยเสริมสิริมงคลได้หลากหลายประการ เช่น โชคลาภด้านการเงิน ความร่ำรวย ความสำเร็จ การงาน อำนาจบารมี ชะนะอุปสรรค การค้าขาย การศึกษา สุขภาพและความรัก ซึ่งวอลเปเปอร์เสริมดวงนั้น มิได้มีความศักดิ์สิทธิ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเมื่อนำข้อมูลทั้งหมดของวอลเปเปอร์เสริมดวงมาเปรียบเทียบกับความเป็นเครื่องรางในสังคมไทย ถือว่าเครื่องรางในยุคก่อนมีจุดประสงค์การใช้งานชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เหริยญชลักษมี สัญลักษณ์ความเชื่อใช้เพื่อความอุดมสมบูรณ์มั่งคั่ง หรือตุ๊กตาเสียบาลมีจุดประสงค์เพื่อการสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น

ภาพที่ 4.1 จุดประสงค์การใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวง

ที่มา: ศิริภัสสร สุรกีรติกุล, 2566.

ดังนั้น จากการพิจารณาจุดประสงค์การใช้งานวอลเปเปอร์เสริมดวงพบว่า วอลเปเปอร์เสริมดวงใช้เพื่อการเสริมโชคลาภ ความรัก การงาน การขจัดอุปสรรค เมตตามหานิยม การศึกษา การค้าขาย การเสริมทรัพย์สมบัติ ความเจริญรุ่งเรือง เกียรติยศชื่อเสียง ความสำเร็จ สุขภาพ และความมั่งคั่ง และเมื่อนำมาหาจุดประสงค์การใช้งาน 4 อันดับแรกพบ การเสริมโชคลาภ 39% ความรัก 26% การงาน 22% และการขจัดอุปสรรค 13% (ภาพที่ 4.1) จากข้อมูลข้างต้นเป็นรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงในลักษณะต่างๆ ที่ผสมความเชื่อของศาสนาฮินดู และพุทธเพื่อจุดประสงค์ในการใช้งานด้วยตัวตนของความเป็นเครื่องรางยุคดิจิทัล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดดังกล่าวไปวิเคราะห์เพื่อหาสัญญาณต่อไป

4.2 สัญญาณในวอลเปเปอร์เสริมดวง

จากการเก็บข้อมูลสัญญาณของวอลเปเปอร์เสริมดวงจำนวน 16 ชุด ผู้วิจัยนำเนื้อหา รูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดสัญญาณวิทยาเรื่องของสัญลักษณ์ ความหมายทางวัฒนธรรมที่มีองค์ประกอบของวอลเปเปอร์เสริมดวงตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยพบสัญญาณต่างๆ ดังต่อไปนี้

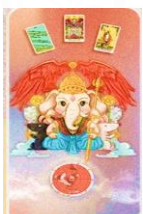
4.2.1 รูปเคารพตามความเชื่อ

ความเชื่อที่ปรากฏจากการสำรวจเนื้อหาความนิยมของวอลเปเปอร์เสริมดวงในปี พ.ศ. 2565- 2566 คือ พระพิฆเนศ และพระแม่ลักษมี ตามแนวศรัทธาการนำรูปเคารพตามประติมานวิทยา แนวคิดความเชื่อที่มีในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูแต่เดิมเพื่อใช้ประกอบสร้างเป็นเครื่องรางดีจิต

- พระพิฆเนศ รูปลักษณะเทพที่มีเศียรเป็นช้าง มีงาซ้ายข้างเดียว พระวรกายอวบอ้วน มี 2-4 กร สวมมงกุฎทรงกรวย หรือชฎามงกุฎพระหัตถ์ขวาทรงถืองาที่หัก สิ่งของที่ถือมีหลายอย่างเช่น คทา จักร วัชระ บ่วงบาศ ขอช้าง สังข์ ขนโมทกะ พาหนะของพระองค์ คือหนู และเป็นเทพแห่งปัญญา ผู้เอาชนะอุปสรรค

ตารางที่ 4.3

รูปเคารพตามความเชื่อพระพิฆเนศ

รูปเคารพ	รูปลักษณะ
ชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง devas-tarot 	รูปเคารพพระพิฆเนศ 4 กร เทพฮินดูที่มีรูปลักษณะคล้ายกับเทพกรีกสยายปีก พระหัตถ์ถือตรีศูล ล้อมรอบด้วยบริวารทนต์และดาบทั้งด้านซ้าย และขวา อยู่บนก้อนเมฆถือเป็นพระพิฆเนศในรูปลักษณะสากล
ชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง มูรติเทพา tarot 	รูปเคารพพระพิฆเนศ 4 กร พระพิฆเนศในรูปลักษณะตามคติความเชื่อดั้งเดิม พระหัตถ์ขวาถือดอกบัวและยกหัตถ์ในท่าประทานพร หัตถ์ซ้ายถือขวานและถือขนโมทกะ ทางเครื่องอาภรณ์แบบฮินดูในท่าลิตาสนะบนบัลลังก์ พร้อมเหล่าสาวกทนต์สี่ตัว
ชุดพระพิฆเนศ มหามงคลเสริมดวง 	รูปเคารพพระพิฆเนศ 4 กร ตามคติฮินดู ร่ายรำบนดอกบัว พระหัตถ์ถือขวาน ดอกบัว และบ่วงบาศ ยกพระหัตถ์ในท่าประทานพร ทรงเครื่องอาภรณ์สีทองสุกใส

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รูปเคารพความเชื่อพระพิฆเนศ

รูปเคารพ	รูปลักษณะ
ชุดพระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ 	พระพิฆเนศ 4 กร พระหัตถ์ถือตรีเพชร หรือตรีศูล และพิณ ในท่าประทานพรและบริวารมุสิกะ 2 ตัว ทรงเครื่องอาภรณ์สีทอง
ชุดพระพิฆเนศ ปางบันดาลใจ 	รูปเคารพพระพิฆเนศ 4 กร ในรูปลักษณะสมัยใหม่คล้ายตัวการ์ตูน พระหัตถ์ขวาถือกระดิ่ง และดอกกุหลาบ พระหัตถ์ซ้ายถือถ้วยรางวัล และเหรียญทอง ประทับนั่งบนดอกบัวสีทอง

- พระแม่ลักษมี เทพสตรีที่มีรูปลักษณะสวามิศิราภรณ์แบบกษัตริย์ พระหัตถ์ทั้งสองถือดอกบัว มีหลายปางด้วยกัน สิ่งของที่ถืออาทิเช่น รวงข้าว สังข์ หม้อน้ำ จักร พระขรรค์ โล่ ปวง คันธนู ตรีศูล หรือคัมภีร์ ตามคติความเชื่อพระแม่เป็นสัญลักษณ์ของโชคลาภ ความอุดมสมบูรณ์ และความมั่งคั่งร่ำรวย

ตารางที่ 4.4

รูปเคารพความเชื่อพระแม่ลักษมี

รูปเคารพ	รูปลักษณะ
ชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง devas-tarot 	รูปเคารพพระแม่ลักษมี เทวีแห่งความมั่งคั่ง พระหัตถ์ถือดอกบัวทั้งสองข้าง ประทับนั่งบนดอกบัว รูปลักษณะน่ารักสดใสคล้ายตัวการ์ตูน ต่างจากคติรูปเคารพดั้งเดิม

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รูปเคารพความเชื่อพระแม่ลักษมี

รูปเคารพ	รูปลักษณะ
ชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง มูรติเทวา tarot 	รูปเคารพพระแม่ลักษมี 6 กร ตามประติมานวิทยา เทวีแห่งความมั่งคั่ง พระหัตถ์ถือดอกบัวทั้งสองข้าง พระหัตถ์ซ้ายถือจักร และสังข์ พระหัตถ์ขวา โปรยเหรียญทอง และถือหม้อน้ำ ทรงอาภรณ์สีแดงสด ประทับยืนบนดอกบัว มีนกยูง หรือนกเค้า แมว เป็นพาหนะ
ชุดพระแม่ลักษมีมั่งมี ล้นมือ 	รูปเคารพพระแม่ลักษมี 4 กร พระหัตถ์ถือดอกบัว สังข์ และถือหม้อน้ำ พระหัตถ์ขวาโปรยเหรียญ ทอง ประทับนั่งบนดอกบัว รูปลักษณะของพระแม่ลักษมี รูปลักษณะพระแม่ลักษมีทรงสิริโฉมงดงาม เปี่ยมไปด้วยพระเมตตา
ชุดพระแม่ลักษมี ลัทธิวอลเปเปอร์เฉพาะคุณ 	รูปเคารพพระแม่ลักษมี 2 กร คล้ายมนุษย์ในรูปลักษณะจิตรตัวการ์ตูนตะวันตก พระหัตถ์ถือตรีศูล และคันฉ่อง หรือกระจกส่องหน้า ทรงอาภรณ์สีชมพูสดใสแบบตะวันตก ซึ่งไม่ ปรากฏรูปลักษณะดังกล่าวในประติมานวิทยา
ชุดตรีเทวีมหาเทวี ทรงพลังแห่งไตรโลก 	รูปเคารพพระแม่ลักษมี 2 กร คล้ายมนุษย์ในรูปลักษณะจิตรตัวการ์ตูนสมัยใหม่ พระหัตถ์ถือดอกบัว และกล้วย ทรงอาภรณ์สีชมพูสดใส

จากข้อมูลตาราง 4.3-4.4 สรุปตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรูปเคารพพระพิฆเนศ และพระแม่ลักษมี อธิบายจากการเปรียบเทียบแนวคิดรูปเคารพตามประติมานวิทยาในสมัยโบราณ ในส่วนขององค์พระพิฆเนศ คือเทพฮินดูผู้มีเศียรเป็นช้างร่างกายอวบอ้วนแสดงถึงผู้อันจะกินเปี่ยมด้วยอำนาจวาสนาและทรัพย์สินเงินทอง มีพาหนะเป็นหนู หรือมุสลิเก ซึ่งในวอลเปเปอร์เสริมดวงตามรูปแบบความเชื่อปรากฏ องค์เศศ 4 กร ในปางประทานพรตามอิริยาบถต่างๆ รวมถึงสัญลักษณ์ของตรีศูล และดอกบัวสื่อสัญลักษณ์ตามความหมายที่ปรากฏมากที่สุดแสดงถึงสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งร่ำรวย ทำให้

บริบทขององค์เทพแห่งสติปัญญา และการจัดอุปสรรค เปลี่ยนแปลงบริบทหน้าที่กลายเป็นเทพแห่งความมั่งคั่ง และบันดาลโชคลาภ อีกทั้ง สัญญะของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรูปเคารพจากเดิมอิงรูปลักษณะตามประติมานวิทยาพบรูปเคารพพระพิฆเนศในลักษณะตัวการ์ตูนร่วมสมัยตามความนิยมของการสร้างงานศิลปะในยุคดิจิทัล ในชุดพระพิฆเนศปางบันดาลใจแสดงสัญญะของสิ่งของที่เกิดขึ้นใหม่เป็นการถือด้วยรางวัลที่แสดงถึงชัยชนะขององค์พระพิฆเนศในการเอาชนะอุปสรรคต่างๆ

อย่างไรก็ดี รูปเคารพพระแม่ลักษมีตามแนวคิดประติมานวิทยาอินเดีย รูปสตรีที่มีช้างคู่รตน้าเหนือศีรษะ สัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ ทรงเครื่องประดับมากมาย และโปรยเหรียญทอง ทำให้พระแม่ลักษมีแปรร่างมีดังทอง และมีงาเป็นพาหนะ เมื่อนำมาพิจารณาตัวบทที่พบในวอลเปเปอร์เสริมดวง เป็นเทวีในรูปลักษณะ 2-6 กร ในพระหัตถ์ถือดอกบัว หม้อน้ำ และสิ่งของต่างๆ คล้ายคลึงกับคติความเชื่อการสร้างรูปเคารพเดิมที่สื่อถึงความมั่งคั่งร่ำรวย จากการตั้งข้อสังเกตสิ่งที่เป็นรูปแบบรูปเคารพที่เกิดขึ้นใหม่พบรูปลักษณะของเทวีฮินดูเป็นทั้งเด็กสาวในลักษณะของตัวการ์ตูนตาหวาน ตาโตกลมน่ารักจวบจนหญิงสาวที่มีใบหน้างดงามที่เต็มไปด้วยความอ่อนเยาว์อ่อนหวานของวัยสาวในชุดวอลเปเปอร์เสริมดวงdevas-tarot, ชุดพระแม่ลักษมีลัทธิวอลเปเปอร์เฉพาะคุณ และชุดตรีเทวีในอาภรณ์สีชมพูสดใสแบบตะวันตกที่มีรูปลักษณะเลียนแบบมนุษย์เป็นตัวตนขององค์เทพที่ดูเป็นธรรมชาติ และเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งเมื่อพิจารณาสัญญะตามความหมายพบ ความร่ำรวยเป็นสัญญะที่แฝงอยู่ในสัญลักษณ์ของดอกบัว หม้อน้ำ หรือสิ่งของที่บ่งบอกตัวตนของความเปี่ยมเทพฮินดู

จากลักษณะประติมานวิทยาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นสัญญะผ่านการแสดงออกผ่านภาษาอีกด้วย โดยแบ่งเป็น อวัจนภาษา และวัจนภาษา ซึ่งอวัจนภาษาแบ่งออกเป็น ภาพการแสดงออกทางร่างกาย และการแสดงออกที่สีหน้ามีดังนี้

4.2.1.1 การแสดงออกทางร่างกาย

สัญญะที่เกิดขึ้นเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของเทพเจ้าการนับถือผี ศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู คือ สัญลักษณ์ในการแสดงมุทรา คือ ทำนั้ง ทำยืน ทำเลื้อย ทำบิน โดยพิจารณากลุ่มตัวอย่างทั้ง 16 ชุด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสัญลักษณ์มุทรา หรือการแสดงออกทางร่างกายที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวงมีดังนี้

- ชุด devas tarot 4 องค์เทพอินดูอยู่ในท่าประทับนั่ง เช่น พระศิวะ พระพิฆเนศ พระแม่ลักษมี และพระตรีมูรติ อนึ่ง องค์ราหูอยู่ในท่านั่งอมดวงจันทร์
- ชุด มูรติเทวา tarot2 องค์เทพอินดูอยู่ในท่านั่ง เช่น พระพรหมประทับนั่งบนพาหนะ และ พระพิฆเนศประทับนั่งบนบัลลังก์ ในส่วนองค์เทพอินดูที่อยู่ในท่าประทับยืนมีทั้งหมด 3 องค์ คือ พระแม่กาลี พระแม่ลักษมี และพระแม่ทุรคา
- ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง พระพิฆเนศในท่าประทับนั่งบนบัลลังก์ และพระพิฆเนศในท่ายืนปางลีลา
- ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ พระแม่ลักษมีในท่านั่งบนดอกบัว
- ชุด พระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดีดวงเฮง พระแม่อุมาเทวีประทับนั่งบนเสือ
- ชุด พญาครุฑ ปลุกทรัพย์สมบัติ พญาครุฑในท่าบินอยู่กลางอากาศ
- ชุด ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล ท้าวเวสสุวรรณในท่ายืนถือกระบอง และมีบริวารเป็นอสูรนั่งอยู่ข้างตน
- ชุด พญานาค พูลทรัพย์เพิ่มโชค พญานาคในท่าเลื้อยพันอยู่บนยอดเขา
- ชุด พระพิฆเนศปางบันดาลใจ พระพิฆเนศในท่าประทับนั่งบนดอกบัว
- ชุด ตรีเทวี พระแม่ลักษมี พระแม่อุมาเทวี และพระแม่สุรัสวดีประทับยืน
- ชุด พระพรหม 168 พระพรหมในท่าประทับนั่งบนบัลลังก์
- ชุด พระแม่ลักษมี ลักแก้วอลเปเปอร์เฉพาะคุณ พระแม่ลักษมีในท่าประทับยืน
- ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ พระพิฆเนศประทับนั่งบนปูเมฆ หรือบนสรวงสวรรค์
- ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม ท้าวเวสสุวรรณประทับยืนบนบัลลังก์
- ชุด พญาศรีรัตนนคราษ องค์พญานาคในท่าเลื้อยบนหุบเขา
- ชุด พญาครุฑ พญาครุฑในท่าบินกลางท้องฟ้าที่สดใส

ตารางที่ 4.5

การแสดงออกทางร่างกาย

ชุด	ความเชื่อ	การแสดงออกทางร่างกาย	ความหมาย
1.	พระศิวะ,พระตรีมูรติ,พระพิฆเนศ,พระแม่ลักษมี,พระราหู	ทำนัง	ความมั่งคั่งร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์
2.	พระพรหม,พระพิฆเนศ,พระแม่กาลี,พระแม่ทุรคา,พระแม่ลักษมี	ทำยีน	ความมั่งคั่งร่ำรวย
3.	พระพิฆเนศ	ทำนัง	ความมั่งคั่งร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์
4.	พระแม่ลักษมี	ทำนัง	ความมั่งคั่งร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์
5.	พระแม่อุมาเทวี	ทำนัง	ความมั่งคั่งร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์
6.	พญาคูรุท	ทำบิน	ความมั่งคั่งร่ำรวย อำนาจวาสนา
7.	ท้าวเวสสุวรรณ	ทำยีน	ความมั่งคั่งร่ำรวย
8.	พญานาค	ทำเลื่อย	ความอุดมสมบูรณ์
9.	พระพิฆเนศ	ทำนัง	ความมั่งคั่งร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์
10.	พระแม่ลักษมี	ทำยีน	ความมั่งคั่งร่ำรวย
11.	พระพรหม	ทำนัง	ความมั่งคั่งร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์
12.	พระแม่ลักษมี	ทำยีน	ความมั่งคั่งร่ำรวย
13.	พระพิฆเนศ	ทำนัง	ความมั่งคั่งร่ำรวย ความอุดมสมบูรณ์
14.	ท้าวเวสสุวรรณ	ทำยีน	ความมั่งคั่งร่ำรวย
15.	พญานาค	ทำเลื่อย	ความอุดมสมบูรณ์
16.	พญาคูรุท	ทำบิน	ความมั่งคั่งร่ำรวย อำนาจวาสนา
ความเชื่อพระพิฆเนศ ในการแสดงทางร่างกายที่มากที่สุด จำนวน 4 ชุด		ทำนัง ที่แสดงถึงความหมายความมั่งคั่งร่ำรวย	

ภาพที่ 4.2 ลลิตาสนะ

ที่มา: <https://www.horowall.com/>

จากข้อมูลตารางที่ 4.5 พิจารณาตามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 16 ชุด สรุปได้ว่า การแสดงออกทางร่างกายอยู่ในทำนอง และเป็นองค์พระพิฆเนศที่พบเนื้อหามากที่สุดจำนวน 4 ชุด ซึ่งทำที่ปรากฏคือท่าประทับนั่งแบบ “ลลิตาสนะ” เช่น พระพิฆเนศประทับนั่งบนบัลลังก์ มี 4 พระกร หรือประทับนั่งห้อยพระบาททรงเครื่องประดับคล้ายมหากษัตริย์ในปางประทานพรเป็นท่าที่แสดงถึง สัญลักษณ์ของความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งเทพส่วนใหญ่มีใบหน้าแสดงอารมณ์มีความสงบนิ่งคล้ายคติการสร้างศิลปะแบบคุปตะตั้งแต่สมัยทวารวดี (ภาพที่ 4.4) ในส่วนของทำเนียบปรากฏการแสดงออกทางร่างกายของพระพรหม พระแม่กาลิ พระแม่ทุรคา พระแม่ลักษมี พระแม่อุมาเทวี และท้าวเวสสุวรรณแสดงความหมายที่สื่อถึงความมั่งคั่งร่ำรวยเช่นกัน ทำเนียบพบเนื้อหาพญาคูขี้หอมที่สื่อความหมายความมั่งคั่ง และอำนาจวาสนา รวมถึงท่าเลื้อยสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ในการนับถือผิอย่างพญานาคเป็นท่าที่สื่อความหมายของความอุดมสมบูรณ์

อนึ่ง ท่าทางการแสดงออกทางร่างกายในศาสนาพุทธที่แสดงถึงการประทานพร เรียกว่า วรมุทรา เป็นท่าทางการแสดงออกของเทวรูป หรือพระพุทธรูปยืน พระหัตถ์ซ้ายจะยกขึ้น หงายฝ่าพระหัตถ์ออกแสดงท่าให้พร ถ้าเป็นพระพุทธรูปนั่ง พระหัตถ์ซ้ายจะหงายวางบนพระเพลา พระหัตถ์ขวาหงายบนพระชานุแสดงท่าให้พร ดังนั้น การแสดงท่าทางสามารถบอกตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้

เช่น ทำนั้ และยื่นเป็นท่าที่แสดงถึงประติมากรรมรูปคน และในส่วนท่าเลื้อย และบินเป็นการแสดงถึงประติมากรรมสัญลักษณ์ของสัตว์ตามความเชื่ออย่าง พญานาค และพญาครุฑ

4.2.1.2 การแสดงออกที่สีหน้า

การแสดงออกทางสีหน้า ประกอบด้วย ใบหน้ายิ้มแย้ม ชิงชัง และสงบนิ่ง เป็นการแสดงอารมณ์ผ่านภาพดิจิทัลรูปแบบประติมากรรมรูปคน และสัญลักษณ์ต่างๆ นำมาวิเคราะห์เพื่อหาสัญญาณการแสดงออกที่สีหน้าในวอลเปเปอร์เสริมดวงทั้ง 16 ชุด ได้ดังนี้

- ชุด devas tarot ใบหน้าของเทพฮินดูส่วนใหญ่ที่มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มจากการพบกันที่มีเลือดฟาดชมพระเรื่อ แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกรักมีความสุข
- ชุด มูรติเทวา tarot องค์เทพฮินดู ใบหน้าสงบนิ่งตามแนวคิดของรูปเคารพสมัยก่อน
- ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง พระพิฆเนศที่มีใบหน้าที่สงบนิ่งตามแนวคิดรูปแบบประติมากรรมรูปเคารพที่มีใบหน้าที่อ่อนช้อยน่าเคารพตามความเชื่อรูปเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วไป
- ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ พระแม่ลักษมีมีใบหน้าที่สงบนิ่งตามแนวคิดการนำประติมากรรมรูปเคารพมาสร้างโดยอาศัยเทคนิคดิจิทัล ใบหน้าที่ไม่แสดงอารมณ์เหมือนมนุษย์เป็นเพียงรูปเคารพที่สื่อถึงการวางเฉยต่อสิ่งรอบตัว
- ชุด พระแม่อุมาเทวีทศพรดีดวงเฮง พระแม่อุมาเทวีมีใบหน้าที่สงบนิ่งบนประทับนั่งบนหลังเสือสื่อความหมายพลังอำนาจของอัสตรีที่มีพลังกำลังเหนือชาย ไม่เกรงกลัวต่อสิ่งรอบตัว
- ชุด พญาครุฑ ปลุกทรัพย์สมบัติ พญาครุฑมีใบหน้าที่ชิงชัง น่าเกรงขามด้วยอำนาจขององค์เทพที่เปี่ยมไปด้วยกำลังมหาศาล
- ชุด ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล ท้าวเวสสุวรรณในทำยืนถือกระบองด้วยใบหน้าที่ชิงชังตามคติความเชื่อยักษ์ที่แสดงถึงความน่ากลัว น่าเกรงขาม
- ชุด พญานาค พูลทรัพย์เพิ่มโชค องค์พญานาคกายสีเขียวอมฟ้า ใบหน้าที่ชิงชัง อ้าปากแสดงถึงพลังอำนาจของสัตว์ที่พร้อมที่จะโจมตี
- ชุด พระพิฆเนศปางบันดาลใจ ภาพการ์ตูนพระพิฆเนศในท่าประทับนั่งบนดอกบัว ใบหน้าที่ยิ้มแย้มสังเกตได้จากแก้มป่องคล้ายกับการอมยิ้ม แววตาที่เป็นประกายสดใส
- ชุด ตรีเทวี ตัวการ์ตูนพระแม่ลักษมี พระแม่อุมาเทวี และพระแม่สุรัสวดีประทับยืน ใบหน้าที่ยิ้มแย้มสดใสเหมือนตัวการ์ตูนเด็กผู้หญิงกำลังร่าเริงแสดงท่าทางที่มีความสุข

- ชุด พระพระพรหม 168 พระพรหมในท่าประทับนั่งบนบัลลังก์ด้วยใบหน้าสงบนิ่งตามหลักการสร้างประติมากรรมรูปเคารพที่มีใบหน้าทั้ง 4 พักตร์ที่ไม่แสดงอารมณ์
- ชุด พระแม่ลักษมี ลัทธิวอลเปเปอร์เฉพาะคุณ ตัวการ์ตูนพระแม่ลักษมีในท่าประทับยืนแก้มแดงระเรื่อทำให้ใบหน้ายิ้มแย้ม สดใส ของคนที่เปี่ยมไปด้วยความสุขของวัยสาว
- ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ พระพิฆเนศประทับนั่งบนปุยเมฆ หรือบนสรวงสวรรค์ พระเนตรปิดสื่อถึงการทำสมาธิด้วยใบหน้าสงบนิ่ง
- ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม ท้าวเวสสุวรรณประทับยืนบนบัลลังก์ ความเป็นตัวตนของยักษ์ทำให้ใบหน้าของท้าวเวสสุวรรณถูกตีความได้เพียงใบหน้าที่ซึ่งขง น่าเกรงขาม
- ชุด พญาศรีรัตนนคราช พญานาคน้อยตาสี่แดงฉาน แม่พังพานแสดงถึงความพร้อมในการจุใจ ซึ่งจัดอยู่ในใบหน้าซึ่งขงของเทพที่ใช้พลังกำลัง และอิทธิฤทธิ์ในการช่วยเหลือมนุษย์
- ชุด พญาครุฑ พญาครุฑในท่าบินกลางท้องฟ้าที่สดใส ใบหน้า และแววตาที่พุ่งตรงพร้อมที่จะต่อสู้ ทำให้ใบหน้าขององค์พญาครุฑถูกตีความจากกิริยาท่าทางเป็นใบหน้าซึ่งขง

ตารางที่ 4.6

การแสดงออกที่สีหน้า

ชุด	การแสดงออกทางสีหน้า		
	ใบหน้าสงบนิ่ง	ใบหน้ายิ้มแย้ม	ใบหน้าซึ่งขง
1 ชุด devas tarot		✓	
2 ชุด มูรติเทวา tarot	✓		
3 ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง	✓		
4 ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ	✓		
5 ชุด พระแม่อุมาเทวีทรัพย์ดีดวงเฮง	✓		
6 ชุด พญาครุฑ ปลุกทรัพย์สมบัติ			✓
7 ชุด ท้าวเวสสุวรรณเสริมทรัพย์รับมงคล			✓
8 ชุด พญานาค พูลทรัพย์เพิ่มโชค			✓
9 ชุด พระพิฆเนศปางบันดาลใจ		✓	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การแสดงออกที่สีหน้า

ชุด	การแสดงออกที่สีหน้า		
	ใบหน้าสงบนิ่ง	ใบหน้าที่ยิ้มแย้ม	ใบหน้าที่ขึงขัง
10 ชุด ตรีเทวี		✓	
11 ชุด พระพระพรหม 168	✓		
12 ชุด พระแม่ลักษมี ลัคกีวอลเปเปอร์		✓	
13 ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ	✓		
14 ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม			✓
15 ชุด พญาศรีรัตนนคราช			✓
16 ชุด พญาครุฑ			✓
จำนวน	6	4	6

จากตาราง 4.6 เมื่อนำข้อมูลสัญญาณการแสดงออกที่สีหน้า สรุปได้ว่า สัญญาณการแสดงออกถึงใบหน้าสงบนิ่ง และใบหน้าที่ขึงขังในจำนวน 6 ชุดที่เท่ากัน หากพิจารณาความเชื่อที่ได้รับความนิยมของรูปแบบ และการแสดงออกที่สีหน้าควบคู่กัน ความเชื่อพระพิฆเนศใบหน้าที่สงบนิ่งปรากฏมากที่สุด ซึ่งจากเนื้อหาวอลเปเปอร์เสริมดวงพบเนื้อหาความหมายวอลเปเปอร์เสริมดวงที่มีจุดประสงค์สื่อถึง “ความสุขสงบ” ของความเป็นเทวดา หรือเทพในสังคมไทย ทั้งนี้ ใบหน้าที่สงบนิ่งเกิดขึ้นตามคติความเชื่อ และแนวคิดการสร้างรูปเคารพที่มีใบหน้าอ่อนช้อยน่าเคารพ และแสดงถึงการวางเฉย ไม่แสดงอารมณ์ หรือเกรงกลัวต่อปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัว ด้วยสัญญาณของตัวพระพิฆเนศ คือผู้ขจัดอุปสรรคด้วยสติปัญญา ซึ่งเป็นสัญญาณของการสร้างความสงบสุข และเสริมมงคลแก่ผู้ใช้งาน

อย่างไรก็ดี องค์เทพที่มีใบหน้าที่ขึงขังเป็นการแสดงออกที่สีหน้าของตำนานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีบริบท เป็นยักษ์ นาค และครุฑทำให้การถ่ายทอดสีหน้าเป็นไปตามตัวตนมนุษย์ และสัตว์สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องคุ้มครอง ดูแล รักษามวลมนุษย์ และศาสนา จึงมีใบหน้าที่เคร่งขรึมดุร้าย และน่ากลัวเมื่อพบเห็น และในส่วนของใบหน้าองค์เทพที่มีลักษณะใบหน้าที่ยิ้มแย้ม ส่วนใหญ่เป็นใบหน้าของเทพในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เช่น พระแม่ลักษมี ในชุด devas tarot และพระแม่อุมา หรือพระแม่สุรัสวดี ชุด ตรีเทวี เป็นต้น

วจนภาษา

วจนภาษา หรือภาษาลายลักษณ์อักษรถือเป็นตัวบ่งบอกสัญญาณผ่านสัญลักษณ์ของตัวเลข และตัวอักษรประเภทคำ ซึ่งภาพในรูปแบบการเขียนใช้แทนเสียงพูด หรือการเล่าเรื่องของ

มนุษย์ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร ซึ่งจากเก็บข้อมูล และนำข้อมูลวอลเปเปอร์เสริมดวงมาวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ดังนี้

4.2.1.3 ตัวเลข

สัญลักษณ์ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายนัยตรงในบริบทของสังคมไทย เพียงอาศัยการนำรูปลักษณ์ของสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ทั้งในแบบตัวเลขอารบิก และตัวเลขไทยมาใช้เพื่อสื่อความหมายตั้งแต่ หนึ่ง ถึง เก้า (1-9) (๑-๙) ซึ่งในคติความเชื่อเลขศาสตร์ของไทยจะไม่ปรากฏเลขศูนย์ หรือ 0 ด้วยความเชื่อว่าคำพ้องเสียงมีความหมายเท่ากับ สูญหาย หรือสูญเปล่า ไม่เป็นสิริมงคลต่อการนำมาใช้

จากสัญลักษณ์ตัวเลขที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวง ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการเก็บสัญลักษณ์ตัวเลขทั้ง 16 ชุดมาวิเคราะห์เป็นเพียงตัวเลขเดียวจากตัวเลขอารบิก และตัวเลขไทย ซึ่งพบตัวเลขเพียง 12 ชุด ได้แก่ ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ ชุด พระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดีดวงเฮง ชุด พญาครุฑ ปลุกทรัพย์รับสมบัติ ชุด ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล ชุด พญานาคราช พูลทรัพย์เพิ่มโชค ชุด พญาศรีสัตตนาคราช ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ ชุด พระแม่ลักษมี ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม ชุด พระพรหม 168 ชุด พระพิฆเนศปางบันดาลใจ ปรากฏข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 4.7

ตัวเลข

ชื่อชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง	ตัวเลขอารบิกที่ปรากฏ	ตัวเลขอารบิก
1. ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง	15/24/36/45/65/78/365/659/786/789/914	5
2. ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ	24/42/63/87/89/168/365/456/895/915	
3. ชุด พระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดีดวงเฮง	14/24/51/87/89/245/426/459/624/899/915	
4. ชุด พญาครุฑ ปลุกทรัพย์รับสมบัติ	24/42/63/87/159/168/365/789/895	
5. ชุด ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล	15/65/78/246	
6. ชุด พญานาคราช พูลทรัพย์เพิ่มโชค	246/365/459/789	
7. ชุด พญาศรีสัตตนาคราช	๑/๒/๔	๖
8. ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ	๓/๕/๖/๙	
9. ชุด พระแม่ลักษมี	๑/๔/๖/๙	
10. ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม	๒/๔/๕/๖/๙/๓/๖	
11. ชุด พระพรหม 168	๑/๖/๘	
12. ชุด พระพิฆเนศปางบันดาลใจ	๑/๒/๓/๖/๙	
ตัวเลขที่พบมากที่สุด	ตัวเลขอารบิก คือ 5 และ ตัวเลขไทย คือ ๖	

จากข้อมูลตารางที่ 4.7 พิจารณาตามกลุ่มตัวอย่างที่ปรากฏตัวเลขอารบิก และตัวเลขไทย สรุปได้ว่า พบตัวเลขอารบิกคือ เลขห้า 5 และตัวเลขไทยคือ เลขหก ๖ มากที่สุด ซึ่งเมื่อนำมาตีความหมายเพื่อวิเคราะห์สัญญาณที่เกี่ยวข้องกับความเป็นตัวเลขในบริบทของสังคมไทย อธิบายได้ว่า เลขห้า 5 จากความหมายของเลขศาสตร์ คือ บุคคลผู้มีความรู้ดี หรือผู้มีปัญญานำเลื่อมใสศรัทธาจิตใจใฝ่คุณธรรม หรือเลขของกำลังดาวนพเคราะห์ เลขห้าคือ เลขของดาวพฤหัสบดีผู้เปี่ยมไปด้วยปัญญา หากแต่วอลเปเปอร์เสริมดวงตามความนิยมปรากฏตัวตนของเทพฮินดูที่สามารถถอดสัญญาณความเชื่อผ่านตัวตนที่เป็นเทพแห่งสติปัญญา อันจะกล่าวถึงองค์พระพิฆเนศ และเมื่อนำตัวเลขหกแบบไทย ๖ มาหาพบความหมาย เลขของบุคคลที่ประสบแต่ความสุขสบาย และความร่ำรวยด้วยทรัพย์สินเงินทอง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นบุคคลที่มีเสน่ห์เป็นที่รักใคร่นิยมชมชอบ เมื่อนำมาวิเคราะห์ผ่านตัวตนความเชื่อในเรื่องเทพฮินดูพบว่า พระพิฆเนศ เทพแห่งสติปัญญาที่ช่วยขจัดอุปสรรค และพระแม่ลักษมีเทวีแห่งความมั่งคั่ง อันสืบเนื่องจากแนวคิดเครื่องรางในสมัยโบราณที่ผู้คนต่างนิยมพกพาพระองค์ทั้งสองติดตัวเพื่อการเดินทาง หรือการค้าขาย และเสริมสิริมงคลให้ตนร่ำรวย

4.2.1.4 ตัวอักษร

ตัวอักษรเป็นสัญญาณที่สามารถถอดความหมายทางบริบทสังคมได้ เมื่อนำข้อมูลจากวอลเปเปอร์เสริมดวงทั้ง 16 ชุด เมื่อนำมาพิจารณาพบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวอักษร ชื่อ และนามสกุลของผู้ซื้อวอลเปเปอร์เสริมดวงที่สามารถเปลี่ยนไปตามความต้องการพบทั้งหมด 12 ชุด และพบเนื้อหาประเภทของคำที่สร้างความมงคลให้กับผู้ใช้งานจำนวน 1 ชุด เป็นตัวอักษรภาษาไทยคำว่า “มั่งคั่ง” อธิบายได้ดังนี้

ตารางที่ 4.8

ตัวอักษร

ชุด	ชื่อ นามสกุลของผู้ใช้	คำมงคล
1 ชุด “devas-tarot”		
2 ชุด “มูรติเทวา tarot”		
3 ชุด “พระพิฆเนศมงคลเสริมดวง”	✓	
4 ชุด “พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ”	✓	
5 ชุด “พระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดีดวงเฮง”	✓	
6 ชุด “พญาครุฑ ปลุกทรัพย์รับสมบัติ”	✓	
7 ชุด “ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล”	✓	

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ตัวอักษร

ชุด	ชื่อ นามสกุลของผู้ใช้	คำมงคล
8 ชุด “พญานาคราช พูลทรัพย์เพิ่มโชค”	✓	
9 ชุด “พระพิฆเนศปางบันดาลใจ”		
10 ชุด “ตรีเทวี”	✓	
11 ชุด “พระพรหม 168”	✓	
12 ชุด “พระแม่ลักษมี ลักกั๋วอลเปเปอร์เฉพาะคุณ”	✓	
13 ชุด “พระพิฆเนศ พระสิทธิคณปติ”	✓	
14 ชุด “ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม”	✓	
15 ชุด “พญาศรีสัตตนาคราช”	✓	
16 ชุด “พญาครุฑ”		✓
จำนวน	12	1

จากตารางที่ 4.8 เมื่อวิเคราะห์การนำชื่อ และนามสกุลผู้ซื้อมากที่สุด เป็นข้อมูลปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวงทั้ง 12 ชุด คือ ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง, ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ, พระแม่อุมาเทวีทรัพย์ดีดวงเฮง, ชุด พญาครุฑปลุกทรัพย์สมบัติ, ชุด ท้าวเวสสุวรรณเสริมทรัพย์รับมงคล, ชุด พญานาคราชพูลทรัพย์เพิ่มโชค, ชุด ตรีเทวี, ชุด พระพรหม 168, ชุด พระแม่ลักษมีลักกั๋วอลเปเปอร์เฉพาะคุณ, ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคณปติ, ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม, ชุด พญาศรีสัตตนาคราช พบตัวอักษรชื่อ และนามสกุลของผู้ซื้อ ตามเงื่อนไขของแต่ละบริษัท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปรับแต่งชื่อ และนามสกุลของผู้ซื้อโดยการกรอกข้อมูลลงในแอปพลิเคชัน และนำไปใส่ในส่วนล่างของบนภาพพื้นหลัง รวมถึงมีการนำแนวคิดด้านโหราศาสตร์ของการผูกดวงเพื่อความมงคลให้กับผู้ใช้ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์สัญญาณที่ปรากฏพบว่า การนำชื่อ และนามสกุลของผู้ซื้อมาปรับแต่งให้เข้ากับเครื่องรางดิจิทัล เป็นการสร้างสัญญาณของความเป็นเครื่องรางเฉพาะบุคคล สร้างอัตลักษณ์ของเครื่องรางมีความพิเศษไม่มีซ้ำกันในแต่ละชิ้น หากกล่าวถึงเครื่องรางทั่วไปอาจมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของการสร้างยันต์ที่ต้องจารอักขร หรืออักขระเฉพาะบุคคลลงบนพื้นผิวของเครื่องราง ทั้งนี้สัญญาณตัวอักษรชื่อ และนามสกุลเป็นการสร้างสัญญาณเพื่อเสริมสิริมงคลแก่เจ้าของวอลเปเปอร์เสริมดวง (ภาพที่ 4.3)

ภาพที่ 4.3 ตัวอักษร ชื่อ และนามสกุล

ที่มา: https://www.luckydose.co/intro/Ganesha_Ganapati

จากการพิจารณาข้อมูลที่ปรากฏตัวอักษร คำมงคลที่ช่วยเรื่องการเสริมสิริมงคลแก่ความเป็นเครื่องรางดิจิทัลวอลเปเปอร์เสริมดวงสามารถนำแนววิธีในการสร้างคำที่มีความหมายเพื่อแสดงถึงนัยทางความต้องการให้เข้าถึงกับผู้ใช้งาน ดังปรากฏคำว่า “มั่งคั่ง” ใน ชุด พญาครุฑ รวยทรัพย์พร้อมรับอำนาจ (ภาพที่ 4.4) ซึ่งคำดังกล่าวสื่อความหมายที่เข้าใจร่วมกันว่า มั่งคั่ง เป็นคำไทยที่สะท้อนแนวคิดของการมีทรัพย์มาก และความร่ำรวย อันเป็นความปรารถนาหลักของคนในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่ยึดถือแนวทางการดำรงชีวิตในสังคมแบบทุนนิยมที่คนส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจนจึงเกิดการพึ่งพาวัตถุความเชื่อที่ส่งผลต่อกำลังใจในยามที่เศรษฐกิจถดถอย

ภาพที่ 4.4 คำว่า “มั่งคั่ง”

ที่มา: (ขวา) <https://www.horowall.com/>

สรุปได้ว่า สัญลักษณ์ตัวอักษรชื่อนามสกุลผู้ซื้อเป็นการสร้างสัญลักษณ์เฉพาะบุคคลที่เกิดขึ้นในบริบทของสังคมไทยยุคดิจิทัล เป็นการสร้างสรรค์เครื่องรางในรูปแบบใหม่แต่ยังคงแนวคิดของการสร้างสิริมงคลให้กับผู้ศรัทธา ด้วยการยึดโยงแนวคิดของการสร้างยันต์ด้วยการผูกด้วยตามหลักโหราศาสตร์ ทั้งนี้ สัญลักษณ์อักษรด้านการสร้างคำ “มั่งคั่ง” สะท้อนแรงปรารถนาของผู้คนในสังคมที่ต้องการความร่ำรวย และเป็นสามารถตีความตัวตนของความเชื่อที่ปรากฏตามความหมายว่า พระพิฆเนศ และพระแม่ลักษมีผู้เป็นเทพแห่งความมั่งคั่งร่ำรวย

4.2.2 ภาพ

จากสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพวอลเปเปอร์เสริมดวงตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย โดยกำหนดเกณฑ์การหาสัญลักษณ์ที่มีองค์ประกอบเป็น ภาพกราฟิก ภาพถ่าย ภาพการ์ตูน และ ภาพเคลื่อนไหว มีลักษณะภาพทั้ง 16 ชุด นำมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

- ชุด devas tarot

ภาพการ์ตูนเทพฮินดู และราหูที่มีขนาด และสัดส่วนไม่เท่ากับรูปคนจริง เช่น ดวงตากกลมโตทั้งตัว เทพหญิง และชาย ใบหน้ากลม และสีผิวเป็นสีที่ไม่ปรากฏสีผิวของมนุษย์ รวมถึงองค์ประกอบของภาพเป็นสิ่งที่เลียนแบบวัตถุของจริง

- ชุด มูรติเทวา tarot

ภาพองค์เทพฮินดูอยู่ในอริยาบถทั้งประทับนั่ง และยืน เป็นภาพที่สร้างขึ้นจากคอมพิวเตอร์ กราฟิกที่อิงต้นแบบในยุคก่อนสื่อถึงตัวตนของประติมากรรมรูปเคารพดั้งเดิม แต่มีการเพิ่มเติมสีสันให้เด่นชัด และให้แสงเงาที่โดดเด่น ทำให้องค์ประกอบของภาพมีมิติมากขึ้นในรูปแบบภาพสามมิติ

- ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง

ภาพกราฟิกที่สร้างให้องค์พระพิฆเนศอยู่อริยาบถต่างๆ มีการสร้างขนาด สัดส่วน และองค์ประกอบในภาพเท่ากับของจริง รวมถึงมีการใช้แสงเงาที่พื้นหลังขององค์เทพทำให้จุดร่วมสายตามีความโดดเด่นมากขึ้น

- ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ

ภาพกราฟิกพระแม่ลักษมีในท่านั่งบนดอกบัว มีการใช้แสงเงาเป็นองค์ประกอบของภาพพื้นหลัง และจุดนำสายตาที่มีทิวทัศน์ของฉากหลังเป็นการสร้างความโดดเด่นของตัวองค์เทพ

- ชุด พระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดีดวงเฮง

ภาพกราฟิกพระแม่อุมาเทวีประทับนั่งบนเสือ ภาพที่สร้างขึ้นจากงานดิจิทัลให้มีขนาดเท่าวัตถุจริง โดยอาศัยภาพพื้นหลังเป็นจุดนำสายตา มีทั้งพื้นหลังของปราสาท ท้องทะเล เป็นต้น

- ชุต พญาครุฑ ปลุกทรัพย์สมบัติ

ภาพกราฟิกพญาครุฑในท่าบินอยู่กลางอากาศ สัตว์ในเทวด้านานที่ต้นฉบับมาจากภาพวาดในสมัยก่อนสร้างขึ้นโดยอาศัยเทคนิคดิจิทัล และจินตนาการของศิลปินถ่ายทอดภาพครุฑที่มีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง ทรงพลัง ปีกขนาดใหญ่ และกรงเล็บอันแหลมคม สื่อถึงพลังกำลังของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยสีสันทึบที่สะดุดตา

- ชุต ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล

ภาพกราฟิกท้าวเวสสุวรรณในท่ายืนถือกระบอง และมีบริวารเป็นอสูรนั่งอยู่ข้างตน อสูรเทพ หรือยักษ์ที่มีกายแดงฉาน เป็นภาพที่สร้างขึ้นโดยอาศัยต้นแบบจากภาพวาดในสมัยก่อน รวมถึงการใช้เทคนิคแสงเงาของพื้นหลังทำให้ตัวเทพมีความเด่นชัดมากขึ้น

- ชุต พญานาค พูลทรัพย์เพิ่มโชค

ภาพกราฟิกพญานาคในท่าเลื้อยพันอยู่บนยอดเขา องค์พญานาคกายสีเขียวอมฟ้า พญานาคตระกูลเอราปถมมีความเชื่อว่าเป็นพญานาคชั้นที่ใกล้ชิดมนุษย์มากที่สุด จะอยู่ช่วยคุ้มครองช่วยเหลือมนุษย์ ซึ่งนิยมสร้างพญานาคสีนี้ตามศาสนสถานต่างๆ ซึ่งภาพพญานาคในชุดนี้เป็นอิงจากความเชื่อดั้งเดิมที่มีในอดีต และนำเทคนิคภาพดิจิทัลถ่ายทอดความแข็งแกร่ง และยิ่งใหญ่ เทียมเท่าภูเขาที่ตั้งตระหง่านท่ามกลางพื้นหลังของทิวทัศน์ต่างๆ

- ชุต พระพิฆเนศปางบันดาลใจ

ภาพการ์ตูนพระพิฆเนศในท่าประทับนั่งบนดอกบัว แสดงถึงความน่ารัก สดใสด้วยพระวรกายสีชมพูอ่อน ดวงตา และอวัยวะในส่วนต่างๆ มีขนาด และสัดส่วนไม่เท่ากับภาพวาดประติมากรรมพระพิฆเนศในสมัยก่อน มีการสร้างสรรค์อาวุธต่างๆ ในรูปแบบความเชื่อใหม่ต่างๆ เช่น พระหัตถ์ถือถ้วยรางวัลเลียนแบบความหมายจากเดิมที่องค์เทพจะถือขอสับช้าง หมายถึง ชัยชนะ เป็นต้น ดังเป็นการสร้างสรรค์แนวคิดของพระพิฆเนศในมุมมองของคนรุ่นใหม่

- ชุต ตรีเทวี

ภาพการ์ตูนพระแม่ลักษมี พระแม่อุมาเทวี และพระแม่สุรัสวดีประทับยืน ด้วยการใช้เทคนิคการวาดด้วยลายเส้นล้อเลียนกับประติมากรรมรูปเคารพดั้งเดิม ทำให้พระแม่ทั้งสามองค์มีขนาด และสัดส่วนเล็กกว่าปกติ เน้นสีสันทึบให้เกิดความอ่อนหวาน น่ารักสดใส ปากนิ้มจูบหน้อย ตามแบบของการวาดภาพการ์ตูน

- ชุด พระพระพรหม 168

ภาพกราฟิกพระพรหมในท่าประทับนั่งบนบัลลังก์ที่ใช้ขนาด และสัดส่วนเท่ากับประติมากรรมรูปเคารพจริง เพียงอาศัยการสร้างแสง และเงาให้ตัวพระพรหมมีความโดดเด่น สุกสว่างเปล่งประกายราวกับทอง ทำให้สื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์ของภาพ

- ชุด พระแม่ลักษมี ลัทธิวอลเปเปอร์เฉพาะคุณ

ภาพการ์ตูนพระแม่ลักษมีในท่าประทับยืน นัยตากลมโต รวมถึงสัดส่วนที่มีขนาดกระทัดรัด มีเครื่องแต่งกายคล้ายกับตุ๊กตาเด็กเล่นสมัยนิยมที่มีสีสันสดใสอ่อนหวาน สื่อถึงความน่ารักอ่อนโยน และน่าทะนุถนอม

- ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ

ภาพกราฟิกพระพิฆเนศประทับนั่งบนปูเมฆ หรือบนสรวงสวรรค์ พระวรกายเป็นสีชมพูทองหรือโรสโกลด์ มีขนาดเท่ากับประติมากรรมรูปเคารพในสมัยก่อน หากแต่มีการใช้แสงเงา สีสัน และองค์ประกอบของภาพพื้นหลัง ทำให้ตัวองค์พระพิฆเนศมีความโดดเด่นขึ้น

- ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม

ภาพกราฟิกท้าวเวสสุวรรณประทับยืนบนบัลลังก์ พื้นหลังเป็นท้องฟ้าในตอนกลางวัน และยามค่ำ คั่นสะท้อนความเชื่อว่าท้าวเวสสุวรรณจะอยู่ปกป้องคุ้มครองมนุษย์ตลอด 24 ชั่วโมง ด้วยการเล่นแสง และเงาของความสว่างในตอนกลางวัน และความมืดในยามรัตติกาล

- ชุด พญาศรีรัตนนคราช

ภาพกราฟิกองค์พญานาคในท่าเลื้อยบนหุบเขา พญานาคหลายเศียรแสดงถึงอำนาจบารมี และความยิ่งใหญ่ของสัตว์ในเทวด้านาน พญาศรีรัตนนคราขกายสีเขียวผู้ปกป้องรักษาดูแลมนุษย์ สร้างขึ้นด้วยเทคนิคดิจิทัลจากจินตนาการของศิลปิน ท่ามกลางหุบเขาสูงด้วยพื้นหลังสีเขียวสดดูตาให้แสงเงาที่มีความสว่างสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง และความอุดมสมบูรณ์

- ชุด พญาครุฑ

ภาพกราฟิกพญาครุฑในท่าบินกลางท้องฟ้าที่สดใส ภาพดิจิทัลที่สร้างให้พญาครุฑมีรูปทรงเรขาคณิตจากคอมพิวเตอร์กราฟิกเป็นภาพมุมมองแบบ 2 มิติ เน้นการใช้สีสันไล่ระดับจากสีอ่อนไปจนถึงสีที่เข้มขึ้น

ตารางที่ 4.9

ภาพ

ชื่อชุดวอลเปเปอร์เสริมดวง	ภาพกราฟิก	ภาพการ์ตูน
1 ชุด “devas-tarot”		✓
2 ชุด “มูรติเทวา tarot”	✓	
3 ชุด “พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง”	✓	
4 ชุด “พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ”	✓	
5 ชุด “พระแม่อุมาเทวีทรัพย์ดีดวงเฮง”	✓	
6 ชุด “พญาครุฑ ปลุกทรัพย์รับสมบัติ”	✓	
7 ชุด “ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล”	✓	
8 ชุด “พญานาคราช พูลทรัพย์เพิ่มโชค”	✓	
9 ชุด “พระพิฆเนศปางบันดาลใจ”		✓
10 ชุด “ตรีเทวี”		✓
11 ชุด “พรพระพรหม168”	✓	
12 ชุด “พระแม่ลักษมี ลักก์วอลเปเปอร์เฉพาะคุณ”		✓
13 ชุด “พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ”	✓	
14 ชุด “ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม”	✓	
15 ชุด “พญาศรีสัตตนาคราช”	✓	
16 ชุด “พญาครุฑ”	✓	
จำนวน	12	4

จากการเก็บข้อมูลภาพ ตารางที่ 4.9 สรุปได้ว่า ภาพปรากฏเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งภาพที่พบมากที่สุดคือ ภาพกราฟิก จำนวน 12 ชุด รองลงมาเป็นภาพการ์ตูน จำนวน 4 ชุด แต่ไม่ปรากฏภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว ภาพทั้งหมดเป็นการใช้เทคนิคในการสร้างภาพดิจิทัลด้วยกันทั้งสิ้น ซึ่งจากการพิจารณาภาพกราฟิกที่ปรากฏเนื้อหาความเชื่อมากที่สุด คือองค์พระพิฆเนศเป็นรูปแบบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความหมายแฝงที่บ่งบอกนัยทางสังคมยุคปัจจุบัน

ในส่วนของการวิเคราะห์สัญลักษณ์ของภาพกราฟิกพระพิฆเนศก็ดี หรือพระแม่ลักษมีที่พบเป็นการนำภาพการ์ตูนถ่ายทอดสัญลักษณ์ที่พบในวอลเปเปอร์เสริมดวงสามารถอธิบายผ่านการนำเทคนิคขององค์ประกอบภาพดิจิทัลที่ใช้แสงเน้นความสว่างสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง และความอุดม

สมบูรณ์ สี ขนาด ตัวอักษร และองค์ประกอบของภาพเป็นสิ่งของที่เลียนแบบวัตถุของจริง และเส้นสายจุดนำสายตามที่มีทิศทางของฉากหลังเป็นการสร้างความโดดเด่นของตัวองค์เทพทำให้เกิดอารมณ์ และความรู้สึกร่วมต่างๆ เมื่อพบเห็น จึงทำให้เกิดสัญญาที่แฝงคุณค่าที่สร้างขึ้นจากภาพกราฟิก ในส่วนสัญญาของภาพการ์ตูน (ภาพที่ 4.5) นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลักดันให้เกิดแรงกระตุ้นในการกระทำ หรือปลั่งใจ รวมถึงสัญญาความอ่อนหวาน น่ารักสดใสของตัวการ์ตูนนัยน์ตากลมโต สดส่วนที่มีขนาดกะทัดรัดน่าทะนุถนอม มีเครื่องแต่งกายคล้ายกับตุ๊กตาเด็กเล่นสมัยนิยมสร้างความเป็นกันเอง ถือว่าเป็นการสร้างความรู้สึกให้ส่วนหนึ่งของชีวิตคนยุคปัจจุบัน และเกิดจินตภาพว่าวอลเปเปอร์เสริมดวงรูปภาพธรรมดาบนหน้าจอมือถือเป็นเครื่องรางใช้เพื่อยึดเหนี่ยวทางจิตใจ โดยไม่ถูกมองว่าเป็นเครื่องรางโบราณมงาย หรือมีรูปลักษณะที่น่ากลัวไม่เหมาะแก่การพกพาเมื่อมีผู้พบเห็น

ภาพที่ 4.5 ภาพการ์ตูน

ที่มา: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=735036488652698>

4.2.2.1 สี

สีคือองค์ประกอบสำคัญต่อการถ่ายทอดความหมายทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกับวอลเปเปอร์เสริมดวง ดังจะเห็น ข้อมูลสีบนพื้นหลัง สีของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และสีที่กำหนดตามวันเกิดของผู้ใช้งานที่ปรากฏเนื้อหาในวอลเปเปอร์เสริมดวงทั้งหมด 16 ชุด พบสีโทนร้อน และสีโทนเย็นที่นำวิเคราะห์เพื่อจำแนกสัญญาสีดังนี้

- ชุด devas tarot สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด เป็นสีแดง สีเหลือง และสีทอง แสดงถึงตัวตนขององค์เทพที่มีพลังอำนาจ และฤทธิ์เดชในการบันดาลโชคลาภให้กับผู้ศรัทธา อันแสดงถึงความหมายของพลัง และความร่ำรวย

- ชุด มูรติเทวา tarot สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด คือ สีแดง สีเหลือง และสีทอง สีแดงเป็นองค์ประกอบหลักที่อยู่ในเครื่องแต่งกายขององค์เทพ รวมถึงพื้นหลังที่แสดงถึงพลังอำนาจ ความยิ่งใหญ่สื่อถึงความสนุกสนาน ความสุข และความร่ำรวย
- ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด เป็นสีเหลือง สีทอง และสีแดง ตามลำดับ เป็นสีของเครื่องแต่งกายขององค์เทพ และพื้นหลังที่สว่างเปี่ยมด้วยพลังสื่อถึงความสุข ความร่ำรวย และพลังอำนาจ
- ชุด พระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ สีโทนเย็นปรากฏมากที่สุด คือสีชมพูจากเครื่องแต่งกาย และดอกบัวสื่อถึงความอ่อนโยน รวมถึง สีพื้นหลังเป็นสีเขียว และสีโทนร้อนอย่างสีทองสื่อถึงความร่ำรวย
- ชุด พระแม่อุมาเทวีทรัพย์สินดีดวงเฮง สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด คือ สีเหลือง สีทอง และสีแดง สื่อถึงความร่ำรวย พลังอำนาจ และความรัก
- ชุด พญาครุฑ ปลุกทรัพย์สมบัติ สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด คือสีแดงของวรกายขององค์พญาครุฑสื่อถึงพลังอำนาจ วาสนาของพญาครุฑ
- ชุด ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมั่งคั่ง สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด คือ สีเหลือง และสีแดง สื่อถึงพลังอำนาจ และความร่ำรวย
- ชุด พญานาค พูลทรัพย์เพิ่มโชค สีโทนเย็นปรากฏมากที่สุด คือ สีเขียว และสีฟ้า เป็นสีที่แสดงถึงตัวตนขององค์พญานาคที่สื่อถึงความร่ำรวย
- ชุด พระพิฆเนศปางบันดาลใจ สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด คือสีแดง เป็นสีของพื้นหลังที่ทำให้ตัวขององค์พระพิฆเนศมีความโดดเด่น เป็นความหมายของความสนุกสนาน และมีพลัง
- ชุด ตรีเทวี สีโทนเย็นปรากฏมากที่สุด คือ สีเขียว สีฟ้า และสีชมพู เป็นการแสดงถึงความสดใสที่ใช้ทฤษฎีของการสร้างภาพการ์ตูนสื่อถึงความอ่อนโยน
- ชุด พระพระพรหม 168 สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด คือ สีทอง เป็นสีที่สื่อถึงความร่ำรวย และความสำเร็จ ซึ่งหมายถึงตัวตนของพระพรหมพระผู้สร้างสรรพสิ่งในโลกมนุษย์
- ชุด พระแม่ลักษมี ลักแก้วอลเปเปอร์เฉพาะคุณ สีโทนเย็นปรากฏมากที่สุด คือ สีชมพู เป็นสีที่สื่อถึงความอ่อนโยนของตัวตนที่แท้จริงของพระแม่ลักษมีผู้เปี่ยมไปด้วยความเมตตา และความรัก
- ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคนปติ สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด คือสีแดง ผสมกับสีทอง เป็นวรรณะสีโทนร้อนที่นิยมในปัจจุบัน สื่อถึงความร่ำรวย หลูหลา

- ชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม สีโทนร้อนปรากฏมากที่สุด คือ สีทอง โดดเด่นจากสีวรกายของท้าวเวสสุวรรณ และแสงทองที่เปล่งประกายของพื้นหลังสื่อถึงความร่ำรวย
- ชุด พญาศรีรัตนคธา สีโทนเย็นปรากฏมากที่สุด คือ สีเขียว สีประจำต้นขององค์พญาศรีรัตนคธาสื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ และความเป็นสิริมงคล
- ชุด พญาครุฑ สีโทนเย็นปรากฏมากที่สุด คือสีฟ้า เป็นสีขององค์พญาครุฑ ซึ่งสีฟ้า หรือสีน้ำเงินสื่อถึงความร่ำรวย มั่งคั่ง

ตารางที่ 4.10

สี

สีโทนร้อน	สัญลักษณ์	ความหมาย
	สีเหลือง 	ความสุข ความร่ำรวย ความหวัง ปัญญา และการมองโลกในแง่ดี
	สีทอง 	ความร่ำรวย ชัยชนะ ความสุข และความสำเร็จ
	สีแดง 	ความปรารถนา ความสนุกสนาน พลังอำนาจ และความรัก
สีโทนเย็น	สีฟ้า 	ความโชคดี ความมั่งคั่งร่ำรวย ความคิดสร้างสรรค์ อิสราภาพ และความผ่อนคลาย
	สีเขียว 	ความอุดมสมบูรณ์ ความสดชื่น ความสงบ และความสมดุล
	สีชมพู 	ความรัก ความอ่อนเยาว์ และความอ่อนโยน

จากข้อมูลสัญลักษณ์ที่ปรากฏทั้ง 16 ชุด สรุปได้ว่า วรรณะสีที่ปรากฏมากที่สุดในวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นสีโทนร้อนจำนวน 10 ชุด ได้แก่ ชุด devas tarot, ชุด มูรติเทวา tarot, ชุด พระพิฆเนศมหามงคลเสริมดวง, ชุด พระแม่อุมาเทวีทรัพย์ดีดวงเฮง, ชุด พญาครุฑ ปลุกทรัพย์สมบัติ, ชุด ท้าวเวสสุวรรณ เสริมทรัพย์รับมงคล, ชุด พระพิฆเนศปางบันดาลใจ, ชุด พระพระพรหม 168, ชุด พระพิฆเนศ พระสิทธิคณปติ และชุด ท้าวเวสสุวรรณเหนือสยาม ซึ่งวรรณะสีโทนร้อนปรากฏผ่านตัวตนขององค์เทพต่างๆ เครื่องแต่งกาย และพื้นหลังที่แสดงถึงพลังอำนาจ

อนึ่ง สีโทนร้อนที่พบมากที่สุดคือ สีแดงในจำนวน 8 ชุด เป็นสีที่สื่อความหมายในเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับความรัก ความสุข ความร่าเริง ความหวัง ปัญญา และการมองโลกในแง่ดี และสีทองสื่อถึงความร่ำรวย ชัยชนะ ความสุข และความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 4.10 สีโทนร้อนอย่าง สีแดง เป็นสีตามองค์ประกอบของการสร้างความหมายเชิงบวกให้เกิดความสุข ความร่าเริงสดใส และเมื่อพิจารณาจากวัฒนธรรมร่วมสมัยของไทยยุคปัจจุบัน สัญลักษณ์ของสีแดงอาจถูกตีความได้หลากหลาย เช่น สีของเครื่องแต่งกายของพระพิฆเนศเทพผู้รักความสนุกสนาน เต็มเปี่ยมด้วยพลังของความมงคล หรือสีแห่งความรักขององค์พระแม่ลักษมีเทพแห่งความมั่งคั่ง ซึ่งในบริบทสังคมไทยได้รับการนับถือให้เป็นเทพแห่งความรัก เมื่อพิจารณาสีจากหนึ่งในวอลเปเปอร์เสริมดวง 16 ชุด สะท้อนให้เห็นตัวตนของพระพิฆเนศ และพระแม่ลักษมีถือเป็นตัวแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีองค์ประกอบจากวรรณคดีโทนร้อน สื่อความหมายความสนุกสนาน ความปรารถนา พลังอำนาจ และความรัก

อย่างไรก็ดี วอลเปเปอร์เสริมดวงไม่สามารถผลิตโดยปราศจากสีโทนเย็น อันได้แก่ สีฟ้าสื่อถึงความโชคดี ความคิดสร้างสรรค์ อสิรภาพ สีเขียวสื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ และสีชมพูสื่อถึงความรัก ความอ่อนเยาว์ และความอ่อนโยน ตัวอย่างเช่น ชุดพระแม่ลักษมีมั่งมีล้านมือ สีชมพูของเครื่องแต่งกาย และดอกบัวสื่อถึงความอ่อนโยน และสีเขียวของพื้นหลัง หรือชุด พญาศรีรัตนคธาคราชที่มีความหมายถึงความร่ำรวย ซึ่งวรรณคดีโทนร้อนมิได้เป็นแค่องค์ประกอบสำคัญในการสร้างวอลเปเปอร์เสริมดวง สีโทนเย็นมีความสำคัญกับเครื่องรางดิจิทัลที่สร้างจินตนาการให้ผู้บูชารู้สึกถึงความโชคดี ความคิดสร้างสรรค์ ความอ่อนโยน ด้วยพลังอันบริสุทธิ์ และผ่อนคลายทำให้เกิดสมดุลในจิตใจเมื่อพบเห็น

4.2.1.1.1 สรุปรูปแบบ และสัญลักษณ์ในวอลเปเปอร์เสริมดวง

จากการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยมในปี พ.ศ. 2565-2566 พบรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงรูปเคารพในความเชื่อพราหมณ์-ฮินดูมากที่สุด ซึ่งมีจุดประสงค์ในการใช้งานเครื่องรางดิจิทัลเพื่อเสริมโชคลาภ อันได้แก่ รูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศ และพระแม่ลักษมีในจำนวนที่เท่ากัน ซึ่งพระพิฆเนศเปลี่ยนแปลงบริบทหน้าที่เทพแห่งสติปัญญา และการจัดอุปสรรคกลายเป็นเทพแห่งความมั่งคั่ง และบันดาลโชคลาภ รวมถึงวอลเปเปอร์เสริมดวงพระแม่ลักษมี เทพแห่งความมั่งคั่งจากสัญลักษณ์ของดอกบัว และสิ่งของในพระหัตถ์ ทั้งนี้ รูปแบบของเทพทั้งสองที่ปรากฏมีรูปลักษณ์ที่เป็นไปตามประติมานวิทยาเพื่อแสดงถึงความหมาย

ของความมั่งคั่งร่ำรวย มากไปกว่านั้น รูปลักษณ์ของพระพิฆเนศ และพระแม่ลักษมีปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น ด้วยรูปเคารพเทพรูปแบบตัวการ์ตูนที่มีองค์ประกอบแปลกใหม่ เช่น ถือถ้วยรางวัล ถือกล้วย หรือกระจกส่องหน้าเป็นภาพลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นกันเอง และลดทอนความเป็นพิธีการขององค์เทพ ในทางกลับกันที่เดิมทีเทพเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ควรค่าแก่การเคารพเพียงอย่างเดียว

ในส่วนการวิเคราะห์ท้าวจันภาษาผ่านการแสดงออกทางร่างกาย พบทำนอง แบบลิตาสนะขององค์พระพิฆเนศมากที่สุด ท่าที่สื่อถึงความมั่งคั่งร่ำรวยเปรียบได้กับท่าของกษัตริย์ รวมถึงการแสดงออกที่สีหน้าของพระพิฆเนศใบหน้าสงบนิ่ง แนวคิดการสร้างรูปเคารพที่มีใบหน้าอ่อนช้อยน่าเคารพ และแสดงถึงการวางเฉย ไม่แสดงอารมณ์ หรือเกรงกลัวต่อปัญหาด้วยสัญญาของความ เป็นพระพิฆเนศ คือผู้ขจัดอุปสรรคด้วยสติปัญญา ซึ่งเป็นสัญญะของการสร้างความสงบสุข และสิริมงคลแก่ผู้ใช้งาน อันแสดงถึงสัญญะด้านอวัจนภาษาสื่อถึงตัวตนของพระพิฆเนศได้อย่างชัดเจน และเมื่อกล่าวถึงมนุษย์ และสัตว์เทวดานานที่มีรูปลักษณ์เป็นยักษ์ นาค และครุฑจึงทำให้เกิดความเชื่อ การสร้างวอลเปเปอร์เสริมดวงเทพที่มีใบหน้าซึ่งซึ้งแสดงถึงการปกป้องรักษาศาสนา และมวลมนุษย์ มากไปกว่านั้น ใบหน้ายิ้มแย้มของเทวดาต่างๆ ที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นแนววิถีในการ สะท้อนตัวตนของเทวดาที่มีใบหน้าอ่อนหวานเปี่ยมไปด้วยพระเมตตาเป็นใบหน้าที่สะท้อนความเป็น สตรีเพศตามบริบทสังคมยุคปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี ในส่วนของจันภาษาตัวเลข 5 สื่อถึงตัวตนของพระพิฆเนศ เทพผู้มีความ สุขสนุกสนาน เปี่ยมไปด้วยสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาแล้วขจัดอุปสรรค อันได้มาซึ่ง ความสำเร็จ หรือ ตัวเลข ๖ สื่อความหมายความร่ำรวยทั้งตัวของพระพิฆเนศ และองค์พระแม่ลักษมี เทวผู้เปี่ยมไปด้วยความเมตตา และประทานความมั่งคั่งร่ำรวย รวมถึงตัวอักษร ชื่อ และนามสกุลของ ผู้ใช้เป็นสัญญะเฉพาะบุคคลที่ไม่มีใครสามารถลอกเลียนแบบได้ด้วยการยึดหลักการทางด้าน โหราศาสตร์คล้ายคติการสร้างยันต์เพื่อเสริมสร้างสิริมงคลแก่ผู้ใช้งาน ทั้งนี้ คำว่า "มั่งคั่ง" สะท้อน ตัวตนของพระพิฆเนศ และพระแม่ลักษมี หากจุดร่วมของสัญญะด้านอวัจนภาษาคือการสะท้อน ความหมายของความมั่งคั่งร่ำรวยขององค์เทพทั้งสอง

สัญญะที่สะท้อนผ่านภาพ พบภาพพระพิฆเนศปรากฏในภาพกราฟิกมากที่สุด ซึ่งเป็นภาพที่สร้างจากต้นแบบคติความเชื่อการสร้างรูปเคารพดั้งเดิม โดยอาศัยแสง สี ขนาด พื้นหลัง และเส้นสายทำให้เกิดอารมณ์ และความรู้สึกร่วมแก่ผู้ใช้งาน อีกประการหนึ่ง ภาพการ์ตูนพระแม่ ลักษมีเป็นแนวคิดในการสร้างรูปเคารพแบบสมัยนิยมที่เกิดขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์ให้เห็นสัญญะ ของความอ่อนโยนน่ารักสดใสของความเชื่อองค์พระแม่ลักษมีเทพแห่งความมั่งคั่งร่ำรวยที่ถูกสร้างให้มี ความเป็นกันเองด้วยรูปลักษณ์การ์ตูน ซึ่งภาพดิจิทัลมีองค์ประกอบสำคัญ เช่น จุดร่วมสายตาของภาพ พื้นหลัง ทิวทัศน์ และแสงเงา ปรากฏในการสร้างเครื่องรางดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริโภคสินค้าความ

เชื่อ ทำให้ตัวตนขององค์เทพมีรูปลักษณ์ที่โดดเด่นสะดุดตา วอลเปเปอร์เสริมดวงถือเป็นเครื่องรางที่ใช้ยึดเหนี่ยวทางจิตใจโดยไม่ถูกมองว่าเป็นเครื่องรางโบราณงมงาย หรือเปลี่ยนแปลงไปตามบริบท และความนิยมของคนในสังคม

ในส่วนสุดท้าย วรรณะสีโทนร้อนเป็นวรรณะที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวงมากที่สุด แสดงถึงพลังอำนาจผ่านตัวร่างกายขององค์เทพต่างๆ อาภรณ์ที่สวมใส่ รวมถึงการใช้สีของพื้นหลังที่เน้นให้ตัวองค์เทพมีความน่าสนใจ ตามความหมายของสีโทนร้อนกล่าวถึง ความสุข ความร่าเริง ความหวัง ปัญญา ความร่ำรวย ชัยชนะ และความสำเร็จ และการมองโลกในแง่ดี ซึ่งสีแดงเป็นวรรณะสีโทนร้อนที่ปรากฏมากที่สุด หากถอดความหมายของสีแดงผ่านตัวตนของพระพิฆเนศเทพมีภาพลักษณ์ของเทพที่มีความร่าเริงสนุกสนาน ความสุข เทพแห่งสติปัญญา ขจัดอุปสรรคให้ได้ชัยชนะ และความสำเร็จ รวมถึงประทานความร่ำรวย หรือพระแม่ลักษมีเทพแห่งความมั่งคั่งตามบริบทในสังคมไทย และสีโทนเย็นที่เป็นองค์ประกอบรวมในการสร้างความหมายความอุดมสมบูรณ์ ความสงบ และความรัก

อนึ่ง ผู้วิจัยได้นำบทสรุปข้างต้นมาพิจารณาเพื่อหาความเชื่อที่ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวงผ่านงานวิจัยนี้ พบว่า เนื้อหาความเชื่อของพระพิฆเนศในรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงมากที่สุด โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาด้านอวัจนภาษา คือการแสดงออกทางร่างกาย และสีหน้า และวัจนภาษาที่กล่าวถึงตัวเลข และตัวอักษร รวมถึงสัญลักษณ์ ทำให้พระพิฆเนศเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีองค์ประกอบของสัญลักษณ์สื่อความหมายตัวตนของพระองค์ได้ชัดเจนมากที่สุด ซึ่งสะท้อนความเชื่อของความมีสติปัญญา ความสนุกสนาน รวมไปถึงสัญลักษณ์ของความปรารถนาที่จะได้มาซึ่งความมั่งคั่งของคนในสังคม จึงเกิดเป็นการประกอบสร้างความหมายเครื่องรางดิจิทัลประเภทวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยมในปี พ.ศ. 2565-2566 ที่เน้นจุดประสงค์ในการเสริมสิริมงคลด้านความร่ำรวย และการเอาชนะอุปสรรคในยุคที่เศรษฐกิจ และสังคมเกิดความถดถอย และประสบกับความไม่แน่นอน ซึ่งตรงกับแนวคิดของเครื่องรางในไทยที่วัตถุมงคล หรือของขลังจะถูกสร้างขึ้นในช่วงวิกฤตการณ์ที่สังคมไทยเกิดปัญหาที่หาทางออกไม่ได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วอลเปเปอร์เสริมดวง : สัญลักษณ์แห่งความเชื่อในยุคดิจิทัล” ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ 2 ประเด็นคือ เพื่อศึกษารูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวง และเพื่อศึกษาสัญลักษณ์ในวอลเปเปอร์เสริมดวงเพื่อถอดสัญลักษณ์ที่มีความหมายแฝงว่าวอลเปเปอร์เสริมดวงสื่อสัญลักษณ์ตามบริบทของสังคมอย่างไร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 บริษัท โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากความนิยมที่มีในปีพ.ศ. 2565-2566 และนำผลวิจัยมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป ซึ่งสามารถอธิบายได้ต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 รูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวง

เครื่องรางถือเป็นวัตถุชิ้นหนึ่งที่มีนัยสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ และสังคม เพราะเครื่องรางเป็นเครื่องชี้แนะแนวความคิดของคนในสังคมแต่ละยุค บ่งบอกได้ถึงเหตุการณ์สำคัญ และจุดประสงค์ในการสร้าง รวมถึงเป็นสิ่งที่เกิดจากการคิดค้นเพื่อนำวัสดุต่างๆ ที่มีรอบตัว โดยการพึ่งพาทักษะในการผลิต หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เครื่องรางถูกใช้ป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดปัญหา ความกลัว และหลีกเลี่ยงภัยอันตรายที่คาดว่าจะทำให้ถึงแก่ชีวิต ข้อสังเกตที่ผู้วิจัยพบ เนื้อหาการมีอยู่ของเครื่องรางต่างๆ ไม่เคยจางหายไปจากสังคมไทย หากนัยที่มีต่อการบูชาเครื่องรางถือเป็นวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งของสังคม สังเกตได้จากพิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ เป็นพฤติกรรมที่มีตั้งแต่เกิดถึงตาย เช่น การกราบไหว้หิน การใช้ตุ๊กตาเพื่อสะเดาะเคราะห์ พิธีกรรมในการระลึกถึงบรรพบุรุษของตน แม้กระทั่งการทำสงคราม เรียกได้ว่าเป็นแนววิถีการปฏิบัติที่มีต่อวัตถุความเชื่ออย่างเครื่องราง (พระครูธรรมธะมณีน ภูติปาโล และคณะ, 2562)

วอลเปเปอร์เสริมดวง ถือเป็นเครื่องรางชนิดหนึ่ง สร้างขึ้นจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และการใช้เทคนิคที่มีแนวคิดการสร้างรูปเคารพประติมากรรมรูปคน และสัญลักษณ์คล้ายกับ วิวัฒนาการของเครื่องรางในทุกยุคของประเทศไทย ซึ่งศาสนามีอิทธิพลต่อเนื้อหาความเชื่อ ซึ่งจากการศึกษาเนื้อหาดังกล่าว ปรากฏเนื้อหาการนับถือผี พุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในวอลเปเปอร์เสริมดวง จุดประสงค์ของการใช้งานด้านความศักดิ์สิทธิ์ที่มีหลากหลาย เช่น การเสริมโชคลาภ ความรัก การงาน และการจัดอุปสรรค

จากผลการวิจัย พบรูปแบบวอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศเป็นเนื้อหาที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตัวแทนความเชื่อประติมากรรมรูปคนในศาสนา พราหมณ์-ฮินดูมีรูปลักษณะเดิมคือ พระคเณศมีเศียรเป็นช้าง มีงาช้างข้างเดียว พระวรกายอวบอ้วน มีสองกร หรือสี่กร สวมมงกุฏทรงกรวย หรือชฎามงกุฏ พระหัตถ์ขวาทิ้งงาช้าง หรือถือศาสตราวุธต่างๆ ผิวกายสีแดง มีพาหนะเป็นหนู เป็นเทพที่ผู้คนให้ความนับถือในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ด้านการขจัดอุปสรรค และศิลปวิทยาการ เมื่อเรานำเนื้อหาความเชื่อดังกล่าวมาถอดรหัสสัญลักษณ์ปรากฏความหมายแฝงที่ซ่อนอยู่ในองค์เทพคือ ความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งวอลเปเปอร์เสริมดวงถ่ายทอดนัยทางสังคมไว้อย่างชัดเจน สิ่งที่ทำให้เครื่องรางดิจิทัลอย่างวอลเปเปอร์เสริมดวงพระพิฆเนศได้รับความนิยมในช่วงเวลาดังกล่าวอาจเกิดจากแนวคิด พัฒนาการ และวิวัฒนาการผสมผสานทางความเชื่อในสังคมไทยที่ยังปรากฏการนำรูปเคารพตามความเชื่อมาปรับใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อพิจารณาจากความเชื่อของคนไทยส่วนใหญ่พบว่า พระพิฆเนศถือเป็นเทวดาพระองค์หนึ่งสามารถทำให้ตนพ้นทุกข์จากเรื่องปากท้อง เปรียบความเชื่อในสังคมไทยทั่วไปว่าเทพ หรือเทวดาจะช่วยให้คนประสบความสำเร็จ (ศิลปะ หินไชยศรี และ ไชยสิทธิ์, 2562)

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบแนวคิด และวิวัฒนาการรูปเคารพในไทย ตามรูปลักษณะของพระพิฆเนศที่ปรากฏ กล่าวคือรูปเคารพของพระพิฆเนศตั้งแต่สมัยทวารวดีกลางเมืองศรีมโหสถ พระเศียรไม่ทรงมงกุฏ หรือศิลาภรณ์ใด ลักษณะคล้ายกับช้างตามธรรมชาติ และมีขนาดใหญ่โตด้วยรูปลักษณะที่สะท้อนความยิ่งใหญ่ และน่าเกรงขามเป็นเครื่องรางที่คนในชุมชนให้การนับถือ และสร้างขึ้นเพื่อการสักการบูชา (นุสรา จิตตเกษม, 2558, น.242) จะเห็นได้ว่ารูปลักษณะขององค์พระพิฆเนศนั้นมีพัฒนาการไปตามความเชื่อในแต่ละพื้นที่ของไทย และเมื่อพื้นที่ความเชื่อปรากฏอยู่ในวอลเปเปอร์เสริมดวง เครื่องรางดิจิทัลที่เน้นการใช้เทคนิคที่ทันสมัย ดังนั้น รูปลักษณะองค์เทพจึงมีลักษณะตามจินตนาการของศิลปิน เช่น รูปเคารพพิฆเนศสามมิติ หรือรูปเคารพพิฆเนศแบบตัวการ์ตูน ซึ่งแนวคิดอาจเป็นเจตนาของศิลปินผู้รังสรรค์ผลงานในรูปลักษณะแห่งศรัทธาเกิดจากการเรียนรู้ และเข้าใจรูปแบบงานจิตรกรรม หรือประติมากรรมเดิม และนำมาพัฒนาให้ตอบสนองความคิด และความรู้สึกที่ให้คุณค่าในเชิงบวกสร้างแรงบันดาลใจเชิงสัญลักษณ์คล้ายกับแนวคิดการสร้างวอลเปเปอร์

เสริมดวงที่เจตนารมณ์ผู้ผลิตยังคงเดิม เพิ่มเติมคือการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมสมัย (พรชัย โสพิศ, 2560)

5.1.2 สัญญาภาษา

ภาษาถือเป็นสัญญาณที่แสดงออกได้หลากหลายรูปแบบ ยกตัวอย่างเช่น วัจนภาษา ถือเป็นภาษาสื่อสารสัญลักษณ์ ซึ่งในวอลเปเปอร์เสริมดวงมีองค์ประกอบที่แสดงถึงสัญลักษณ์ของวัจนภาษาที่ใช้หลักทางภาษาศาสตร์ในการตีความ เช่น คำ กลุ่มคำ ประโยค หรือสัญลักษณ์อื่นๆ และในวอลเปเปอร์เสริมดวงปรากฏภาษา อันได้แก่ มุทรา การแสดงออกที่สีหน้า ตัวเลข และตัวอักษร เป็นสัญญาณใช้แทนความหมายของเครื่องหมายในความเป็นจริง (reference) และเมื่อเห็นตัวหมาย (signifier) อย่างตัวอักษร หรือตัวเลข ผ่านกระบวนการในความคิด จะเกิดตัวหมายถึง หรือความหมายสัญญาณ (signified) สอดคล้องกับแนวคิดของโซซูร์ เป็นมโนภาพของจิตใจที่ทุกคนในสังคมเข้าใจในทิศทางเดียวกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2542, น. 85) ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้

5.1.2.1 สัญญามุทรา ทำนอง

การตีความหมายการแสดงออกท่าทางเป็นสัญลักษณ์โดยการคิดเบื้องต้น และจัดระเบียบร่างกาย หรืออวัยวะของมนุษย์ในการเคลื่อนไหวเพื่อสื่อถึงความหมายต่างๆ ที่เรียกว่า การแสดงออกทางร่างกายเป็นระบบเดียวกับการใช้ความคิด (semasiology) (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2566)

มุทราเป็นการแสดงการขยับท่วงท่าร่างกายของประติมากรรมรูปเคารพในศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จึงเป็นปกติวิสัยที่เรามักพบเห็นการแสดงออกของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน แม้ว่าจะมีการปรับรูปแบบศิลปะต่างๆ ให้สอดคล้องตามความนิยมของสังคมในแต่ละยุค มุทราคือการสื่อสารความคิดของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีตัวตนตามตำนานความเชื่อ แต่ไม่สามารถสื่อสารเป็นคำพูดกับเหล่าสาวกได้ หรือความคิดจากศิลปินผู้สร้างประติมากรรมต้องการถ่ายทอดสัญญาณบางอย่าง อาศัยการถ่ายทอดการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ศรัทธาเข้าใจถึงเจตนา และหลักธรรมที่สอดแทรกสัญญาณทางวัฒนธรรม

จากผลการวิจัยพบ วอลเปเปอร์เสริมดวงส่วนใหญ่แสดงสัญญาณมุทราในทำนองขององค์พระพิฆเนศ ซึ่งในบริบทของความเชื่อศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ทำนองขององค์เทพที่ปรากฏมากมายในสังคมไทย ซึ่งสำหรับนัยของความเป็นวอลเปเปอร์เสริมดวงที่ได้รับความนิยมนั้น พบ ท่าลีลาสนะหรือที่รู้จักกันในชื่อ “ปางประทานพร” ที่ตัวองค์เทพจะมี 4 กร ประทับนั่งห้อยพระบาท ถือเครื่องตกแต่ง หรืออาวุธ อย่าง ตรีศูล สังข์ หรือดอกบัว แผงความเชื่อว่าเทพอันเป็นที่เคารพจักดลบันดาล โชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง ความมั่งคั่งร่ำรวย และความอุดมสมบูรณ์ให้เมื่อบูชากราบไหว้ ซึ่งปางนี้

เป็นปางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในประเทศไทยกับการสร้างประติมากรรมรูปเคารพ (คารวะ, 2566)

5.1.2.2 สัญญะการแสดงออกที่สีหน้าสงบนิ่ง

มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกได้อย่างชัดเจน ผ่านการใช้อวัยวะบนใบหน้า โดยมนุษย์เรียนรู้ที่จะใช้อวัจนภาษาผ่านการแสดงออกทางสีหน้า เช่น เนตร ภาษา (eye contact) เป็นการสื่ออารมณ์ความนึกคิดด้วยแวต่ายิ้มแย้มมีความสุข หรือจ้องมองด้วยความสนใจ (แอบ ชามทอง, 2554)

จากผลการวิจัยพบ สัญญะการแสดงที่สีหน้าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวอลเปเปอร์เสริมดวงส่วนใหญ่เป็นพระพิฆเนศที่แสดงออกใบหน้าสงบนิ่ง ซึ่งตามความเชื่อของไทย เทพ เทวดาถูกตีความหมายตัวตนผ่านความเข้าใจว่า เทวดาคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็น สุกติ หรืออยู่ในภพที่ดี และเทวดาตามความหมายคือ ผู้เล่นสนุก เพลิดเพลินในกิเลส ตัสมหา (เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2562) จึงทำให้การตีความหมายสัญญะที่มีต่อการแสดงออกที่สีหน้าของเทพในวอลเปเปอร์เสริมดวงส่วนใหญ่เป็นรูปเคารพเทพที่มีใบหน้าสงบนิ่ง หรือเปี่ยมไปด้วยแวต่ายิ้มแย้มที่เป็นมิตร และพร้อมที่จะสร้างความเบิกบานใจให้กับเหล่าสาวก และผู้ศรัทธา เมื่อกล่าวถึงใบหน้าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบริบทของสังคมไทย อาจมาจากคติความเชื่อการสร้างพระพักตร์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาฮินดูที่ได้รับวัฒนธรรมขอม จากพระพักตร์ของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรในศาสนาพุทธแบบมหายานที่ไม่แสดงอารมณ์ และพัฒนามาเป็นพระพักตร์ของเทพฮินดูต่อมา เช่น พระพักตร์ของพระพรหม (ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ, 2566) อันเนื่องมาจากแนวปฏิบัติหลักศาสนาว่าด้วยเรื่องการวางอุเบกขา คือ ผู้ที่กำจัดความโกรธ ความโลภ ความหลง เป็นการวางจิตให้เป็นกลางต่อทุกสรรพสิ่ง

ในส่วนของใบหน้าที่ยิ้มแย้ม หรือใบหน้าเปื้อนยิ้ม (smiling face) ผู้ใดพบเห็นก็จะเกิดความหลงใหล และอึ้งอัมโม่งใจ ส่วนใหญ่ปรากฏเนื้อหารูปลักษณะของเทวฮินดู เช่น พระแม่ลักษมี เทวีแห่งความงาม ซึ่งความงามของพระองค์เปรียบกับความงามที่เป็นที่สุดของสตรีในโลกหล้า ทำให้ใบหน้าเต็มไปด้วยรอยยิ้ม และพระเนตรที่แสดงถึงความอ่อนโยน (พิทักษ์ ไคววันชัย, 2555)

อนึ่ง ท้าวเวสสุวรรณ พญานาค พญาครุฑที่ถ่ายทอดใบหน้าซึ่งยังเป็นการแสดงออกตามความเชื่อเรื่องภูมิบริรักษ์ คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องมนุษย์ และศาสนาให้มีความสุขร่มเย็นเป็นความเชื่อมนุษย์ และสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่ให้คุณ และโทษแก่มนุษย์ได้ (กรมศิลปากร, 2563จ)

5.1.2.3 สัญญะตัวเลข

ตัวเลขในบริบทของสังคมไทยแฝงความหมายที่อิงพิธีกรรม ความเชื่อ และหลักโหราศาสตร์ เช่น ความหมายตัวเลข และความป็นสิริมงคลในการหยิบยกตัวเลขมาเป็นองค์ประกอบในรูปแบบวิถีชีวิตปัจจุบัน ซึ่งตัวเลขที่นิยมนำมาใช้เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิต และในธุรกิจความเชื่อ โดย

ตามตำราของโหราจารย์ต้องมีค่าผลลัพธ์ หรือกำลังของเลข ได้แก่ 9 14 15 24 36 42 63 เป็นต้น (สมชาย สำเนียงงาม, 2545)

จากผลการวิจัยพบว่า สัญลักษณ์ตัวเลขในวอลเปเปอร์เสริมดวงปรากฏตัวเลขอารบิก และตัวเลขไทยที่มีความหมายนัยตรงเดียวกันคือ เลข 5 และ เลข ๖ ที่มีความหมายแฝงสื่อถึงสติปัญญา และความสุขในชีวิตที่เต็มไปด้วยความปรารถนาทรัพย์สินเงินทอง ความร่ำรวย ตัวเลขห้าในบริบทของโหราศาสตร์ไทย ดีความจากเลขกำลังดาวพระพฤหัสบดี ที่มีนัยแสดงถึงบุคคลที่มีความรอบรู้ในศาสตร์ชั้นสูง มีนิสัยสุขุมรอบคอบ และพูดจาเฉียบแหลม และตัวเลขหก แสดงความหมายของโรคทรัพย์ ความปรารถนา และความรักทำให้เห็นตัวตนของบุคคลที่ชอบบมหรสพ ศิลปกรรม และการร่ำรวย (เทพย์ สาริกบุตร, 2462-2536 (2507) และในประเด็นของเทพแห่งศิลปะ พระคเณศ หรือ พระพิฆเนศมิใช่เทพแห่งศิลปวิทยาการที่แท้จริง หากกล่าวถึงความเชื่อฮินดูจากอินเดีย พระสุรัสวดี (Sarasvati) เป็นเทพบรมครูด้านศิลปะการแสดงที่แท้จริง ซึ่งพระคเณศกลายเป็นเทพตามอุดมคติของคนไทยจากอิทธิพลความเชื่อในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มาจากสัญลักษณ์ และสัญลักษณ์ทางศิลปะ และวรรณคดีต่างๆ แสดงออกในรูปลักษณะขององค์คเณศ ไม่ว่าจะเป็นตราวรรณคดีสโมสร หรือแม้กระทั่งกรมศิลปากร เป็นต้น ด้วยการบูชาพระพิฆเนศเทพแห่งสติปัญญา และผู้เปี่ยมไปด้วยความสุข ซึ่งอธิบายผ่านความเชื่อเลขศาสตร์กับการออกแบบ และพัฒนาเครื่องประดับในไทยพบเลขมงคลถูกนำมาใช้ในการสื่อความหมายที่ปรากฏในรูปแบบตัวเลขใกล้เคียงกัน เช่น 5 และ 6 เป็นเลขที่ช่วยในเรื่องความเป็นสิริมงคล (นราภินันท์ ศิริวารินทร์ และคณะ, 2564) แต่องค์ความรู้ หรือความนิยมบางสิ่งทำให้วอลเปเปอร์เสริมมีจุดร่วมเดียวกัน จากความหมายของเครื่องรางคือเครื่องซึ่งนำวิถีชีวิตของคนในสังคมให้ดำเนินไปในทิศทางใดล้วนขึ้นอยู่กับการใช้สติปัญญา และการใช้เหตุผลในการแก้ไขชีวิตของตน ซึ่งตัวเลขถูกโยงเข้ามามีบทบาทสำคัญในสัญลักษณ์ของวอลเปเปอร์เสริมดวง หากตั้งคำถามตัวเลขลิขิตชีวิตเราได้หรือไม่ ทำไมตัวเลขถึงมีอิทธิพลต่อเครื่องรางดิจิทัล คำตอบอาจเป็นผลมาจากการผลิตซ้ำความเชื่อในการใช้หลักภาษาโดยการสร้างวาทกรรม และอุดมการณ์ชะตากับการร้อยเรียงตัวเลขให้เกิดความนิยมผ่านการยืนยัน และยอมรับคำทำนายของนักโหราศาสตร์ที่มีชื่อเสียงว่าเลขนี้สามารถช่วยให้ประสบแต่ความร่ำรวย (ภพ สุวัศดี, 2561)

5.1.2.4 สัญลักษณ์ตัวอักษร

ตัวตนของความเป็นเครื่องราง ตัวอักษรมีความสำคัญในการสื่อความหมาย และเจตนาของผู้ผลิต ดังนั้น สัญลักษณ์ตัวอักษรถือเป็นภาษาที่ต้องใช้กระบวนการรับรู้ และการตีความให้เกิดความเข้าใจที่มีความหมายนัยตรงเป็นอันดับแรก และสามารถสื่อสัญลักษณ์ความหมายแฝงที่มีบริบทของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้องตามวัฒนธรรม

จากผลการวิจัยพบ วอลเปเปอร์เสริมดวงถือเป็นเครื่องรางที่อยู่ในบริบทของสังคมไทย ดังนั้น ตัวอักษรที่ปรากฏเป็นการใช้ตัวอักษรภาษาไทย และการคำนวณตามหลักโหราศาสตร์ในการผูกดวงสร้างชื่อของผู้ใช้งานด้วยการใช้เทคนิคทางดิจิทัลจารึกชื่อ และนามสกุลของผู้ศรัทธา ทั้งนี้ การนำคำมงคล หรือความหมายที่สื่อในเชิงบวกที่สื่อถึงความร่ำรวย ด้วยคำว่า “มั่งคั่ง” เป็นความหมายแฝงคล้ายกับการใส่อักขระ หรือตัวอักษรในยันต์สมัยโบราณ ด้วยการทำสัญลักษณ์อักษรโดยเขียนบางสิ่งเพื่อหวังผลให้เครื่องรางนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ เรียกว่า การจาร การลงอักขระ ตามความเชื่อพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ทำให้วอลเปเปอร์เสริมดวงจึงมีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกับการนำองค์ความรู้เรื่องยันต์ประกอบการสร้างเช่นกัน (ภูมิ จิระเดชวงศ์, 2565) อย่างไรก็ตาม ความเชื่อการผูกดวงอาจไม่ปรากฏแหล่งที่มาแน่ชัดแต่คนไทยพุทธส่วนใหญ่เชื่อมโยงความเชื่อดังกล่าวเข้ากับโหราศาสตร์ เมื่อพบเจออุปสรรค และเคราะห์ร้ายต่างๆ จึงใช้วิธีการเขียนยันต์ผูกดวงชะตาเพื่อขับไล่โชคร้าย และเสริมสิริมงคล เรียกว่า ดวงพิชัยสงครามโดยเขียนชื่อตนลงบนยันต์หรือวัสดุอื่นๆ แล้ววางข้างฐานพระพุทธรูป หรือใต้ฐานพระ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

ดังจะสรุปได้ว่า วอลเปเปอร์เสริมดวงที่ปรากฏสัญลักษณ์ภาษา ในรูปแบบสัญลักษณ์ตัวเลข และสัญลักษณ์ตัวอักษรดังกล่าว มีแนวความคิดการทำเครื่องรางให้สอดคล้องกับระบบความเชื่อเรื่องยันต์ และเลขศาสตร์ในสังคมไทย เป็นรูปแบบนิยม (formalism) คือวอลเปเปอร์เสริมดวงถูกกำหนดรูปแบบ (form) โดยมีแก่นของความเชื่อในเรื่องเครื่องราง และศาสตร์ต่างๆ ที่สามารถเชื่อมโยงระบบภาษากับการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความหมายสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ อีกทั้ง เนื้อหาของวอลเปเปอร์เสริมดวงอาจมีความแตกต่างกัน หรือเหมือนกันก็ได้ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545)

5.1.3 สัญลักษณ์ภาพกราฟิก/ภาพการ์ตูน

ภาพกราฟิก และภาพการ์ตูนเป็นส่วนหนึ่งของ “ภาพประกอบดิจิทัล” ที่ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะ และมีความแตกต่างจากภาพถ่าย หรือภาพแบบอนาล็อกที่ติดสอ และกระดาษเคยมีหน้าที่เพื่อการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกต่างๆ แปรเปลี่ยนมาสู่หน้าจอเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (พิมพ์วิณ สุนทรธรรมรัตน์, 2564) ดังจะเห็นวอลเปเปอร์เสริมดวงอาศัยแนววิธีการสร้างเครื่องรางที่ปรากฏภาพกราฟิก และภาพการ์ตูนเป็นส่วนใหญ่ และเป็นกระแสนิยมในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566

จากผลการวิจัยในเรื่องสัญลักษณ์ภาพพบว่า ภาพกราฟิก และภาพการ์ตูนสื่อความหมายสัญลักษณ์ในวอลเปเปอร์เสริมดวงด้านความสร้างสรรค์ และความน่ารักสดใส ทั้งนี้ ภาพที่ปรากฏดังกล่าวใช้ สี ขนาด ตัวอักษร และเส้นสายทำให้เกิดอารมณ์ และความรู้สึกร่วม อันจะนำไปสู่สาเหตุของการใช้ภาพดิจิทัลต่างๆ ในวอลเปเปอร์เสริมดวง เครื่องรางในยุคดิจิทัลมีบทบาทหน้าที่มากกว่าการปกป้อง

คุ้มครองผู้บูชา หรือให้คุณให้โทษ แต่หากเพื่อการเพิ่มสุนทรียศาสตร์ หรือการสร้างสิ่งมหัศจรรย์จากงานกราฟิกต่างๆ ให้เกิดความสุข ความเพลิดเพลินเพื่อดึงความสนใจของผู้พบเห็น (สุรัตน์ ทองหรี, 2562) วอลเปเปอร์เสริมดวงคือสื่องานกราฟิกที่นำเสนอในรูปแบบสิ่งพิมพ์มัลติมีเดียที่มีรูปลักษณ์ทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ อาศัยศาสตร์ที่สำคัญ 2 แขนง คือ ศิลปะ (art) และการออกแบบ (design) มีจุดประสงค์ในเรื่องการสร้างความสวยงาม (aesthetics) เป็นความพึงใจที่ได้พบเห็น หรือสัมผัส รวมถึงประโยชน์ใช้สอย (function) เช่น วอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นสื่อที่มีจุดประสงค์ในการใช้งานด้วยความเป็นเครื่องรางดีจิทัล และจุดประสงค์สุดท้ายคือการกำหนดแนวคิดในการออกแบบ (concept) เป็นการเพิ่มมูลค่า (value added) ให้งานออกแบบดั้งเดิม เช่น ภาพรูปเคารพโบราณทั่วไปปรับรูปแบบภาพให้เหมาะสมตามยุคสมัย ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมกับการสื่อสารผ่านภาพกราฟิกในยุคดิจิทัล (มนชญา สระบัว, 2565)

อย่างไรก็ดี ภาพการ์ตูนในสังคมของไทยเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีสอดคล้องกับความเป็นวอลเปเปอร์เสริมดวงในแง่องค์ประกอบของภาพมีความหรูหรา สวยงาม และความสว่างของสีที่เน้นความเชื่อของความมั่งคั่ง การศึกษาอิทธิพลตัวการ์ตูนสมัยใหม่ในงานจิตรกรรมแนวประเพณีไทย ใช้แสงและเงากับพระพุทธรูปที่มีทองคำเปลวสุกสว่างนำเสนอผ่านตัวการ์ตูนในงานวัดคล้ายกับการนำเสนอตัวการ์ตูนพระแม่ลักษมีในวอลเปเปอร์เสริมดวงที่อาศัยกระบวนการรับรู้ (perception) ที่คนส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ และความทรงจำวัยเด็กกับตัวการ์ตูนทำให้เกิดความสัมพันธ์ และคุ้นเคยเป็นกันเองกับองค์เทพมากขึ้น (สมระวี นพศิริ, 2558)

5.1.3.1 สัญลักษณ์

สมีอิทธิพลต่อระบบความคิดในเชิงจิตวิทยาของคนยุคปัจจุบัน สีสะท้อนรสนิยมของบุคคล และค่านิยมบางประการ เมื่อสีถูกนำมาใช้ในวอลเปเปอร์เสริมดวงในบริบทของวัตถุมงคลเหนี่ยวนำจิตใจ สีเขียวสะท้อนความรู้สึกสงบ ผ่อนคลาย สีฟ้าช่วยในการสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ หรือสีเหลืองบรรเทาความรู้สึกหดหู่ หดกำลังใจ (realsimple, 2023)

สัญลักษณ์เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่สามารถนำมาตีความสัญลักษณ์ที่อยู่ในวอลเปเปอร์เสริมดวง ซึ่งสีในบริบทของความเป็นเครื่องรางเป็นความเชื่อที่ผลมาจากสีที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนา เช่น สีแดง เป็นสีของกิเลสเป็นพลังในด้านดีแสดงถึงสัญลักษณ์ของความรัก สีฟ้าแสดงถึงสัญลักษณ์ของสวรรค์ สีเหลืองแสดงถึงความหวัง หรือผู้ทรงศีล และสีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของการเติบโต ซึ่งเมื่อยกตัวอย่างสีในวัฒนธรรมคติความเชื่อไทยด้านศิลปะ ไม่ใช่แค่สีแดงที่ใช้ในการสร้างสรรค์ภาพการ์ตูนเพื่อดึงดูดความสนใจ ยังมีสีชมพูที่แสดงถึงความอ่อนหวานไร้เดียงสาที่ปรากฏในสัญลักษณ์ของการประกอบสร้างวอลเปเปอร์เสริมดวง

จากผลการวิจัยพบ สัญลักษณ์ของวอลเปเปอร์เสริมดวงจากกลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วย สีแดงที่สื่อความหมายถึงความหวังในการประสบความสำเร็จ ในด้านทรัพย์สินเงินทอง ความมั่งคั่ง ความรัก ที่สะท้อนตัวตนของพระพิฆเนศเทพผู้มียศพระวรกาย และอาภรณ์สีแดงตามความเชื่อของอินเดีย สีแดงคือความบริสุทธิ์ ราชะ และจิตวิญญาณ เทพส่วนใหญ่ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูจะนุ่งห่มอาภรณ์สีแดง (red rose) (องค์ บรรจุน, 2562) และเป็นการใช้สัญลักษณ์เล่าเรื่องผ่านสีของความเป็นเทพฮินดูพื้นเมือง ซึ่งสีโทนร้อนจากการศึกษาสีในวัฒนธรรมคติความเชื่อไทย พบว่า สีแดงเป็นสีที่ปรากฏในวัฒนธรรมความเชื่อของไทยด้านศาสนาถึง 54% (เฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา, 2553) และหากพิจารณาตามหลักวิทยาศาสตร์ในการเป็นเครื่องรางดิจิทัล วอลเปเปอร์เสริมดวงใช้สีแดงเป็นองค์ประกอบหลักจากหนึ่งในสามสีปฐมภูมิของรหัสสีในทางคอมพิวเตอร์ (RGB) คือ สีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน เมื่อนำสีแดงมาผสมกับสิ่งที่สื่อถึงสีทางวัฒนธรรมจึงทำให้ความโดดเด่นของสีแดงปรากฏอยู่ในวรรณะสีโทนร้อนสีแดงเท่านั้น รวมถึงวรรณะสีโทนเย็นที่เป็นองค์ประกอบร่วมในการแสดงถึงความสุขสงบ ความอุดมสมบูรณ์ และผ่อนคลายทำให้เกิดสมดุลในจิตใจเมื่อพบเห็น

อนึ่ง สีชมพู ตัวตนของเทพฮินดูในรูปแบบการตุณสมัยใหม่สื่อความหมายสัญลักษณ์ที่อาจสื่อสารไปยังบุคคลบางกลุ่มที่นิยมชมชอบสีดังกล่าว ในสังคมของไทยเพศหญิงถูกกำหนดให้ใช้สัญลักษณ์เป็นสีชมพูตามสังคมวัฒนธรรมเป็นตัวสร้างความเป็นเพศ เช่น เสื้อผ้า ข้าวของ เครื่องใช้ของผู้หญิง การแสดงออกของหญิงแบบวัฒนธรรมไทยคาดหวังให้ผู้หญิงต้องนุ่งนวล ซึ่งอาจเป็นภาพเหมารวม (stereotypes) ว่าเพศสตรี หรือเทวีฮินดูในบริบทของสังคมไทยจะต้องมีความอ่อนโยน และนุ่งนวล (คันสนีย์ สว่างวิวัฒน์, ม.ป.ป) ตรงกันข้ามภาพลักษณ์ของพระแม่ลักษมีในบริบทของความเชื่อฮินดูเป็นเทพที่เต็มไปด้วยพลังของเพศแม่ เป็นพลังแห่งการถือกำเนิดที่แข็งแกร่ง กล้าหาญ และมีความอดทนตั้งบุรุษ เป็นการนำพลังของสองเพศมาพัฒนาเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แก่โลก เรียกว่า พลังของลัทธิศักติ (สำนักราชบัณฑิตยสภา, 2553ข)

กล่าวโดยสรุป กระแสความความนิยมวอลเปเปอร์เสริมดวงเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน การปรากฏตัวตนของรูปเคารพพระพิฆเนศปางประทานพรที่เกิดจากอุดมคติความเชื่อเริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 แปรเปลี่ยนความหมายของเทพผู้ขจัดอุปสรรคกลายเป็นเทพแห่งความมั่งคั่งร่ำรวย และเทพแห่งศิลปวิทยาการ เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ และจินตนาการผ่านรูปแบบภาพกราฟิกที่ใช้แสงเงา และความคิดสร้างสรรค์ และภาพการตุณจากภาพจำในวัยเด็กของคนยุคนี้ ซึ่งการพัฒนาสัญลักษณ์ของความเชื่อปรับเปลี่ยนในเชิงพื้นที่ เมื่อวอลเปเปอร์เสริมดวงเป็นพื้นที่ที่คนส่วนใหญ่เข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย จึงทำให้เกิดเป็นกระแสมุมมองขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ จุดประสงค์ของผู้ใช้งานมีความปรารถนาในแง่ของความร่ำรวยในโลกทุนนิยม และการมองภาพเพศหญิงที่ปิดบัง หรือการผลิตซ้ำเครื่องรางในรูปแบบยันต์ในยุคดิจิทัล ซึ่งทำให้วอลเป

เปอร์เสริมดวงถ่ายทอดองค์ภาพพ จากแนวคิดที่ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ผ่านการแสดงออกทางร่างกาย การแสดงออกที่สีหน้า ตัวเลข ตัวอักษร ภาพ และสี ได้อย่างชัดเจน

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 วอลเปเปอร์เสริมดวง: ยันต์เครื่องรางยุคดิจิทัล

ยันต์ ถือเป็นเครื่องรางประเภทหนึ่งตามวิวัฒนาการของการสร้างรูปเคารพ เครื่องรางที่มีกระบวนการสร้างความหมายที่ซับซ้อนด้วยอักขระเฉพาะ เช่น อักษรขอมโบราณ หรืออักษรล้านนา จารข้อความ และสารต่างๆ ที่มีเนื้อความของมนตร์คาถา ไสยศาสตร์ และความเชื่อด้านโหราศาสตร์ จึงทำให้ผู้สร้างเครื่องรางชนิดนี้ จึงต้องมีความรู้ ความชำนาญเฉพาะตัว และน้อยคนนักที่จะเข้าใจ เนื้อหาดังกล่าวในสมัยปัจจุบัน และระบบการเขียนยันต์ได้พัฒนาต่อมาด้วย การใส่ตัวหนังสือ ตัวเลข หรือภาพสัญลักษณ์บรรจุภายใน หรือภายนอกกรอบที่เป็นรูปทรงเรขาคณิต อีกประการหนึ่ง จุดประสงค์ในการใช้ยันต์ในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่อำนาจภาพ หรือการให้คุณในด้านต่างๆ โดยลดทอน อักขระบางอย่างที่ไม่เป็นที่นิยมพร้อมนำภาพของเทพ สัตว์มงคล หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ มาเป็นส่วนประกอบภายในยันต์ (วานิชชา บัวแย้ม, 2556) ซึ่งยันต์ในประเทศไทยมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับ วัสดุที่นำมาใช้ การประยุกต์ความเชื่อทางวัฒนธรรม และการสร้างเพื่อเหตุผลบางประการ เช่น การป้องกันภัยในยามศึกสงคราม ตัวอย่างเช่น ผ้าประเจียด คือยันต์ในรูปแบบผ้ามีรูปพระ เทวดา ยักษ์ ลิง เสือ เป็นต้น สีของผ้าประเจียดส่วนใหญ่นิยมทำเป็นผ้าสีแดง สีขาว และสีเหลืองที่มีรูป สีเหลืองผืนผ้า และจัดรูปสมจุดประสงค์เพื่อคุ้มกันอันตราย (วิมล จิโรจพันธุ์ และอุดม เขยกิจวงศ์, 2548)

เมื่อเปรียบเทียบแนวคิดของการสร้างวอลเปเปอร์เสริมดวงมีรูปลักษณะที่คล้ายกับคติ ความเชื่อในการสร้างยันต์ชนิดหนึ่งที่เรียกกันว่า “ยันต์พิชัยสงคราม” (ภาพที่ 5.1) โดยยันต์ชนิดนี้ จะใช้หลักการในการผูกดวงชะตาของเจ้าของเครื่องรางตามความเชื่อโหราศาสตร์ของไทย ผ่านการ คำนวณเลขศาสตร์ และการใส่รูปเคารพองค์เทพต่างๆ ตามความเชื่อที่ปรากฏในคัมภีร์โบราณ ซึ่ง กษัตริย์ในสมัยก่อนนำความเชื่อดังกล่าวมาใช้กลอุบายเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับเหล่าทหาร จึงมีการ ผสมผสานความเชื่อทั้งการนับถือผี หรือไสยศาสตร์ พุทธศาสนา และพราหมณ์-ฮินดูเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่ง รูปแบบยันต์พิชัยสงครามในอดีต พบรูปแบบส่วนกลางยันต์ใส่รูปเคารพพระพุทธรูปเจ้า หรือรูปเคารพ พระพรหม เป็นต้น และได้ฐานรูปเคารพจะใส่ลักษณะกำเนิดของเจ้าของชะตา รวมถึงด้านซ้ายขวาของ ยันต์จะเป็นการจารอักขระตัวเลข และตัวอักษร (คมชัดลึก, 2566) หากแต่ในสมัยปัจจุบันตัวตนของ พระพิฆเนศเป็นเทพที่ให้คุณตามความหมายของผู้จัดอุปสรรค และประทานความมั่งคั่ง จึงทำให้วอล

เทคโนโลยีทรงอำนาจของผู้บริโภคที่มีความต้องการซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ต และสังคมออนไลน์ (สารวิทย์, 2564) จึงทำให้ธุรกิจความเชื่อที่อยู่แค่นั่นพื้นที่จำกัดอย่าง วัด หรือศาลเจ้าเปลี่ยนแปลงมาเป็นธุรกิจสายมู และเศรษฐกิจประเทศที่ถดถอย สร้างความรู้สึกไม่แน่นอนในจิตใจ จึงเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญต่อธุรกิจความเชื่อในบริบทของสังคมไทย ซึ่งเป็นกระแสความนิยมลัทธิความมั่งคั่งแบบประชานิยมของไทยตลอด 40 กว่าปี (ไทยรัฐออนไลน์, 2566) อย่างไรก็ตาม การเสริมดวงถือเป็นแนวคิดที่ปรากฏในสังคมไทยมาโดยตลอด เป็นแนวทางปฏิบัติทางความเชื่อที่มาจากความศรัทธา เมื่อเกิดปัญหาใคร่ครวญ หรือพิสูจน์การเสริมดวงนี้ได้โดยไม่ยึดถือฐานะทางสังคม การศึกษาหรืออาชีพ และเมื่อกล่าวถึงในสายอาชีพของนักแสดง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมสามารถพบกับความไม่แน่นอนในอาชีพได้เช่นกัน พวกเขาหวังพึ่งสิ่งที่ไม่เห็นยามที่เกิดปัญหาผ่านการศึกษาวาทกรรมเสริมดวง แปรเปลี่ยนเป็นอำนาจในการรับมือกับความกดดันของนักแสดงในไทย เพราะเชื่อว่าการเสริมดวงคือ อำนาจของความเชื่อที่สามารถแก้ปัญหาเร่งด่วนที่เกิดจากสภาวะการถูกบีบบังคับในหน้าที่การงาน (ณัฐชยกานต์ ปากหวาน, 2561) ซึ่งกระแสความนิยมการเสริมดวงของผู้มีชื่อเสียงอาจส่งผลทำให้เกิดความนิยมเครื่องรางในยุคดิจิทัลต่อมา

วอลเปเปอร์เสริมดวงถือเป็นเครื่องรางในยุคดิจิทัลที่สร้างแรงกระเพื่อมในสังคม เป็นการประกอบสร้างความหมายผ่านความคิดจากเหตุการณ์ วัตถุ ตามความเป็นจริงในสังคมผ่านการรับรู้ การตีความ และสร้างความหมาย (ลลิตา บุญยรัตน์, 2555) จนเป็นกระแสนิยมในช่วงพ.ศ. 2565 เดิมเครื่องรางที่เปลี่ยนรูปลักษณะจากวัสดุที่จับต้องได้ กลายเป็นเพียงภาพดิจิทัลที่แฝงฝังความเชื่อของรูปเคารพพระพิฆเนศ เทพแห่งการขจัดอุปสรรคความเชื่อในแบบอินเดีย เปลี่ยนแนวคิดปรับให้เข้าบริบทของสังคมไทยกลายเป็นเทพแห่งความมั่งคั่งร่ำรวยจากภาพลักษณ์พระวรกายอวบอ้วนสมบูรณ์ และด้วยใบหน้ามีความสุขคล้ายคติความเชื่อพระสังกัจจายน์ตามความเชื่อพุทธนิยามหายาน ผู้ประทานโชคลาภ และความสำเร็จ (เด็กดีดอทคอม, 2555) ผู้ประทานทรัพย์ให้กับคนไทยยุคปัจจุบัน

อนึ่ง กลุ่มคนที่อาจได้รับผลกระทบจากความไม่แน่นอนในสังคมไทย สามารถถอดรหัสสัญญาณจากวอลเปเปอร์เสริมดวงได้คือ กลุ่มคนที่มีความเชื่อเรื่องการแต่งตัวตามสีเสื้อมงคลและเลขมงคล คิดเป็นร้อยละ 36.9 (ไทยรัฐออนไลน์, 2565) ซึ่งในช่วงปีพ.ศ. 2563 องค์ประกอบของตัวเลขมงคลเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการสร้างโอกาสทางธุรกิจของกลุ่มธุรกิจความเชื่อ นำตัวเลขมาประยุกต์ใช้ผนวกกับเทคโนโลยีจนกลายเป็นกระแสการมูเตลู และจากการสำรวจทัศนคติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเชื่อในมูเตลูของประชากรในประเทศไทยพบว่า เพศหญิงที่มีช่วงอายุ 26-41 ปี มีความเชื่อในเรื่องการบูชาเครื่องรางมากที่สุดถึงร้อยละ 94.08 (เสาวลักษณ์ ตะเกาหิรัญ, 2566) จึงทำให้ความนิยมในตัวเลขห้า และหก หรือตัวอักษร มั่งคั่ง ปรากฏในวอลเปเปอร์เสริมดวงนำมายึดเหนี่ยวจิตใจ อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มคนที่กำลังรู้สึกท้อแท้ต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงด้วยความกังวล จาก

การศึกษาจากกลุ่มคนเจนเนอเรชันซี (gen z) พวกเขาสะท้อนความคิด และพฤติกรรมที่หันมาพึ่งพาวัตถุสายมูเป็นเหตุอันเนื่องมาจากความเครียด และความไม่แน่นอน (ครีเอทีฟไทยแลนด์, 2566) ซึ่งอีกหนึ่งประเด็นที่ทำให้วอลเปเปอร์เสริมดวงกลายเป็นปรากฏการณ์กระแสนิยมเกิดขึ้นจากผลของการศึกษาพบว่าคน gen z มีพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์โดยการหาข้อมูลเปรียบเทียบสินค้าในโลกอินเทอร์เน็ต โดยส่วนใหญ่พวกเขาจะซื้อสินค้าผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก เป็นต้น (กรุงศรีศรียศ, 2564) จึงอาจกล่าวได้ว่าเหตุผลดังกล่าวทำให้วอลเปเปอร์เสริมกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยได้รับความนิยมอย่างมาก

ทั้งนี้ การถอดรหัสสัญลักษณ์เรื่องสีชมพู และภาพการ์ตูนที่ไม่เคยปรากฏในวิวัฒนาการสร้างรูปเคารพในไทยอธิบายจากแนวคิด Millennial Pink and Gen-Z Yellow โทนสีชมพู และสีเหลือง วาทกรรมสะท้อนสังคมที่มีต่อสีชมพู และสีเหลืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และแฟชั่น แสดงถึงความสดใส ความรู้สึกสร้างพลังบวกเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ทั่วโลก (เอกชัย สุทธิยั่งยืน, 2563) สัญลักษณ์ของตุ๊กตาระดับโลกอย่างตุ๊กตาบาร์บี้สีชมพู หรือการ์ตูนพระแม่ลักษมีสีชมพูโรสโกลด์ ถูกเชื่อมโยงองค์ประกอบของความเป็นภาพดิจิทัล และสีส้ม จึงสามารถถอดสัญลักษณ์ความเป็นตัวตนของคนไทยรุ่นใหม่ที่มองผ่านเครื่องรางดิจิทัล ที่สร้างแรงบันดาลใจในการต่อสู้กับความกลัวทุกประการอย่างรักก็ดี ตัวตนของพระแม่ลักษมีแสดงให้เห็นถึงพลังศักดิ์ คือพลังของเพศหญิงที่มีความนุ่มนวลอ่อนหวาน แต่ทรงพลังของสตรีเพศแสดงถึงสัญลักษณ์ได้อย่างชัดเจน (จรัส ลีกา และคณะ, 2564) อีกประการหนึ่ง เมื่อยกตัวอย่างการมองภาพตุ๊กตาบาร์บี้สีชมพูผ่านภาพยนตร์เรื่อง "Barbie (2023)" เป็นการสื่อความหมายของความเป็นเฟมินิสต์ (feminist) จริงหรือไม่ กับความจริงบนโลกปิตาธิปไตยและทุนนิยม การที่สื่อถูกฉาบความเป็นสีชมพู ค่านิยมของผู้หญิงด้วยคำพูดสวยหรูไม่ได้ช่วยให้สิทธิต่างๆ ของสตรีเพศได้รับการแก้ไข ยังปรากฏการไม่ให้โอกาสในเรื่องพื้นที่ในที่ทำงาน หรือพื้นที่ทางสังคม ซึ่งผู้หญิงสะท้อนให้เห็นว่าโลกนี้ชายยังคงเป็นใหญ่ (จินต์จุฑา พันธุ์ทองคำ, 2566) ภาพสะท้อนการใช้วอลเปเปอร์เสริมดวงพระแม่ลักษมีบนโลกของความไม่แน่นอน เป็นสิ่งที่บ่งบอกของความเหลื่อมล้ำในสังคมบางประการจะพบว่าเพศหญิงเป็นเพศที่ให้ความสนใจกับเรื่องของการบูชาเครื่องรางอาจเป็นผลมาจากการกดขี่ทางสังคมในระบบทุนนิยม เช่น การกดขี่ค่าแรง การถูกเลือกปฏิบัติ หรือการละเมิดสิทธิของผู้หญิง ดังนั้น การต่อสู้เชิงวัฒนธรรมที่ต้องแอบซ่อนความเชื่อไว้ด้วยการเอาชนะปัญหาที่หาทางออกไม่ได้ ทำให้เกิดการผลิตซ้ำเครื่องรางที่มีผลต่อจิตใจ (ปัญญวิชญ์ เถระ, 2564)

สรุปได้ว่า กลุ่มคนที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสความเชื่อเครื่องรางอย่างวอลเปเปอร์เสริมดวงในยุคของความไม่แน่นอน สันนิษฐานจากแนวคิดของกลุ่มคนที่อยากเอาชนะปัญหาด้วยการพึ่งพาสิ่งเหนือธรรมชาติผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถถอดสัญลักษณ์ตัวตน และความต้องการของผู้ใช้งานได้ที่

ปรารถนาความร่ำรวย และความหวัง จากการประเด้นปัญหาหลายประการ เช่น เศรษฐกิจ โรคระบาด และความเหลื่อมล้ำทางเพศในสังคม ล้วนมาจากการประกอบสร้างความหมายสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นในวอลเปเปอร์เสริมดวง ดังนั้น วอลเปเปอร์เสริมดวงถือเป็นหนึ่งในเครื่องรางที่มีวิวัฒนาการจากความล้าสมัยก้าวข้ามผ่านความงมงายได้ด้วยเหตุผลจากการพึ่งพาบนโลกของความไม่แน่นอน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 การวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรศึกษาประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องมายาคติที่มีต่อวอลเปเปอร์เสริมดวง เพื่อสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีต่อเครื่องรางประเภทนี้

5.3.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นเพียงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงซึ่งวอลเปเปอร์เสริมดวงถือเป็นเครื่องรางที่เกิดขึ้นจากกระแสดความนิยมในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ยังไม่ข้อสรุปได้ว่าวอลเปเปอร์เสริมดวงประเภทใดเป็นเครื่องรางที่ได้รับความนิยมในเชิงปริมาณ ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเชิงปริมาณ และการสัมภาษณ์เพิ่มเติมอย่างเป็นระบบ จะทำให้เห็นข้อมูลในเชิงการรับรู้ และพฤติกรรมในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

ภาษาไทย

กรมศิลปากร.(2513). *มรดกทางวัฒนธรรมบนแผ่นดินไทยก่อนพุทธศตวรรษที่ 19*. กรุงเทพฯ: ศาสนา.

กรมศิลปากร. (2515). *ไตรภูมิพระร่วงของพญาลิไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.

กรมศิลปากร. (2529). *จารึกในประเทศไทย เล่ม 3 อักษรขอมพุทธศตวรรษที่ 15-16: เอกสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติ อันดับที่ 6/2529*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

กรมศิลปากร. (2547). *ศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1 จารึกพ่อขุนรามคำแหง*. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดแห่งชาติ.

กรมศิลปากร. (2563ก). *ใบเสมาบนภูพระบาท*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.

กรมศิลปากร. (2563ข). *พระไภษัชคุรุพุทธเจ้าบรมครูแห่งโอสถ*. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.

กรมศิลปากร. (2563ค). *พระพุทธรูปปางต่างๆ*. กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *มรดกวัฒนธรรมได้*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

กันยารวีร์ สัทธาพงษ์. (2552). *คิดใหม่ โหราศาสตร์หลังนวยุค*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กาญจนา แก้วเทพ. (2542). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์.

ไกรศรี นิมมานเหมินท์, 2455-2535. (2535). *กาพย์เจ็ญ จามเทวีและวิรังคะ*. ม.ป.พ.

โชมสี มีภักดี. (2565). *วรรณาล้านนา: ล้านนาจากหลักฐานประวัติศาสตร์และโบราณคดี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คอบลีย์ พอล. (1997). *สืบสัญญาศาสตร์*. (อริป จิตตฤกษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.

คุณากรณ์, พระพรหม (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *คติจตุคามรามเทพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

- จิรัสสา คชาชีวะ. (2540). *คติความเชื่อและรูปแบบของพระพิมพ์เนศวร์ที่พบในประเทศไทย*. กรมศิลปากร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัททุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- ชลอ อุทกภาชนัน, พ.ต.อ. (2515). *แว่นส่องจักรวาล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- ชิน อยู่ดี และคณะ. (2513). *เรื่องมรดกทางวัฒนธรรมบนแผ่นดินไทย ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19*. พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- เชษฐ ติงสยูลี. (2565). *มูทรา ท่าทาง เครื่องทรง สิ่งของ: รูปเคารพในศาสนาพุทธ เช่น ฮินดู*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มิวเซียมเพรส.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). *สัญญาวิทยา โครงสร้างนิยมหลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษา*. รัชกาลสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2511). *พระราชพงศาวดาร ฉบับพระ* *ราชหัตถเลขา*. พระนคร: บริษัทตั้งฟ่งฮวด: บริษัทสยามกลการ.
- เทพย์ สาริกบุตร. 2462-2536 (2507). *มหาทักษาพยากรณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อุตสาหกรรมการพิมพ์.
- ธีระพงษ์ มีไธสง. (2560). *ฝึกปฏิบัติพุทธการผสมผสานทางความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อินทนิล.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). *การปฏิบัติลัทธิศาสตร์ของโซซูร์ เส้นทางสู่โพลีโมเดิร์นนิสม์*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา.
- นพพร ประชากุล. (2547). *โรลิ่ง บาร์ตส์ กับลัทธิศาสตร์วรรณกรรมในมายาคติสรณิพนธ์จาก* *Mythologies*ของRoland Barthes. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- นิคม พรหมมาเทพย์. (2559). *ย้อนนิยายปรัมปราเมืองลัวะสู่ตำนานล้านนาก้าว่างโยหาลู่สู่สังคม* *โลกาภิวัตน์*. เชียงใหม่: แม็กซ์พรีนติ้ง.
- บริบาลบุรีภัณฑ์, หลวง และ ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2531). *เรื่องโบราณคดี*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด
- ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาค 1. (2510). *พระนคร: คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทาง* *ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และโบราณคดี*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ประไพ เอกอุ้น. (2542). *การศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปัตตะไนก์, เทวทัตต์. (2544). *เทพปกรณัมอินเดีย*. (ปณณวิชญ์ ผสมทรัพย์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ.: ยิปซีกรุ๊ป.
- เปรม วัทธิโตปการ. (2511). *อนุสรณ์งานฉาปนกิจศพ นางทองคำ สงเสนา (มาตลีธาท)*. โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ.

- ผาสุข อินทราวุธ. (2522). *รูปเคารพในศาสนาฮินดู*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์.
- ฝอยทอง สมวธา. (2546). *เล่าขานตำนานเมืองแจ่ม*. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- พิริยะ ไกรฤกษ์. (2555). *กึ่งพุทธกาลพุทธศิลป์ไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- พูนพิศมัย, ม.จ.หญิง, ดิศกุล. (2508). *สารคดีพิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ นางเลื่อน รัตนกิจ*.
- เพทาย อมาตยกุล (2513). *เรื่องพระพุทธรูปเชียงแสน-สุโขทัย-อุทอง: อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมหลวง เปล่ง ชำนาญชนประมวญ(อมาตยกุล)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการทหารสื่อสาร.
- ภูธร ภูมะธน และบัญชา พงษ์พานิช. (2558). *อุทองที่รอการฟื้นคืน*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) และมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ.
- มาลินี คัมภีร์ญาณนนท์. (2532). *ประวัติศาสตร์ศิลปะญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์). (2559). *การสื่อสารต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2539). *เรื่อง ทูตทางวัฒนธรรม, ณ บ้านเจ้าพระยา*, กรุงเทพฯ: ปาฐกถาไชยั้งลิ้มทองกุล.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วิมล จิโรจพันธุ์ และอุดม เขยกิจวงศ์. (2548). *ของดี 4 ภาคชุดภาคใต้*. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญา.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2551). *เมื่อเริ่มปฏิรูปการศึกษาสมัยรัชกาลที่5-รัชกาลที่7*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพลส.
- วุฒิชัย มูลสิน. (2516). *การปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ 5*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2562). *ศิลปะทวารวดี: วัฒนธรรมทางศาสนายุคแรกเริ่มในดินแดนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2525). *โบราณคดีในทศวรรษที่ผ่านมา*. พระนคร: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2552). *กาลานุกรม: พระพุทธศาสนาในอารยธรรมโลก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- สันติ เล็กสุขุม. (2554). *ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

- สร้อยดี อ่องสกุล. (2543). *ชุมชนโบราณในแอ่งเชียงใหม่-ลำพูน*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2546). “พุทธศาสนากับแนวคิดทางการเมืองใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พ.ศ. 2325-2352)”. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, ศ.ม.จ., (2538). *วิชาประวัติศาสตร์ศิลปะในประเทศไทยใกล้เคียงโดยสังเขป*. กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ. (2543). *กะเทาะสนิมกริช: แลวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เสฐียร โกเศศ, (2515). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- อนุমানราชชน, พระยา. (2515). *เมืองสวรรค์และผีสาว เทวดา*. พระนคร: บรรณาการ.
- อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2552). *แกะรอยพระคณศ*. กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพลส.

บทความในวารสาร

- ณัฐวัฒน์ ตั้งปฐมวงศ์ และคณะ. (2561). การสื่อสารพุทธศาสนาผ่านตราธรรมจักร: กาลเวลา ความหมาย และคุณค่า. *วารสารการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*. 1(2), 68-89.
- ณัฐพล อยู่รุ่งเรืองศักดิ์. (2553). การเปลี่ยนแปลงแนวคิดของการสร้างพระเครื่องสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ถึงสงครามโลกครั้งที่ 2. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 32(2), 147-172.

บทความในวารสาร และนิตยสารออนไลน์

- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (20 กุมภาพันธ์ 2566ก). “อโรคยศาล” สถานที่รักษาโรคทางกาย-จิตผลงานเขมรสมัยพระนคร ยุคพระเจ้าชัยวรมันที่ 7. (นิตยสาร). *ศิลปวัฒนธรรม*. https://www.silpa-mag.com/history/article_67964
- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (20 มกราคม 2566ข). ประติมากรรมศิลาจีนในวัด กับความหมายที่แท้จริงของคำว่า “อับเฉา”. (นิตยสาร). *ศิลปวัฒนธรรม*. https://www.silpa-mag.com/history/article_1982
- กัมพล แสงเยี่ยม. (2559). วัฒนธรรมร่วมสมัยสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบงานศิลปหัตถกรรมผ้าทอท้องถิ่น. *ศิลปกรรมสาร, วารสารคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 11(1), 1-1. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/article/view/233720/160635>

- กิตติวดี ชาญประโคน. (2560). ท้าวเวสสุวรรณในสังคมและวัฒนธรรมไทย. *วารสารรามคำแหงฉบับมนุษยศาสตร์*. 36(2), 27-46. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/huru/article/view/123791>
- เกษศิรินทร์ ผลธรรมปาไลต์ และศรีณยู นกแก้ว (2566). เปิดห้องลพบุรีเล่าเรื่องศิลปะเขมรในไทย ต้อนรับการปรับโฉมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครอย่างสมบูรณ์พุทธ. (นิตยสาร). *สารคดีไลฟ์*. https://www.sarakadeelite.com/arts_and_culture/lopburi-exhibition-innational-museum-bangkok/
- คมกฤษ อยู่เด็กเค่ง. (2561). เทวนิยมอินเดีย: เส้นทางและปรากฏการณ์ในสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 11(2), 1582-1598. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/142275/105346>
- จรัส ลีกา และคณะ. (2564). ศักติ ศักตะ: พลังอำนาจ. *วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม*. 8(2), 185-196. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/prij/article/view/251875>
- จิรัสสา คชาชีวะ. (2555). 150ปี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. *วารสารดำรงราชานุภาพ*. 12(43), 73-87. <http://www.stabundamrong.go.th/web/journal/j43.pdf>
- จิราวรรณ แสงเพ็ชร. (2561). พระวิษณุจากหลักฐานโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะในประเทศไทย. *วารสารดำรงวิชาการ*. 17(1), 69-90. http://www.damrong-journal.su.ac.th/upload/pdf/103_3.pdf
- ชวรินทร์ คำมาเขียว และคณะ(2564).นัยยะแอบแฝงการประกอบสร้างตัวละคร "พระราม"เรื่องรามเกียรติ์ฉบับรัชกาลที่ 1. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 7(2), 63-80. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/human/article/view/255307>
- ชาญชัย คงเพียรธรรม. (2558). นาคาคติในสังคมเขมร. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*. 11(3), 105-126. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/44292/36645>
- นราบดีนทร์ ศิริวารินทร์ และคณะ. (2564). การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับแหวนมงคลตามหลักเลขศาสตร์ไทย. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 9(2), 100-111. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/253612/171445>
- นิชาพร ยอดมณี. (2555). ละครแห่งชีวิต: คำสอนและภาพสะท้อนการศึกษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 6. *วารสารวิทยากร*. 111(3), 53-56. https://arts.kmutt.ac.th/crs/downloads/article_repository/20160316081931-6.pdf

- บำรุง คำเอก. (2558). อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 8(2), 2399-2421. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/45461/37604>
- ปรววรรณ ดวงรัตน์. (2557). สัญลักษณ์และความหมายที่แปรเปลี่ยน. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 28(88), 1-13. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUsthiparithatJournal/article/view/244769/166372>
- ผาสุข อินทรารุ. (2546). พระโพธิสัตว์บาร์มีกับอุดมการณ์สร้างสรรค์สังคม. *วารสารดำรงวิชาการ*. 2(3), 9-28. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/damrong/article/view/21237/18381>
- พรพรม ทิพยมนตรี. (2565). เหตุผลของความเชื่อในสังคมไทย: ร่องรอยจากจารึกสุโขทัย. *วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ*. 9(2), 141-153. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/256072/176550>
- พระมหาธงชัย วัฒนวิโร (วรรณวิระ) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*. 6(5), 2403-2418. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/192381/143395>
- พระอธิการกำธร เมืองมูล และคณะ. (2565). ศึกษาวิเคราะห์คติความเชื่อและการสืบสานยันต์เทียน (โปงเทียน) ในล้านนา. *วารสาร มจร วิชาการล้านนา*. 11(2), 1-10. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal/article/view/258805/172589>
- เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์. (2563ก). พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรศิลปะศรีวิชัยที่ค้นพบในภาคใต้ของดินแดนประเทศไทยตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 8-13. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 12(1), 157-179. <https://suvarnabhumi.psu.ac.th/tudb/articlesread/170>
- เพชรรุ่ง เทียนปิวโรจน์. (2563ข). พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรศิลปะศรีวิชัยที่ค้นพบในภาคใต้ของดินแดนประเทศไทยตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 8-13. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 12(1), 157-179. <https://suvarnabhumi.psu.ac.th/tudb/articlesread/170>
- ภพ สวัสดิ์. (2561). ตัวเลขลิขิตชีวิตเราได้หรือ?: อุดมการณ์ชะตานิยมกับการร้อยเรียงตัวเลข. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 11(2), 982-1001. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/141513/104863>

- ภัทรพงศ์ พันธ์งาม และคณะ. (2555). ลักษณะรูปสัญลักษณ์ในเครื่องรางนำโชคด้านการค้าของผู้ประกอบการค้าบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบน. *วารสารช่อพะยอม*. 23, 35-50. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejChophayom/article/view/8425>
- ภาณุเดช จริยธิตินันท์ และผ่องพิชญ์ สวงรัมย์. (2565). "ปลัดขิก"นี้มีที่มา. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*. 7(1), 901-914. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/255493>
- มนชญา สระบัว. (2565). มรดกทางวัฒนธรรมกับการสื่อสารผ่านภาพกราฟิกในยุคดิจิทัล. *วารสารนิเทศศาสตร์ สอนสุนันทา*. 1(1), 27-38. <https://jcca.ssru.ac.th/jnfile/01-01-02%20มรดกทางวัฒนธรรม.pdf>
- ลักขมณ บัญเรือง. (2561). หลักฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมศรีวิชัยในคาบสมุทรมลายูใต้. *วารสารช่วงมณูมหาลัทธิราชภัฏเชียงใหม่*. 13, 130-163. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/khuangpaya/article/view/235883/161991>
- วรรณธิรา วิระวรรณ. (2560). ภาพเชิงบวกและภาพเชิงลบของขุนแผน : คำนึงกับความสมจริงกรณีศึกษาเสภาเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน” สำนวนรัชกาลที่ 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 9(2), 131-166. https://e-journal.sru.ac.th/index.php/jhsc/article/view/676/pdf_244
- วิศรุต บวงสรวง. (2564). สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เพิ่งสร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2453 - 2468. *วารสารประวัติศาสตร์ธรรมศาสตร์*. 8(1), 21-47. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/thammasat_history/article/view/240427/170784
- วิชญ์ สมบุญปิติ. (2556). ประติมากรรมเทวรูปพระวิษณุ จากอำเภอยะยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารดำรงวิชาการ*. 137-152. http://www.damrong-journal.su.ac.th/upload/pdf/53_6.pdf
- ศิลปะ หินไชยศรี และ ไชยสิทธิ์. (2562). พระพิมพ์เนค: แนวคิด พัฒนาการ และวิวัฒนาการการผสมผสานความเชื่อในสังคมไทย. *วารสาร มจร บาลีศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(1). 103-116. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Palissueksabuddhaghosa/article/view/241098/164143>
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2 กุมภาพันธ์ 2566). ทำไมยุคหนึ่ง “จตุคามรามเทพ” เครื่องรางของขลัง ถึงมีมูลค่านับหมื่นล้าน?. (นิตยสาร). *ศิลปวัฒนธรรม*. https://www.silpa-mag.com/culture/article_100912

- สมมาตร ผลเกิด. (2561). ศิวลึงค์: ศาสนศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาพราหมณ์. *วารสารวามัญทองแหวกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(1), 53-63. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/Vanam_434/article/view/247722/167992
- สมระวี นพศิริ. (2558). อิทธิพลตัวการ์ตูนสมัยใหม่ ในงานจิตรกรรมแนวประเพณีไทย โดยใช้เทคนิคลายรดน้ำ กับการรับรู้ของผู้เข้าชม. *ศิลปกรรมสาร*. 10(1), 145-161. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/article/view/233905/160794>
- สายชล สัตยานุรักษ์. (11 กันยายน 2565). พุทธศาสนากับแนวคิดทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (พ.ศ. 2325-2352). (นิตยสาร). *ศิลปวัฒนธรรม*. https://www.silpa-mag.com/history/article_74232
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (31 พฤษภาคม 2566). จารึกลับ “ถ้ำเปิดทอง” ของดีบุรีรัมย์ อายุร่วมพันปี ถ้าวายากดูต้อง “ลุยน้ำ” ไปส่อง. (นิตยสาร). *ศิลปวัฒนธรรม*. https://www.silpa-mag.com/history/article_34627
- สุรัตน์ ทองหรี. (2562). ความสำคัญของกราฟิกในยุคดิจิทัล. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 23(1), 260-269. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/thaijo.org/index.php/jca/article/view/246192/166571>
- องค์ บรรจุน. (มกราคม 2562). สีแดงในวัฒนธรรมนานาชาติ และความหมายที่เปลี่ยนไปในวัฒนธรรมมอญ. (นิตยสาร). *ศิลปวัฒนธรรม*. <https://images-se-ed.com/ws/Storage/PDF/552284/009/5522840098429PDF.pdf>
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ และคณะ. (2562). โลกทัศน์ไสยศาสตร์ในพระราชพงศาวดาร: ลักษณะและการเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 28(1), 307. <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/huso2/article/view/7540>

รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ในฐานข้อมูลออนไลน์

- เฉลิมชัย สุวรรณวัฒนา. (2553). *สีในวัฒนธรรมคติความเชื่อของไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. คลังปัญญามหาวิทยาลัยศิลปากร, http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/thapra/Chalermchai_Suwanwattana/fulltext.pdf

- ณัฐชยกานต์ ปากหวาน. (2561). *วาทกรรมเสริมดวง:อำนาจใจการรับมือกับความกดดันในอาชีพนักแสดง กรณีศึกษานักแสดงละครโทรทัศน์ในสังคมไทยปัจจุบัน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. คลังปัญญามหาวิทยาลัยศิลปากร, <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/15234?attempt=2&locale-attribute=th>
- นุสรรา จิตตเกษม. (2558). *กระบวนการสร้างความหมายให้กับรูปเคารพขนาดใหญ่มหัศจรรย์ทางศาสนา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษบัณฑิต, สาขาไทยศึกษา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา]. คลังปัญญาดิจิทัลภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา, <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/huso2/article/view/4618>
- พรชัย โสพิศ. (2560). *รูปลักษณ์แห่งศรัทธา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต, สาขาการออกแบบทัศนศิลป์, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. คลังทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร, <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4161/1/PornchaiSophit.pdf>
- พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล และคณะ. (2559). *ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม: ประวัติศาสตร์ เส้นทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และหลักพุทธธรรมในสมัยลพบุรี*. [รายงานการวิจัย]. สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, <http://mcuir.mcu.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/820>
- พระพิชญพล สุวณฺฐโรโป (รูปทอง). (2554). *การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. คลังทรัพยากรห้องสมุด มจร, <http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file/library1/Thesis/552554.pdf>
- ลลิตา บุญยรัตน์. (2555). *ภาพตัวแทนคนจีนโพ้นทะเลในนวนิยายในชีวิตชาวจีนโพ้นทะเลในสังคมไทย*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย]. ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&institute_code=103&bib=1204&doc_type=0&TitleIndex=1
- วรลี ศรีตระกูล. (2564). *"ปรากฏการณ์ไอ้ไข่พารวย" พฤติกรรม ความเชื่อ และการบนบาน*. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล]. หอสมุด และคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล, <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4283/1/TP%20MM.058%202564.pdf>

- วัฒนวุฒิ ช้างชนะ และคณะ. (2564). *การสื่อความหมายผ่านงานประติมากรรมศาสนาฮินดูใน กรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรม, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1942>
- วิภาดา อ่อนนิมล. (2561). *เหรียญตราในประเทศไทยช่วงพุทธศตวรรษที่ 9-16*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศิลปากร, <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1847/1/57101205.pdf>
- ศุภลักษณ์ หัตถพนม. (2558). *การศึกษาวิเคราะห์การเคารพบูชาพระคเณศของชาวพุทธในสังคมไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5506031631_4771_2956.pdf
- สมชาย สำเนียงงาม. (2545). *ลักษณะภาษาที่แสดงความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ]. คลังปัญญาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=1639722>
- เสาวลักษณ์ ตะเภาหิรัญ. (2566). *ทัศนคติและปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเชื่อในมูเตลูของประชากรในประเทศไทย*. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล]. หอสมุด และคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล, <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/5154/1/TP%20BM.025%202566.pdf>
- อารยะ มนูญศักดิ์. (2551). *มายาคติของวัตถุมงคล*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศิลปากร, http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/thapra/Araya_Manoonsak/fulltext.pdf
- เอกสุดา สิงห์ลำพอง. (2550). *รูปเคารพในศาสนาฮินดูสมัยกรุงศรีอยุธยา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศิลปากร, http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/thapra/Eksuda_Singhalampong/Fulltext.pdf

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม

พรประภา ฐัฐสุข และกฤตพน สุขทองแท้. (4 มีนาคม 2566). ความเชื่อเรื่องวอลเปเปอร์เสริมดวงของวัยรุ่น กรณีสืบศึกษาสาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *การประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 8*, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (น. 160-170).

พระครูธรรมธะมณีน กิตติปาโล และคณะ. (2562). ศาสนากับการพัฒนา: ไซยศาสตร์ เครื่องราง. *งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561: เรื่อง “การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืนในยุค Thailand 4.0”*, วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (น. 74-80).

สุพิชฌาย์ จินดาวัฒนภูมิ. (2560). สัญลักษณ์มงคลแห่งความมั่งคั่ง และอุดมสมบูรณ์ ความเชื่อของพ่อค้าและนักเดินทางจากอินเดียสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ. *งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9*, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, จังหวัดนครปฐม (น. 1467-1476).

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมศิลปากร. (2563ง). โบราณวัตถุชิ้นสำคัญ “ด้ามมีดรูปพระคเณศ”.

<https://www.finearts.go.th/promotion/view/16802> -โบราณวัตถุชิ้นสำคัญ--ด้ามมีดรูปพระคเณศ

กรมศิลปากร. (2563จ). “ภูมิบริรักษ์: ครุฑ ยักษ์ นาค”. <https://www.finearts.go.th/promotion/view/37935>

กรมศิลปากร. (2563ฉ). ย้อนรอยพิธีโล้ชิงช้าในสยาม. <https://www.finearts.go.th/storage/contents/2021/01/file/tCozzVYGOWgdCwT9wC1VRd1v0ynEWykVAOUWHaRw.pdf>

กรมศิลปากร. (2563ช). หลักฐานไวษณพนิกายและไศวนิกายในภาคใต้.

<https://www.finearts.go.th/promotion/view/20604>-หลักฐานไวษณพนิกายและไศวนิกายในภาคใต้

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2563). รู้ไว้ใช่ว่า...ตอนตำนานยักษ์ “เทพผู้พิทักษ์ศาสนา” ตอน2.

http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=5148&filename=i

- กระทรวงดิจิทัล. (2565). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565.
<https://www.etda.or.th/getattachment/78750426-4a58-4c36-85d3-d1c11c3db1f3/IUB-65-Final.pdf.aspx>
- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2566). “อาพาธพินาศ” พระราชพิธีโบราณสมัย ร.2 ใช้บรรเทา
 ทุกข์ประชาชนยามเกิดโรคระบาด. ศิลปวัฒนธรรม. https://www.silpa-mag.com/history/article_46346
- กั้วล คัชชิตา. (2562). โครงการวิจัยนวัตกรรมการสร้างสรรค์, คณะโบราณคดี
 เรื่อง จารึกพระเจ้ามเหศวรธรรม. <https://archae.su.ac.th/wp-content/uploads/2022/08/pdf>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (25 มิถุนายน 2565). ตึกตาอับเฉา.
<https://tatcontactcenter.com/ที่เที่ยวภาคกลาง/กรุงเทพมหานคร/-ตึกตาอับเฉา/>
- กรุงศรีดอทคอม. (2564). 6 สิ่งต้องรู้เมื่อบุกตลาด Gen Z. <https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/6-techniques-to-approach-gen-z>
- โกสินทร์ ชิตามร. (2553). คำถามน่ารู้เกี่ยวกับองค์พระพิฆเนศวร. <https://fineart.tu.ac.th/mainfile/journal/5-2553-1/1.pdf>
- ข่าวพีพีทีวี. (16 ธันวาคม 2563). “ไอ้ไข่พีเวอร์” ครีทราฟ่งแรงในปีวิกฤต. <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/138408>
- ข่าวสดออนไลน์. (26 ธันวาคม 2559). พระอจนะ วัดศรีชุม พระพุทธรูปกลางแจ้งสมัยสุโขทัย.
https://www.khaosod.co.th/newspaper-column/amulets/news_159155
- ข่าวสดออนไลน์. (28 พฤษภาคม 2561). เครื่องรางของขลัง. https://www.khaosod.co.th/newspaper-column/amulets/news_1138761
- ข่าวสนุกออนไลน์. (15 สิงหาคม 2566). ทำไมคนไทยเป็น “สายมู” เพิ่มมากขึ้น?
<https://www.sanook.com/news/8641818/>
- คมกฤช อยู่เต็กเค่ง. (15 สิงหาคม 2566). ท้าวเวสสุวรรณ who are you?. มติชนสุดสัปดาห์.
https://www.matichonweekly.com/column/article_522991
- คมชัดลึก. (29 กันยายน 2566). เปิดตำนานยันต์ดวงพิชัยสงครามของสูงแต่โบราณ.
<https://www.komchadluek.net/believe/spiritual/559811>
- คารวะ. (2566). ครบจบ! บูชาพระพิฆเนศช่วยเรื่องอะไร ควรบูชาปางไหนดี?
<https://karavathailand.com/blogs/karavas-tips/everything-about-lord-Ganesha>

- ครีเอทีฟไทยแลนด์. (2566). ถอดรหัส “มูเตลู” ภาพสะท้อนความไม่แน่นอนของสังคมการทำงานที่แตกสลาย. https://www.creativethailand.org/article-read?article_id=34215
- จินต์จุฑา พันธุ์ทองคำ. (2566). “Barbie (2023) เป็นเฟมินิสต์เกินไป (?)”: สำรวจประเด็นจิกกัดปีศาจป๊อปในโลกลีซมพู. <https://www.the101.world/barbie-2023/>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2561). สีในแง่จิตวิทยา-*Psychological aspects of color*. <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/psychological-aspects-of-color>
- ฉลอง สุนทรวาณิชย์. (2551). จากจุดความรวมเทพถึงพระพิฆเนศ. http://textbooksproject.org/wp-content/uploads/seminar/2551_431-480.pdf
- เชอเม แก้วคล้าย. (2556). รวมเรื่องจารึก. <https://db.sac.or.th/inscriptions/story/detail/11960>
- เชอเม แก้วคล้าย. (ม.ป.ป.). จารึกพระเจ้าชัยวรมันที่ 7. https://www.finearts.go.th/storage/contents/detail_file/lpwtxkZFQc8IsTlK8gxeldzljB4NmyknOuHokkd.pdf
- ฐานข้อมูลท้องถิ่นภาคใต้. (2563). กริช. <https://clib.psu.ac.th/southerninfo/content/5/040a1f98>
- ฐาปนีย์ เครือระยา. (2563). ลัว. <https://accl.cmu.ac.th/Knowledge/details/1255>
- ณัฐกานต์ จันตะยอด. (2561). ปุณณกลศ: สัญลักษณ์มงคลในสมัยทวารวดี. http://coinmuseum.treasury.go.th/news_view.php?nid=152
- ณัฐธิดา คำทำนอง. (2566). ถอดรหัส “มูเตลู” ภาพสะท้อนความไม่แน่นอนของสังคมการทำงานที่แตกสลาย. https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=34215&lang=th
- เด็กดีดอทคอม. (2555). พระสังกัจจายน์ และ พระพิฆเนศ ความเหมือน ของเทพเจ้าแห่ง โชคลาภและความสำเร็จ ของศาสนาพราหมณ์ฮินดูและพุทธมหายาน. <https://www.dek-d.com/board/view/2650641/>
- ทางอีสาน. (2562). ปริศนาตัวมอม (๕) จบ. <https://e-shann.com/ปริศนาตัวมอม-5-จบ/>
- ทวีวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์. (2547). 200 ปีแห่งการปฏิรูปพุทธศาสนาของไทย. <http://www.thaicadet.org/Buddhism/200Years.html>
- ทรูปลูกปัญญา. (2565). ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู. <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/12920>

- ทฤษฎี. (2565). เปิดตำนานพระปิตดา พุทธคุณเสริมดวงด้านไหนมีข้อห้ามอะไรบ้าง.
<https://horoscope.trueid.net/detail/VNo2n2AKm884>
- ไทยนิวส์ออนไลน์. (14 กันยายน 2559). ยอดจตุรสงฆ์ ผู้สร้างตำนานทหารผี กองหนุนแห่งสงคราม
 อินโดจีนปกป้องทหารไทยด้วยพลังจิตอันแก่กล้า. <https://www.tnews.co.th/variety/204635>
- ไทยรัฐออนไลน์. (30 ตุลาคม 2554). พระวรณ. <https://www.thairath.co.th/news/politic/212768>
- ไทยรัฐออนไลน์. (1 กรกฎาคม 2564). คาถาบูชาดวงชะตา 9 จบ สวดเปลี่ยนดวงร้ายให้กลายเป็นดี.
<https://www.thairath.co.th/horoscope/belief/2129687>
- ไทยรัฐออนไลน์. (25 สิงหาคม 2565). เปิดพฤติกรรมคนไทย “สายมู” กว่า 75% เชื่อเรื่องดวง กลุ่ม
 Gen Y มาแรงเป็นอันดับ 1. <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2481670>
- ไทยรัฐออนไลน์. (16 สิงหาคม 2566). จักรวาลสายมู การตลาดที่ขับเคลื่อนด้วยความเชื่อ กับวัตถุที่
 ถูกทำให้ศักดิ์สิทธิ์. <https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/103603>
- ธรรมะเร็น. (2566). พระอวโลกิเตศวร : พระแม่กวนอิมโพธิสัตว์.
<http://www.dhammararuen.com/พระอวโลกิเตศวร/>
- นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2566). การแสดงออกทางท่าทาง. <https://anthropology-concepts.sac.or.th/glossary/61>
- บุศรินทร์ ปัทมาคม. (27 เมษายน 2562). ความรู้เรื่อง “นวางค์จักร”. มติชนสุดสัปดาห์.
https://www.matichonweekly.com/special-report/article_189139
- ปณณวิชญ์ เถระ. (2564). ทุนนิยม ความไม่เท่าเทียมทางเพศ และการปลดปล่อยอย่างยั่งยืน.
<https://salforest.com/blog/capitalism-gender-inequality>
- ปันโปร. (2565). กว่าจะมาเป็น ‘ไพ่ทาโรต์’ การ์ดทำนายดวงชะตาที่เริ่มต้นจากความเจ็บปวดของการ
 เหยียดเชื้อชาติ. <https://www.punpro.com/p/tarot-cards-2022>
- ผู้จัดการออนไลน์. (14 เมษายน 2563). มหัจจรรยัตนาน “พระพุทธลีหังค์” พญานาคมาเป็นแบบ
 สร้างพระพุทธรูปแสนงามแห่งวันสงกรานต์. <https://mgronline.com/travel/detail/9630000038686>
- พชรมน เกิดสุวรรณ. (2566). อารมณ์กับการแสดงออกทางสีหน้าตัวละคร (Emotion...Facial
 Expressions). <https://bsru.net/อารมณ์กับการแสดงออกทาง/>
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น. (2563). ประวัติความเป็นมาของใบเสมา.
<https://www.finearts.go.th/khonkaenmuseum/view/10031>

- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาวิหารวงศ์. (2563). พระพุทธรูปนาคปรก (Buddha Sheltered by Naga Hood). <https://www.finearts.go.th/mahavirawongmuseum/view/12470-พระพุทธรูปนาคปรก>
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรี.(2563). ปีใหม่ไทยสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ ปราสาทพนมรุ้ง. <https://www.finearts.go.th/ratchaburimuseum/view/33634>
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหงสุโขทัย. (2563). พระหริหระ. <https://www.finearts.go.th/ramkhamhaengmuseum/view/21286-พระหริหระ>
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา. (2563). พระโพธิสัตว์ซมกล (ท้าวภูเวร) ตอนที่ 1. <https://www.finearts.go.th/songkhlamuseum/view/21459-พระโพธิสัตว์ซมกล--ท้าวภูเวร--ตอนที่-1>
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง. (2563). ประติมากรรมดินเผารูปคนงูสิง. https://www.finearts.go.th/storage/contents/2020/12/detail_file/5bm0wYP5nGgVp4G3ouZ0pbfPs bJpr3QCNzd4THL7.pdf
- พิพิธภัณฑ์หอพุทธศิลป์. (ม.ป.ป.). ศิลปะศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๘) ปางมารวิชัย. <https://nkr.mcu.ac.th/buddhasil/?p=100>
- พิทักษ์ ไคววันชัย. (2555). ขอพร 15 ประการกับพระแม่ลักษมีด้วยพระศรีมหาลักษมีสโตตรัม และ มন্ত্রอื่นๆ. <https://issuu.com/chakriyanoimane/doc/lakshmi-book>
- พิมพ์ปวีณ สุนทรธรรมรัต. (2564). ภาพประกอบร่วมสมัยจากกราฟิก. <https://www.faa.chula.ac.th/SelfLearningFaamai/detailform/126>
- เพ็ญสุภา สุขคตะ (9 มกราคม 2563). ตึกตาดินเผาขนาดจิ๋วเครื่องรางทวารวดีสู่หริภุไชย. มติชนสุดสัปดาห์. https://www.matichonweekly.com/column/article_263190
- เพ็ญสุภา สุขคตะ. (2566). คน ฝึ ความมั่งงาย และอำนาจการจัดระเบียบสังคม. <https://www.lannernews.com/04072566-02/>
- โพโต้เทค. (2561). ศาลปะกำ เทวาลัยอันเป็นที่สถิตวิญญาณบรรพบุรุษและผีปะกำตามความเชื่อของชาวกูย. <http://www.phototechthailand.com/articles/190>
- ภูธิปนิธิ์ คงโกคานัน. (2552). องค์ความรู้ประติมากรรมปูนต่ำ-ประติมากรรมปูนสูง. กระบวนวัฒนธรรม. https://www.finearts.go.th/storage/contents/detail_file/M7vYJFlwoBwusRy04nWzjR51fnUhn7W3Y63fo1zn.pdf
- ภูมิ จิระเดชวงศ์. (2564). เหตุใดชาวศรีวิชัยจึงไม่นิยมแขวนพระเครื่อง? <https://watsritawee.org/article-122/>

- ภูมิ จิระเดชะวงศ์. (2565). ความเชื่อเรื่องยันต์กับสังคมไทย. <https://watsritawee.org/article-263/> มติชนออนไลน์. (1 กันยายน 2560). ฮือฮา! นักธุรกิจฮ่องกงจุดประทัด 8 ล้านนัด แก่บน 'ไอ้ไข่' หลัง รวย 100 ล้าน. https://www.matichon.co.th/clips/news_649538.
- มติชนออนไลน์. (3 พฤศจิกายน 2562). ยึดต้องแซร์... เทพเจ้าไฉ่ซิงเอี้ย เทวดาผู้มาแรง. https://www.matichon.co.th/lifestyle/news_1738157
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2565). เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลในชีวิตประจำวัน. <https://animation.bsru.ac.th/digital/eBook/เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลในชีวิตประจำวัน.pdf>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2565). ตรีศูรย์. <https://cul.bru.ac.th/ตรีศูรย์/>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2562). พื้นฐานสังคมและวัฒนธรรมเขมร. <http://readonline.ebookstou.org/flipbook/25931/mobile/index.html#p=63>
- มหาหมอดู. (2537). นิยามหรือความหมายเลขศาสตร์ 15. https://www.mahamodo.com/tamnai/analyse_define_number_detail.aspx?inumber=15
- มิวเซียมสยาม. (2565). *Muse Opinion: คุยร่นกับความเชื่อ “คุณเป็นคนสายมูหรือเปล่า”*. <https://www.museumsiam.org/km-detail.php?CID=12&CONID=4818>
- มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์. (30 มิถุนายน 2563). ๖ รัฐตามพรลิงค์ของอาจารย์ศรีศักรวัลลิโภดม รัฐตามพรลิงค์ หนึ่งในสหพันธรัฐชายทะเลศรีวิชัย. <https://www.facebook.com/Vlekprapaifoundation/photos62/4006219239450536/?type=3>
- รังสรรค์ จันต๊ะ. (2554). แนวคิดไตรภูมิพระร่วง ที่ปรากฏในประเพณีสงกรานต์ล้านนา. <http://mdc.library.mju.ac.th/article/90984/337909/264510.pdf>
- โรม บุนนาค. (2559). “พระขลุ่ย” ฝักรักษาเมืองสุโขทัย เชื่อว่าเป็นพระราชชนนีพ่อขุนรามคำแหง. มติชนออนไลน์. <https://mgronline.com/online/section/detail/9590000062063>
- วรรดา ขาดิจิกราล. (2564). ‘มูเตลู’ คำสะท้อนปัญหาของสังคมไทย. <https://varasarnpress.co/archives/3393>
- วัชรญาณ. (2558). พระไวยแตกทัพ. <https://vajirayana.org/ขุนช้างขุนแผน-ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ/ตอนที่๔๐-พระไวยแตกทัพ>
- วัดมุนจลไทย168. (2562). 168 (ย่ำ-โหล่ว-ฝาด) รวยทางเดียว รวยทั้งชาติ. <https://www.thaiamulet168.com/content/5919/168-ย่ำ-โหล่ว-ฝาด-รวยทางเดียว-รวยทั้งชาติ>

- วานิษา บัวแย้ม. (2556). *ศึกษาแนวคิดยัณฑ์รูปตัวละครรามเกียรติ์*. <http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/bachelor/a22556024/fulltext.pdf>
- วิทยา วุฒิไธสง. (2564). ตุง. <https://cac.kku.ac.th/cac2021/1-16/>
- วิไลวรรณ เดชดอนบม. (2566). ระแงง. <https://wikicomunity.sac.or.th/community/118>
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2564ก). *พระพุทธรูปในประเทศไทย*. https://www.finearts.go.th/storage/contents/2021/06/detail_file/NmOBH5KF1AeeHHciRPQPP3ShJYoTWFDy2gZaUU9I.pdf
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2564ข). *พระพุทธรูปในประเทศไทย*. https://www.finearts.go.th/storage/contents/2021/06/detail_file/NmOBH5KF1AeeHHciRPQPP3ShJYoTWFDy2gZaUU9I.pdf
- คันสนีย์ สว่างวิวัฒน์. (ม.ป.ป). *ทำไม? ด.ช.สีฟ้า-ด.ญ.สีชมพู*. https://library.dwf.go.th/library_v2/pdf/ทำไมเด็กผู้หญิงสีชมพู%20เด็กผู้ชายสีฟ้า.pdf
- ศิลป์ชัย เซาว์เจริญรัตน์. (30 มิถุนายน 2558). *ศาสนาวิทยา: ศาสนาบรรพกาล (Primitive religion)*. [Web blog message]. http://sinchaichao.blogspot.com/2015/06/blog-post_73.html
- ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ. (ม.ป.ป.). *ปา "หินตั้ง" สิ่งปลูกสร้างศาสนาผีพื้นเมืองอุษาคเนย์*. <http://www.snc.lib.su.ac.th/libmedia/west/e-clip/560866.pdf>
- ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ. (2560). พระนารายณ์ที่อินเดียไม่ได้ทรงตรี แล้วทำไมช่างไทยจึงเอาตรียึดใส่มือพระนารายณ์? *มติชนสุดสัปดาห์*. https://www.matichonweekly.com/culture/article_23469
- ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ. (29 พฤศจิกายน 2565). ประเทศไทยเคยมีกระทรวงเวทมนตร์? *มติชนสุดสัปดาห์*. https://www.matichonweekly.com/culture/article_460881
- ศิริพจน์ เหล่ามานะเจริญ. (2566). *ที่ยอดปราสาทบายน ศูนย์กลางเมืองนครธมของขอม คือพระพักตร์ของใคร?* https://www.matichonweekly.com/column/article_323424
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2550). *ตำนาน (Myth) เป็นมายาคติหรือประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต*. <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=888>
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. (2565). *วัดคูหาสวรรค์*. <http://m-culture.in.th/album/196238/>
- ศูนย์ข้อมูลลัทธิและเครื่องประดับ. (2564). *หวั่นโมเมืองนครฯ จากความเชื่อสู่เครื่องประดับ*. <https://infocenter.git.or.th/storage/files/8VtLTXgcWhTRBAMMLJStc2Fbhb3Y7J0JYp2I0ifG.pdf>

- ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพล. (2547). การสำรวจปัญหาและสาเหตุของปัญหาความเครียดที่วัยรุ่นกำลังเผชิญ
อยู่ในปี พ.ศ.2547. [https://bangkokpoll.bu.ac.th/poll/result/poll287.php?](https://bangkokpoll.bu.ac.th/poll/result/poll287.php?pollID)
pollID
- ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ. (2564). งานศิลปหัตถกรรมประเภท ตุ๊กตาเลียบบาล.
[https://www.sacit.or.th/uploads/items/attachments/f540b5a543ecdae19fa0](https://www.sacit.or.th/uploads/items/attachments/f540b5a543ecdae19fa0876e80f10528/_7a6217cd8ec9fb44d209041b1dbe1608.pdf)
876e80f10528/_7a6217cd8ec9fb44d209041b1dbe1608.pdf
- สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. (2557). สมัยล้านนายคทอง. https://bri.mcu.ac.th/lanna/?page_id=85
- สมศักดิ์ ฤทธิ์ภักดี. (ม.ป.ป.). เครื่องคชกรรมพระเศวตอดุลยเดชพาหนะ เครื่องประดับช้างต้นสมัย
รัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ 9. [https://www.treasury.go.th/thdownload.php?ref](https://www.treasury.go.th/thdownload.php?ref=qTEcLKuipTkgoaq3 GT9 gMTqsgTlcoUucpTMgpKqSGTlgoTqvqTScqUuspPMgZUp0GQEgpJqSqTEcnKus)
=qTEcLKuipTkgoaq3 GT9 gMTqsgTlcoUucpTMgpKqSGTlgoTqvqTScqUuspPM
gZUp0GQEgpJqSqTEcnKus
- สยามรัฐออนไลน์. (29 มกราคม 2560). พระหริหระ สุขุขทัย: บรรณาลัย. [https://siamrath.co.th](https://siamrath.co.th/n/8689)
/n/8689
- สาระวิทย์. (2564). โลกยุคหลังโควิด19. <https://www.nstda.or.th/sci2pub/post-covid-19/>
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2556). เรื่องที่ 3 ประติมากรรมไทย:ประติมากรรมรูปเคารพ.
[https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=1 4 &chap=3](https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=1 4 &chap=3&page=t14-3-infodetail02.html)
&page=t14-3-infodetail02.html.
- สนุกดูดวง. (15 พฤศจิกายน 2565). “ที่พึ่งแห่งปี” สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สายมูหลังโหลไหว้ขอพร ในปี 2022.
<https://www.sanook.com/horoscope/241173/>
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (11 กันยายน 2564ก). ‘หินตั้ง’ ในผี ‘เสมาหิน’ ในพุทธ. มติชนสุดสัปดาห์.
https://www.matichonweekly.com/sujit/article_464006
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (9 กรกฎาคม 2564ข). ชาวกูย โขง ชี มูล คำช้างสมัยอยุธยา. มติชนสุดสัปดาห์.
https://www.matichonweekly.com/sujit/article_442325
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (30 ตุลาคม 2565). ศาสนาผี ขวัญในศาสนาผี ปนกับวิญญาณทางศาสนาพุทธ. มติ
ชนสุดสัปดาห์. https://www.matichonweekly.com/column/article_620606
- สุดยอดชุดแต่งงานไทย. (2551). ความหมายของสีประจำวัน สีสตามประเพณีไทย.
<http://www.thaitopwedding.com/color%20meaning/meaning-of-color.html>
- สุนทร ชูดิณธรานนท์. (18 กันยายน 2560). สุนทร: มโนทัศน์กษัตริย์อยุธยา ศาสนากับที่ทาง
อาณาจักร และ ปวศ. ชาตินิยม. ประชาไท. [https://prachatai.com/journal/](https://prachatai.com/journal/2017/09/73289)
2017/09/73289

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2562). รื่นรมย์รมเยศ : เทวดาก็มีปัญหา. *มติชนออนไลน์*.

https://www.matichon.co.th/article/news_1568698

สำนักข่าวกระทรวงพาณิชย์. (2566). “พาณิชย์” เผยธุรกิจความเชื่อบูมรับสายมูมาแรงตั้งบริษัทใหม่ 3 ปี 55 ราย ทุน 48.45 ล้าน. <https://www.commercenewsagency.com/news/5775>

สำนักงาน ก.พ. (2563). *Digital Distribution และมาตรการรับมือด้าน HR ของภาครัฐ*.

https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/digital_disruptionarticle-ocsc-feb2020.pdf

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). *กลุ่มเทวสถานปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ และปราสาทปลายบัด (กลุ่มเทวสถานปราสาทพนมรุ้ง)*.

<https://worldheritagesite.onep.go.th/sitedetail/18>

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2551). *จักรราศี*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=จักรราศี-๑๒-มีนาคม-๒๕๕๑>

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (5 มกราคม 2553ก). *อับเฉา*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=อับเฉา-๕-มกราคม-๒๕๕๓>

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน. (2553ข). *ลัทธิคักติ*. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=ลัทธิคักติ-๑๘-กุมภาพันธ์>

สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ. (2552). *รูปเคารพในศาสนาฮินดู ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ*.

https://tnrr.nriis.go.th/pdf_file/9444306c0.pdf

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม. (2565). *กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ/เลอเวือะ/ละเวือะ*.

<https://www.culture.cmru.ac.th/web60/learningcenter/กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ/>

สำนักศิลปากรที่ 12. (2563). *ชุดความรู้ทางวิชาการ เรื่อง ศรีวิชัยในกาลเวลา ตอน : ศรีวิชัยในความทรงจำของพระภิกษุอึ้งจิ่ง (๑)*. <https://www.finearts.go.th/fad12/view/26302>

เสาวลักษณ์ แสงสุวรรณ. (2561). *คนไทยควรรู้ รัชกาลที่ 5 มหาราชผู้มีชื่อ “พระพิฆเนศ” อยู่ในพระนาม*. [ข้อความโพสต์ในบล็อก]. เด็กดี. <https://www.dek-d.com/board/view/3878882/>

อารยา ธีรมงคลจิต. (2561). *กรมช่าง เติลนิวิส*. <http://legacy.orst.go.th/wp-content/uploads/2018/12/11082561-%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87.pdf>

<http://legacy.orst.go.th/wp-content/uploads/2018/12/11082561-%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87.pdf>

อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง. (10 มิถุนายน 2563). *ไควนิกายแบบปศุปะตะ ณ ปราสาทพนมรุ้ง*.

<https://www.finearts.go.th/phanomrunghistoricalpark/view/25977>

เอกชัย สุทธิยั่งยืน. (4 มีนาคม 2563). 7 ไอเทมสีเหลืองขึ้นเด่นที่คน Gen Z ควรมีในเวลานี้. *จีคิวไทย*

แลนด์. <https://www.gqthailand.com/style/article/say-hello-to-gen-z-yellow>

แอบ ชามทอง. (2554). *ภาษาท่าทาง*. [http://dspace.nstru.ac.th:8080/dspace/bitstream/](http://dspace.nstru.ac.th:8080/dspace/bitstream/123456789/383/1/ภาษาท่าทาง.pdf)

[123456789/383/1/ภาษาท่าทาง.pdf](http://dspace.nstru.ac.th:8080/dspace/bitstream/123456789/383/1/ภาษาท่าทาง.pdf)

ภาษาอังกฤษ

Book and Article

Fiske, J. (2011). *Television Culture*. 2nd ed. Oxon: Routledge.

Graves, M. (1951). *The Art of Color and Design*, 2nd ed. Edmcgram-Hill Book Company.

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representations and signifying Practices*,
London: Sage.

Liebert, Gosta. (1976). *Iconographic Dictionary of the Indian Religions Hinduism-Buddhism-Jainism*. Leiden: E.J. Brill.

Electronic Media

Buddhaghosacariya, Somdet, P. A. Payutto Phra. (2021). *Wat Nyanavesakawan: Buddhism in Asia*. <https://www.watnyanaves.net/en/book-reading/289/1>.

Realsimple. (2023). *This Is What Color Therapy Is All About—and How to Try It at Home*. <https://www.realsimple.com/health/mind-mood/emotional-health/color-therapy>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ

นางสาวศิริภัสสร สุรกีรติกุล

วุฒิการศึกษา

ปีการศึกษา 2564: ศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ

เจ้าพระยา เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง

ผลงานทางวิชาการ

ศิริภัสสร สุรกีรติกุล. (2566). "วอลเปเปอร์เสริมดวง: สื่อดิจิทัลศักดิ์สิทธิ์แห่งยุคสมัย" *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 18 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 8 เรื่อง "วิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน"*, [ออนไลน์], มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (น. 1969-1976).